

Hk

325

1832

1836 dik

ÉVI

TÖRVÉNY

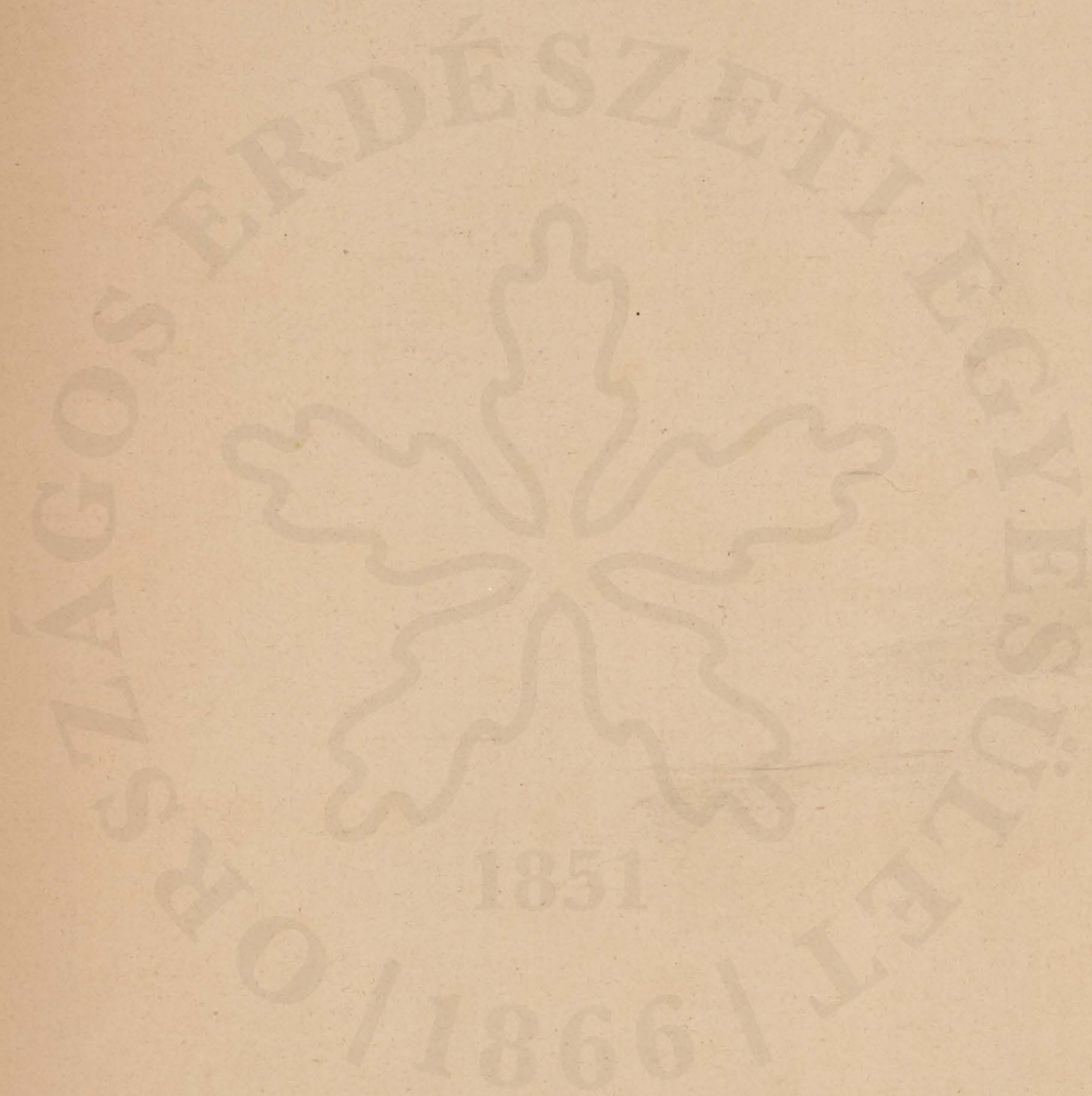
CZIK-

KELYESK

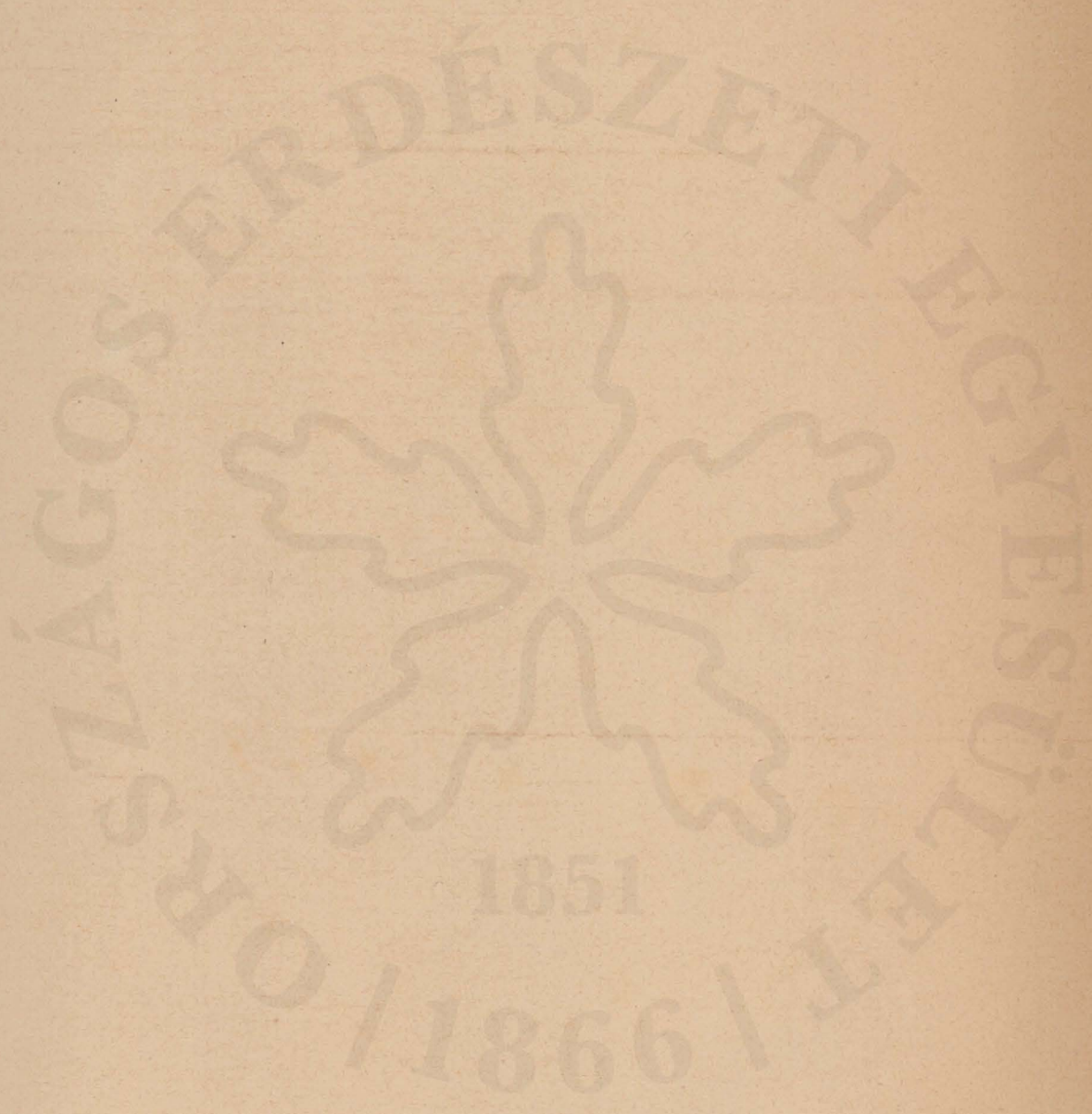
III.

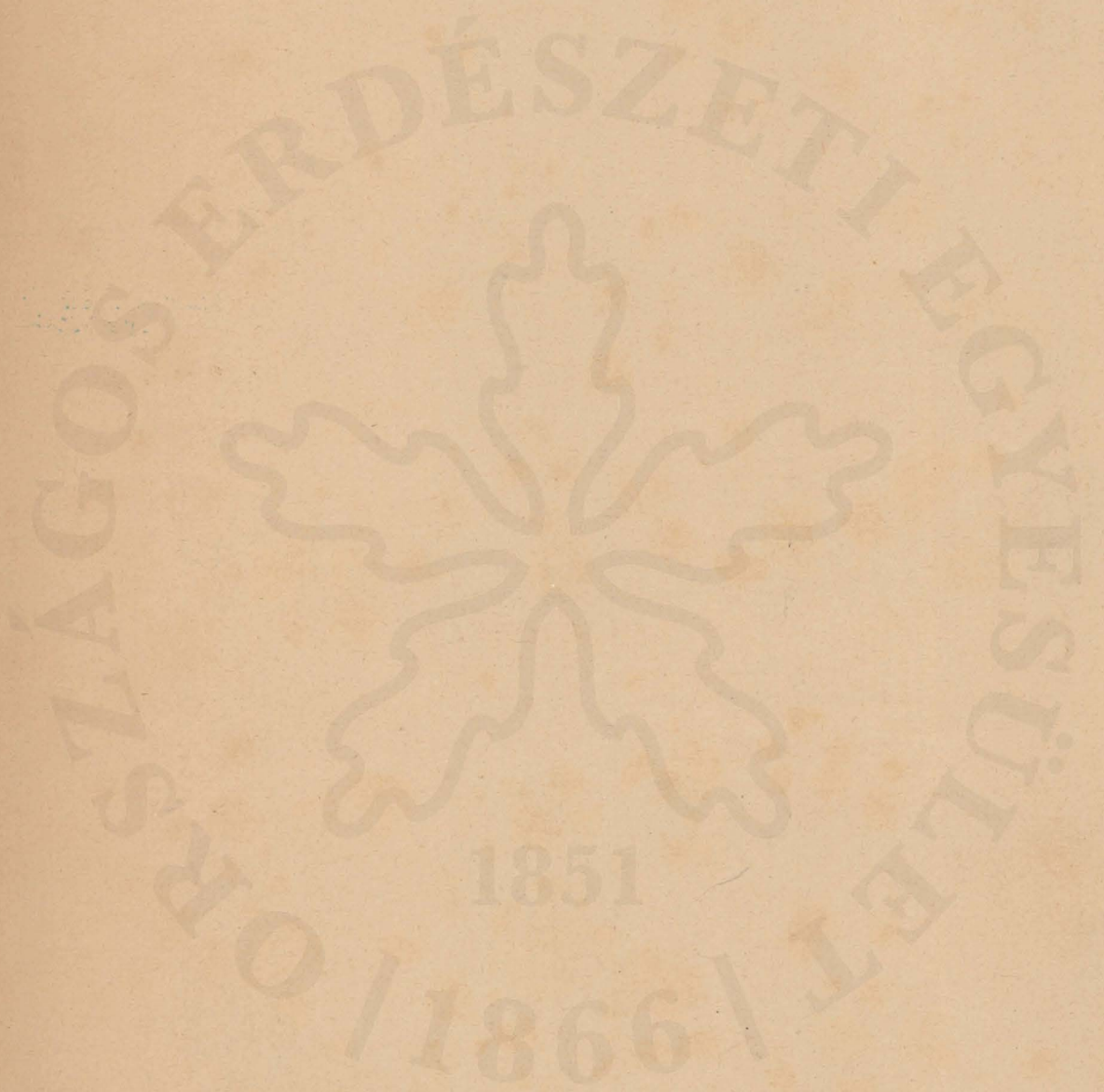
156

OEE Könyvtár
Áll.E# 2018

183 $\frac{2}{6}$ dik

ÉVI

Országgyűlésén

ALKOTOTT

Törvény Czikkelyek.

ORSZÁGOS ERDÉSZETI EGYESÜLET
KÖNYVTÁRA

A. k. 2221

ix/4-III-

Articuli

COMITIORUM

ANNI

183 $\frac{2}{6}$ ti.

POSONYBAN,
az Országgyűlési nyomtatványok Kiadóinál.

120

1833

179

Országgyűlésen

ÁLLAMTITKÁRSÁG

Törvénygyűlés

Articuli

COMITATION

1771

1833

1771

MI ELSŐ FERDINÁND ISTEN KEGYELMÉBŐL AUSZTRIA CSÁSZÁRJA, JÉRUSÁLEM, S MAGYAR ORSZÁGNAK E' NÉVEN ÖTÖDIK, CSEH, DALMÁT, HORVÁT, TÓT, GALLICZIA, ÉS LODOMERIA, RÁMA, SZERVIA, KÚN ÉS BOLGÁR ORSZÁGOK APOSTOLI KIRÁLYA; AUSZTRIAI FŐ HERCZEG, LOTHARINGIA, SALZBURG, VÜRCHBURG ÉS FRANKONIA HERCZEGE, STAJER, KARINTHIA ÉS KARNIOLIA HERCZEGE; KRAKÓI NAGY HERCZEG; ERDÉLY NAGY FEJEDELME; MORVA ORSZÁG MARK-GRÓFJA, SZANDOMIRIA, MASSZOVIA, LUBLIN, FELSŐ ÉS ALSÓ SLÉZIA, OSVECZINIA ÉS ZATORIA, TESCHEN ÉS FRIOL 's a' t. HERCZEGE, BERCHTOLDSGÁDENI ÉS MERGENTHEIMI HERCZEG, HABSBERG, KYBURG, GÖRCZ ÉS GRADISKA GRÓFJA, FELSŐ ÉS ALSÓ LUZÁTZIA, ÚGYISZTRIA MARK-GRÓFJA; VOLLHINIA, PODLÁCHIA ÉS BEREST, TRIESZT, FREUDENTHAL, EULENBERG, ÉS A'SZLÁV MARK GRÓFSÁG FÖLDJEINEK URA 's a' t.

Ezennel tudtokra adjuk, jelentvén mindeneknek, kiket illet: hogy minekutánna Istenben boldogult néhai Első Ferencz

NOS FERDINANDUS PRIMUS, DIVINA FAVENTE CLEMENTIA AUSTRIAE IMPERATOR; HIEROSOLYMAE, HUNGARIAE HUGUS NOMINIS QUINTUS, BOHEMIAE, DALMATIAE, CROATIAE, SLAVONIAE, GALLICIAE ET LODOMERIAE, RAMAE, SERVIAE, CUMANIAE ET BULGARIAE, REX APOSTOLICUS; ARCHIDUX AUSTRIAE, LOTHARINGIAE, SALISBURGI, VIRCEBURGI ET IN FRANCONIA DUX, DUX STYRIAЕ, CARINTHIAE ET CARNIOLIAE; MAGNUS DUX CRACOVIAE; MAGNUS PRINCEPS TRANSYLVANIAE, MARCHIO MORAVIAE; DUX SANDOMIRIAE, MASSOVIAE, LUBLINI, SUPERIORIS ET INFERIORIS SILESIAE, OSVECINIAE ET ZATORIAE, TESCHINAE ET FORO-JULII etc. PRINCEPS BERCHTOLDSGADENAE ET MERGENTHEMII; COMES HABSBERGI, KYBURGI, GORITIAE ET GRADISCAE, MARCHIO INFERIORIS ET SUPERIORIS LUSATIAE, NEC NON ISTRIAE, DOMINUS TERRARUM VOLLHYNIAE, PODLACHIAE ET BERESTI, TERGESTI, IN FREUDENTHAL, EULENBERG ET MARCHIAE SLAVONICAЕ etc. etc.

Memoriae commendamus tenore praesentium significantes, quibus expedit universis: quod posteaquam Di-

Császár és Apostoli Király, dicső emlékezetű elfelejthetetlen édes Atyánk Királyi szívének azon gondoskodásából, hogy az 1790, 67-ik és 1827-ik 8-ik Törvény Czikkelyeknek következtetésében kidolgozott rendszeres munkák Országgyűlési tanátskozás alá vétetvén, 's ezeknek segédelménél — az ősi alkotmánynak épségben tartása mellett — hozandó gondos Törvény szabályoknak alkotása által, a' közboldogság nagyobb erővel gyarapodva, örök időkre bátorságban 's napról napra virágzóbb állapotban helyhez tetődjen, 's e' végre azok, mik az Országbelieknek különbféle osztályai költsönös viszonyú kaptolatnak szorosítására leghathatósabbak 's fogantatosabbak lennének, minél előbb Törvénnyel intéztődjenek el, Országgyűlést, vagy is Diaetát, az Úr Eljövetelének 1832-ik esztendei Karátsony hava 16-kára esett harmadik Vasárnapjára, szabad Kir. Po'sony városába rendelt 's hirdetett, 's ezt ön Felséges személyében kinyitotta, 's vezérlette volna; Mi pedig — Annak ezen Országgyűlés folyamatja alatt, az Isteni Felségnek titkos végzése által 1835-ik eszt. Böjtmás hava 2-án ezen halandó életből az örökkévalóba lett kiszóllíttatása után, úgymint azon néhai Urunk és Atyánknak közvetlen örököse 's utódja, az Ország Törvényei, 's jelesen az 1723-dik eszt. 1. és 2-dik Czikkelyeinél, úgy koronáztatásunk, 's felavattatásunkkor kiadott legkegyelmesebb Hitlevelünk-nél fogva, ezen Magyar Országunkban, 's az ehhez tartozó részekben, a' kormányzást által vévén, hogy a' törvények megtartása, és kedves Magyar Országunk, 's az a'hoz kaptolt részek közboldogságának előmozdítására vonzó törekedésünket, melly azon halhatatlan emlékű édes Atyánk-

vus Imperator, et Rex Apostolicus Franciscus Primus, Genitor Noster desideratissimus gloriosae memoriae, pro illa Regii animi sui sollicitudine, ut operatis systematicis in sequelam articulorum 67: 1790, et 8: 1827 elaboratis, in diaetalem deliberationem sumendis, rogandisque horum adminiculo, salva avitae Constitutionis compage, providis legum sanctionibus, prosperitas publica, ulteriori aucta robore, in omne aevum tuta, et in dies florentior praestetur, hocque scopo ea, quae ad vincula mutuae inter diversas regnicolarum classes necessitudinis arctius adstringenda, plurimum momenti et efficaciae habent, condenda quo ocyus lege superentur; generalem Regni conventum seu Diaetam, pro Dominica Adventus, in diem 16. mensis Decembris anni 1832. incidente, in liberam Regiamque civitatem Posoniensem indicendam et promulgandam decrevisset, ac eidem in propria Augusta persona praefuisset; Eo vero in medio Comitiorum horum cursu, ex inscrutabili Divini Numinis judicio die 2. mensis Martii anni 1835. ex mortali hac ad aeternam evocata vitam, Nos velut immediatus Ejusdem quondam Domini et Genitoris Nostri successor et haeres, vigore Legum Regni, signanter articuli 1. et 2-di anni 1723. benigni item diplomatis Nostri Regii, tempore coronationis et inaugurationis Nostrae elargiti, gubernacula Regni istius Nostri Hungariae, et Partium eidem adnexarum adeuntes, ut illud ipsum, quod ab Eodem immortalis memoriae Genitoris Nostri haereditate accepimus, observandarum legum, publicaeque pericari Nostri Regni Hungariae Partiumque eidem adnexarum prosperitatis promovendae studium, tanto evidentiori testimonio

ról,

com-

ról, örökségképen reánk szállott, nyilvánosabb bizonyágát adnánk, azon Országgyűlést Királyi hatalmunknál fogva szakadatlanul folytatni rendeltük vala; bérekesztetvén, 's elvégeztetvén az Országgyűlési tanátskozások, az Urak, az Egyházi Fő Rendek, Ország Zászlósai 's Nagygiai és Nemesek, 's a' fent említett Magyar Országunknak, 's hozzá tartozó részeinek egyéb Karai és Rendei, azon Országgyűlésén köz kívánságok és szavazatjokkal, úgy egyenlő, 's köz megegyezésökkel kegyelmes jóváhagyásunknak hozzájárulásával végzett e' következő Törvény Czikkelyeket Felségünknek eleibe terjesztették, 's bémutatták; alázatosan esedezvé Felségünk előtt, hogy azon Törvény Czikkelyeket 's az azokban öszvesen 's egyenként foglaltakat, tetszőknek, elfogadottaknak, 's helyben hagyattaknak valván 's Királyi megegyezésünket hozzájok járultatván, azokat Királyi hatalmunkal kegyelmesen elfogadni, helyben hagyni, 's megerősíteni, és mind mi ön Magunk megtartani, mind minden mások által, kiket illetnek, megtartani méltóztatnánk. Melly Törvény Czikkelyeknek ez a' tartalma:

comprobaremus Comitia illa, pro auctoritate Nostra Regia, porro quoque irremisse continuanda constituissimus; conclusis tandem et finitis diaetalibus tractatibus, iidem Domini Praelati, Barones, Magnates, et Nobiles, caeterique SS. et OO. praefati Regni Nostri Hungariae et partium eidem adnexarum exhibuerunt, et praesentaverunt Majestati Nostrae sequentes articulos in eadem Diaeta communibus ipsorum votis et suffragiis, parique et unanimi consensu, accedente benigna annuentia Nostra conclusos, supplicantes Majestati Nostrae humillime, quatenus universos illos articulos, omniaque et singula, in eis contenta, ratos, gratos, et accepta habentes, Nostrumque Regium consensum iis praebentes, auctoritate Nostra Regia clementer acceptare, approbare, et confirmare, atque tam Nos ipsi observare, quam per alios omnes, quorum interest, observari facere, dignaremur. Quorum quidem articulorum tenor talis est:

ELŐBESZÉD.

Miután Istenben boldogult dicső emlékezetű Császár, és Apostoli Király Felséges I-ső Ferentz, a' hív Magyar Nemzet eránt viseltetett atyai indulatából abbéli kegyelmes ígéletének tellyesedéséül, hogy az 1790/1:67-dik, és 1827: 8-ik Törvény Czikkelek következésében rendelt országos Küldöttség által megkészített rendszeres munkáknak Országgyűlési tanácskozásba vételével és használatával alkotandó Törvények által a' köz jó továbbbi megerősödéssel gyamolittatván, örök évekig biztosíttassék, és naponként virágzóbbá tétessék, 's e'képpen a' lefolyt századok számtalan viszontagságai között szerentsésen megtartott ősi Alkotmány, és a' Hazának a' mennyiben szükséges új Törvények hozásával megörökítendő boldogsága, a' maradékra legbetsesebb örökségyanánt általbotsátassék, az Úr Eljövételének 1832-diki Karátson hava 16-kára esett 3-ik Vasárnapjára, Posony szabad Királyi Városába az Ország Karjait és Rendeit Országgyűlésére egybehívta, 's ezt ön Felséges személyében kinyitotta, és vezérlette; múlt 1835-ki Bőjtmás hava 2-án történt, 's hív Magyarjainak megsebhedt szíveiket fájdalmasan illetett halála azonban ama köz remény, és várakozás tellyesítésétől, mellyet ezen Országgyűlésének egybehívása gerjesztett, a' néhai Fejedelmet elzárta, még életében szerentsésen megkoronázott első szülött Fija, és közvetlen Örököse Felséges V. Ferdinánd Apostoli Király pedig mindjárt az Ország, és e'hez kaptolt részek kormányának általvételekor ugyan az 1835-ki

PRÆFATIO.

Postquam divus gloriosae memoriae Imperator et Rex Apostolicus Augustissimus Franciscus I-us pro paterno suo in fidelem gentem Hungaram studio, solvenda item benigna eatenus data sponsione, ut legibus adminiculo operatorum systematicorum, in consequentiam articulorum 67: 1790/1 et 8: 1827. per ordinatas Deputationes regnicolares elaboratorum et in diaetalem deliberationem sumendorum rogandis, prosperitas publica ulteriori aucta robore, in omne aevum tuta, et in dies magis florens praestetur, taliterque avita Constitutio aerumnosis quibusvis seculis feliciter conservata, prosperitas item Patriae, novis, qua parte opus est, providisque legibus firmata, in vicem pretiosissimae haereditatis ad nepotes in aevum perennatura transmittatur, Statibus et Ordinibus Regni pro Dominica 3-ia Adventus Domini in 16-tam Dec. anni 1832. incidente in liberam et Regiam Civitatem Posoniensem Diaetam indixisset, eidemque propria Augusta in persona praefuisset; communis interim spei atque expectationis de praesentibus Comitii conceptae implementum, 2-a Martij anni 1835. mors Augusti Principis filialibus fidelium suorum Hungarorum animis admodum luctuosa interceptisset, primo genitus autem ejusdem vita adhuc superstite feliciter coronatus Filius et immediatus Haeres Augustissimus Ferdinandus V. Rex Apostolicus, primo statim Regiminis Regni hujus et Partium adnexarum suscepti tempore, juxta benignam declarationem, per Rescriptum Regium, sub da-

Böjtmás hava 2-kán az országosan egybegyűlve volt Rendekhez elbótsá-
tott Kir. kegy. Levelében tett nyilatko-
zása szerént a' megditsöültek közé
felemelkedett Felsőges Attya hamvai
eránti tisztelkedésének legméltóbb ne-
mét ebben helyheztetvén, a' jelen Or-
szággyűlésének szakadatlan folytatá-
sát rendelte; miután továbbá a' Feje-
delem és az Ország Rendei közt tör-
tént Országgyűlési egyezkedések kö-
vetkezésében — a' földes urak és job-
bágyok közötti viszonyoknak, a' köl-
tsönös igazoknak, és kötelességeknek
világos törvénnyel leendő elhatáro-
zása tekintetéből legelsőben is az
urbéri tárgy vétetett volna tanácskozás
alá, az országosan egybegyülekezett
Rendek az urbéri és azon némelly tár-
gyak feletti tanácskozásaiknak bere-
kesztésével, mellyek az urbéri törvé-
nyekkel szoros kaptcsolatban állanak,
vagy a' mellyek a' Nemzetkivánsága és
a' Haza köz javára nézve halasztást
nem szenvedhetnek, az általuk alko-
tott Törvény Czikkelyeket olly biztos
reménnyel, hogy a' Törvény világos
rendeletének, 's ismételt ön kegyel-
mes ígéreteinek betöltésével Ő Fel-
sége a' köz boldogság gyarapítását
tárgyazó törvények alkotása végett az
Országgyűlését a' törvénybe kijelelt
határidő alatt, sőt, ha az Ország ja-
va, 's szüksége úgy kívánná, hama-
rébb is ismét öszvehívni fogja; Ő Fel-
ségének alázatosan előterjesztették,
esedezvén: hogy azokat elfogadni, Ki-
rályi hatalmával jóvá hagyni, 's mind
Maga megtartani, mind pedig mások
által is sértetlenül megtartatni méltóz-
tassék.

to 2-ae itidem Martii anni 1835. ad
SS. et OO. Regni diaetaliter congregatos dimissum, manifestatam, digno
testandae erga pios Divi Genitoris sui,
Beatorum sedibus recepti, manes gra-
tae parentationis genere irremissam
praesentium Comitiorum continuatio-
nem decrevisset; postquam porro in
consequentiam tractatum diaetalium
inter Principem et SS. et OO. Regni
initorum eo ex obtutu, ut correlationes,
quae inter Dominos terrestres subdi-
tosque intercedunt, obligationes item
et jura reciproca positiva lege de-
terminentur, prae caeteris res urbarii
in pertractationem diaetalem sumta
fuisset, SS. et OO. Regni comitialiter
congregati, post tractatum diaeta-
lium in re urbarii; nonnullorum item
aliorum quoque objectorum, quae ar-
cto legibus urbarialibus junguntur ne-
xu, aut quo ex obtutu desiderii Natio-
nis et communis Patriae salutis ulte-
riorem dilationem pati nequeunt, con-
clusionem, conditos superinde articu-
los ea certa spe freti, quod Sua Maje-
stas Sacratissima disertae legis dispo-
sitioni benignis item sponsionibus Re-
giis iteratim datis satisfactura, sco-
po rogationis legum, incrementum sa-
lutis publicae respicientium, intra ter-
minum per Legem praestitutum, aut
publica Regni utilitate et necessitate
exigente, etiam citius Comitia Regni
denuo convocatura sit; Suae Maje-
stati Sacratissimae demisse praesen-
taverunt, supplicantes: ut eos ac-
ceptare, Regiaque auctoritate ratiha-
bere, et tam Ipsa observare, quam
per alios observari facere dignetur.

I-ső Törvény Czikkely.

Az Ő Királyi Felsége által boldog felavattatása és megkoronáztatása előtt az Ország Karai és Rendei részére kiadott Királyi Hitlevél az Ország közönséges Törvényei közé beiktattatik.

Miután Ő Kir. Felsége az 1723-ki 1-ő és 2-ik Törvény Czikkelyekben kifejtett törvényes és közvetlen örökösödési úton Magyar Országban, és ehhez kapcsolt Részekben az ország-lást dicső emlékezetű Attyának elhunytával által vette, az Ország Rendei azon hitleveli Czikkelyeket, melyeket Ő Felsége mult 1830-ik évi September 28-án nemzeti innepélyes szertartással végbe ment szerencsés megkoronáztatása előtt, ugyan azon évi September 25-kén, az alább következő szerkezetben kiadott, vagy is magát a' Királyi szent Hitlevelet, az Ország közönséges Törvényei közé beiktatták. Melly Kir. Hitlevélnek tartalma e'kép következik:

Nos FERDINANDUS, Imperii Austriaci Caesareus, Hungariae, Bohemiae, Lombardiae, et Venetiarum, Galliciae, Lodomeriae et Illyrici Regius Haereditarius Coronae Princeps etc. etc. etc. agnoscimus, et memoriae commendamus, tenore praesentium significantes, quibus expedit universis, — quod posteaquam Sacratissimo Principi ac Domino, Domino FRANCISCO, Divina favente clementia Austriae Imperatori, Hierosolymae, Hungariae, Bohemiae, Dalmatiae, Croatiae, Slavoniae etc. Regi Apostolico, etc. etc. Genitori Nostro carissimo, perpetuaque filiali pietate, et venerationis obsequio colendissimo, pro singulari Suo in avitam haereditarii, percarique Sibi Regni Hungariae, et Partium eidem adnexarum Constitutionem, uti eam a Divis Majoribus accepit, in Posteris quoque illibate transmittendam studio, immensaque erga Nos, tamquam primogenitum Suum filium, et a fatis Suis, quae Deus ter optimus maximus procul avertere velit, immediatum ex asse Haerodem, ac in hoc quoque Regno Hungariae, et Partibus eidem adnexis, virtute articulo-

Articulus I-mus

Diploma Regium, per Sacram Regiam Majestatem ante felicem Inaugurationem, Coronationemque Suam Statibus et Ordinibus Regni datum, publicis Constitutionibus Regni inseritur.

Postquam Sua Regia Majestas via legitimae et immediatae Successionis, in Articulis 1-o et 2-o anni 1723 declaratae, Regimen Regni Hungariae, et adnexarum eidem Partium, post decessum gloriosissimae memoriae Genitoris Sui suscepisset, Status et Ordines Regni diplomaticos Articulos, quos Sua Regia Majestas ante faustam Sui coronationem, die 28-va Septembris anni 1830. solenni ritu nationali peractam, die 25-a Septembris anni ejusdem extradederat, seu ipsum Sacrum Diploma Regium generalibus Regni Constitutionibus inseruerunt. Cujus quidem Diplomatis Regii tenor sequitur in hunc modum:

rum 1. et 2. Diaetae anno 1723. conclusae, legalem Successorem, gratia et amore plus quam paterno, hisque juncto eo desiderio, ut Nos eodem, quod Sibi, dum vita suppetet, carissimum erit, fiduciae et amoris in generosam Gentem Hungaram vinculo, tuendaeque ac conservandae avitae ejusdem Constitutionis Sacramento obstrictos cernat, benigne constituere visum fuisset, ut, quam cum sanguine ab Eodem in Nos propagatam fovemus Status et Ordines, omnesque regnicolas antedicti Regni Hungariae, et Partium eidem adnexarum in suis immunitatibus et libertatibus, juribus, legibus, et privilegiis, ac in antiquis bonis et approbatis consuetudinibus semper conservandi sinceram voluntatem, hanc ad explenda quoque benignissimi hujus Sui in illos animi, repositaeque in Nobis spei Suae solatia per Regiam Nostram, vita adhuc Sua comite, quam in longissima tempora incolumem precamur, Inaugurationem, Coronationemque ritu legali peragendam, et Diploma Regium, in conformitate articuloꝝ 2: 1715. nec non 1: et 2: 1741. uti et 1: et 2: 1791. ac denique 1: et 2: 1792. Statibus et Ordinibus Regni dandum, et Juramentum quoque in ea, qua per Se, Divosque Majores Nostros depositum fuit, forma praestandum adfirmaremus, supremas, et praesertim Titulis 4. et 9. I-ae operis Decr. tripart. declaratae potestatis, privilegiorum item collationis, et aliorum Jurium Majesticorum exercitio penes Suam Majestatem Sacratissimam manente, articuli item 3: 1791. circa Inaugurationem, Coronationemque Regiam, secus intra semestre, a die obitus defuncti Regis computandum spatium inomisse suscipiendam, dispositione porro etiam salva; atque altissimae huic menti cohaerenter pro felici, eaque faustissimis votis, Deo ter optimo maximo auxiliante, instauranda Inauguratione Nostra, universis Inclyti Regni Hungariae, et Partium eidem adnexarum Statibus et Ordinibus Conventum seu Diaetam, intra idem Regnum Hungariae, utpote in Regiam, Liberamque Civitatem Posoniensem pro feria IV. quae Dominicam XIV. post Pentecosten sequitur, seu festo Nativitatis B. M. V. hoc est 8. Septembris anni modo labentis infrascripti, indixisset, promulgasset, eidemque in sacra Persona Sua praefuisset, universi Domini Praelati, Barones, Magnates et Nobiles, ceterique Status et Ordines mentionati Inclyti Regni Hungariae, Partiumque eidem adnexarum, ad praefatam Diaetam pleno et frequentissimo numero comparentes, praeattactarumque Diaetalium Constitutionum haud immemores, et pro hac vere paterna Suae Majestatis Sacratissimae in eos animi teneritudine homagiale, intimamque devotionem testati, desiderioque auspiciandae felicissimae Inaugurationis Nostrae ducti, demisse rogaverunt, ut, innuentibus praecitatis Constitutionibus, omnino ante adhuc faustissimam Coronationem Nostram, Nos, infrascriptos articulos, ac singula in iisdem contenta ratos, gratos, et accepta habentes, Nostrumque consensum illis praebentes, benigne acceptare, auctoritate Nostra approbare, et confirmare, ac tam Nos Ipsi benigne observare, quam per alios, quorum interest, firmiter observari facere dignaremur. — Quorum quidem articuloꝝ tenor sequitur in hunc modum:

1-mo. Quod, praeter ab antiquo deductam haereditariam Regiam successionem, tam Coronationem ad mentem articuli 3. Diaetae anni 1791. quam re-

liquas universas et singulas communes istius Regni Hungariae, Partiumque eidem adnexarum libertates, immunitates, privilegia, statuta, communia jura, leges et consuetudines, a Divis quondam Hungariae Regibus, et gloriosissimae memoriae Praedecessoribus Nostris hactenus concessas et confirmatas, in futurumque concedendas, et per Nos confirmandas (ad quas et quae dicti Status et Ordines formulam quoque Juramenti, ad initium Decretorum Serenissimi olim Principis, Domini Ferdinandi I. gloriosae reminiscentiae Antecessoris Nostri, positam, extensam et reductam habent) exclusa tamen et semota articuli Decreti Divi Andreae Regis II. de anno 1222. clausula, incipiente: „*Quod si vero Nos*“ usque ad verba: „*in perpetuum facultatem*“ in omnibus suis punctis, articulis, et clausulis, prout super eorundem usu et intellectu (salva tamen semper quoad ea, quae per articulum 8: 1741. excepta sunt, ejusdem legis dispositione) Regio, et communi Statuum consensu diaetaliter conventum fuerit, firmiter et sancte observabimus, per aliosque omnes et singulos inviolabiliter observari faciemus.

2-do. Sacram Regni Coronam, juxta veterem consuetudinem ipsorum regnicolarum, legesque Patrias, per certas de eorum medio unanimiter, sine discrimine Religionis, ad hoc delectas et deputatas Personas saeculares in hoc Regno conservabimus.

3-io. Hactenus recuperata, et ex post Deo adjuvante, recuperanda quaevis hujus Regni, Partiumque ei adnexarum tenuta et partes, ad mentem etiam juramentalis formulae, praenotato Regno, et eidem adnexis Partibus de toto reincorporabimus.

4-to. Quod in casu, quem Deus procul avertere velit, defectus utriusque sexus Archiducum Austriae, praeprimis quidem a gloriosae reminiscentiae Abavo Nostro, Carolo VI. dein in hujus defectu a Divo olim Josepho I., his quoque deficientibus, ex lumbis Divi olim Leopoldi I. Imperatorum et Regum Hungariae descendendum, juxta etiam dictamen praecitatorum primi et secundi articuloꝝ praefatae Diaetae anni 1723. praerogativa Regiae Electionis, Coronationisque antefatorum Statuum et Ordinum in pristinum vigorem, statumque redibit, et penes hoc Regnum Hungariae, et praedictas Partes, ejusdemque antiquam consuetudinem illibate remanebit.

5-to. Ut supra puncto 1. praemissum est, toties, quoties ejusmodi Inauguratio Regia intra ambitum saepefati Regni Hungariae, successivis temporibus diaetaliter instauranda erit, toties Haeredes, et Successores Nostri, futuri neocoronandi haereditarii Reges, praemittendam habebunt praesentis Diplomaticae Assecurationis acceptationem, deponendumque superinde Juramentum.

Nos itaque, praedicta universorum Statuum et Ordinum Regni Hungariae, Partiumque eidem adnexarum instantia benigne admissa, pro benigna animi Nostri propensione, ipsisque benigne gratificandi voluntate, praeinsertos universos articulos, ac omnia et singula in iisdem contenta rata, grata et acce-

ta habentes, eisdem Nostrum consensum benevolum, pariter et assensum prae-
buimus, et illos, ac quaevis in eis contenta clementer acceptavimus, approba-
vimus, ratificavimus et confirmavimus, promittentes et assecurantes Status et
Ordines in verbo Nostro Regio, quod praemissa omnia tam Nos Ipsi observabi-
mus, quam per alios fideles subditos Nostros, cujuscunque status et conditio-
nis existant, observari faciemus, uti vigore hujus Diplomatis Nostri accepta-
mus, approbamus, ratificamus, et confirmamus atque promittimus. In cujus
fidem et testimonium literas has manu propria subscripsimus, et sigilli Nostri
appensione muniri fecimus. — Datum in libera Regiaque Civitate Posoniensi,
die vigesima quinta mensis Septembris, anno Domini millesimo, octingentesi-
mo, trigesimo.

FERDINANDUS m. p.

II. Törvény Czikkely

Az Ország Szentséges Koro-
nájának Őrjeiről;

Az Ország szentséges Koronája mind két Őrjeinek Hivatalaik; egyik ugyan Mihálydi Báró Splényi Jó'sef Cs. Kir. Arany Kúltosnak, és Belső Titkos Tanátsnoknak; — a' másik pedig Végh István Arany Sarkantyús Vitéznek, a Sz. István Apostoli Király Jeles Rendje Comendátorának, Cs. Kir. Arany Kúltosnak, Belső Titkos Tanátsnoknak, és Baranya Vármegye Fő Ispánjának halálukkal megüresedvén — az Ő Felsége által mind a' Római Catholicus, mind az Evangelica Vallástételt követő személyek között előterjesztett kegyelmes kijelelés után, az Ország Rendei, Buzini Gróf Keglevich Gábor Cs. Kir. Arany Kúltost, Belső Titkos és Királyi Helytartó Tanátsi Tanátsnokot, — Királyi Al-Kints Tárnokot, a' M. U. Kamara Al-Elnökjét, és Nógrád Vgyének Fő Ispánnyát — ki a' Korona Őri Hivatalt, Kir. kegyelmes intézkedésből, eddig is folytatta, a' Király és Haza eránt bébizonyított

II. Articulus.

De Conservatoribus Sacrae Re-
gni Coronae.

Utroque Sacrae Regni Coronae Conservatoris Officio, altero quidem per Baronis Josephi condam Splényi de Mihálydi S. C. R. A. Majestatis Camerarii, — et Actualis Intimi Status Consiliarii; altero vero per mortem Stephani condam Végh Equitis Aurati, Insignis Ordinis S. Stephani Regis Apostolici Commendatoris, S. C. R. A. M. Camerarii, Actualis Intimi Status Consiliarii, et Comitatus Baranyensis Supremi Comitatus vacante; SS. et OO. Regni erga praevidiam Suae Majestatis candidaturem, ex Individuis tam Romano-Catholicis, quam Evangelicae Confessionis benigne propositam, Comitum Gabrielem Keglevich de Buzin; S. C. R. A. M. Cameraarium, Actualem Intimum Status, pro ut et ad Consilium Regium Locumentiale Hung. — Consiliarium, Vice-Thesaurarium Regium et Camerae Hungarico-Aulicae Vice - Praesidem, nec non Comitatus Neogradiensis Su-

Jeles érdemei, és hív szolgálatjai tekintetbe vételével, — a'beli Hivatalában egyesültt akarattal elválasztották 's megerősítették; másik Korona Örnek pedig, Szilasi és Pilisi idősb Szilassy Józsefet, a' Szent István Apostoli Király Rendjének Vitézét — Cs. Kir. Belső Titkos Tanátsost, a' Hétszemélyes Fő Törvény Szék Biráját, és Torna Vármegyének Főispányát, szinte a' Király és Haza eránt szerzett jeles érdemei és hosszas szolgálatjaira való tekintettel — elválasztották. — Kik is a' hitet Ő Felsége, és az Ország Rendei előtt letették.

Felyebb említett néhai Báró Splényi Józsefnek és Végh Istvánnak Örökösei tehát! a' Koronához tartozó kultsoknak által adására nézve, ezennel megnyugtának és feloldoztatnak. ∴

III. Törvény Czikkely.

A' Magyar Nyelvről.

1. §. Hálás érzéssel tisztelik a' KK. és RR. Ő Felsége atyai szívének hív Magyarjaihoz viseltető jósága azon ditső példáját, mellynél fogva kegyelmesen kinyilatkoztatni méltóztatott: hogy a' Törvények magyar szerkezete eredeti, és a' két szerkezet közt támadható kétséges értelem eseteiben elhatározó legyen.

Egyéberánt a' nemzeti nyelv előhaladási gyarapodásának eszközésére meghatározatik: hogy

2. §. A' jelen Törvény kihirdetésétől a' perlekedők a' Királyi Itélő Tábla előtt pereiket magyar nyelven kezdehetik, folytathatják, a' Királyi Udvari Fő Törvényszék pedig azokban Itéletet ugyan magyar nyelven hozzon.

§. 3.

premium Comitem ex benigna provisione Regia Officio Conservatoris Coronae in praesens usque functum, consideratione insignium de Rege et Patria meritorum, fideliumque servitiorum, concordibus votis elegerunt et confirmarunt; in alterum autem Coronae Conservatorem seniore Josephum Szilassy de eadem et Pilis, Insignis Ordinis S. Stephani Regis Apostolici Equitem, S. C. R. A. M. Actuale Intimum Status Consiliarium, Tabulae Septemviralis Assessorem et Comitatus Tornensis Supremum Comitem, consideratione pariter conspicuorum de Rege et Patria meritorum diuturnorumque servitiorum elegerunt. — Qui etiam Juramentum superinde coram Sua Majestate Sacratissima Statibusque et Ordinibus Regni deposuerunt.

Antelatorum proinde Baronis Josephi condam Splényi et Stephani olim Végh Successores, super resignatione clavium ad Coronam Spectantium quieti et absoluti redduntur. ∴

Articulus III.

De Lingua Hungarica.

§. 1. Grati animi sensu recolunt Status et Ordines sublime illud paternae Suae Majestatis Sacratissimae erga fideles suos Hungaros teneritudinis documentum, qua benigne resolve-re dignabatur: ut textus Legum hungaricus pro originali, et in casibus emergentis inter duplicem textum dubii pro dirimente sit. Caeterum autem ad progressivum idiomatis patrii incrementum statuitur:

§. 2. A publicatione praesentis Legis causas etiam tabulares lingua hungarica levare, et promovere liberum erit, Curia autem Regia in illis idiomate hungarico deliberet.

3. §.

3. §. Minden hiteles kiadásoknak szokott bevezetése és befejezése, hazai nyelven készíthetik.

4. §. Azon helyeken, hol a' gyülekezethez magyar nyelven mondatnak szent beszédek, az anya könyvek is magyarul irassanak.

5. §. Az Ó-Aradi Oláh-Mesteri és Papi elő-készületi Intézetben magyar nyelvet tanító szék felállításáról Ő Felsége kegyelmesen rendelkezni fog.

IV. Törvény Czikkely.

A' jobbágyok költözése eseteiben tartandó módról 's rendről, és ugyan azon költözés következményeiről.

1. §. Akár melly költözni akaró, nem csak minden uri, és köz tartozásaira, de magános adosságaira nézve is eleget tenni köteleztetik; ha mindazáltal a' földes úri, és köz tartozásait leróvjá, a' magánosokra nézve pedig a' hitelezőktől elfogadott kezességet állít, őtet letartóztatni nem lehet. A' vagyon hijánya esetében pedig azt kell tenni, mit a' hazai Törvények rendelnek.

2. §. Minden költözendő saját földes urától elbocsátó, és az Alispány vagy illető Szolgabirótól ingyen a' dandó úti-levelet szerezzén;—ugyan azért a' költözés esetében az elmenés idő hataráúl Sz. Gergely Pápa napja szabatván ki, az eránt a' helybeli Elöljárók jelenlétében September 1-ső napja előtt kell az Uradalomnak jelentést tenni.

3. §. Ha a' földes Úr, mihelyt a' költözni akaró, az 1-ső és 2-dik szakaszokban foglalt kötelességeit teljesítendi, elbocsátó levelét ki nem a-

§. 3. Cunctae praeterea solennes authenticarum expeditionum ingressus et conclusiones, lingua patria adornari possint.

§. 4. In illis locis, in quibus sacri ad concionem sermones lingua hungarica dicuntur, matriculae lingua hungarica ducantur.

§. 3. Relate ad cathedram in Instituto praeparandorum Ludimagistorum et animae Curatorum Vetero-Aradiensi erigendam, Sua Majestas Sacratissima congrua clementer dispositura est.

Articulus. IV.

De modo, et ordine in casibus migrationis subditorum observando, ejusdemque migrationis consecrariis.

§. 1. Quilibet migrare volens, non tantum cunctas dominales, et publicas obventiones, sed etiam privata sua debita complanare tenetur; depuratis nihilominus dominalibus et publicis, intuitu privatorum praestita, et a creditoribus acceptata fidejussione, detineri nequit. In casu autem subversantis fundi defectus, id, quod Leges Regni disponunt, observabitur.

§. 2. Migraturus dimissionalibus Domini sui terrestres, et Vice Comitatus aut concernentis Judicium gratuito extradandis passualibus semet provideat; quo fine in casu migrationis, termino egressus in festum S. Gregorii Papae defixo, insinuatío coram Primoribus loci illius incolis Dominio ante 1-am Septembris fieri debet.

§. 3. Si Dominus terrestris mox ac subditus migrare volens, in sensu §. 1-mi et 2-di incumbentes sibi obligationes expleverit, dimissionalis ex-

karná adni, a' jobbágy az Alispányhoz folyamodjék, ki előtt ha a' panasz eránt általa késedelmezés nélkül kihalgatott földes uraság megtagadásának törvényes okát nem adhatná, csupán az Alispányok bizonyítványával — mellybe e' környülállás is beleszen iktatandó — szabadon elmehet. — Az Alispány pedig az egész dolog folyamatját megvizsgálás végett a' közelebbi Közgyűlés eleibe terjeszteni köteleztetik.

4. §. Azon váratlan esetre pedig, ha valamelly földes úr a' költözni akaró jobbágyot még ezután is letartóztatná, az Alispány segéd Biró társaival az illy jobbágyot, ha a' szükség úgy hozná magával hatalom karral is, de a' mellyet mindég előbb a' Közgyűlésben kell megítélni, 's elhatározni, a' letartóztatás által okozott, 's a' felek voltaképi meghalgotása után kitudandó károk és költségek megtérítésével rövid úton szabadon bocsáttassa el; ezen kívül a' tiszti Ügyésznek a' letartóztató ellen 200 for. büntetés megvételére keresete leendő; melly sommának fele a' Megyeházi [pénztárát, fele pedig a' letartóztatott jobbágyot fogja illetni, ellenben a' jobbágyot az Uradalom, vagy a' 3-dik szakaszban érintett esetben az Alispány bizonyítványa nélkül befogadni, az illető tiszti Ügyész felperessége mellett megveendő, és egészen a' Megye házi pénztárának jutandó szinte 200 for. büntetés alatt szorosán tilalmaztatik.

5. §. Ha valamelly helységnek számos, vagy minden lakosai szándékoznának lakhelyöket elhagyni, mihelyt ezen törekedés a' földes úrnak tudtára esik, azt az illető Törvényhatóságnak tüstént jelentse be; — ez pedig, a' melly különben is az

tradare nollet, subditus sumto ad Vice-Comitem recursus, auditoque sine dilatione per hunc desuper Dominio, legalem denegationis causam assignare nequeunte, penes solius Vice-Comitis testimoniales, quibus hanc circumstantiam inseri oportebit — libere poterit discedere. — Vice-Comes autem decursum totius negotii proxima generali Congregationi fine revisionis referre tenebitur.

§. 4. Ad inexpectatum vero casum illum, si quispiam dominorum terrestrium subditum migrare volentem ultro etiam detineret, Vice-Comes cum sibi adjungendis subditum talem adhibito etiam, si necessum fuerit brachio, semper tamen praevis in generali Comitatus Congregatione dijudicando, et determinando, cum refusione damnorum et expensarum per detentionem causatarum, auditisque debite partibus eruendarum, via summaria libere dimittendum procurret, actione insuper ad desumptionem poenae 200 florum, in medietate cassae Comitatus domesticae, in alia vero medietate detento cedentium, actore Fisco Magistratuali contra detentorem locum habitura; vice autem versa subditum citra domini terrestres, aut in casu praeattacti §. 3-tii Vice-Comitis testimoniales recipere, sub eadem 200 florenorum poena, actoratu concernentis Magistratualis Fiscus desumenda, cassaeque Comitatus domesticae e toto cessura, strictissime vetitum esto.

§. 5. Si vel numerosiores, vel plane omnes loci alicujus incolae domicilia sua deserere intenderent, ut primum ejusmodi conatus Domino innotuerit, idem casum talem sine mora competenti Jurisdictioni detegget, haec vero, quae secus etiam, ad

1790/1 eszten. 35-dik Törvény Czikk. rendeleténél fogva illy esetekre felvigyázni köteleztetik, annak okát, és eredetét a' lakosok és földes ur annak rendje szerint leendő kihalgatása mellett szorgalmasan nyomozza, és ha némelly alapos okok adatnak elő, ezeket jó móddal elhárítani iparkodják, a' mit nem eszközölhetvén, ugyan azt a' Megye a' fenforgó környülállásokkal együtt a' dolognak addig is egész voltában leendő fentartása mellett a' Királyi Helytartó Tanácsnak bejelenti, ez pedig a' szükségképen megkívántatott intézeteket a' Törvény értelmében tegye meg.

6. §. Mivel a' jobbágy telki állomány javítására fordított munkának illő bére a' III-ik rész 30-ik címje szerint a' jobbágyoknak igazságos tulajdona, hogy azok akár ettől, akár a' költözés törvényes hasznaitól el ne essenek, az 1-ső rész 40-dik címjének rendelete fentartatván, minden jobbágnak, vagy zsellérnek megengedtetik, hogy a' telekbe tett költségeket: és javításokat, a' teleknek és jobbágyi állományoknak haszonvételeivel együtt szabad adás vevés útján, a' saját földes urat, és ugyanazon helység köz birtokosait, 's a' Községeket kivéve — más akárkinek eladhassa; a' ki egyszersmind ezen haszonvétellel egybe kötött minden uri, 's a' következő XI-dik Törvény Czikkely által megállapított közterheket tartozzék viselni.

7. §. Az említett szabad adás vevés sikeresítésére megkívántatik:

a) A' földes úr megegyezése, de hogy ennek önkényes, igazságtalan, 's ezen Törvény 4-dik szakaszában megállapított büntetés alatt tilalmazott ellenzése által a' cél elérése bizony-

exigentiam art. 35: 1790/1 his eventibus invigilare tenetur, in causam et originem tam incolis, quam et Domino terrestri suo modo auditis, solenter inquirat, et si fundatae quaedam rationes adducerentur, easdem opportunis modis tollere contendet, hoc non succedente, Comitatus id ipsum cum subversantibus circumstantiis re interea integre servata, Consilio Locumtenentiali Regio insinuabit, idem autem congruas dispositiones in sensu Legis facere tenebitur.

§. 6. Cum condigna merces laboris in meliorationem Constitutivi sessionalis impensi, justam colonorum in sensu 30-i III-ae proprietatem constituat, ne eosdem vel hac, vel legali migrationis beneficio frustrari contingat, dispositione 40: 1-mae in salvo permanente, unicuique colonorum aut inquilinorum admittitur, ut praehabitas in fundo investitiones, et meliorationes, una cum beneficio usufructuationis Sessionis, et Constitutivorum colonialium, ope liberae emtionis, et venditionis proprio domino terrestri, et compossessoribus ejusdem loci, Communitatibus item exceptis, in alium quemcunque transferre possit, qui simul omnia cum hac usufructuatione conjuncta, tam dominalia, quam subsequo articulo XI-o determinata publica onera supportare obligabitur.

§. 7. Ad effectum vero prae-declaratae liberae emtionis et venditionis requiritur:

a) Consensus Domnii, ne tamen arbitraria, et injusta ejus denegatione sub poena §. 4-ti praesentis articuli interdicta, scopus precarius reddatur: casus justae recu-

talan ne légyen, az igazságos megtagadás esetei csak azok lehetnek, melyekben a' jobbágy elmozdításának helye lészen, a' beköltözendő külföldiekre nézve pedig meghatároztatik: hogy közülök mind azok, kik a' hozandó Törvény elvei szerént lakoságot nyerendének, jobbágy telki haszonvételt szerezhessenek.

b) A' bejegyzés, melly végre a' Jegyzőkönyvnek egy példánya a' földes úrnál — másik pedig a' helybeli Községnél fog tartatni, mellyben minden adás vevés esetében a' földes úr megegyezésével kötött szerződés szóról szóra beirattassék; hogy ha pedig a' vevő jobbágy hibája miatt a' bejegyzés elmúlasztatik, a' szerződés megsemmisítettnek tekintessék.—A' bejegyzés taksája végre még az olly helyeken is végképen eltöröltetik, hol eddig gyakorlatban volt; fentartatván e' részben az eddig kötött, urbéri szerződések eránt a' következő VIII-dik Törvény Czikkely rendelete.

Egyébaránt nyilván rendeltetik: hogy a' szabad adási tehetőséggel élni akaró jobbágy, ha különben a' jelen Törvény Czikkellyel megállapított feltételeknek tökéletesen eleget tett, a' telek haszonvételét akármikor, 's jelesen a' 2-dik §-ban meghatározott idő határon kívül is a' vevőre által ruházhatja.

8. §. Kijelentetik továbbá: hogy minden illyes adás vevésekben az urbéri rendbeszedési jus fenmarad, minél fogna:

a) Az illyes adás vevések az egész határ öszvesítésének (commassatio) semmikép akadályúl nem lesznek.

b) azon esetben, ha az eladás által másra szált illyes jobbágy telkek a' törvényes mértéket felúl haladnák, az azoknak haszonvételét biró jobbágyok az elébbeni felesleges mennyiség

sationis reducitur ad casus illos, in quibus amotio coloni locum habitura est; quoad exteros autem immigraturos statuitur: ut iidem in sensu principiorum lege defigendorum jure incolatus impetrato, beneficium usufructuationis Sessionis Constitutorum colonialium acquirere valeant.

b) Improtocollatio, quo fine protocolla in uno exemplari penes Dominium, in alio vero penes Communitatem loci conservabuntur, et in singulo emtionis ac venditionis casu contractus cum consensu Dominii terrestris initus per extensum debet inseri, quodsi autem improtocollatio culpa ementis coloni intermittatur, contractus pro nullo est habendus.—Taxa demum protocollationis, si cubi etiam hucdum viguisset finaliter abrogatur; salva relate ad hucdum initos contractus urbariales, hac in parte subsequenti articuli VIII. dispositione.

Ceterum diserte statuitur: ut subditus facultate liberae venditionis uti volens, si secus articulo hoc praescriptis conditionibus ex asse satisfacit, usufructuationis beneficium dum et quando, et etiam extra tempus 2. §-o attactum in e mentem transferre possit.

§. 8. Declaratur porro: omnes ejusmodi emtiones, et venditiones salvo jure regulationis intelligendas venire, quamobrem:

a) Ejusmodi emtiones et venditiones commassationi nullatenus obstant.

b) Casu in illo si nefors tales ope venditionis transderivatae Sessiones colonicales, legalium mensuram excederent, coloni beneficio usufructuationis earundem gaudentes, occasione suscipien-

get új rendbeszedés alkalmával tellyes-séggel nem kívánhatják, hanem az Ország különböző helyeinek osztályozata (classificatio) szerént meghatározott törvényes mértékkel tartoznak megelégedni; úgy viszont, ha a' telek törvényes mennyiségében hiány volna, az esetek különbségéhez képest, vagy az állományok pótoltsanak ki, vagy az ezektől járó tartozások szállittassanak le.

c) Olly helyeken, hol a' legelő még közös, az adás vevések a' törvényesen eszközendő urbéri rendbeszedést, következőleg az elkülönözést, vagy megszorítást sem fogják akadályozni; valamint az előbbeni közhasználatnál fogva a' törvényes járandóságon felül a' legelő haszonvétele sem terjesztethetik ki.

9. §. Ezen adás vevéseknek esetekben a' jobbágy telkek külső illetőségeit, a' belsőtől akármi módon elszakasztani, vagy a' telkeket a' földes uraságnak megegyezése nélkül szétdarabolni szorosán tiltatik.

10. §. Hogy azonban számos telkeknek kevés kézbe jutásából kár ne következék, a' legnagyobb mennyiség, mellyen felyül ugyan azon egy vevőnek egy Községben urbéri telket szerezni nem szabad, olly módon állapittatik meg: hogy azon helyekben, hol az urbéri birtok 40 egész jobbágy telki állományt felül nem halad, csak egy egész telket, hol pedig az egész urbéri telkek mennyisége ezen számot felül haladja, ott, jelesül 40 telektől fogva 80-ig bérekesztőleg, két telket, 80-tól fogva 120-ig bérekesztőleg, 3 telket, végre, a' melly helyeken az egész urbéri telkek mennyisége az utóbb érintett számon túl megy, ott négy, 's nem több, egész telket véhet meg ugyan azon egy személy.

sciendae novae regulationis praehabita excessivam quantitatem desiderare nullatenus poterunt, sed legali, pro ratione classificationis diversorum Regni locorum definita mensura, contentari debent; prout vice versa in defectu legalis constitutivorum quantitatis pro diversitate casuum, vel compensatione constitutivorum, vel obligationum ab iis obvenientium devaluatione obtinebit.

c) Emissiones et venditiones in locis talibus, in quibus adhuc communio pascui viget, regulationem, consequenter segregationem, aut restrictionem, — sua legali forma induendam non impedient; neque e praehabita communione usus, beneficium pascui ultra legalem competentiam extendi poterit.

§. 9. In huiusmodi emissionum et venditionum casibus, fundos extravillanos ab intravillanis quoquo modo avellere, aut Sessiones citra consensum Dominii dismembrare strictissime vetitum esto.

§. 10. Ne tamen nimia Sessionum in paucis manibus coacervatio noxia evadat, maximum illud, ultra quod uni eidemque emtori in eadem Communitate, Sessiones urbariales comparare non licebit, ea ratione defigitur: ut in locis illis, quorum tenuta urbana Constitutum Sessionum integrarum colonialium 40 non superant, integra Sessio duntaxat una — ubi vero integrae Sessiones coloniales hunc numerum excedunt, illic, et quidem a 40 Sessionibus usque 80 inclusive, Sessiones 2 — ab 80 usque 120 inclusive, Sessiones 3 — in locis denique, in quibus urbariales Sessiones integrae ultra posteriorem hanc quantitatem assurgunt, ibidem integrae Sessiones 4 et non plures, per unum individuum emi valeant.

Kivétetnek azonban következő esetek:

a) Ha örökösödés, vagy végintézetnél fogva valamely telkek olyanra szállanak, ki már a' kiszabott legnagyobb mennyiséggel bír.

b) Ha a' telkek — fentartatván, az 1741: 8. Törvény rendelete, birói ítélet mellett követelés fejében adattatnak által, vagy a' hitelezők öszvehívása, vagy árverés alkalmával a' megbukott jobbágnak telkeit valaki mint legtöbbet ígérő, szerzi meg.

c) Ha a' telek elhagyatott, 's más senki annak mivélését felvállalni nem akarná.

d) Ha valamely jobbágy több véle bár egy kenyéren élő fiai közül egyiknek, vagy másiknak külön lakhelyéül a' meghatározott számon felül is szerezne telkeket; 's végre

e) Ha valamely helységnek telekjei nem egész, vagy fél ház helyekre, hanem más arányban t. i. $1\frac{1}{2}$ vagy $\frac{5}{4}$ rész telekre volnának kiszabva, és a' földes úr az illy állományok felosztásában meg nem egyeznék; mert ekkor ha, például az előrebotsátottak értelmében, két telek szerzésére képes jobbágy egyenként $\frac{5}{4}$ részből álló két telek vétele által, már két egész helynél is többet szerezne, a' földes úr azonban ezen állományi eldarabolását meg nem engedné, az ebből eredő felesleget is szabadon megtarthatja.

Egyéberánt az eddig szerzett urbéri telkek; úgy szinte Temes, Torontál és Krassó Vármegyék, 's az Országnak más helyei és Községei, melyekben az urbéri telkeknek szabad adások vevések eddig korlátlanul di-

Casibus attamen sequentibus exceptis:

a) Si per successionem vel testamento mediante Sessiones quaequam in talem, qui jam praedecarato maximo numero provisus esset, devolvantur.

b) Si salva dispositione articuli 8-vi anni 1741. auctore Judice in sortem praetensionis assignentur, aut occasione concursus, vel licitationis Sessionis obaerati coloni talis plurimum promittens obtineat.

c) Si Sessio deserta sit, et nullus alter animum ad eandem cultivandam adjiciat.

d) Si colonorum quisquam filios plures, quamvis in communione secum viventes habens, pro distincta unius aut alterius dotatione ultra etiam defixum numerum Sessiones quasdam comparet.

e) Si denique Constitutiva Sessionum alicujus loci non ad integras vel medias, sed alia proportione, ut pote ad semialteram, vel $\frac{5}{4}$ unius Sessionis exacta forent, et dominus terrestris in subdivisionem ejusmodi Constitutorum non consentiret; tunc enim in exemplo, colonus in sensu praemissorum, duarum Sessionum comparandarum capax, etiam si per coëmtionem duarum Sessionum colonialium singillatim, e $\frac{5}{4}$ consistentium, plus jam quam 2 integras Sessiones acquireret, — domino attamen terrestris dismenbrationem hujus Constitutivi non admittente, emersuram quoque ab hinc superfluitatem, libere poterit retinere.

Illis caeteroquin Sessionibus urbarialibus, quae hucusque jam comparatae sunt; prout et Comitibus Temes, Torontál et Krassó, aliisque Regni locis et Communitatibus, in quibus urbarialium Sessionum libera

vatozott, — e' Törvény rendelése alá nem tartoznak

11. §. Ezen kívül minden zálog, vagy e'hez hasonló lekötés czíme alatt teendő adás vevések a' szerződés megsemmisítése, és a' rajta fekvő pénz elvesztése alatt átalján fogva tiltatnak.

12. §. A' telkes jobbágyok, és urbéri zsellérek elmozdításának, fennmaradván az I-ső rész 40-ik czím rendelete, következő esetekben létszen helye:

a) Ha a' telkes jobbágy, vagy urbéri zsellér, az uri és köz terhek viselésére nyilván elégtelen lenne — még pedig ha tulajdon vétke miatt, a' következő §-ban meghatározandó mód szerént azonnal, — különben pedig, miután nékie tehetségének helyre állítására egy esztendei határ idő engedtetett; ha tovább

b) Nagy, és a' Közönségre nézve veszedelmes kicsapongásokban, vagy,

c) Ha a' jobbágyi kötelességére nézve az Uraság kárával több ízbeli nyilvános nyakasságban vétkesnek találtnék.

13. §. Az elmozdítás egyedül urbéri úton fog végrehajtatni; — szabad lévén a' Törvény értelmében a' felyebbvitel.

Az elmozdító végső ítéletnek kihirdetése után 3 hónap engedtetik a' telkes jobbágyoknak, vagy urbéri zsellérnek, hogy az alatt a' kiegyenlítőknél költsönös kiegyenlítése megtörténhessék, 's egyszer'smind ő más lakhelyről gondoskodhassék; ha e' törvényes idő határ alatt a' telkes jobbágy, vagy urbéri zsellér javainak eladása által magáról máskép' nem gondoskodott volna, annak saját épületei, 's javításai, a' telek haszonvételeivel együtt, törvényes bizonyság

emtio venditio hucdum irrestricté usuvenit, neutiquam sub ictum provisionis hujus recidentibus.

§. 11. Omnes praeterea emtiones et venditiones titulo pignoris, aut hypothecationis instituendae sub nullitate contractus, et amissione summae investitae simpliciter prohibentur.

§. 12. Amotio colonorum, et inquilinorum urbarialium, salva caeteroquin 40: I-ae dispositione, in sequentibus casibus locum habitura est:

a) Si colonus, aut inquilinus urbarialis supportandis dominalibus et publicis oneribus manifeste insufficientis foret, et quidem si propria culpa actutum, modalitate mox in sequente §-o declaranda, secus vero concesso eidem praevis pro restaurandis viribus unius anni respirio; si porro:

b) A gravibus, vel Publico perniciosis excessibus, aut

c) Iterata reflexe ad obligationes suas subditaes cum damnificatione Dominii manifestata renitentia notaretur.

§. 13. Amotio tantum urbariali via ad effectum deducetur, salva in sensu legis appellata.

Concessa dein colono, aut inquilino urbariali post publicatam amotionis definitivam sententiam trium mensium mora, durante qua mutua complanandorum complanatio institui, idemque sibi de alio domicilio providere valeat; si per tempus legalis hujus morae, colonus aut inquilinus urbarialis, ope venditionis sibi secus haud consulisset, in praesentia legalis Testimonii, Fiscique Magistratualis propria ejusdem supraaedificata, et meliorationes, una cum beneficio

's tiszti Ügyész jelenlétében, árverés útján fognak eladattatni, ezeknek árából, úgymint a' költözés egyéb eseteiben, mindenek előtt a' tartozások lerovatván, a' fenmaradandó somma magának a' telkes jobbágnak, vagy urbéri zsellérnek kezébe adattassék.

14. §. Ha a' telkes jobbágy, vagy urbéri zsellér törvényes elmozdítása esetében, az előbbi szakaszban rendelt árverés fogant nélkül maradna, vagy bár melly oknál fogva más jobbágy befogadásának szüksége támadna, a' földes úr azonban ezt mindjárt nem tellyesíthetné, az illető Szolgabíró különösen, még pedig hivatala elvesztése, 's a' kár megtérítésének is, egyedül önnön személyére szorított terhe alatt tartozik — kihirdetés végett a' Megyének legközelebbi köz Gyűlésére bejelenteni; — a' Megye pedig, még a' telek megszállítása maga módján eszközölthetik, a' dolog mivoltához képest előrebotsátván az elhagyatás okai eránti vizsgálatot, az illető Községet hathatósan arra bírni igyekezék, hogy az illy telek miveltését, a' vele járó hasznokkal, és terhekkel válalja magára. Ha pedig a' vizsgálatból kiszülne: hogy a' telek haszonvetellenné lett, vagy a' földes úr kegyetlenkedése miatt hagyatott el, illy telek az első esetben, a' mennyire akár részében, akár egészen egyáltalában haszonvetetlen, vagy a' tartozások mértékére nézve szállíttassék le, vagy az urbéri telkek számából töröltessék ki, és az az eránti határozat, a' dolog addigi egész vóltában leendő fen tartása mellett, a' K. H. Tanátsnak jelentessék fel; az utóbbi esetben pedig a' földes úr ellen, a' kegyetlenkedés büntetésére intézendő keresetnek leendő helye; azon elhagyott telek pedig megszállításáig, mire az 1723. eszteni dei

usufructuationis Constitutivi sessionalis, licitatione mediante venui exponentur, et ex illorum pretio, facta praevia, sicut in aliis migrationum casibus complanandorum complanatione, quod nefors resultaret, tali colono, aut inquilino urbariali admanuabitur.

§. 14. Si in casu legalis, coloni, aut inquilini urbarialis amotionis, licitatio praecedenti §-o declarata effectu careret, aut necessitas substituendi alterius coloni quoquo modo emergeret, atque Dominus terrestris mox alium substituere nequiret, casum desertae Sessionis concernens Judlium, in specifico, et sub amissione officii sub onere item refusionis damni ad propriam duntaxat personam restricto, tenebitur, sine instituendae publicationis proxime asservandae Congregationi detegere; — Comitatus vero usque procurandam suo modo impopulationem, praemissa ceteroquin pro renata in causas desertionis investigatione, respectivam Communitatem ad culturam hujusmodi Sessionis cum concernentibus emolumentis et oneribus assumendam efficaciter permovere sategat. Si vero ex investigatione prodiret: Sessionem inusuabilem redditam, vel ob saevitiem domini desertam esse, in casu priori talis, in quantum seu in parte, seu in toto absolute inusuabilis reddita est, vel relate ad praestationes devalvanda, vel e numero Sessionum urbarialium expungenda, negotiumque re interea integre servata, Consilio Regio Locumtenentiali Hungarico referendum erit; in posteriori autem casu, actio ad poenam saevitiei contra Dominum terrestrem locum habebit, Sessionem vero talem desertam Communitati, aut cuicumque eandem excolere volenti, erga solitas praestationes, usque ad tempus impopulationis, cui sensu articuli 18: 1723. quoad quasvis Sessionis-

dei 18-dik Törvény Czikkely értelmé szerént minden elhagyott telekre nézve ügyelni kell a' Községnek, vagy akárkinék, ki azt mivelni akarja, használás végett, a' szokott terhek viselése mellett adassék által. Egyéberánt a' mennyiben illy telekre a' Megyében jobbágy nem találkoznék, az a' K. H. Tanácsnak jelentessék bé.

15. §. A' jobbágyok és zsellérek gyermekeinek a' szabad költözhetést, fentartatván a' törvényes atyai hatalom, megtagadni; következőleg mester-ség tanulástól, vagy akár mi más tisztéséges élet neme követésétől őket eltiltani semmikép nem lehet, — kiknek a' költözés esetében nem a' földes Úr elbocsátó, hanem egyedül a' Várme-gyei Tisztviselő bizonyító levelére lesz szükségök. Ezen rendelet a' házatlan zsellérekre is kiterjesztetvén, úgy mindazonáltal, hogy ezek eleve köte-lezéseiknek mindenkép eleget tegye-nek.

V. Törvény Czikkely.

A' jobbágytelki állományról.

Minthogy a' helyek osztályozata, 's a' jobbágytelki állománynak ezen épült mennyisége az írető urbéri szabályok által, az Ország minden részeiben már régolta meg van határozva, 's annyi időtől fogva igen sok telek osztály, 's határrendbeszedés az érdekllett intézetekbe alapúl, az eddigleni urbéri rendeletek által megállapított helyosztályozat, 's állomány mennyiség jövendőre is fen fog tartatni.

Ehhez képest ugyan azon jobbágytelki állomány, melly Magyar és Horvát Országra nézve, a' hely osztályozati rendszeres munka folytában Mária Therezia alatt költ urbéri rendelet által 1100, 1200, vagy 1300 □ öltre számított holdak, vagy illetőleg kaszállók, mennyiségével, minden helyekre nézve kiszabattatott, valamint Temes, To-

siones desertas intendendum erit, possidendam, et usuandam tradere oportebit. Caeterum in quantum impopulatio in gremio Comitatus procurari nequiret, insinuatio Consilio Locumtenentiali Regio praestanda erit.

§. 15. Proles colonorum, et inquilinorum libera migrandi facultate, salva legali patria potestate nullatenus privari; consequenter, nec ab opificiis condiscendis, aut quocunque honesto vitae genere sequendo, ullatenus arceri possunt, neque dimissionalibus Dominorum terrestrium, sed unice testimonialibus concernentis Personae magistratualis in casu migrationis semet providere tenebuntur. Quod ipsum etiam relate ad subinquinolos, praestita per eosdem omnimoda satisfactione obtinebit.

Articulus V.

De Constitutivo sessionali.

Cum classificatio locorum, et huic superstructa quantitas Constitutivi sessionalis per respectiva Urbaria in omnibus Regni partibus jam a longiori tempore definita sit, atque provisioni huic a tanto temporis intervallo, plurimae fundorum divisiones, et terrenorum regulationes superaedificatae forent, classificatio locorum, et quantitas Constitutivi per praevigentia respectiva Urbaria defixa, ultro quoque pro retenta declaratur.

Hinc idem illud Constitutum sessionale, quod pro Hungaria ac Croatia vigore Urbarii Theresiani reflexe ad systema operis classificationalis in determinata jugerum a 1100, 1200, vel 1300 orgiis □ computatorum, et respective falcastrorum quantitate, quoad singula loca defixum fuerat, prout et illud, quod in Comitibus Temes, To-

rontál és Krassó Megyékben is, minden holdra határozott 1600 □ ölekben a' legelőre nézve is megállapított; és végre Posega, Szerém, és Verőcze Vármegyékben különös helyosztályozat mellett, és minden Megyében meghatározott hold szám mértékben, jelesen Szerém, és Verőcze Megyékben egy hold szántóföldet 2000, a' kaszállót 1000 □ ölre, Posega Vármegyében pedig mind a' szántóföldet, mind a' kaszállót 1296 □ ölre számított mennyiséggel mái napig divatban vagyon, mind belső, mind külső járandóságra nézve, jövődőre is alapúl tartatik meg; és azért

1. §. A' belső egy egész telki álmány, (Posega, Szerém, és Verőcze; nem külömben Temes, Torontál, és Krassó Vármegyékben is, meghagyatván az eddigi szokás), mindenütt egy holdban határoztatik meg, a' külső tartozmányok pedig állani fognak:

Figyelmezés. Ide tartoznak az urbéri tabellák, mellyek a' XXXIX-dik Törvény Czikkely után találhatók.

2. §. Az egy, vagy más nemű telekbeli illetőségben gyakran előforduló feleslegesség, vagy hijány, a' megigazítást szükségessé tévén, ha a' belső telek a' meghatározott mennyiség-nél, akár mennyivel nagyobb lenne, az a' belső telek természetét megtartván, a' külső járandósághoz fog számíttatni, 's viszont a' belső telek hijánya a' külső telki járandósággal pótoltsék ki; melly esetben a' belső járandóság pótlására fordított külső föld, szinte belső telki természetet vesz magára, a' hol pedig a' rétek hijányát a' telekutáni szántóföldekből vagy viszont kell kipótolni, ott a' rétnagyobb, vagy kisebb termékenysége a' kipótolandó szántóföld osztályához illesztve rendszerént minden szántóföldi hold egy kaszás réttel, és viszont fog kipótol-

rontal et Krasso in defixis pro singulo jugero 1600 □ orgiis reflexe etiam ad pascua stabilitum est; illud denique, quod in Comitatus Posegano, Syrmieni et Verőczensi penes seorsivam classificationem, et determinatam in singulo Comitatu jugerorum mensuram, signanter: in Comitatus Syrmieni, et Verőczensi jugero agrorum a 2000, falcastro pratorum a 1000 □ orgiis; in Comitatu vero Posegano tam jugero agrorum, quam et falcastro a 1296 □ orgiis computando, de praesenti obtinet, tam relate ad intra, quam et extravillaneitatem in futurum quoque probasi, retinetur; proinde

§. 1. Constitutivo intravillano unius integrae Sessionis (salvo quoad Comitatum Poseganum, Syrmiensem, et Verőczensem; Comitatus item Temes, Torontál et Krassó praehabito usu) ubique in capacitate unius jugeri defixo, quoad appertinentias extravillanas habebit:

§. 2. Et quia saepe supernatantia vel defectus, in unius vel alterius categoriae fundis emergens adjustationem necessariam redderet, ex eo: si fundus intravillanus determinatam capacitatem quantocunque superaret, id ipsum naturam intravillani retinendo, ad extravillaneitatem computabitur; ac vice versa defectus intravillani per adjiciendum fundum extravillanum erit compensandus, — quem in casum ejusmodi fundus extravillanus adjustationi intravillani subserviturus, indolem quoque intravillaneitatis est recepturus. Ubi autem pratorum defectum ex agris postfundualibus, aut vicissim adjustari oporteret, ibidem majorem vel minorem feracitatem prati comparative ad classem adjustandae terrae arabilis assumendo, in regula singu-

tatni. Végre a' mennyiben a' telek utánni szántóföldek hijánnya Posega, Szerém, es Verőcze Megyékben szőlőkkel is szokott pótoltatni, egy hold szántóföld két kapás szőlővel ér fel.

3. §. Ha valamely írtvány a' jobbágy telki állományba foglaltatott olly annyira, hogy természetét elvesztvén, már az állománynak részét tenné; sem az ettől többé el nem szakíttathatik, sem a' jobbágyok részéről a' megváltás, vagy írtás bér megtérítése fejében követelés nem tétethetik.

4. §. Az efféle jobbágy telki állományoknak felcserélései, vagy elosztásai, a' mennyire ezek a' földes úrnak kijelentett megegyezése nélkül eddig történtek, maga útján — a' jövődre ne talán történendők pedig sommás úton, a' törvényes bizonyság, és Tiszti Ügyész közbenjöttével, kik ez eránt tudósításokat a' Vármegye Közönségének beadni mindég kötelesek lesznek, a' földes úr által felbonthatók; ha pedig a' felcserélésre, elosztásra, avagy a' telkeknek a' IV. Törvény Czikkely 9-dik §-ba érintett szét darabolására a' földes úr megegyezése hozzá járulna, csak felére, vagy negyed részre, nem pedig ezek alól eshetik meg. Olly elosztások mindazonáltal, mellyek ezen mennyiségen állól ekkoráig tetettek, mostani állapotjokban megmaradnak. A' mennyire pedig (Temes, Torontál, és Krassó Vármegyék ide nem értetvén) egy negyed részen alól eldarabolt jobbágy teleknek haszonvétele áruba bocsáttatna, e' részben a' jobbágy telkeknek törvényes mennyiségre leendő visszaállítások tekintetéből, a' jobbágy ne nyerhesse el különben a' földes úr megegyezését, hanem ha ezen adás vevés által a' job-

lum jugerum agrorum uno falcastro, et viceversa compensabitur. In quantum denique agrorum postfundalium defectus in Comitatus Posegano, Syrmieni, et Verőczensi vineis quoque compensari solet, uni agrorum jugero vineae duorum fossorum aequiparabuntur.

3. §. Si exstirpatura quaequam sessionale Constitutum ingressa fuisset, adeo, ut indolem suam amittendo, jam Constituti ejusdem partem efficeret, talis exstirpatura, nec ab eodem amplius avelli, neque ulla intuitu redemptionis, aut bonificandae mercedis exstirpaturalis, a parte colonorum praetensio formari valebit.

4. §. Sessionalium hujusmodi Constitutorum cambiationes, vel subdivisiones per Dominium, in quantum sine expresso ejusdem consensu hucusque intervenissent, sua via, — in futurum autem ne fors attentandae via summaria cum interventu legalis Testimonii, et Fiscii Magistratualis, qui desuper Universitati Comitatus relationem semper praestituri sunt, rescindibiles erunt; in casum vero dominalis in cambiationem, vel subdivisionem hanc, prout et Sessionum dismembrationem §. 9. art. IV-ti attactam assensus, ad medias et quartas, non tamen infra institui potest, subdivisiones tamen, quae infra hanc quantitatem hucusque intervenerunt, in statu actuali reliquuntur. In quantum vero (Comitatibus Temes, Torontál, et Krassó huc non intellectis) infra unam quartam subdivisae sessionalis quottae beneficium usufructuationis veni expositum fuerit, fine obtinendae fundorum Sessionis ad legalem quantitatem coadunationis colonus non secus assensum Domini terrestialis, quam si per praeviam translationem reunio sessionalis quottae obtineretur, impetrare valeat. Quem scopum Domini terrestres in eo quoque casu prose-

bágy telki részeknek öszvekapcsolása is eszközölthetnék. Melly czélnak elérését a' földes urak kötelesek eszközölni azon esetben is: midőn valamely jobbágy magva szakadtával egy negyed részen alól eldarabolt telekbeli részben örökösödvén, azt más jobbágynak által fogják adni.

5.§. A' mennyiben pedig a' telekbeli illetőségekre nézve zálogítások, vagy ideigleni cserék jöttek volna eddig közbe, ha ezek az uraság megegyezésével keletkeztek, a' földes úr a' szerződési feltételek megszűntével a' jobbágyot visszaváltásra szoríthatja, addig pedig az urbéri tartozásokat az akkori haszonvevőtől kívánhatja; ha pedig földes úri jóváhagyás nélkül; vagy annak ellenére történtek azok, a' földes urnak, nem csak a' telki állományok visszaszerezhetésére, de a' zálogi, vagy ne talán a' csere következtében felyül fizetett sommának elvesztésére is leend a' vevő, és illetőleg az ellen keresete, kivel a' jobbágy vegyes cserébe bocsátkozott. Azon Községek, mellyekben e' részben is különös szerződési rendszabály divatoz, a' jelen szakasz határozata alá nem tartozván.

6. §. Az állomány mennyisége a' fél és negyed telekre nézve, kivévén Temes, Torontál, és Krassó Megyét, — hol az egész fél, negyed, 's nyolczad telekben lévő arányos különbség, a' tartozások különbsége által egyenlített ki, az ország egyéb részeiben mindenkor egyenes arányban értetik.

7. §. Ha a' földes úr szüksége vagy könnyebbsége úgy kívánván, urbéri helyekben külső vagy belső tartozmányokat akarna felcserélni, ez nékie egy tökéletes annyit érőnek természetben való megadása, 's az épületekre és javításokra nézve tel-

lyes

qui tenebuntur, si deficiente quopiam colono in parte Sessionis, infra unam quartam subdivisae succedentes, eandem alteri colono tradituri sunt.

§. 5. In quantum vero relate ad tenuta sessionalia, pignorationes, vel temporenea cambia hucdum intervenissent, si haec cum consensu Domini facta sunt, Dominus evolutis contractualibus conditionibus, colonum ad revulutionem stringere, illucusque autem urbariales obligationes ab actuali usufructuario postulare valeat; si vero contra vel contra dominalem assensum intervenissent, Dominus non tantum ad fundorum revindicationem, sed etiam ad amissionem summae pignoratitiae, vel nefors etiam cambio superadditae contra emtorem, et respective illum, quocum subditus mixtum cambium iniivit, procedendi habeat facultatem, Communitatibus haec etiam in parte contractuali tractamento provisus, a dispositione §-i hujus exceptis.

§. 6. Quantitas Constitutivi relate ad medias et quartas exceptis Comitatus Temes, Torontál, et Krassó, velut in quibus differentia relate ad proportionem integrae, mediae, quartae ac octavae obtinens, diversitate praestationum exaequatur, quoad reliquas Regni partes semper in proportione directa intelligenda veniet.

§. 7. Quodsi terrestris Dominus necessitate vel commoditate sic exigente, in locis urbarialibus fundum intravillanum, aut extravillanas Sessionis appertinentias permutare vellet, id eidem, dato in natura perfecto aequivalenti, praestitaeque intuitu

lyes kielégítés mellett urbéri úton szabad legyen. Egyébaránt Temes, Torontál, és Krassó Megyékben az eddig ottan divatozott rendelet, továbbá is erejét megtartandja; mellynél fogva a' jobbágyok is jobb élhetőség és sorsok javítása tekintetéből telki állományaiknak egymásközti felcserélését a' földes úrnál szorgalmazhatják.

8. §. Végre a' fenálló urbéri zsellér telkeknek állományai mostani állapotjokban, melly az urbéri rendbeszedés alkalmával sinór mértékül szolgálанд, meghagyatván, jövendőre azon legkissebb tér, melly zsellér telkeknek kijegyeztetne, 150 □ ölekre határoztatik. Ha pedig valamely zsellér ezen ház helyen kívül más belső, vagy külső telki tartozmányokat is kapna, szabad lesz a' földes urnak ezen tartozmányoktól járandó kötelezések eránt az ollyatén zsellérral törvényes bizonyság közbenjöttével alkura lépni, vagy ötet arra nézve, ugyan azon bizonyság befolytával, aránylag értendő jobbágyi állapotba tenni.

VI. Törvény Czikkely.

Azokról, mellyek a' telek haszonvételén felül a' jobbágyok hasznai közzé tartoznak.

Azokra nézve, mellyek a' telek haszonvételén felül a' jobbágyok hasznai közzé tartoznak, következők határoztatnak:

1. §. A' telek utáni állományba be nem számított, vagy eredetileg, s egyedül a' jobbágyok élelmére nem szánt minden irtásokat a' jobbágyok

tuitu superaedificatorum et meliorationum plenaria indemnitate, via urbaniali integrum sit. Caeterum praevigens in Comitatus Temes, Torontál et Krassó illa provisio, quod subditi etiam scopo impetrandae melioris subsistentiae, emendandaeque sortis suae permutationem fundorum constitutivalium inter se suscipiendam apud Dominium sollicitare possint, ibidem vigorem porro etiam retinebit.

§. 8. Praeexistentibus demum urbanialibus Sessionum inquilinarium Constitutivis, in statu actuali, qui occasione suscipiendae regulationis urbanialis pro cynosura deserviet, relictis, pro futuro minima extensio fundo inquilinari destinandi, in 150 □ orgiis defigitur. Si autem quispiam inquilinorum ultra hunc fundum domalem alios nefors intra vel extravillanos obtineret, liberum erit domino terrestri seu quoad obvenientes ab ejusmodi tenutis praestationes cum eodem in concursu legalis Testimonii convenire, sive illum cum influxu hujus ad colonicalem, in sua tamen proportione intelligendum, statum transponere.

Articulus VI.

De iis, quae praeter usufructuationem Constitutivi ad beneficia colonorum referuntur.

Relate ad illa, quae praeter usufructuationem Constitutivi ad beneficia subditorum pertinent, sequentia statuuntur:

§. 1. Cunctas extirpaturas postfundualitatem haud ingressas, aut originarie, uniceque pro subsistentia subditorum haud destinatas, subditi eo-

addig, míg azok urbéri úton vissza nem vétetnek, a' földes úrral kötött, vagy a' törvényes bizonyság 's tisztí Ügyvéd közbenjöttével, a' kik ez eránt tudósításaikat a' Vármegye Közönségének beadni kötelesek, köten-dő szabad egyezés szerént, — ha pe-dig ez nem eszközöltethetnék, az ed-dig divatban volt föld, vagy haszo-bér fizetés mellett fogják használni; mihelyt pedig azok visszaváltatnak, nyomban az uraság szabad rendelkezése alá jutnak. Hogy pedig az ir-tások visszaváltása eránt meghatáro-zott szabály legyen: azok, mellyek az uraság ellenmondása mellett tör-téntek, a' reájok fordított munka megtérítése nélkül az uraság által visszavétethetnek, — azokra nézve pedig, mellyek az uraság ellenmon-dása nélkül bár melly időpontban ekkoráig tétettek, — valamint azokra is, mellyek iránt vagy a' földes úrral kötött egység szolgál alapúl, vagy a' mellyeken valamely somma pénz törvényesen fekszik, ezennel hatá-roztatik: hogy ez utóbbiak csak a' törvényesen rajtok fekvő pénz lefi-zetése mellett, vagy illetőleg az e-gyezés tartalma szerént; az előb-biek pedig, mellyek iránt az érintett két eset nem forog fel, akármikor mindazonáltal a' birói becsü ár lefi-zetése mellett vétethessenek vissza. Melly birói becsü árt úgy kell érte-ni: hogy mindenkor előrebotsattat-ván a' reája fordított munka mennyi-sége 's minősége iránti vizsgálat, ez számba vétessek, 's ezek minden eset-re urbéri úton vizsgáltassanak meg, és a' K. H. Tanácsnak a' dolog ad-digi egész volkában leendő fentartá-sa mellett terjesztessenek fel.

Hogy a' jövődőben teendő ir-tásokra nézve, mellyek földes úri en-gedelem nélkül tellyességgel tiltat-nak, egyik vagy másik fél rövidséget

usque, do nec eaedem via urbariali re-cipiantur, penes liberam cum Domi-nio initam, vel dehinc in concursu legalis Testimonii, et Fiscii magistra-tualis, qui eatenus Universitati Comi-tatus relationem praestabunt, ineun-dam conventionem, — hac vero non succedente, erga consueti hucdum terragii, vel census depensionem u-suabunt, ut primum autem hae relu-tae fuerint, ipso facto ad liberam Do-minii recident dispositionem. Ut au-tem in relictione extirpaturarum de-terminata norma praexistat, illae, quae reclamante Dominio fuerant ef-formatae, absque bonificatione im-pensi laboris possunt per Dominium recipi; relate vero ad illas, quae non reclamante Dominio nulla prorsus temporis habita reflexione ad-usque efformatae fuerant, — prout et tales, quibus aut conventio cum Do-mino inita pro fundamento deservit, aut summa quaequam legitime inve-stita est, hisce statuitur: ut posterio-res duntaxat penes depositionem le-gitime inhaerentis summae, ac respec-tive juxta tenorem conventionis, anteriores autem, circa quas neu-trum horum subversatur, quando-cunque, persoluta tamen judiciali ae-stimatione, valeant recipi. Quae qui-dem judicialis aestimatio ita est in-telligenda, quod praemissa semper de quantitate et qualitate impensi la-boris investigatione, calculus sit in-eundus, et haec in omnem casum ur-bariali via sint revidenda, et Consilio Locumtenentiali Regio, re interea in-tegre servata, substernenda.

Ad praecavendam in futuris ex-stirpationibus, quae citra consensum dominalem fieri absolute vetantur, alterutrius partis injuriam, consen-

ne szenvedjen, ezen földes úri engedelem szükségkép mindenkor írásba foglaltassék, abban a' visszaváltáskor megtérítendő munkabér világosan feljegyeztessék, 's így az uraság jegyzőkönyvébe, a' mi az adás-vevési szerződések okáért minden Uradalomnál, 's minden Községnél fog tartatni, beiktattassék; az nyilván kijelentetvén; hogy a' földes úr a' jobbágy által írásba foglalt uradalmi engedelem nélkül tett irtásokat, törvényes bizonyság 's tiszti Ügyész jelenlétében, kik arra felvigyázni kötelesek: hogy sem az urbéri állományokból, sem a' jelen törvény kihirdetés idejénél régibb irtásokból valami ez úton el ne szakasztassék, — minden bér megtérítése nélkül vissza veheti; melly sommás vissza vehetési jus azonban minden irtás esetében csak az illetén irtás használatának kezdetétől számlálendő három esztendőig fog gyakoroltathatni, azok lefolyta után pedig az uradalmi engedelem nélkül tett irtások is egyedül urbéri úton lesznek visszaserzendők; — ellenben ha a' földes úr a' kiváltás feltételeit írott engedelmebe foglalni elmúlasztaná, akkor a' kiváltás csak szabad egyezés útján történhessék meg.

2. §. Minden jobbágy Község, mellynek t. i. különös Birája, 's Eskütti jei vannak, a' hely fekvése, 's kiterjedéséhez képest egy, vagy több házakban bort mérethet, akár volt ez előtt annak használásában, akár nem; ha saját szőlőhegye van, Szent Mihály napjától fogva Szent György napig, ha pedig szőlőhegye nincs, Sz. Mihály napjától csak Karátson napjáig. Ha a' földes úr a' korcsmak száma eránt a' jobbágyokkal meg nem egyezhetne, az a' szokott urbéri úton fog elhatároztatni, — úgy azonban: hogy a' bormérés mindég csak maga-

sus ille dominalis necessario semper in scriptum redigi, laboris mercedem, occasione relationis compensandam, in se diserte continere, atque sic protocollo dominali, quod ex incidenti contractuum emtionalium, venditionalium penes singulum Dominium, et in singula Communitate praeexistet, inferri debet, eo per expressum declarato: quod si colonus citra scriptum indultum domini terrestris extirparet, dominus terrestris extirpaturus tales in praesentia legalis Testimonii, et Fiscii Magistratualis, quorum erit invigilare, ne seu ex urbarialibus Constitutivis, seu ex extirpaturis, publicatione Legis hujus antiquioribus, hac via quidpiam avellatur, absque omni compensatione mercedis recipere valeat; hoc interim summariae receptionis jus in singulis extirpationum casibus tantum per triennium ab ocepta extirpaturae hujusmodi usuatione computandum, poterit exerceri, quo elapso extirpaturae, citra indultum quoque Dominii factae, via dumtaxat urbariali revindicabuntur; e contra si dominus terrestris intermitteret conditiones relationis scripto suo consensui inserere, tunc actus relationis ad liberam conventionem recidat.

§. 2. Epocillatio vini cuivis rusticanae Communitati, distincto quippe Judice, Juratisque provisae, sive in usu ejusdem praefuerit, sive non, quodsi proprium habeat promontorium, inde a' festo S. Michaëlis, usque festum S. Georgii Militis, et Martyris; si vero proprio promontorio destituatur, ab eodem festo Michaelis dumtaxat usque festa nativitatis Domini a ratione situs et extensionis loci in una vel pluribus domibus competit. Si dominus terrestris relate ad numerum educillorum cum subditis convenire nequiret, horum regulatio

ban a' helységben, 's nem azon kívül, vagy sátor alatt engedtetik meg. — Mindazonáltal azon Községek, mellyek az urbéri korcsmáltatás ideje alatt tartatott kiváltsági országos vásárok alkalmával, a' bormérést a' helységen kívül fekvő gyepen is gyakorlották, ezen használatban jövődőre is megtartatnak.

Szóllóhegy név alatt értetnek pedig olyan tájok, mellyek az uraság nyilvános megegyezésével szóllóvesszőkkel beültetettek, és a' mellyekből a' földes úr eddig 9-det vagy e' helyett 10-det, vagy hegyvámot, vagy ezzel felérő bért szedett. Mert a' szóllóvesszőkkel beültetett egyéb földek, mellyek e' tekintetek alá nem jönnek, nem szóllóhegyek, hanem csak kertek sorába számítandók.

A' bormérés mindazonáltal nem szoríttatik egyedül a' határbeli termésre, hanem a' fent meghatározott idő eltöltéig, a' Községeknek máshol szerzett borokat is szabad lesz kimérni. Valamint pedig minden mérés egyes jobbágyoknak tellyességgel, úgy a' törvényes határ idő elmúltával a' Községnek is elfoglalás büntetése, vagy is a' csap alatt találtató egész mennyiség elvesztése alatt, ezután is tiltva marad; kivéven azonban a' szóllóhegyekben szerte széllyel lakókat, kiknek a' bormérés a' jobbágyoknak máshol engedett időn kívül is azon megszorítással léssen szabad, hogy csak azoknak számára, kik szóllókban dolgoznak, 's csupán a' szólló munka ideje alatt (a' hol ez eddig szokásban volt) mérhessenek bort; az olly hegyi lakosokra azonban, kik Községeket tesznek, szinte úgy mint a' sikon lakó munkásokra a' felyebb írt bormérési mód

solita via urbariali determinabitur, Ita tamen, ut epocillatio semper tantum in ipso loco et non extra eundem aut sub tentorio admittatur; Communitates nihilominus occasione annuallium privilegialium nundinarum, quae sub tempus urbarialis educilli servantur, in usu educillationis, in loco etiam tali, qui jam extra pagum in cespite situatur, exercitae, praeexistentes, in usu hoc porro etiam conservantur.

Nomine autem promontorii veniunt plagae, quae cum expresso Dominii consensu vitibus implantatae fuerunt ac, unde dominus terrestris nonam, aut ejus loco decimam, vel jus montanum, aut ejus aequivalens ad usque desumsit. Reliquae enim plagae vitibus implantatae, quae cathogorias has non subeunt, neutiquam promontoriis, ast hortensibus solummodo tenentis adnumerandae sunt.

Epocillatio tamen nullatenus ad vina promontorialia restringitur; verum usque complementum praedesignatorum terminorum etiam aliunde procurata vina Communitatibus epocillare liberum erit. Quemadmodum autem omnis epocillatio singillativis colonis absolute, ita evoluto legali termino, Communitati quoque, sub poena contrabandae, sive amissione totius sub epistomio repertae quantitatis interdicta manet, exceptis nihilominus promontorialistis, dispersim in vineis degentibus, quibus jus epocillationis extra tempus etiam alibi subditis concessum, ea tamen cum restrictione exercendum admittitur, ut pro iis tantum, qui in eorum vineis operas praestant, et tempore solummodo culturae vinearum epocillare vina (ubi id ipsum hucusque in usu erat) liberum sit. Montanistis interim Communitates constituentibus, velut in plano consti-

mód, úgymint egyéb Községekben változhatatlan szabályúl leend. Továbbá nyilván kijelentetik: hogy az illetén urbéri bormérés haszonvétele által sem az uri bormérés jussa, 's ennek gyakorlása, sem a' földes úrnak vendégtogadó, 's korcsma építése, vagy felállítására nézve szoríthatatlan szabadsága, de az 1598-dik eszt. 35-dik Törvény is legkisebb sérelmet sem fog szenvedhetni, úgy azonban: hogy az eddig szokásban volt ház sor szerénti bormérés, mellynél fogva a' földes urak boraik kimérésére szoríthatják jobbágyaikat, ezennel eltöröltnek jelentetik ki; hogy pedig a' korcsmáltatási földes úri jus, alkalmas úri telek nem léte miatt ne akadályoztassék, vagy éppen el ne enyésztessek, ha a' közel lévő gyepen a' különben is illető úri jushnál fogva, vendégfogadó vagy korcsma állításra alkalmas hely ki nem jeleltethetnék, szabad lesz ezentúl is a' földes úrnak, hogy e' végre alkalmas helyet, akár az V-ik Törvény 7-ik szakaszában meghatározott csere úján, akár egyezésnél fogva magának szerezhessen.

Egyéberánt bár miféle bor behozatala, akár saját házi szükségekre, akár kereskedés végett, hordókban, antalagokban, akókban, vagy más illy nemű méretekekben, mellyek az Ország külön részeiben, különbözőkép nevezetnek ugyan, de mindennütt abroncsok alatt vannak, a' jobbágyoknak minden megszorítás, avagy fizetés nélkül szabad leend; — betegeskedés, avagy lakodalom esetében kisebb mennyiségben is megengedtetven a' bor bévitele.

A' jobbágyoknak, de csak ön magoknak megengedtetik, hogy törkölyből, gyümölcsből, borból, borseprőből, és minden földi természetmények-

tutis robottariis supra scripta epocillandi ratio ita prout aliis Communitatibus inalterabilem regulam constituet. Diserte porro declaratur: quod per hujusmodi epocillationis urbarialis beneficium nec ipsi juri educilli dominialis, exercitioque ejusdem, nec irrestrictae dominorum terrestrium diversoria, vel educilla erigendi et constituendi facultati, sed nec art. 35: 1598. ullatenus derogari possit, ita quidem, ut praevigens educillatio serialis domalis, vigore cuius Dominis terrestribus colonos ad educillationem stringere licitum erat, pro abrogata declaretur; ne tamen jus regale educilli in defectu idonei dominalis fundi impediri, aut plane intercidere possit, si in vicino cespite pro competente caeteroquin dominali jure accommodus educillo, vel diversorio ponendo locus designari nequiret, integrum porro maneat domino terrestri, sibi fundum congruum, vel cambio in sensu art. V. §. 7-mi, vel conventionem mediante procurare.

Caeterum inductio qualiscunque demum vini, seu pro propria domestica necessitate, seu quaestus causa in vasis, tinnis, urnis, aut hujus generis mensuris, quae pro diversitate Regni partium variam quidem nomenclationem subeunt, ubique tamen sub circulis constituuntur, irrestricta, et absque omni taxa colonis libera relinquitur; — inductione vini ad casum infirmitatis, et nuptiarum, in minori quoque quantitate admissa.

Exustio, non tamen epocillatio cremati, ipsis nihilominus tantum subditis, e racemis, fructibus, vino ejusque fecibus, quibusvis item terrae

ből, egyedül csak a gabona kivételével (ide nem értvén azon gabona mennyiséget, melly a kolompér élesztésére megkívántatik) akár saját szükségökre, akár akónkénti kereskedésre pálinkát főzhessenek, azt azonban kimérniek szabad nem lészen. Azon részeiben az országnak mindazonáltal, hol a jobbágyok a pálinka főzést gabonából is eddig gyakorlották, azok e haszonvétel gyakorlatában továbbá is meghagyatván. A pálinka kazányoktól vágy üstöktől mindenki, a ki azokkal él, nem tekintve a kiégett mennyiséget, 2 forintot fog az uraságnak esztendőnként fizetni.

3. §. Minthogy a jobbágyoknak, mennyire a helybeli környülállások engedik, elegendő legelőt kell adni, leginkább az ennek megszorításából, s aránytalan használásából eredni szokott panaszok megszüntetése, s egyzersmind a nemzeti ipar előmozdítása tekintetéből, a jobbágyi legelő a földes úrétól, valahol csak azt a helyezet engedi, ha azt a földes úr, vagy a közbirtokosak közül egy, vagy végre az urbéri telekkel bíró jobbágyoknak nagyobb része kívánja, a Megyei Közgyűlés által rendelő Küldöttség közbenjöttével, Törvényszék által megvizsgálandó szabad egyezés mellett, melly iránt utóbb a Királyi Felsőnek a Helytartó Tanács útján leendő felügyelési jussa fenmarad, vagy ha ezen egyezés nem eszközölthetnék, urbéri úton előrebocsáttatván, ha kívántatnék, minden tartozmányok öszvesítése, elkülönöztetni rendeltetik. De ennek kihatásában vigyázni kell, hogy a legelői járandóság olly tájon ne adassék ki, melly egyáltalában haszonvehetetlen, t. i. vagy árvíz, vagy homok torlás, vagy más okok miatt, barom, s marha legeltetésre nem alkalmas.

nascentiis, exceptis unice frugibus (huc non intellecta pro fermentatione ciclamini necessaria frugum quantitate) seu pro necessitate propria, seu pro exercendo per urnas quaestu admittitur. In illis nihilominus Regni partibus, ubi subditi in actuali usu exustionis cremati e frugibus quoque constituuntur, iisdem in usu beneficii hujus porro quoque relictis. Taxa vero a cacabis crematoriis in florenis duobus per singulos, qui iisdem utuntur, irreflexe ad exustam quantitatem annue Domino pendendis defigitur.

§. 3. Quum subditi in quantum adjuncta locorum admitterent, sufficiente pascuo providendi sint, respectu potissimum abolendarum, quae e restrictione, improportionatoque usu promanare solent querimoniarum, provehendae item industriae nationalis, pascuum urbariale a dominali ubicunque id ratio situs admittit, si dominus terrestris, aut unus e compossessoribus, aut denique major pars colonorum Constitutivo sessionali provisorum desideraverit, cum interventu exmittendae, per Comitatus Universitatem Deputationis, penes liberam per Sedem judiciariam revidendam conventionem, intuita cujus demum jus inspectionis Regiae Majestatis via Consilii Locumtenentialis salvum permanet, aut si haec conventio non succederet, via urbariali, praemittenda quoque pro re nata omnium tenentorum commassatione, segregandum statuitur. In cujus attamen excisione cavendum erit, ne plagae prorsus inusuabiles seu nimirum ob eluvionem, seu ob insabulationem, aut alias causas pasceredo pecori, pecudique haud idoneae, in competentiam pasculi assignentur.

A' legelő elkülönöztetését nem csak a' gyp felosztására, de a' megálapított elvek 's mód szerént, ha lehet, más földekre is ki kell terjeszteni; azért is a' földes urat saját rétjein, ugarjain, tarlóin, 's egyéb majorsági földjein a' jobbágyok kirekesztésével; ellenben az urbérikben egyedül magokat a' jobbágyokat fogja a' legeltetési gyakorlat illetni. — Hogy pedig a' kizárólag nyert legelő hasznával minden egyes jobbágy is elkülönözve élhessen, és szorgalma nevelésére földét külön válva és szabadon használhassa, a' rendbeszedés alkalmával a' mennyire eszközölhető, és a' gazdalkodás módja javallja, — ha a' jobbágyok nagyobb része kívánandja, minden egyes jobbágyonak egész tartozmánya az illető legelővel együtt egy tagban, vagy ha a' helybeli körülmények nem engednék, — legalább dülő szerént hasíttassék ki.

Hogy azonban a' legelő elkülönözése eseteiben, mellyet a' legelőnek szük volta soha nem akadályozhat, a' földes úri igazak semmi csorbulást ne szenvedjenek, nyilván kijelentetik: hogy a' földes urat a' legelő használatától sem az eddigi nem gyakorlat, sem a' legelő szüke miatt elzárni nem lehet. Kivétetnek mindazáltal 1-ször azon határok, mellyekben a' földes ur a' legelő használásáról, vagy az urbér behozatala alkalmával lemondott, vagy későbbi rendbeszedés által abból kirekesztetett, vagy végre szerződések következtében attól önként elállott. 2-ször azon határok is, mellyekben a' földes urnak az urbérin kívül semmi belső, vagy külső birtoka nincs, és a' legelő jusával eddig sem élt, egyszersmind a' legelő az illető urbéri Biróságok ítélete szerént olly csekély, hogy a' jobbágyok azon vonó marháik részére, mellyek az uri szolgálatokra, és urbéri földjeinek mivélésére szük-

Segregatio pascui non tantum ad subdividendum cespitem, verum secundum praestabilita principia, et modalitatem, si fieri potest, ad alios quoque fundos extendenda erit; adeoque pascui exercitium etiam in foenilibus, vervactis, stipuletis, et aliis fundis allodialibus soli Domino cum exclusione colonorum, e contra in urbanialibus ipsis duntaxat colonis tribuetur. Quo vero singulus quoque colonus obtento exclusivo pascuationis beneficio uti, atque ad augendam industriam tenuis suis privative et libere frui valeat; occasione regulationis in quantum practicabile fuerit, et ratio oeconomiae commendaret, si major pars colonorum desideraverit cuivis etiam colonorum singillatim cuncta tenuta, una cum competente pascuo in uno corpore, aut si id ob loca lia adjuncta obtineri non posset, adminus per diverticula excindentur.

Ut vero occasione segregationis pascui, cui exiguitas ejus obstare nequit, juribus Dominorum terrestrium debite prospiciatur, diserte statuitur: Dominos terrestres beneficio pascui nec ob non usum, neque ob exiguitatem pascui, privari posse. Exceptis 1-mo illis territoriis, in quibus Dominus terrestris usuatióni pascui vel tempore introducti Urbanii, vel via conventionis renunciavit, aut per subsequas regulationes illa excedit. 2-do illis territoriis, in quibus Dominus terrestris demtis urbanialibus tenuis, nullo seu extra, seu intravillano possessorio gaudet, et usu pascui hucdum haud fruebatur, una vero pascuum adeo exiguum est, ut judicio concernentium urbanialium Instantiarum nec intertenendis subditorum jugalibus, ad perficiendos dominales labores, culturamque urbanialium tenutorum necessario requisitis pecoribus, spectata glebae qualitate sufficiat.

ségképen megkivántatnak, sem ad a föld minémiségéhez képest, elegendő élelmet.

Melly kivételeken kívül a' szük legelő minden egyéb eseteiben, mind a' jobbágyságnak kiadandó legelőbeli mennyiségnek, mind a' földes urnál megmaradandó résznek a' helybeli körülállások szerént leendő meghatározása az illető urbéri Biróságok ítéletére bizatik. Egyéberánt az Ország legnagyobb részén előforduló rendszeréti esetekben, egy egész telekre a' legelőbeli haszonvételnek legkisebb mennyisége 4, a' legnagyobb 22. ezer két száz négyszeg öltre számított holdban, és így a' kisebb állományokhoz képest aránylag állapíttatik meg, oly módon: hogy ezen felyebbi határvonatok között, a' jobbágyságnak kiadandó legelőbeli mennyiségnek a' jobbágyság szükségeihez, és a' helybeli körülállásokhoz, földes uri igazaknak épségben való fentartása mellett, mérsékelt meghatározása az illető urbéri Biróságok ítéletére bizatik. Azon határookban pedig, mellyek az Ország többi részeiben lévő arányon túl tágas, és fellebbező legelőkkal vagynak ellátva, ezekben a' felyebb kijelelt körülállásokhoz képest a' rendes esetekre határozott legnagyobb illetőségnél nagyobb mennyiség is adathatik urbéri úton, önként értetődvén: hogy a' meghatározandó mennyiségek kiadása után fentmaradó legelő minden esetben és mindenütt egyedül a' földes urat illeti.

Hogy a' legelő kihasználása alkalmával az öszvehasználtásra nézve támadható kétségek elmellőztessenek, mind a' két katholikus, és görög nem egyesült szertartású Plebánusi, úgy a' két vallású Lelkipásztori járandóság, akár legyen azoknak fiókegyházok, akár nem, egy egész telki,

az

Praeterea in quibusvis exigui pascui casibus, tam subditis exassignanda pascui quantitas, quam et Domino terrestri remansura pars juxta adjuncta loci via urbariali determinabitur. Ceterum quoad ordinarios, quales in maxima Regni parte occurrunt, casus, adeoque in regula minimum ex beneficio pascui in 4. maximum in 22-bus jugeris, a 1200 □ orgiis computatis, pro singula integra Sessione coloniali, et sic pro minoribus Constitutivis proportionate stabilitur, ea ratione: ut intra praeattactos limites defixio quantitatis exassignandi pascui colonialis, juribus terrestrialis Domini integre servatis, necessitatibus subditorum et localibus adjunctis adtemperanda, judicio concernentium urbarialium Instantiarum relinquatur. In illis vero territoriis, quae actu ultra consuetum in aliis Regni partibus modum amplis et superabundantibus pascuis provisae sunt, praedefixo pro ordinariis casibus maximo, amplior etiam subditis pro re nata pascui quantitas praeviis adjunctis admensuranda via urbariali exassignari potest, eo suapte intellecto: quod post excisionem determinandae quantitatis supermansurum pascuum, omnem in casum, et ubivis locorum exclusive Dominium terrestre respiciat.

Ad evitandas intuitu parificationum occasione excisionis pascui oriri queunt dubietates, competentia catholicorum utriusque, et graeci non uniti ritus Parochorum, Ministrorum item utriusque Confessionis, seu gaudeant filialibus seu non, unius integrae, Ludimagistrorum vero et Notario-

az Oskolamesteré pedig, és helység Jegyzőé külön külön fél telki illetőséghez fognak hasonlítottatni, 's ezen mennyiséggel valóságosan kiadattatni, — kivévén ha ezeknek valamelyike élleme fejében nagyobb, azaz egy egész telket felül haladó mennyiséget birna; akkor a' legelőt is ehhez kell mérsékelni. Többnyire az urasági tisztek és szolgák eránti gondoskodás a' földes ur szabad rendelkezésétől függvén, ezeknek szükségéről, midőn a' köz legelő elkülönözése valóságosan végre hajtatik, következőleg annak minden új rendbeszedése alkalmával, csak maga a' földes ur, az ez előtti köz legelőnek tulajdon számára elkülönözött részéből fog intézkedni a' szerént: hogy a' tisztek és szolgák marháikat a' Község legelőjén ezentúl soha se tarthassák:

Nyólcz urbéri zselléreknek pedig egy egész telki járandóság fog kiadattatni.

Végre Temes, Torontál és Kraszó Megyékben; mellyekben a' legelő illetősége már meg van határozva, az eddigi szokás nem csak az urbéri, 's az úgy nevezett beneficialis telkeken gyakorlott legelő eránt, de az extrasessionalis vagy industrialis név alatti telkekre nézve is, a' mennyire az urbéri táblákban iktatva vannak, továbbá is fen fog tartatni.

4. §. Hol a' helység határában erdővel bir az uraság, és a' jobbágyoknak, úgy szinte a' Község szolgálainak, az urbérek, vagy következő urbéri rendbeszedések, vagy a' divatozó szokás szerént engedtetett a' tűzi faizás haszonvétele, ott azokat a' tűzi faizás továbbá is ingyen illeti; mire nézve, ha ez eránt panasz támadna, az uraság és jobbágyok közt a' Megyei köz Gyűlés által rendelendő Kiküldöttségnek, melly ez eránt tudósítá-

tariorum loci singillative mediae Sessionis obtingentiae parificari, et in hac mensura effective assignari decernitur, nisi praescriptorum aliquis majore, utpote, Sessionem integram exsuperante dote, cui etiam pascuum admensurari debebit, esset provisos. Caeterum officialium et servitorum dominalium provisione a libera domini terrestris dispositione pendente, horum necessitati, dum communis pascui segregatio in realem effectum abit, proinde in omni hujus intuitu locum habitura nova regulatione, solus duntaxat dominus terrestris, ita, ut officialibus, et servitoribus, pecora sua in pascuo Communitatis intertenere nunquam deinceps integrum sit, e segregata pro parte sua communis antea pascui rata prospiciet.

Inquilini urbariales autem octo competentiam integrae Sessionis obtinebunt.

Denique in Comitibus Temes, Torontál et Krassó, in quibus competentia pascui determinata jam est, usus praevigens non modo relate ad urbariale, ac in fundis beneficialibus exercitum pascuum, sed etiam quoad extrasessionales, aut sic dictos industriales fundos, in quantum tabellis urbarialibus inserti sunt, ultro retinebitur.

§. 4. Ubi sylva dominalis in territorio loci adest, et subditis, prout et servis Communitatum juxta Urbaria, vel subsequas urbariales regulationes, aut praevigentem usum beneficium lignationis focalis addictum habetur, ibi iisdem gratuita focalis lignatio porro quoque competit, cujus intuitu si querela eatenus oriretur, cum interventu exmittendae per Universitatem Comitatus Deputationis, quae eatenus relationem prae-

sát beadni köteles léssen, közbenjöttével szabad egyezés léssen kötenődő, melly nem eszközöltethetvén, a' tűzi faizás tárgya az előbocsáttattakhoz képest szokott urbéri úton határozassék el; illy ügynek végső elintézéséig a' jobbágyok azon hasznvételben, mélyel ekkoráig éltek, megtartatni rendeltetvén.

Azon helyeken pedig, mellyeknek határában az uraság erdejében annyi épületi fa találtatik, hogy abból az erdei rend sérelme nélkül eladni lehet, 's a' jobbágyoknak az urbér, vagy következett urbéri rendbeszedések, vagy pedig a' divatozó szokás szerint ingyen való épületi faizás engedtetett, — a' földes ur továbbá is az eddig gyakorlatban volt, és ennél nem nagyobb mennyiségben, jobbágytelki, vagy urbéri zsellérház 's istálló fedelére (ide nem értvén azonban a' zsidelyt, és deszkát) a' szükséges fát, ingyen adni köteles, egyedül az Hármaskönyv I-ő Része 40-ik Czikkelyének rendelete esetében törtenő elbecsülés alkalmával szabadságában fog állani a' földes urnak az: hogy a' jobbágyainak ingyen szolgáltatott épületi fák árát a' becs-ár általános sommájából levonhassa.

Mind a' két katholicus és görög nem egyesült szertartású, úgy a' két vallású Leiki-Pásztorokra és Oskolamesterekre nézve, egyedül azon helyekben, hol a' faizás az előtti állandó szokásnál, vagy nyilvános egyezésnél fogva eddig azokat ingyen illette, ezen szokás, vagy egyezés jövőendőre is maga épségében fenmarad.

A' makkoltatás a' jobbágyoknak az uradalmi erdőben, de csak abban, melly lakhelyök határában fekszik, 6 krajtzárral olcsóbban, mint más idegeneknek, azonban csupán tulajdon szükségökre, és nem kereskedés végett engedtetik meg. Temes, Torontál, és

stare tenebitur, libera Dominum inter et subditos ineunda erit conventio, qua non succedente, objectum lignationis focalis solita urbariali via praemissis conformiter defigetur; usque cujusmodi causae finalem decisionem subditos in usu illo, quo ad usque fruebantur, conservare oportebit.

Aedilia vero ligna in locis illis, in quorum territorio sylva dominalis iisdem ita provisum est, ut salvo sylvanali ordine distractio locum habere possit, subditisque juxta Urbaria, vel subsequas urbariales regulationes, aut praevigentem usum beneficium lignationis aedilis addictum habetur, dominium terrestre ultro quoque in eadem, et non majore, quam quae hactenus obtigit, quantitate pure ad tectum domus et stabuli colonialis, aut urbarialis inquilinaris (huc tamen non intellectis scandulis et asseribus) gratuito subministrabit; eo, ut pretium lignorum aedilium, per dominium subditis gratuito subministratum, unice tantum in casibus abaeestimationis, in sensu 40-i 1-ae institutendae, a totali summa aestimationali defalcetur, pro parte domini in salvo relicto.

Parochis catholicorum utriusque, et graeci non uniti ritus, Ministris item utriusque Confessionis et Ludimagistris, in locis praecise illis, in quibus juxta praevigentem continuum usum, aut expressae conventionis regulativum gratuita lignatio ad eorundem rationem competiit, haec etiam deinceps integra maneat.

Glandinatio colonis in sylva dominali, restrictive tamen ad terrenum incolatus 6 xris, levioze pretio quam extraneis, ad propriam necessitatem, et nequam quaestus causa admittitur. In Comitibus autem Temes, Torontál, et Krassó glandinatio sub-

Krassó Vármegyékben pedig a' makkoltatás a' jobbágyoknak ugyan azon uradalom, mellyhez tartoznak, ha szinte határkivüli erdeiben is, (külön uraság jobbágyai, és az olyanok, kiknek határában makkos erdő vagy on, ide nem értetvén) az eddig szokásban volt bér mellett, melly egy nagyobb darabtól csak 6 — a' kissebttől pedig 3 krajtzárba határozott meg, egyedül tulajdon, nem pedig más helyről, hajtott vagy kereskedés végett vett sertéseikre nézve a' szerént lészen szabad, hogy a' befogadandó sertvések a' makk mennyiséggel legalább három hónapig ériék be — azon esetben pedig, ha a' makk az Uraság által befogadott idegen sertvések száma miatt 3 holnapoknak lefolyta előtt elfogyna, a' jobbágyoknak innen következő kára téríttessék meg. — Végre Posega, Verőcze, és Szerém Vármegyékben a' makkoltatás, ekkoráig divatozott urbéri rendelet szerént, olly móddal fogja illetni a' jobbágyot, szinte tulajdon szüksége, nem pedig kereskedés végett szerzett sertvéseire nézve, hogy hol a' makk mennyiség legalább 8 hetekre elegendő, egy nagyobb sertvéstől 12, a' középszerútól pedig 9, a' kissebttől végre 6 krajtzárok fizettessenek bér fejébe a' földes urnak; minden alattomban behajtott darabtól ezentúl is kettős taksa fizetés állapittatván meg.

Ezekon kívül a' jobbágyokat semmi egyéb kedvezés vagy haszon a' határjok körében fekvő Uradalmi erdőkből nem fogja illetni, annál kevésbé követelhetnek azok valamit a' határjokon kívüli erdőkből, ha csak a' faizás haszonvétele a' jobbágyoknak illy határkivüli erdőkből az urbér behozatalakor, vagy későbbi rendbeszedés, vagy eddigi gyakorlat szerént nem engedtetett; mert ez esetben a' kijelelt határkivüli erdőkből a' jobbágyságot

ditis in sylvis ejusdem domini, ad quod nempe subditi tales spectant, etiam extra territorium incolatus situatis (distincti Domini subditis, aut quorum in territorio glandifera sylva existit, huc non intellectis) erga praevigentem taxam, quae a majori frusto in 6 tantum, a minori autem in 3 xris defixa est, relate ad proprios tantum eorum sabellicos, nequaquam vero aut aliunde appulsos, aut pro quaestu emtos ea ratione competet: ut assumendi sabellici adminus trium mensium spatio sufficientibus glandibus provisi sint; si vero praedicta provisió ante trimestre spatium propter susceptos per Dominium peregrinos sabellicos deficeret, emergens exhinc subditorum damnum resarciendum erit. — In Comitatus denique Posega, Verőcze, et Szerém glandinatio subditis pariter relate ad proprios tantum, et non quaestus gratia comparatos sabellicos, secundum praevigentem urbarialem provisionem in sylvis dominalibus addicitur, ast ita, ut ubi provisió glandium adminus pro octo hebdomadis sufficiens futura est, a majore sabellico 12, — a mediocri 9 — a minori demum 6 xri Domino terrestri titulo census praestentur; poena duplicatae taxae a singulo clandestine impulso frusto porro quoque confirmata.

Praeter haec nullum aliud beneficium, aut emolumentum subditis e sylvis dominalibus intra limites respectivorum territoriorum situatis competit, tanto minus ad sylvas extraterritoriales ullam praetensionem formare possunt, nisi beneficium lignationis, seu tempore introducti Urbarii, seu per subsequas regulationes, aut praevigentem usum subditis in sylvis extraterritorialibus addictum haberetur; hoc namque in ca-

a' tűzi faizás, sőt ezen §. 2-ik részében foglalt rendelkezéshez képest az épületi faizás is továbbá is fogja illetni; egyébránt pedig a' földes úr saját határbeli erdeiből sem kézi mivekre, sem pálinka égetésre, vagy éppen a' kereskedésre jobbágyainak fát adni nem léssen köteles; úgy a' makkoltatás, vagy gubacs szedés jussa is az uraságnak szabad, és szoríthatatlan rendelkezésétől fog függni; ellenben (a' gesztenyét, diót, és más nemes gyümölcsöket kivévn) minden egyéb erdei vad gyümölcsöknek szedése a' jobbágyoknak szabad léssen.

Ha mindazáltal az erdők valamely helyekben szántóföld, vagy rét helyett adatván, a' jobbágy telki állománynak részét tennék, azokkal jövődőre a' jobbágyok szintúgy, mint egyéb urbéri javaikkal szabadon, és megszorítás nélkül fognak élni, a' hol pedig az állományon felyül akár a' Községnek, akár egyes jobbágyoknak külön telke után lenének kivágva, mint az épületi, úgy a' tűzi faizás, nem különben a' makkoltatás, és gubacs szedése is a' jobbágyokat fogja illetni, (fentartatván mind ezekre nézve az Uraság használata is, a' mennyire annak gyakorlatában lenne, úgy fentartatván mindenkor az erdő vágás módjának és rendének elhatározása eránt az Uraság tehetősége, és fő felvigyázási jussa) sőt ha az érintett erdők olly állapotban volnának, hogy megtartatván az erdei rend, a' jobbágyok tűzi, 's épületi faizás szükségén felyül még kereskedésre is szolgálhatnának, az a' jobbágyoknak megengedtetik, 's e' végre mindenkor az Uraság rendező felügyelése alatt vágandó fák, még pedig ha az erdő öszvevéve az egész Községet illeti, a' Község által meghatá-

su in ejusmodi extraterritorialibus sylvis focalis lignatio, quinimo in sensu §-i hujus sectione 2-a praestabilito, et aedilis lignatio deinceps quoque admittenda erit; caeterum autem Dominus e sylva sua territoriali neque lignum sive ad artefacta, sive ad ollas crematorias, aut plane ad quaestum subditis suis dare obligatur, juraque glandinationis aut gallarum collectionis a libera et irrestricta Domini dispositione pendebunt; e converso (nucibus, castaneis, ceterisque nobilis speciei fructibus exceptis) collectio reliquorum quorumvis fructuum sylvestrium subditis libera manebit.

Si tamen sylvae quibusdam in locis in vicem agrorum, vel pratorum assignatae, Constitutivi sessionalis partem efficerent, ibi in posterum coloni illis ita, prout reliquis suis tenentis urbarialibus irrestrictae, ac libere utentur, ubi vero ultra idem Constitutum, vel ipsi Communitati, vel individuis singillative juxta sessiones essent excisae, ibi tam aedilis quam focalis lignatio, glandinatio item, et gallarum collectio, (salvo horum in quantum in eo praefuisset, Domini quoque usu, et salva semper relate ad determinandum lignicidii modum, et ordinem activitate, supremaque inspectione Domini) colonis competet; imo si tales sylvae ita essent comparatae, ut observato sylvanali ordine, et tecta praevie focali, aedilive colonorum necessitate, pro quaestu quoque deserviant, idem colonis admitti debet, localesque coloni hoc fine arbores, semper tamen sub regulativa inspectione Domini caedendas, et quidem si sylvae Communitatis in concreto sumtae sunt, penes depensionem proportionatae taxae per Communitatem loci defigendae, illique cessurae, — si vero sylvae individuis singilla-

határozandó, 's ugyan csak nékie jutandó aránylagi taksa fizetés mellett, ha pedig az erdő a' lakosok közt személyenként van kiosztva, a' helybeli telkes jobbágyoknak ön kereskedés üzésre fizetés nélkül adattassanak ki.

5. §. Melly határban nádas vagy, és hol a' nádlási haszonvétel az urbér behozatalakor, vagy későbbi rendbeszedés által, a' Községnek és Község szolgálainak megengedettett, vagy ezek az eddigi gyakorlatnál fogva annak használatában voltak; ott azon nádlási haszonvétel az eddigi használat rendje szerént ezentúl is azokat fogja illetni; melly helyekben pedig kiszárítottván a' nádas, annak haszonvétele elenyészett, azokban a' jobbágyok, a' megszűnt haszonnal együtt járó 40 kéve nádi tartozás megszüntetésén felyül, semmi egyéb kárpótlást az Uradalmon nem követelhetnek; kivévén azon helyeket, hol a' nádasnak bizonyos része, ha szinte 40 kéve nád adózás mellett is, a' Községnek, vagy egyes jobbágyoknak külön külön telkek után urbéri állományaikon felül, 's kirekesztő használatokra, akár az urbér, akár az Uradalom által lenne kijelelve; mert az illy nádas kiszárított földjeit a' jobbágyoknak ezentúli használatára kell átengedni, a' jobbágyok pedig a' 40 kéve nád eddig divatban volt tartozásnak természetben, vagy ha ez eránt a' költsönös egyezés nem eszközölhető — a' Törvényhatóság által a' helybeli körülményekhez képest meghatározandó annyit érőnek megadására, ezentúl is fognak köteleztetni.

6. §. Ha az Uraság, kinek igazaihoz számittatik a' mézárszéki jus, a' lakosoknak szükségére elegendő húst nem vágatna, akkor a' jobbágyoknak, a' különben tilalmazott hús mérés az Uraságnál az eránt előre teendő jelentés után megengedettetik, va-

gillative excisae sunt, absque solutione pro suo quaestu obtinebunt.

§. 5. Si in terreno loci arundinetum adest, Communitatque et servis Communitatum beneficium arundinationis seu ex Urbario, seu per subsequas regulaciones addictum est, aut illi ex praevigente usu hoc fruuntur, attunc iisdem beneficium arundinationis modalitate hactenus consveta usuandum porro etiam competet; quibus autem in locis exsiccato arundineto beneficium arundinationis cessat, ibi subditi in vicem hujus praeter correlatae 40 manipulorum arundinis praestationis sublationem, nullam aliam bonificationem a Domino praetendere poterunt; exceptis locis illis, ubi certa arundineti plaga etiamsi erga praestationem 40 manipulorum arundinis Communitati, aut individuis singillative juxta Sessiones, seu urbarialiter, seu per ipsum Dominium ultra Constitutum urbariale pro privativo eorundem usu excisa est; hoc namque in casu praevia ratione excisi arundineti, siccata plaga ulterioribus subditorum usibus relinquenda veniet, subditi autem praevigente 40 manipulorum arundinis in natura, aut si coalitio mutua eatenus non succederet, pro ratione localium adjunctorum per Jurisdictiones defigendi, aequivalentis praestatione, porro etiam obligabuntur.

§. 6. Si Dominium terrestre, cujus juribus jus macelli accensetur, incolas sufficientibus carnibus non provideret, emacillatio subditis secus vetita, praemissa Dominio insinuatione iisdem admittitur, prout et tunc, dum pecora eorundem caeterum

lamint akkor is, ha a' különben egészes marhájok, valamely véletlen eset által továbbl megtartásra alkalmatlanná tétetett volna, szabad léssen nékiek az ollyatén marhát kimérni, vagy azt a' mészáros által kimérettetni.

7. §. Valamint a' jobbágy bár miféle természetnyeiének (egyedül azokat kivévén, miknek árulásától különös Törvény által van eltiltva) akár kisebb, akár nagyobb mértékben 's mennyiségben lehető eladását ezentúl is minden taksa fizetés nélkül tellyes szabadsággal gyakorolhatja, úgy a' bolt, és az ettől kívánható haszonbér megvehetés jussa a' földes úr igazai közé tartozik, hogy azonban e' haszonbér önkényes megvétéléből a' nemzeti szorgalomra, és kereskedelemre kár ne következék, nyilván kijelentetik, hogy minden jobbágy külömbőség nélkül, az alább meghatározott illető bér lefizetése mellett, mind telki, mind zselléri illetősége helyén boltot nyithat, azt akár tulajdon portékáinak eladására használhatja, sőt haszonbérbe is kiadhatja akár kinek, kivévén azon egy esetet, midőn a' bolt a' helységben lakossággal nem bíró idegennek adának bérbe, mivel illy esetben a' bérbe kivenni akarót, helyes és nyomos okokból, 's kivált ha súlyos és a' Községre nézve veszedelmes kihágásokról megjegyzett személy volna, a' bolt kibérlésétől a' földes úr szabadon eltilthatja. — Minden egyéb esetekben az illető bér lefizetése után a' földes úr által, akár a' bolt nyithatásban, akár annak kibérlésében, vagy bérbevevésében megakadályozott fél a' Vice-Ispány által a' földes úrnak meghalgtatása után a' helytelen akadályozás esetében a' bolt nyithatás, vagy bérlés használatába

sana, casu quopiam fortuito, ad conservationem inhabilia reddita fuerint, pecora talia emacillare, aut per lanionem emacillari facere iisdem liberum erit.

§. 7. Prout subditis irrestricta qualiumcunque terrae productorum (articulis solum, quorum venditio speciali lege iisdem vetatur, exceptis) seu minutim, seu majori in mensura, aut quantitate, sine omni taxa instituenda distractio, porro etiam libera manet, ita jus fornicis, desummendique ab eodem census ad jura domini terrestres pertinet, ne tamen arbitraria hujusmodi census desumptio industriae, commercioque nationali noxia evadat, diserte declaratur: singulo indiscriminatim subdito, penes depensionem infra determinatae respectivae taxae, tam in coloniali, quam et inquilinari fundo suo fornicem constituere, atque in hoc, seu proprias merces venui exponere, seu talem cuicumque demum in censum locare integrum erit, eo duntaxat casu excepto; dum fornix incolatu loci haud praedito, extraneo excensuaretur; hoc enim in casu excensuantem, e justis et fundatis rationibus, praesertim si a gravibus et Publico perniciosus excessibus notaretur, a conducendo in censum fornice arcere Domino terrestri liberum erit. — In quibusvis aliis casibus post depensionem obvenientis taxae per dominum terrestrem, seu in aperiendo, seu in censum locando, aut conducendo fornice impedita pars per Vice Comitem audito praevie domino 'terrestri, legali impedimenti causa haud comperta, in respectivum fornicis aperiendi, excensu-

bé fog helyheztetni, melly béhelyhezte-
tést, ha a földes úr nem engedné, az
Al-lspány segéd bíró társaival, ha a
szükség úgy hozná magával, hata-
lom karral is, de a mellyet mindég
előbb a Közgyűlésben kell megítélni,
's elhatározni, az akadályozás által
közvetlen okozott, 's a felek vol-
taképi meghalgtása után kitudan-
dó költségek és magából a megtáma-
dásból eredett károk megtérítésével
rövid úton végre fogja hajtani; a
szűnő nyereség, és a következhető
kár, mint a törvény rendes útjára
tartozó, ide nem értetődvén; a meg-
nem elégedett félre nézve az úrbéri
út fenmarad. — Egyéberánt mind a
bólt nyithatás, mind annak haszon-
bérbe adásának használatával élni a-
karó jobbágy, földes urának a bol-
tokra nézve megállapított három osztá-
lyozathoz képest a következő bért fogja fizetni, jelesen:

Az 1-ső rendű boltoktól, ollya-
noktól t. i. mellyekben jelesb és kö-
zépszerű posztók, nem különben se-
lyem, 's a gyárokból 's lerakó he-
lyekből első kézből t. i. bévásárlott
egyéb nemesebb portékák tétetnek ki
az eladásra, 's honnét az illy porté-
kák az házaló kereskedőknek szok-
tak eladatni, esztendőnként 20 frkat.

A 2-dik rendű boltoktól, mel-
lyek csekélyebb értékű portékákkal
vannak felkészítve, és az országos
úton kívül esnek, hol t. i. ritkább az
eladhatási alkalmatosság, a boltok
birtokosa pedig az 1-ső rendű keres-
kedőkhez nem hasonlítottathatik ugyan,
de a vásárookra eljár, — esztendőnként
15 forintokat.

A 3-ik rendű, vagy is a falukon
lévő boltoktól, mellyeknek birto-
kosai vásárookra járnak ugyan, de se-
lyem vagy más nevezetesb portékák-

andi, vel in censum conducendi be-
neficium illocabit, quam illocatio-
nem, si dominus terrestris non ad-
mitteret, Vice Comes cum sibi ad-
jungendis, adhibito etiam, si neces-
sum foret brachio, semper tamen
praevis in generali Comitatus Con-
gregatione dijudicando, et determi-
nando, cum refusione expensarum,
per denegationem causatarum, audi-
tisque debite partibus eruarum,
et damnorum, ex ipso denegationis
actu enatorum, via summaria effe-
ctuabit, huc non intellectis lucro
cessante, et damno emergente, ve-
lut ad viam juris spectantibus, via
urbariali parti non contentae salva
permanente. — Ceterum beneficio
tam aperiundi, quam excensuandi
fornicis uti volens subditus domino
suo terrestri pro ratione stabilitae
triplicis fornicum classis mox infra
defixum censum dependere obliga-
bitur; et quidem:

A fornice I-mae classis, in quo
nempe panni subtilioris juxta, ac me-
diocris speciei, — sericeae item, et
aliae nobiliores e fabricis, deposito-
riis, e prima videlicet manu compa-
ratae mercēs venui exponuntur, et
unde similes mercēs, circumforaneis
quaestoribus distrahi solent — quot-
annis 20 flnos.

A 2-dae classis, seu inferioris
sortis mercibus instructo, et extra
viam commercialem situato fornice,
ubi nempe minus frequens est distra-
ctionis occasio, et ejusmodi forni-
cis possessor mercatoribus quidem
I-mae classis aequiparari haud potest,
nundinas attamen frequentare solet
— quotannis 15 flnos.

A 3-ae classis, seu a fornici-
bus in pagis et vicis situatis, quorum
possessores nundinas frequentant
quidem, ast sericeis aut aliis no-

kal nagyobb mennyiségben nem kereskednek, és portékaikat is a' vidéki kereskedőktől szokták beszerezni, esztendőnként 10 forintokat.

Azok, kik nyitott bolt nélkül házról házra űzik a' kereskedést, ezen túl minden taksa fizetéstől mentek lesznek.

Végre ezen 7-dik §-ban megállapított rend-zabás az olly Községek lakosaira is kiterjesztetik, mellyekben a' bóltbeli just magok a' Köz-égek gyakorolják, önként éttetődvén: hogy a' hol eddig a' bólt nyithatásáért a' felelyebb megállapított taksáknal kissébb, vagy éppen semmi bér nem fizettetett, ott ezen szokás tovább is fen fog tartatni.

8. §. Az előszámlált urbéri haszonvételeken felül a' jobbágyok sem a' vadászat, halászat, és madarászat jusait elfoglalási büntetés alatt; — sem kiváltság nélkül a' vásár, piatz, vám és révbéli jusokat nem gyakorolhatják; Temes, Torontal és Krassó Vármegyékben mindazáltal azon eddig ott fenállott urbéri rendelet továbbá is meg fog tartatni, melly szerint némelly Községeknek az okvetellenül szükséges nádlás fejében nékik alkaladott tavakban gyakorolható halászhatalás is megengedtetik. Ha pedig valamelly jobbágy földes úri engedménnyel bármelly némü malom, vagy más Kiralyi adományból származott úri jusunak lenne birtokában, azt az uraság urbéri úton a' dolog addigi egész voltában leendő tentartása mellett a' tett épületeknek, és minden javításoknak törvényes úton eszközendő igazságos megbecsülése, és a' törvényesen rajta fekvő pénzeknek megtérítése mellett visszaveheti; Pozsega, Verőcze, és Szerém Vármegyékben azonban az ottan divat-

ban

tabilioribus mercibus majori in quantitate quaestum haud exercent, et qui merces suas ab aliis provincialibus mercatoribus emere solent — quotannis 10 flnos.

Circumforaneum quaestum sine aperto fornice exercentes, ab omni taxae depensione deinceps immunes erunt.

Denique provisio §-o hoc 7-mo stabilita ad illos quoque Communitatum incolas extenditur, in quibus jus fornicis per ipsas Communitates exercetur, eo suapte intellecto: quod ubi hactenus praeacta limitatione leviores, aut nullae fornicum taxae obtinuerant, praevigens usus porro quoque observandus sit.

§. 8. Praeter praerecensita urbarialia beneficia subditi nec jura venationis, piscationis, et aucupii, in quae involantes poena contrabandae plectendi erunt; — porro citra privilegium nec jura nundinarum, fori, telonii, et nauli exercere poterunt; in Comitibus interim Temes, Torontal, et Krassó vigens illa urbarialis provisio, tenore cujus in paludibus scopo exercendae inevitabiliter necessariae arundinationis, uni alterique Communitati tributis, piscandi quoque facultas ejusmodi beneficio provisa Communitati libera est, vigorem porro etiam retinebit. Si autem colonus ex concessione Dominii beneficium cujuscunque speciei molendinei, aut alterius juris curialis regalis haberet, tunc illud via urbariali, re interea integre servata, penes adaequatam superaedificatorum, ac quarumvis meliorationum legali via suscipiendam aestimationem, et legitimarum investitionum refusionem dominus recipere potest; taxis molariibus in Comitibus Posega, Verőcze, et

et

ban volt malom taksák az alatt nem emeltethetnek fel, mellyek a' földes úrnak esztendőnként fizetendő malombér fejében, jelesen a' kanalos malomra nézve 1 forintra, más közönséges folyóvizi malom minden kerekétől 2 forintra, végre a' Duna, vagy Drávai malomtól 8. forintokra voltak határozva. De ha valamelly helyen, vagy valamelly tárgyra nézve különös kiváltságok, avagy kötések mutattatnának elő, ezeknek foglalátja fog megtartatni. Mindazáltal a' Kiralyi adományból származott úri haszonvételek, vagy a' földet egyébként érdeklő jussok, ha 's mennyire ezekre nézve a' jobbágyok sajátságai jussal előállanak, s' ezen állításokat a' mostani valóságos használat támogatja, az illető Törvényszék előtt indítandó Törvény úján enyészethetnek el.

9-dik §. A' jobbágyok a' határon kívüli haszonvételekre semmi követelést nem tehetnek, kivéven, ha akár az urbér béhozatalakor, akár az urbéri rendbeszedés alkalmával nekik egyszermind határvívüli haszonvételek, és telki állományok kijeleltettek, és az urbéri könyvbe beiktattattak: vagy pedig ha azok külföldben is mostani gyakorlatban, az uraság ellenzése nélkül lennének.

VII. Törvény Czikkely.

A' jobbágyi tartozásokról.

Minthogy a' jobbágy által mivelt föld tulajdona az uraságot illeti, az egyenes igazsággal megegyező, hogy attól adózások, és szolgálatok tétessenek a' földes úrnak; ugyan azért:

1. §. Minden jobbágy, vagy urbéri zsellér, ki tulajdon külön házzal bir, esztendei bér fejében egy forintot, mellynek egy felét Sz. György,

et Szerém hactenus vigentibus, quae in specie a mola cochlearia in uno — reflexe vero ad alias ordinarias fluviales molas, a singula rota in duobus — a danubiali demum et dravana mola in octo, census titulo domino terrestri quotannis pendendis florenis defixa sunt, interea elevari nequeuntibus. Si tamen in quopiam loco, [aut relate ad quodpiam objectum privilegia, vel contractus adessent, continentibus horum standum erit. Praeexistentia nihilominus jura regalia, curialia, vel secus fundum afficiantia, si et in quantum ea subditi jure proprio se possidere praetendant, et usus huic praetensioni suffragetur; via juris coram competente foro praesumenda, poterunt sufferri.

§ 9 Subditi ad extraterritorialia beneficia, nullam possunt formare praetensionem, nisi seu tempore introducti Urbarii, seu occasione urbanae regulationis beneficia, et tenuta extraterritorialia illis etiam assignata et urbano inserta essent; vel iidem secus quoque in actuali, non reclamante Dominio, exercito usu constituerentur.

Articulus VII.

De praestationibus subditorum.

Cum terrae, quam subditus excolit, proprietatis ad dominum spectet, justitiae ac aequitati consentaneum est, ut ab illa datiae et praestationes dominis obveniant, unde:

§. 1. Quilibet tam colonus, quam inquilinus urbanus, distinctam propriam domum tenens, titulo census annui florenum unum, in una medie-

a' másikat pedig Sz. Mihály napján le tenni köteles, fizetni fog földes urának. Mindazonáltal az Országnek azon részeiben, hol ezen adózás a' belső helyekre szorított, vagy hol arra nézve a' fent határozottnál könnyebb bér divatozott, az e' részben fenálló szokás, valamint Pozsega, Verőcze, és Szerém Vármegyékben is azon eddig megtartott rendelet ereje továbbá is fen fog maradni, melly szerént a' házas zsellér ottan az esztendei forintnak feljelelt határnapokon leendő fizetésére szinte köteleztetvén, a' földdel biró jobbágy egy egész telektől esztendőnként 3 forintokat, 's ehhez aránylag a' fél és negyed telektől ezen somma felét, vagy illetőleg negyed részét ugyan csak a' felyebbi határnapokon fizetni tartozik az uraság földi jusaiért.

2. §. Kivéven a' belső telki illetőséget, 's a' telekhez tartozó réteket, minden egyéb föld terméséből köteles a' jobbágy földes urának kilenczedet természetben adni, ha csak ennek annyit erőben megváltása eddig nem divatozott, vagy éppen azon adózás alóli tellyes felmentés ki nem köttetett, avagy szokásban nem volt.

A' hol eddig a' jobbágyi földektől heted, vagy nyolczad, tizedi adózás nélkül divatozott, az ott továbbra is megállapítottatik; de a' hol a' heted vagy nyolczad a' tizeddel együtt szokott adatni, egyedül az állományhoz tartozó földekre nézve azon heted vagy nyolczad helyett ennekutánna kilenczed fogja a' földes urat illetni.

Végre, hol a' föld terméséből nem ugyan az egyházi Rend jusaihoz tartozó, hanem a' földes úri jussal járó tized név alatti tartozás van divatban, ott ezen tized egészen a' kilenczed megvétele eránt megállá-

tate festo S. Georgii, in altera vero festo S. Michaelis pendendum domino solvet. Illis interim in Regni partibus, ubi praestatio haec ad fundos intravillanos restricta, aut praedefixo censu levior obtinuit, praevigens hac in parte usus, quemadmodum in Comitatus quoque Posega, Verőcze, et Szerém hactenus observata illa provisio, ut inquilino quidem domiciliato, ad solvendum in praedictis terminis annum florenum pariter obstricto, colonus pro jure terrestri ab integra sessione annuatim tres florenos, et sic proportionate a media, et quartali sessione dimidium, et respective quartam hujus summae partem, in praedigitatis terminis pendendam habeat, vigorem suum deinceps quoque retinebunt.

§. 2. Nonam nisi eadem ex praevigente hactenus usu in aequivalenti praestaretur, vel plane immunitas praestationis hujus stipulata haberetur, aut usu veniret, ex omnibus terrae nascentiis, intravillano duntaxat, et pratis sessionalibus a desumtione nonae ultro exceptis, tenetur colonus domino suo in natura praestare.

Ubi septima, vel octava citra decimae praestationem a terris sessionalibus hactenus in usu fuit, eadem porro quoque stabilitur; ibi nihilominus, ubi septima vel octava simul cum decima praestari solet, in vicem ejusdem septimae aut octavae, quoad fundos duntaxat Constitutum ingressos, nona substituenda erit.

Ubi demum a terrae nascentiis praestatio sub nomenclatione decimae, non quidem ad jura Cleri pertinentis, verum domino e terrestri jure obvenientis usu venit, ibidem haec decima principiis quoad desumtionem

pított elvekhez alkalmaztassék; egyéb-
iránt mindenütt, ha csak egyezés
nem kötött, az eddigleni szokás,
és jelesen Temes, Torontál, és Kras-
só Vármegyékben is az úgy neve-
zett industrialis vagy extrasessionalis
telkékre nézve, mellyeknek minden
holdjától 30 krajtzár industrialis név
alatti taksa évenként fizettetik, nem
különben a' kerti gyümölcs, káposzta,
és tized adás alá eddig nem tar-
tozott egyéb termékekre nézve, jö-
vendőre is fen fog tartatni.

Ezen adózások megvételére néz-
ve pedig a' hol csak lehet a' kilen-
czed fejében akár tiszta szemű, akár
szeműl és szalmában kötendő bizo-
nyos mennyiség felől, vagy más va-
lamelley módon (egyedül a' jobbágy-
telki állományoknak részét tevő föl-
deknek természetbe való kihalása
feltétele világos kivételével) a' földes
urak és jobbágyok közt, egy vagy
több esztendőkre szabad egyezések
tétessenek; — melly hasznos intézet
előmozdítása egyszersmind a' Tör-
vényhatóságok kötelességökben fog
állani.

A' len és kender eránti eddigi
szokás, melly szerint vagy kilenczed
természetben, vagy minden egész tel-
kes jobbágytól az uraság kenderéből
vagy lenéből 6 font, és így a' kisebb
állományt bírótól ehhez arányzott men-
nyiségű fonás kívántathatik, továb-
bá is olly világos hozzátétellel erő-
sítettik meg, hogy a' melly helyeken ed-
dig a' fonásbéli szolgálat volt szokás-
ban, a' jobbágyok' szabad választására
hagyattatik fel; hogy tovább is fonás-
béli szolgálatot tenni, vagy a' helyett
az urbéri kender földektől a' kilencze-
det állandóul természetben kiadni in-
kább kívánják e? ott a' hol a' kender,
és len urbéri földekben nem termes-
tetik, fonás tétel nem kívántathatván.

nonae praestitutis, de pleno confor-
mabitur; caeterum ubivis, nisi con-
ventio inita fuisset, praevigens usus,
et signanter etiam in Comitibus
Temes, Torontál, et Krassó, quoad
industriales seu extrasessionales fun-
dos, pro quibus a' singulo jugero an-
nue sic dicta industrialis taxa 30
xrorum dependitur; nec non quoad
fructus hortenses, caules item et a-
lia producta, quae hucdum a praes-
tatione decimae exempta sunt, dein-
ceps quoque observabitur.

Relate autem ad desumptionem
harum praestationum, ubicunque de-
mum id fieri potest, super certa ti-
tulo obvenientis nonae seu in gra-
no puro, seu in grano et stramine
simul pactanda quantitate, vel alia
quacunque ratione, (sola terrarum
partem constitutivi sessionalis effi-
cientium, excisionis in natura condi-
tione per expressum excepta) li-
berae conventiones, aut in singulos,
aut plures annos inter dominos et
subditos ineantur; — Jurisdictionibus
autem incumbet, salutaris hujus inten-
tionis effectum promovere.

Circa linum et canabes prae-
vigens usus; seu nonam in natura
desumendi, seu e dominalibus ca-
nabibus et lino a singula Sessione
colonicali sex librarum, et sic a mi-
nore constitutivo proportionatam fila-
turam exigendi porro confirmatur, eo
diserte subjuncto: quod in locis illis
in quibus hucdum filatura viguit, id
num quippe praestationem filaturae
porro quoque retinere, vel vero eidem
ab urbarialibus canabetis nonam in na-
tura stabiliter praestandam substituere
malint? liberae colonorum optioni
determinandum relinquatur; filatura
ubi canabes et linum in terris urbaria-
libus non coluntur, exigi nequeunte.
In Comitibus attamen Temes, To-
rontál et Krassó, prout et Po'sega és Ve-

Mindazonáltal Temes, Torontál, és Krassó, nem különben Po'sega, Verőcze, és Szerém Vármegyékben eddig sem lévén helye a' fonatásnak, az utóbbi 3 Megyékben sem a' lenből 's kenderből, sem más úgy nevezett kisebb tized alá tartozó növényekből akár ezek kertekben, akár más urbéri tartozás alá vetett földekben természetek, úgy szinte a' szilvából is tized nem vétethetik.

A' telekutánni föld fentebb említett természetéből következik: hogy a' rétbeli illetőség pótlására adott szántóföldekből nem jár kilenczed, valamint a' legelőből sem, ha ez már el lenne különözve, és a' jobbágyok közt fejkenként felosztva általok műveltetnék; ellenben a' szántó földek kiegészítésére adott rétekből, ha bár fel nem szántatnak is, de kaszállókép használatnak, a' kilenczed ki fog szolgáltatni; ugyan azért azon telki szántó földtől, mellyet a' jobbágy az uraság jóváhagyásával kertté, vagy szőlővé változtatott át, tekintetbe vétetvén a' bévendő mag neme, és a' rendszerinti termés, ha kívántatnék, Megyei tisztviselőség által eszközendő egybehasonlítás szerént a' kilenczed, vagy e' helyett a' divatban lévő tized, vagy heted, avagy nyolczad, a' hol tudniillik illetén adózás tized nélkül szokásban van, szolgáltatassék ki; sőt ha ezen adózás tüstént meg nem adathatnék, a' következő esztendőben is pótolassék ki; úgy viszont, ha a' jobbágy a' rendes nyomások (calcturae) bevetésének elmulasztása nélkül az ugart, vagy ollyas szántóföldet, mellyből a' kilenczed azon esztendőre már kiadott, hol a' legeltetés tekintete, és föld neme második vétést enged, folyvást ismét bevetné, 's abból még azon esztendőben termést nyerne, akkor ugarból, vagy az illy második termésből semmit sem tartozik adni.

rőcze et Szerém filatura locum non habente, in posterioribus tribus Comitatus nec a lino et canabibus, neque ab aliis, ad sic dictam minorem decimam spectantibus vegetabilibus, si haec in hortis aut terris urbariali praestationi secus subjectis procreata fuerant, prout nec a prunis decima desumi potest.

E superius adducta terrarum postfundualium indole consequitur: a terris arabilibus, in vicem constitutivi pratorum assignatis, ita et pascuo, si illud jam segregatum individualiter inter colonos subdivisum foret, ac per eosdem inseminaretur, nonam haud competere, prout e converso prata in reintegrationem agrorum sessionalium data, quantumvis per colonos non subarentur, sed tamquam falcastra usuentur, exactioni nonae subjacere, et ideo ab agro sessionali, quem colonus in hortos aut vineas cum consensu Domini transformavit, habito inseminandae speciei, ac ordinariae procreationis, pro re nata per Magistratum Comitatus parificandae, respectu, nona, aut in locum ejus praestari consveta decima, vel septima, aut octava, ubi citra praestationem decimae hactenus usuvenit, dependi debet; imo si haec illico praestari nequiret, anno etiam sequente compensanda erit; ita vicissim si colonus, absque tamen neglectu seminaturae ordinarium calcaturarum agrum in vervactum cedentem, aut talem, e quo nona desumpta jam est, ubi ratio pascuationis, aut glebae secundam seminaturam admiserit, in continuo seminaret, fructumque eodem anno adhuc ab hoc tolleret, nec a procreatione vervacti, nec e secundo hujusmodi fructu quidquam extradare teneatur.

A' kilenczed vagy a' környülál-
láshoz képest a' helyett szokásban lé-
vő heted, nyolczad, vagy tized szede-
tés, 's behordatására nézve az 1802:
7. Törvény rendelete úgy változtatik
meg: hogy mihelyt a' jobbágyok akár
az egész határban, akár ennek vala-
melly részében, vagy düllőjében az
aratást elvégzik, ha a' Község Előljá-
rói jelentést teendének az eránt az
uraságnál, ez a' jelentéstől számlálan-
dó 3 nap alatt (a' közbejövő ünnep
napok kizárattatván) minden további
halasztás nélkül tartozzék minden ter-
més neméből járó kilenczedet, vagy
illetőleg a' tartozási mennyiséget, a-
kár az egész határban, akár valamely
már learatott düllőben is kivenni; mit
ha az említett határidő alatt elmú-
lasztana, szabad lesz a' jobbágyok-
nak, az uraság illető részét a' földön
hagyván, a' többi termést elhordani,
's az uraság az ott hagyott résszel,
mellyet a' jobbágy többé ingyen be-
hordani nem köteles, minden utóbbi
nyomozás és követelés nélkül megelé-
gedni tartozik.—Azonban a' kilencze-
det, vagy az e' helyett járandó illetősé-
get — kivéven a' most említett esetet
— a' jobbágyok urbéri kötelességökön
felül ingyen tartoznak behordani, de
csak a' helybeli határon belől.

3. §. Az asszú szőlőt és az ebből
csepegő nedvet (essentia) kivéven, a'
bor termésből szinte kilenczed, vagy
hegyvám illeti a' földes urat, a' mint
t. i. eddig szokásban volt, melly szokás
és a' törvényes mérték megtartása e-
ránt az 1715: 97. és 1802: 7. Törvény
Czikkelyek ezentúl is tellyes erejök-
ben maradnak. — Po'sega, Verőcze
és Szerém Megyékben azonban a' tel-
ki állományba be nem számított szől-
lőktől pintek adatnak, olly móddal:
hogy minden akó mustból csak egy
pint, az az két Po'sonyi ittze illeti a'
földes urat.

Quoad desumptionem et devectio-
nem nonae, aut pro re nata in vicem
hujus usu venientis septimae, octavae
aut decimae praevigens articuli 7:
1802. dispositio ita alteratur: ut ter-
minata, sive in toto terreno, sive in
certa hujus plaga vel diverticulo mes-
se, facta eatenus per Primores loci do-
minio insinuatione, illud intra triduum
a dato insinuationis (intercedentibus
diebus festivis exclusis) obvenientem
sive e toto terreno, sive certo etiam di-
verticulo jam demesso nonam, aut re-
spective obvenientem quottam e sin-
gula specie citra omnem protelatio-
nem desumere teneatur; quam si in-
tra terminum nunc defixum desumere
intermitteret, integrum erit agricolis,
concernentis Dominii quotta in agro
relicta, residuam procreationem abve-
here, Dominiumque relicta ibidem
parte, quam colonus amplius gratis
devehere haud obstringetur, absque
omni ulteriori investigatione et prae-
tensione cententari debet. — Con-
vectio tamen nonae, aut in locum hu-
jus obvenientis quottae excepto modo
attacto casu, praeter obligationes ur-
bariales, per colonos gratis, ast solum
intra ambitum territorii praestanda
erit.

§. 3. Uvis passis et essentia ex iis
confecta exceptis—e procreatione vi-
ni pariter competit domino terrestri
nona, vel jus montanum, prout nimi-
rum haec in usu fuerant, circa quem
usum et legalem mensuram observan-
dam articuli 97: 1715. et 7: 1802. ul-
tro quoque in suo vigore permanent.
In Comitatibus attamen Posega, Verő-
cze et Szerém a vineis, statum sessio-
nalem haud ingressis, domino terrestri
pintae competunt, ea quidem ratione:
ut a singula urna procreati musti, uni-
ca tantum pinta, sive duae mediae
mensurae Poseniensis desumi valeant.

Hogy pedig ezen úri jus gyakorlata sérelmet ne szenvedjen, a' kilenczed vagy tized alatti szőlőkben termelt szőlő fürtöknek eladása a' földes úr engedelmé nélkül tilalmaztatik, megengedtetvén azonban azoknak a' tulajdon szükségére leendő használhatása.

A' szüretelés idejét mindenkor ugyan az Uraság határozza meg, de ez ennek kijelelésében arra figyelmezzon: hogy a' szőlő mivelők ne károsodjanak, miről előre gondoskodni a' Vármegyék kötelesek; — azon Megyék pedig, mellyek eddig a' szüret idejét közvetetlenül szokták kijelelni, ezen gyakorlatban jövődőre is meghagyatnak.

A' bor kilenczed vagy hegyvám beszedésére és behordására nézve pedig az 1802: 7. és 1807: 3-dik Törvény Cikkelyek fognak megtartatni, úgy azonban, hogy az illető járandóságot csak a' helybeli határon belől tartozzanak behordani a' szőlő gazdák, — ha csak az eránt szerződés, vagy egyezés által más rendelkezés nem történt; fenmaradván a' Hegyaljára nézve az 1827: 31. Törvény Cikkely rendelete.

Ha hegyvám alatt lévő szőlő hegyekben valamelly esztendőben semmi bor sem teremne, az említett járandóság hiányát a' jobbágyok, s bortermesztők következő esztendei termésből tartoznak kipótolni. Az úgy nevezett szőlő lábaktól járó adózás eránt a' fenálló szokás tartassék meg.

4. §. A' méh rajoktól, bárányoktól, és gödéktől, úgy szinte apró majorságban, és tojásokban egyes jobbágyok által, valamint borjukban is több jobbágyok által összesen tett eddigi adózások, úgy nem különben a' vaj kiszolgáltatása is jövődőre megszüntetnek.

Ne autem juris hujus dominalis exercitio praejudicetur, venditio botorum e vineis praestationi nonae aut decimae obnoxiiis, salvo illorum pro necessitate propria usu, citra indultum domini vetita est.

Vindemiationis tempus semper quidem per Dominium defigendum est, istud tamen in ejus determinio cavebit: ne incolae detrimentum patiantur, de quo antevertendo providere ad Comitatus pertinet; — iis in quantum in usu vindemiae tempus immediate determinandi praeuissent, in eo porro quoque relictis.

Intuitu vero desumendae ac devehendae nonae vinorum, aut juris montani articuli 7: 1802. et 3: 1807. sunt observandi, ita tamen, ut obvenientem quottam solum intra ambitum respectivi loci territorii vinicolae devehere teneantur; nisi quoad praerecensita, contractu, aut conventionione aliud constitutum esset; salva quoad vineas submontanas (Hegyalja) art. 31: 1827. dispositione.

Quodsi in promontoriis, in quibus jus montanum obtinet, anno quopiam nullum vinum procrearetur, praeatactae obventionis defectum coloni, et vinicolae e futuri anni procreatione compensare tenentur. Quoad praestationes a sic dictis pedibus vinearum obvenientes, praevigens usus observabitur.

4. §. Omnes praestationes, ex apum examinibus, agnis, haedis, altilibus item, et ovis per singulos, prout etiam ex vitulis per plures colonos collective hucdum dari solitae, non secus praestatio butyri pro futuro sufferuntur.

5. §. Mi a' szolgálatokat, vagy is úri munkákat illeti, Magyar és Horvát Országban (Temes, Torontál, és Krassó Vármegyéket kivévén) minden egész helyes jobbágy hetenként egy, és így egész esztendő által 52 napig igás, vagy ha a' földes úr akarja, egy igás két napi gyalog munkát szolgálni köteleztetik; a' nagyobb vagy kisebb állománnyal bíró jobbágy ezen mértékhez aránylag leendő munkával tartozván. A' házas zsellérek esztendőnként 18, a' házatlan zsellérek pedig 12 napi kézi munkára kötelesek. Po'sega, Verőcze és Szerém Vármegyékben pedig azon szokás továbbá is fenn fog tartatni, melly szerént egy egész helyes jobbágy esztendőnként 24 napot két marhával, és így aránylag a' fél, vagy negyed telket bíró ezen munka mennyiség fele, vagy negyed részét kiszolgálni, és ha a' jobbágnak marhája nintsen, vagy a' földes úr kézi munkát kíván, egy két marhával teendő napi munkát két gyalog napszámmal megváltani köteles, a' többi 28 igás, vagy 56 kézi és nem több munkák úgy lévén egyedül megvehetőek, hogy egy két marhas munkáért 24 krajtzár, egy gyalog napszámmért pedig 12 krajtzár fizettség a' jobbágnak; végre a' házas zsellér esztendőnként 12 a' házatlan pedig 10 napi kézi munkával fog tartozni. Temes, Torontál, és Krassó Vármegyékben e' következő, eddig ottan divatban volt úri munkák rende tartatik meg:

5. §. Quantum ad servitutes seu robottas attinet, singulus integrae Sessionis colonus in Hungaria (exceptis Comitatibus Temes, Torontál, et Krassó) et in Croatia obligatur singula hebdomada unam, adeoque per annum 52 jugales operas, vel domino sic volente loco unius jugalis duas manuales operas praestare; majore vel minore constitutivo proviso colono a proportione hujus mensurae ad labores obligato. Inquilini domiciliati tenentur per annum manualibus 18, subinquilini vero manualibus diebus 12. In Comitatibus autem Po'sega, Verőcze, et Szerém usus ille, — ut per annum colonus ab integra Sessione labores 24 dierum, cum duobus jumentis, et sic proportionate a media et quartali Sessione dimidiam, vel quartam laborum horum partem praestet, et si colonus jumentis caret, aut dominus terrestris manulem laborem requirit, laborem unius diei cum jumentis duarum dierum manuali labore redimat, residuae vero 28 jugales, aut 56 manuales operae, et non plures solum erga solutionem 24 xrorum pro una bijugali, et 12 xrorum pro una manuali opera exigi possint; inquilinus demum domum habens per annum manuali labore 12 diebus, domum vero non habens 10 diebus, itidem manuali labore servire teneatur — porro etiam observandus erit. In Comitatibus denique Temes, Torontál, et Krassó sequens hucdum etiam usuata robottarum mensura obtinebit:

Telekkel bíró job- bágy.	Osztályozat.	Járandó- ság.	Természet- ben leszolgá- landó.	Kész penz- ben meg- válthatók.	Tesznek.	
		kézi nap számok.			frt.	kr.
Egész telkes	Az 1-ső osztályban	104	45 $\frac{1}{2}$	58 $\frac{1}{2}$	9	45
	A' 2-dikban „	78	35 $\frac{1}{2}$	42 $\frac{1}{2}$	7	5
	A' 3-dikban „	62 $\frac{1}{2}$	29 $\frac{1}{2}$	33	5	30
Fél tel- kes.	Az 1-ső osztályban	58	27	31	5	10
	A' 2-dikban „	43 $\frac{1}{2}$	21	22	3	45
	A' 3-dikban „	35	17	18	3	—
Fertály telkes.	Az 1-ső osztályban	34	18	16	2	40
	A' 2-dikban „	25 $\frac{1}{2}$	14	11 $\frac{1}{2}$	1	55
	A' 3-dikban „	20 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{2}$	9	1	30
Nyolczad telkes.	Az 1-ső osztályban	21 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{1}{2}$	—	—	—
	A' 2-dikban „	16	16	—	—	—
	A' 3-dikban „	13	13	—	—	—
Házás zsellér	„ „ „ „	8	8	—	—	—
Házatlan zsellér	„ „ „ „	6	—	6	1	—

Colonus.	Classificatio.	Compe- tentia	In natura praestandae.	Reluibiles in aere para- to	Efficiunt	
		Dies manuales robottales			fl.	xr.
Integrae Sessionis	in Classe 1-ma „	104	45 $\frac{1}{2}$	58 $\frac{1}{2}$	9	45
	„ „ 2-da „	78	35 $\frac{1}{2}$	42 $\frac{1}{2}$	7	5
	„ „ 3-tia „	62 $\frac{1}{2}$	29 $\frac{1}{2}$	33	5	30
Mediae Sessionis	in Classe 1-ma „	58	27	31	5	10
	„ „ 2-da „	43 $\frac{1}{2}$	21	22	3	45
	„ „ 3-tia „	35	17	18	3	—
Quadrant- alis Ses- sionis	in Classe 1-ma „	34	18	16	2	40
	„ „ 2-da „	25 $\frac{1}{2}$	14	11 $\frac{1}{2}$	1	55
	„ „ 3-tia „	20 $\frac{1}{2}$	11 $\frac{1}{2}$	9	1	30
Octavalis Sessionis	in Classe 1-ma „	21 $\frac{1}{2}$	21 $\frac{1}{2}$	—	—	—
	„ „ 2-da „	16	16	—	—	—
	„ „ 3-tia „	13	13	—	—	—
Inquilinus domiciliatus	„ „ „	8	8	—	—	—
Subinquinus	„ „ „	6	—	6	1	—

Ezen munkák pedig atkalmatos dolgosokkal, eszközökkel, 's marhák-
kal olly módon fognak véghez vitetni:
hogy a' szántásra használandó marha
számára nézve továbbá is fentartatván
az eddigi gyakorlat, egyéb igás mun-
káknál csupán két vonó marhát szabad
legyen kívánni. — Ha pedig a' földes

Úr

Operae istae adhibitis idoneis la-
boratoribus, instrumentis et pecoribus
ea ratione peragentur, ut relate ad nu-
merum pecorum, ad araturam adhi-
bendorum, usu praevigente porro e-
tiam stabilito, in reliquis currulibus
laboribus unice bijugalis operae ex-
actio sit admissa. — Quodsi autem Do-

minus

úr ebélt munkákat akár saját hasznára, akár más kibérlett jószágainak mivelésére nem fordíthatja, 's ne talán másnak különösen hasznobérbe adni akarja, akkor szabad választására bizatik a' jobbágyoknak: vallyon a' kijelelendő úri munkát annak, kinek bérbe adódott, végezni? vagy pedig egy napi igás munkát 20 kral, a' gyalog munkát pedig 10 kral, számítva a' földes úrtól megváltani akarják-e? Melly esetben mind a' földes urak illyetén bérbeadási szándékok eránt jobbágyaikat 30 nappal előbb, mint ezek a' megváltás elfogadásáról földes urokat ugyan azon időközben illető Szolgabíró által tudósítani tartoznak; magában értetődven: hogy ezen megváltás jóvoltával a' jobbágyok egyenként is élhetnek.

Továbbá ezen úri munkákra nézve, (mellyekben külömben a' nyugalom, étetés, és itatás ideje kiszabásában a' helybéli bévett szokás fog fentartatni) a' jövés 's hazamenésnek tekintetbe vétele és betudása eránt határozatik: hogy ha az úri munkák a' helybéli határon szolgáltatnak le, ezeket az esztendő külömböző részeire való tekintet nélkül nap felkeltétől fogva nap nyugotig kell folytatni, úgy mindazonáltal, hogy az étetés 's itatásnak fentebbi módon meghatározott idején felül, a' jövés és hazamenés is a' jobbágy munkájába számítassék be, ha pedig a' munkások más, egy, vagy legfelyebb másodfél óranyi messzéségnél távolabb nem fekvő helyről rendeltetnek dologra, azok November, December, Január, és Február hónapokban hazulról olly móddal tartoznak megindulni, hogy a' nap felkeltével a' kiszabott munka helyén megjelenjenek, a' honnét napnyugottal haza botsáttassanak; ellenben a' többi hónapokban napfelkeltétől napnyugotig teendő jobbágyi mun-

minus terrestris hujusmodi operas seu in usum proprium, seu culturam aliorum suorum elocatorum bonorum convertere nequiret, ac nefors alteri separatim elocare vellet, attunc liberae subditorum optioni relinquitur: num designandas operas dominales illi, cui elocatae sunt, perficere? aut vero singulas jugales a xris 20, manuales autem a xris 10 a Domino terrestri reluere velint? Casum in quem tam Domini terrestres de hujusmodi intentione operas separate elocandi, subditos 30 diebus praevie, quam et hi Dominum terrestrem de reluitionis acceptatione intra eundem terminum medio concernentis Judlium edocere tenentur; eo suapte intellecto: quod praeattactae reluitionis beneficio, subditi singillatimve etiam uti valeant.

In hoc porro labore dominali (ubi secus relate ad tempus quietis, pabulationis, et adaquationis probata locorum consuetudo regulam ponet) circa qualiter considerandum, aut acceptandum, itum et reditum sequentia statuuntur: ut si robottae in ipso terreno loci praestentur, tales quidem absque ullo respectu ad diversas anni partes a solis ortu, usque ad occasum peragi debeant, ita tamen, ut praeter et ultra praevie determinatum pabulationis, et adaquationis tempus ipse itus, et reditus colonio in labores imputetur; si autem laboratores e distincto ad unius, vel ad summum semialterius horae distantiam remoto loco pro robottis accerseantur, iidem mensibus Novembri, Decembri, Januario, et Februario domo ea ratione movere teneantur, ut cum ortu solis in loco destinati laboris compareant, inde autem cum occasu solis domum dimittantur; e contra reliquis mensibus praestandi per subditos ab ortu solis ad occasum usque labores cum imputatione itus, et reditus

kák, a' jövet 's haza meneteli betudással értetődnek; — Temes, Torontál, és Krassó Vármegyékben ezen beszámításnak a' távolság vagy esztendei időszakasz minden különbsége nélkül helye lévén. Azon esetben továbbá, ha a' munkások másodfél órányinál nagyobb távolságra rendeltetnek ki úr dolgára, a' jövésre és hazamenetelre fordított egész időt munkájokba kell számítani. Hogy ha az úri munka a' közben jött esső, vagy más akadály miatt nem folytathatnék, a' napnak csak azon délelőtti vagy délutáni része, melly munkában töltetett ugyan, de a' közben jött akadály által félben szakasztatott, a' jövetellel és hazamenetellel együtt számíttatik be az úri munkába; ha pedig semmit sem dolgozott, hanem parantsolatnál fogva jött csak, és tért vissza a' jobbágy, csupán a' jövet és menet fog munka fejében elfogadtatni; egyébaránt az etetés és itatás ideje, vagy pedig a' jövés és hazamenés beszámítása eránt a' földes Úr és jobbágyok közt támadó kérdések a' helybeli környüállásokhoz és a' helyek távolságához képest, mellyeket különben is mindenütt közhatóság által szükség elhatározni, az illető Megyék által eligazítandók, avagy megítélendők, — a' meg nem elégedett félnek az urbéri út szabad maradván.

Hogy pedig a' földes Urak a' jobbágyok munkájának czélerányos hasznát vehessék, arra kelletvén figyelmezní minden rendű úri munkák megvételeire nézve, hogy legalább egy negyed része az esztendei járandóságnak, a' hat teli holnapra hagyassék, szabad lesz a' földes Urnak sürgetős munka idején, kivévén egyedül a' szántást, a' telki álmomány aránya szerént járó munkát minden héten, míg az t. i. tartand, kettőztetni, — úgy mindazonáltal, — hogy az illetén munkák is az esztendei járandóságba betudattassanak; há-

intelligentur; — in Comitibus Temes, Torontál, et Krassó imputatione hac absque omni differentia distantiae, et anni temporis locum habente. Casu autem in illo, si laboratores pro robbottis ultra semialterius horae distantiam accerseantur, totum quantum temporis intervallum in itum, et reditum conversum, laboribus imputari debet. Quodsi labor dominalis ob intervenientem pluviam, aliudve impedimentum peragi nequeat, illa tantum diei pars, ante vel postmeridiana, quae in laborem quidem insumta, e praevio tamen incidenti abrumpi debuit, in robbottam una cum itu et reditu imputetur; si vero nihil laboravit, sed jussus venit duntaxat, et rediit colonus, solus itus et reditus in partem robbottae acceptetur; caeterum quaestiones seu circa praedesignatum adaquationis, et pabulationis tempus, seu vero quoad imputationem itus et reditus, inter dominum, et colonos enatas, Comitatus a ratione localium adjunctorum, et reflexe ad locorum distantias, quas caeteroquin ubique auctoritate publica defixas esse oportet, accommodabit, et decidet, — salva parti non contentae via urbariali.

Quo autem Domini terrestres congruum operae subditalis usum facere possint, eo in omnis generis robbottarum exactione generaliter observando, ut adminus una quartalitas annuae robbottarum obtingentiae pro sex hyemalibus mensibus remaneat; Domino integrum erit, tempore ferventium laborum, excepta duntaxat aratura, obvientem a proportione constitutivi sessionalis laborem, qualibet septimana, donec quippe idem perduraverit, duplicare, in totius anni competentiam imputandum; inquilini tamen et sub-

zas, és házatlan zsellérek azonban a munkák illy kettőztetésére nem szoríthatatnak; Temes, Torontál és Krassó Vármegyékben pedig eddigi szokás szerint a' következő hét jövendőre is szabad marad a' telkes jobbágnak. — Hasonló beszámítás mellett megengedetik az is, hogy a' távolabb helyről rendelendő jobbágyok (kiket ezen út és munka felől, hogy ara készülhessenek, jó eleve értesíteni kelletik) a' jövés és hazamenés betudásával számított négy napig folyvást szoríthatassanak akár kézi, akár ígás úri munkának tételére; de az illy munkák egy holnap alatt rendszerént csak egyszer, sürgetőbb mezei munka idején pedig kétszer kivántathassanak meg, — úgy azonban: hogy egy hét mindenkor szabad maradván az úri munkától, a' másik hét a' földes Úr dolgára fordíttassék, melly esetben köteleztetik a' földes Úr, nyáron a' marhák elegendő legelőjéről, télen pedig, mind magának a' jobbágnak, mind marháinak szükséges és alkalmas elhelyezéséről gondoskodni.

Valamint azonban a' földes Úrnak sem a' jobbágyok által úr dolgára állított marhákat, ne talán munkája siettetése végett, több felé osztani, sem a' jobbágyot általános, és végre olly úri munkára, mellyel a' földes Úri jóváhagyás vagy legalább elnézés mellett esztendei illetősége fejében adós maradt, ezenül szorítani nem szabad; úgy viszont ha az illy tartozás a' jobbágy nyakasságából vagy restségéből származnék, jussa lesz a' földes Úrnak, az illyetén késedelmes, vagy makats, kivált sürgetős dolog idejében földes Úrnak könnyen nagy kárt okozható jobbágy költségére, az elmulasztott, és a' vonakodó jobbágy által pótolólag végzendő munkán kívül mást fogadni, Egyéberánt ezeknek többszöri ismétlése eseteiben a IV-ik Törvény 12-dik

inquilini ad duplicationem laboris adigi nequeunt; in Comitatus autem Temes, Torontál, et Krassó juxta usum hactenus vigentem subsequa septimana colono porro quoque libera relinqui debet. — Admittitur item penes similem imputationem, ut e remotiore loco vocatus ad robottam subditus (praevis de hoc itinere ac labore ut se parare possit praemonendus) continuis quatuor diebus una cum itu, et reditu computandis, in robotta seu manuali, seu vero jugali detineri possit, sed labores tales ordinarie sub decursu unius mensis tantum semel, occasione tamen ferventium laborum bis per mensem ita desiderari valeant, ut una septimana semper a robottis libera, altera vero labori dominali obnoxia sit; quo in casu pecoribus aestate de sufficienti pascuo, hyeme vero tam colono, quam et pecoribus de necessaria commoditate per Dominum terrestrem prospiciendum erit.

Quemadmodum interim terrestri Domino nec jumenta colonorum, in labore dominali ad futura, scopo nefors augendarum operarum partiri, nec aversionales labores, nec denique robottas tales, quibus subditus annuente, vel adminus dissimulante Dominio, ad obtingentiam annuam restans maneret, exigere integrum erit; ita vice versa si restantia talis e cervicositate, vel negligentia coloni emergerit, jus surgit domino ad expensas morosi, vel renitentis coloni, qui praesertim occasione urgentis laboris grave damnum hac ratione Domino suo causare potest, praeter neglectum laborem, per renitentem colonum subin alioquin supplendum, alium laborem conducendi. — Salva caeteroquin post iteratos ejusmodi casus in sensu articuli IV-ti §. 12. ad c)

§-sa c) alatti értelmé szerént a' jobbágy törvényes elmozdításának leendő helye.

6. §. A' vadak akármelly nemei által okoztatni szokott károknak megátlására nézve, kötelesek a' jobbágyok (kivéven Temes, Torontál és Krassó Vármegyéket, hol ezen tartozásnak jövendőre sem léssen helye) minden telektől, 's ehhez aránylag, nem különben nyolcz zsellért egy telekkel egybehesonlítva, ezeknek részéről is egy személyt urbéri munkáikon felül, a' jövetel és menetel idejét is bele számítva, 3 napi vadászatbéli szolgálatra küldeni, melly végett (magoknak fegyverek rendszerént nem lehetvén) azt, valamint puskaport, és ólmot is adni fog nékiek az Uraság, úgy mindazonáltal, hogy ezen vadászatbéli tartozás, sem más szolgálat nemére ne fordíthassék, se a' jobbágy által pénzen vagy természetmennyekkel meg ne váltathassék, azonban a' vadászatbéli 's illetőleg az ártalmas vadaknak kiirtásában szükséges segéd munkákra következőleg a' hajtókra is, alkalmaztassék.

7. §. Eltöröltetvén jövendőre a' hosszú fuvar, helyette egy egész telkes jobbágy két marhával két napig, a' kisebb állományúak pedig ehhez aránylag fognak, a' szántáson kívül szokott gazdasági munkákat tenni, — (kivéven Temes, Torontál és Krassó, nem különben Posega, Verőcze és Szerém Vármegyéket, mellyekben az érintett tartozás eddig sem divatozott.)

8. §. Az urbéri telkek állományába bé nem foglalt erdőben, faizás használásában élő jobbágyok, tartozni fognak, jelesen: minden egész telkes jobbágy 's ehhez aránylag a' kisebb állománnyal bírók, lakó helyektől két közönséges mértföldnyi távolságnál nem messzebb az uraság által kijelelendő er-

legaliter praesuscipiendae amotionis facultate.

§. 6. Ad praecavenda in terrenis damna per omnis speciei feras causari solita, subditi (exceptis Comitatus Temes, Torontál et Krassó, in quibus obligatio haec nec deinceps locum habebit) a singula Sessione, et sic a proportione, item octo inquilinos Sessioni parificando, horum etiam ex parte unum individuum ultra suam robottam acceptis a Domino armis (quae in regula caeteroquin habere nequeunt) plumbo et pulvere pyrio, ad triduanam venationem, incluso itu et reditu mittere obligantur, ita tamen, ut hoc venationis obligamen nec in aliam servitii speciem convertatur, neque per subditum aere, vel naturalibus redimatur, ad labores tamen pro venatione et respective noxiarum ferarum exstirpatione requisitos, consequenter ad pulsores quoque in subsidium horum praestandos converti valeat.

§. 7. Longa vectura pro futuro penitus abrogata, in vicem hujus (Comitatus Temes, Torontál et Krassó — Posega item Verőcze et Szerém, in quibus attacta praestationis species nec hucdum viguit, exceptis) singula Sessio colonialis duabus bijugis operis, et in hujus proportione minoris Constitutivi coloni ad solitos oeconomicos labores — excepta aratura — concurrent.

§. 8. Subditi in sylvis, sessionali Constitutivo non inclusis, beneficio lignationis gaudentes, et quidem colonus a singula integra Sessione, et sic a proportione minoris Constitutivi, e sylva per Dominum, nunquam tamen ultra distantiam duorum milliarium ordinariorum a loco habitationis coloni

dőből egy Posonyi mértékű őlfát, a földes úr által jószága határán belől ki-mutatandó, és a vágás helyétől a lera-kás helyéig két közönséges mértföldnél szinte messzebb nem eshető helyre hor-dani, 's azt a fenjegyzett mértékben őszverakni. A házas zsellérek pedig fejenként fél őlfa őszvevágásával köte-lesek; — azonban nem csak Temes, To-rontál és Krassó Vármegyékben, hol e czim alatti úri adózás eddig sem diva-tozott, hanem Posega, Verőcze és Sze-rém Vármegyékben is, hol az a mar-hátlan jobbágyok által őszve vágott öl-fa behordásának kötelessége a marhás gazdákat, de csak ezeknek lakhelyök határában fekvő erdőkre nézve illette, az e részben fenálló szokás jövődőre is fentartatik.

Hol pedig a jobbágyok urbér ná-dlás hasznáival élnek, ott minden föl-del biró jobbágy egy egész telektől 40 kéve nád levágására, és az őlfa behor-dása tekintetében meghatározott távol-ság aránya szerinti őszvehordására kö-teles, a nádlási jótékonytságot használó zsellérek is fejenként 20 kéve nád levá-gásával szinte tartozván.

9. §. Az ollyatén művészek, és mesteremberek, kik egyedül művés-zségek 's mesterségek gyakorlásából él-nek, és kiknek telki tartozmányok nin-tsen, valamint az illyen kalmárok és kereskedők is úri munka kötelességei-ket kész pénzel megválthatják, melly-nek mennyisége azon esetben, ha a földes urasággal meg nem egyezhetné-nek, szokott urbéri úton fog elhatá-roztatni.

metiendam, — designanda, unam li-gnorum orgiam Posoniensis mensurae, ad locum per Dominium, intra tamen ambitum Domini nunquam itidem ultra distantiam duorum milliarium ordinariozum, a loco desectionis ligno-rum, usque locum deenerationis cur-rus computandorum, indicandum, — convehere, ac in eadem praescripta mensura collocare. — Inquilini vero domiciliati singillative mediam orgiam consecare tenentur; — usu vigente non solum in Comitibus Temes, Torontál et Krassó, in quibus hucdum etiam hoc titulo nulla praestatio Domino ob-venit, verum etiam in Comitibus Po-sega, Verőcze et Szerém: ubi conve-ctio lignorum per incolas jumentis haud provisos, consecandorum, cum diserta ad sylvas in territorio possessionis, quam subditus incolit situata, restri-ctione, incolas jumentis provisos ma-net, dehinc etiam observando.

Ubi autem subditi beneficio urba-rials arundinationis perfruuntur, ibi colonus ab una integra Sessione ad de-secandos et convehendos 40 manipulos arundinis (quoad devectionem ligno-rum defixa distantiae mensura hic quo-que observanda) obligabitur. Inqui-linis quoque ubi beneficio arundina-tionis provisi sunt, ad desectionem 20 manipulorum arundinis, singillative obligatis.

§. 9. Artistae et opifices professio-nati, qui duntaxat ex artis aut opificii exercitio vivunt, et tenentis coloniali-bus dotati non sunt, prout et idgenus quaestores ac mercatores obtingentiam robottarum manualium penso pecunia-rio, si eatenus cum Domino convenire nequirent, solita urbariali via determi-nando, possunt redimere.

10. §. A' Község belső és külső földeitől járó adózásokra nézve az élőbi szokás tartassék meg.

11. §. Ezen esztendőnkénti úri szolgálatokon, 's adózásokon felül, a' földes urak jobbágyaiktól semmit sem kívánhatnak, minél fogva minden elsőbbség, a' vagy mások előtti vételbeli földes úri jusok, valamint minden kényszerítések, úgy bár melly természetű, 's nemű szolgálatok, taksáltatások, úgy szinte kizárások nemeik is (fentartván egyébaránt a' VI-dik Törvény Czikkely határozása) jövendőre minden megkülönböztetés nélkül az egész országban, 's ahhoz kaptsolt részekben megszüntetvén, a' Megyék kötelességében állani fog felvigyázni: hogy a' számvetések rendszerént tétessenek, és hogy a' jobbágyok felesleges munkákra ne szoritassanak, hanem hogy ha a' járandóságon felül több munkát kívánna a' földes úr, az eránt jobbágyaival szabad alkura lépjen.

Hogy ha pedig a' jobbágy úri munkára törvényes járandóságán felül kényszerítenék, illy esetben a' földes úr az okozott kárnak megtérítésére, és minden gyalog, vagy ígás munka a' kényszerítés idejekorifolyó árának kétszeres megfizetésére a' IV-ik Törvény Czikkely 4. §-sa által meghatározott rövid úton szoritassék; — melly tilalmas kényszerítések ismétélése esetében az általhágó földes úr ellen egyszer'smind a' szokott Törvény útján az IV-ik Törvény Czikkely 4-dik §-sa által meghatározott módon a' tiszti ügyész felpressége mellett, annyiszor, mennyiszor az áthágás történik, 200 forint büntetésnek leend helye.

12. §. Udvari telkeken lakó vagy bár melly nevezet alatt pusztákra tele-

§. 10. Circa fundos Communitarum, reflexe ad obvenientes ab iisdem praestationes, praevigens usus manutenendus erit.

§. 11. Ultra annuas has praestationes, ac datias Domini terrestres exigere nihil poterunt, atque omnibus praeemptionis, et prioritatis dominalis juribus, cunctis item coactionum, non secus cujuscunque demum alterius indolis, et nominis servitiorum, taxationum, prout et monopoliorum generibus, (salva caeteroquin articuli VI-ti dispositione) intra ambitum totius regni, partiumque adnexarum pro futuro absque ullo discrimine sublatis, — vigilantiae Comitatum incumbet: ut computus ordinarie peragantur, neve supererogata laborum fiant, sed ut Dominus terrestris exacta jam competentia ampliores labores obtinere volens, eatenus liberam cum colono in eat conventionem.

Quodsi vero exactionis roborum legalem competentiam excedentium casus emergerent, modalitate §. 4-to art. IV-i circumscripta, viaque summaria Dominus terrestris praeter et ultra damnorum per factum coactionis causatorum refusionem, singillativas manuales aut jugales operas, subdito duplicatae tempore coactionis currentis operarum earundem mercedis dependence compensare obligabitur. In casu reiterationis vetitarum earundem exactionum actione quoque insuper ad desumptionem poenae 200 fl. solita juris via, ac modalitate praecitato §. 4. art. IV-ti declarata, actore Fisco magistratuali contra exactiones facientem Dominum terrestrem toties quoties erigenda, locum habitura.

§. 12. Inquilini, fundos curiales incolentes, aut praediis sub quacun-

pitett, és a' földes úr engedményéből valamely úri majorságbeli telkeket használó zsellérek úri tartozásaikra nézve, egyedül a' földes urral teendő szabad egyezéstől függnék.

que nomenclatione illocati, et e concessione Domini tenuta quaequam allodialia usuantes, relate ad obventiones dominales unice a conventionibus cum Dominio inuenda pendent.

VIII. Törvény Czikkely.

Articulus VIII.

Az urbéri kötésekről.

De urbarialibus contractibus.

1. §. Azon régi kötések, mellyek az urbéri rendszabás behozatala idejét felülmúlják, vagy eddig urbéri úton állapítottak meg, ennek utánna sem vétethetnek kérdésbe — a' mennyiben pedig bizonyos feltételekhez lennének szabva, tsak ezek elmúltával lesznek a' Törvény útján felbonthatók. A' következő bánásmód tekintetében alább 4-dik §-nál megállapított intézkedés a' dolognak addig is a' maga mivoltában leendő hagyása mellett, fog megtartatni.

§. 1. Contractus antiqui, aetatem introducti urbarii transcendentis, vel via urbariali adusque stabiliti, ab omni quaestione porro quoque manent exempti; in quantum vero certis conditionibus essent affecti, his duntaxat cessantibus poterunt via juris rescindi. In respectu subsequi tractamenti re interea integre servata, provisione inferiori §. 4-to stabilita observanda.

2. §. Jövendőre pedig megengedtetik a' jobbágyoknak, hogy tsupán tartozásaikra, szolgálataikra, és adózásaikra nézve külön külön örökös kötésekkel telessenek, — sértetlen maradván a' Helytartó Tanács útján a' Királyi Felségnek felügyelési jussa. — Azonban a' Királyi adományból származott úri haszonvételek ezen örökös urbéri kötéseknek tárgyai nem lehetnek, és ha valamikép azokban foglaltattak, e' részben az ezek eránt egyezett földes úr örököseinek keresete mellett, törvény útján vissza szerezhetőek lesznek; — a' többi foglalatjára nézve megállván az örökös urbéri szerződés.

§. 2. In futurum vero liberum erit subditis, ratione duntaxat praestatorum, laborum, et datiarum, seorsim perpetuos contractus — jure inspectionis Regiae Majestatis via Consilii Locumtenentialis Regii salvo permanente — inire. Jura nihilominus curialia regalia, objectum ejusmodi perpetuorum urbarialium contractuum esse non poterunt, et si casu quo talibus involverentur, hac in parte actione successorum contrahentis Domini terrestris, via juris revindicari possunt; — stante de caetero contractu perennali urbariali.

3. §. Hogy azonban az örökös kötésekre adott általános szabadság által visszaéléseknek alkalmatosság ne nyújtassek: akár az urbér behozatala után eddig tett, akár pedig jövendőben teendő örökös kötések következő esetekben is lesznek felbonthatók:

§. 3. Ne autem per generalem in perpetuum contrahendi facultatem abusus occasio suppeditetur: perpetui contractus, sive a tempore introducti urbarii hactenus initi, sive in futurum ineundi, sequentibus quoque in casibus invalidationi erunt obnoxii:

1-ször Ha bebizonyíttatnék, hogy azok erőszakkal, és félelemmel tsikartattak ki, vagy ravaszsággal és tsalárd-sággal szereztettek.

2-or Ha olyanok által, kik arra megkivánt szerződési tehetőséggel nem birtak, köttettek. — Melly szerződések ugyan ön hatalommal el nem törülthetnek, mindazáltal azoknak felbontására, avagy megerőtlenítésére a' törvény útja mind a' két rész előtt fenmarad.

4. §. Ha az örökös kötések, vagy az ideigleniek is időközben lehetlenné vált feltételeket foglalnának magokban, egyedül azon ok miatt az említett kötések megerőtlenítésének, vagy felbontásának helye nem leend, hanem mind két esetben a' hasonló feltételek helyett urbéri úton, mások tétessenek, 's a' feltételi helyettesítés után az örökös kötések ugyan a' szerződés szerinti bánás módja örökös voltát továbbá is megtartják; az ideigleni kötések pedig a' kötött idő lefolytáig megtartani kelletik. A' szerződési bánásmód ott, hol az urbér valósággal bé hozva nem volt, mindennemű kötésekre nézve ezentúl is meghagyatván.

5. §. Ideigleni kötések pedig szabad lesz a' jobbágyoknak nem tsak az úri tartozásokra, szolgálatokra, és adózásokra, hanem a' Királyi adományból származott haszonvételekre és úri jussokra nézve is a' törvényes bizonyosság jelenlétében kötni; a' határozatlan időig kötött szerződésekre nézve pedig, mellyekben a' felmondásnak semmi határideje nints megállapítva, mind két részről egy esztendőre időre bocsátandó felmondás tartassék meg.

6. §. Az esztendőnkénti tartozásokat tárgyazó akár örökös, akár ideigleni urbéri kötések, mellyek egyéb-

1-mo. Si vi, et metu extorti fuisset probarentur, vel fraude et dolo essent procurati.

2-do. Si per tales, qui jure contrahendi destituebantur, initi fuissent. — Qui ecquidem contractus via facti aboleri nequeunt; interim via juris ad eorum rescissionem vel invalidationem utrique parti salva relinquitur.

§. 4. Si contractus perpetui, aut etiam temporanei conditiones, tractu temporis impossibiles redditas, in se complecterentur, hoc duntaxat ex incidenti invalidatio aut rescissio eorundem locum non habebit, verum utroque in casu, loco similium conditionum aliae via urbariali substituendae erunt, iisque substitutis perennales quidem contractus, perpetuitatem tractamenti contractualis porro quoque retinebunt; contractibus autem temporaneis usque effluxum pactati temporis standum erit. Contractuali tractamento, ubi urbarium realiter introductum nunquam fuit, deinceps etiam relate ad quasvis contractuum species locum habituro.

§. 5. Temporaneos attem contractus integrum erit subditis, non tantum ratione praestationum, laborum et datiarum, sed etiam circa jura regalia et curialia in praesentia legalis Testimonii inire; quoad contractus vero ad indeterminatum tempus stipulatos, in quibus nullus edictionis terminus pactatus esset, ab utraque parte praevia semper annualis edictio observanda veniet.

§. 6. Contractus urbariales, annuas praestationes involventes, tam perennales, quam temporanei caeteroquin

aránt is minden bíróság előtt szoros magyarázatúak lesznek, mindenkor a' tiszti Ügyész, és törvényes Bizonyosság jelenlétében tétessenek, melly arra figyelmeztvén, hogy a' kötés, a' munkák és egyebek árához, 's egyszer'smind a' keresethez és élhetés módjához alkalmaztatva tétessék, az illetén uri egyezésekből következő jobbágyi kötelelességeket, mindenkor eleve a' törvényes tartozások állandó rendszerével fogja egyben hasonlítani, ezen egybehasonlításról szóló levelét pedig a' Megye Törvényszékének bemutatandja, melly ha bár minő kényszerítés, vagy ravaszság közbe jöttét, vagy pedig azt venné észre, hogy az új kötésbéli terhek egyetemben véve, a' szinte egyetemben számított urbérieknél súlyosabbak, a' kötetést nem fogja ugyan módosítani, hanem a' feleket új egyezésre utasítani, különben pedig a' Törvényszéknek helyben hagyása után egy példányban a' Megye Levéltárába tétessék, két példányban pedig a' kötő feleknek adattassék ki. Végre az ollyatén szerződésnek ereje, ha ideigleni, a' Törvényszéki megvizsgálás után azonnal fogantatba jön, fenmaradván a' Királyi Felségnek a' Helytartó Tanács útján leendő felügyelési jussa; az örökös szerződések pedig minden esetre az eszközésbe való vétel előtt a' Királyi Helytartó Tanács eleibe fognak terjesztetni.

7. §. A' megszállítás, biztosítás (gualis) sóltészi (scultetialis) jutalmazási (inscriptionalis) vagy bár mi egyéb czimek alatt tett, vagy teendő kötések a' határ jövendő rendbeszedését (épségben maradván különben a' kötésbéli tartozások) semmikép sem akadályozhatják.

coram omni foro strictae interpretationis futuri, semper in praesentia Fisci Magistratualis, et legalis Testimonii debent iniri, quod adhibita cura: ut contractus accomode ad vigentia rerum et operarum localia pretia, modum item merendi et subsistendi pactetur, praeviae semper obligationes subditorum, e nova conventione permanentes, cum fixa legalium praestationum norma combinabit, et instrumentum combinatorium Sedi judicariae Comitatus praesentabit; quae si coactionem quampiam, vel circumventionem intervenisse, aut contractualia onera in complexu sumta, urbarialibus aequae in complexu consideratis, graviora esse compererit, contractum non modificabit quidem, sed ad noviore conventionem partes inviabit; secus vero approbatione Sedis judicariae subsequuta, exemplar unum contractus ad Archivum Comitatus reponetur, alia duo respectivis contrahentibus partibus tradentur. Talis demum contractus, si temporaneus fuerit, jure inspectionis Regiae Majestatis via Consilii Regii Locumtenentialis salvo permanente, vigorem mox post revisionem Sedis judicariae Comitatus sortietur; contractus vero perennales omnem in casum, ante effectuationem Consilio Locumtenentiali Regio substernendi erunt.

§. 7. Contractus, qui nomine im-populationum, gualium, scultetialium, inscriptionalium, vel alio quovis sub titulo iniri sunt, aut dehinc celebrabuntur, futurae terrarum regulationi (salvis in reliquo contractualibus praestationibus) obicem ponere nullatenus possunt.

IX. Törvény Czikkely.

A' Községeknek belső igazgatásáról.

1. §. A' Község Birája, a' földes Úr által kijelelt legalább 3 alkalmas lakosok közül, az esküdt Emberek pedig és kis Birák minden földes uri kijelelés nélkül, és ugyan mind ezek, mind amaz, olly helyeken, hol az eddig divatozott gyakorlat szerint a' helybeli lakosok öszvesége minden különbség nélkül befolyt az Előljárók választásába, továbbá is azon módnak megtartásával; egyebütt pedig, hol eddig bár melly különböző választási módok divatoztak, minden az helységben, vagy annak határában házat, vagy egyéb fekvő javakat biró, és a' választáson jelen lévő helybeli lakosoknak egyenként számitandó szavzatával esztendőnként fognak választatni; a' közbirtokosokra nézve a' Biró választása eránt az rendeltetvén különösen: hogy ha azok magok közhárom napalatt sem egyeznének meg a' kijelelendők eránt, illy esetben az illető Szolga Biró a' Községnek, biróságra alkalmas 3 személyeket választás végett terjeszzen elő.

Jegyzőt pedig, ki jó erkölcséről és ügyességéről ösmeretes, a' földes Úrnak jóváhagyása mellett, az illető Község szabadon fogad, melly jóváhagyás megtagadása esetében a' Megye Közönsége a' fenforgó nehézségeket elintézi, és minden esetre arra fog figyelmezní, hogy a' Községek Jegyzők nélkül ne maradjanak.

A' helybeli Birák és Esküdtek egy esztendőnek leforgása előtt nem fosztathatnak meg szolgálataiktól, ha tsak kötelességök nagyobb elmulasztásával nem terheltetnének, vagy egyéb fon-

Articulus IX.

De interna Communitatum administratione.

§. 1. Judex Loci e candidandis per Dominium adminus tribus aptis individuís, Jurati vero ac Subjudices citra Dominií candidaturem, tamque hi, quam ille, in locis quidem illis, ubi juxta vigentem hactenus consuetudinem tota loci populatio absque ullo discrimine in electionem Primorum influxit, cum ulteriori praeexercitae ejusdem modalitatis retentione, — in locis autem illis, in quibus diversa ab hac qualiscunque electionis modalitas hucdum obtinuit, singillative connumerandis omnium localium incolarum; in gremio Communitatis, aut territorio loci domum, aut immobilia quaequam tenuta possidentium, sub actu electionis praesentium votis, quotannis deligentur; eo respectu compossessorum ratione electionis Judicum speciatim constituto: ut si hos inter reflexe ad candidandos coalitio intra triduum obtineri nequiret, in casu tali concernens Judicium idonea 3 pro Judice individua Communitati fine electionis proponat.

Notarius autem, quem a probitate morum et dexteritate commendatum esse oportet, per respectivas Communitates erga Dominií confirmationem libere conducetur, in casu vero negandae per Dominium confirmationis, Universitas Comitatus subversantes difficultates dirimet, neve Communitates Notariis destitui contingat, omnem in casum providebit.

Judices et Jurati locorum, ante evolutionem unius anni, nisi graviozem officii neglectum commiserint, aut momentosae aliae circumstantiae alterius constitutionem exigent, a munere

tos körülmények másnak behelyhezte-
tését szükségessé nem tennék; a' Jegy-
zők pedig vétségökhez képest, vagy
más szükség úgy kívánván, a' szerző-
dési idő lefolyta előtt is a' földes úr elő-
re tudtával a' Községek által szolgálat-
jaikból elbocsáttathatnak.

Egyéberánt azon Községek, mel-
lyek eddig Jegyzőiket, 's Előljáróikat
az Uraság minden befolyása avagy jó-
váhagyása nélkül szabadon választot-
ták, 's illetőleg felfogadták, ezen szo-
kások mellett ezentúl is meghagyat-
tatnak.

2. §. Ne hogy a' jobbágy Községek
köz haszonvételei és jövedelmei egye-
dül a' tehetősebb lakosok javára szol-
gáljanak, azoknak rendes igazgatásá-
ra, és ha csak be nem bizonyíttatnék,
hogy a' házi gazdálkodás nagyobb hasz-
not hajt a' Községnek, nyilvános árve-
rés útján haszonbérbe adására, a' Köz-
ségek az uraság által szoríttathatnak.
Honnét a' haszonbérbeni kiadásoknak
's az ollyatén haszonvételek vagy köz-
sös jövedelmek a' végre tartandó ár-
veréseknek alkalmával, a' helybeli Bi-
ró és Előljárók azt a' földes Uraságnak
idejekorán és a' végre bejelenteni tar-
toznak, hogy vagy maga a' földes Úr
vagy Tisztje minden közbejöheto család-
ság, vagy alattomos egyetértés meg-
akadályoztatása végett jelen lehessen,
és a' történeteket megbitelesíthesse, —
ha csak a' haszonbérbe maga az U-
raság szándékozna befolyjni; melly eset-
ben az ollyatén árveréseken köz Tiszt-
viselőnek jelen lenni, és felügyelni kel-
letik.

3. §. Miután a' közadó az illető he-
lyekre kivettetett, az eránt az Uraság
a' Község Biráji és Előljárói által a' vé-
gett tudósíttassék, hogy felügyelési jus-
sánál fogva az adónak jobbágyaira va-
ló személyenkénti kivetésébe befoly-
hasson, annak beszédésébe azonban
soha se avatkozzék.

suo amoveri nequeunt; Notarii vero
pro ratione demeritorum, aut alia ne-
cessitate poscente, etiam ante contra-
ctualis temporis evolutionem, per Com-
munitates, cum praescitu Domini et
servitiis suis dimitti valent.

Caeterum Communitates illae,
quae Notarios et Primores suos citra
omnem Domini influxum, aut confir-
mationem eligere, ac respective condu-
cere consueverant, in praehabito hoc-
ce usu porro quoque relinquuntur.

§. 2. Ne communia rusticanarum
Communitatum beneficia et proventus
in solos duntaxat valentiores incolas
dimanent, ad talium regulatam admi-
nistrationem, et nisi ex domestica ad-
ministratione majus in Communitatem
lucrum redundare probaretur, ad aren-
dationem publica licitatione instituen-
dam, Communitates per Dominium
stringi possunt. Unde occasione exaren-
dationis, et hoc scopo instituendae li-
citationis ejusmodi beneficiorum, vel
communium proventuum, Judex et
Primores loci id ipsum tempestive ter-
restrali Dominio insinuare finem in il-
lum tenebuntur: ut aut Dominus ipse,
aut ejus officialis ad praecavendas
omnes intercedere queunt fraudes
et collusiones, interesse, actumque so-
lemnizare valeat, — nisi Dominium ad a-
rendationem ipsummet concurrere vel-
let; quo in casu, persona Magistratua-
lis actui simili licitationali interesse et
superinspicere debet.

§. 3. Facta contributionis ad loca
repartitione, id ipsum Dominium per Com-
munitatis Judices et Primores ideo in-
sinuabitur, ut idem Dominium ex jure
inspectionis, ad ipsam repartitionem
individualement inter colonos instituen-
dam concurrat, neque tamen ad incas-
sationem contributionis se unquam im-
mittat.

4. §. Minden esetben, de leginkább ha nints, vagy olly csekély a' közjövedelem, hogy a' Község szükségait az adófizetők által kell pótoltatni, a' Jegyző a' Biróval 's helybeli Elöljárókkal, meghalgtván a' Községet, minden állandó, és az esztendő leforgása alatt hihetőkép előfordulandó köz költségekről minden esztendő elején jegyzéket készítsenek, 's azzal azt is, mi módon sikereltethetik legkönnyebben az érdeklött költségek felosztása, 's egyszerűsmind azoknak a' község közjövedelmei hozzájárultával eszközölhető lerovását az uraságnak mutassák be; kinek kötelességében fog állani azon jegyzéket megv'isgálni, 's a' kitételek valóságát megtudván helyben hagyni. Ha pedig a' földes urak, vagy tisztjeik azon v'isgálatot a' bemutatás napjától számított egy hónapnyi idő alatt meg nem tennék, annak haladék nélküli teljesítésére a' járásbeli Szolga Biró köteleztetik. — A' Községek attól, hogy az uraság előre tudta nélkül adósságokat csinálhassanak, továbbá is eltiltatván.

5. §. A' Község' számadásait minden esztendő lefolytával a' földes urak vagy magok vagy tisztjeik által v'isgálják meg, 's egy úttal mind azokat, mik a' számadás vizsgálatával, és megbirálásával kaptsolatban vannak, rendeljék el. Hogy pedig ezeknek az uraságok részéről történhető elmulasztásával a' Községek ne károsodjanak, minden esztendő első felében a' járásbeli Tisztviselők pontosan öszveírván azon jobbágyi Községeket, mellyeknek közelebb múlt esztendei számadásaik az illető uraságok által meg nem v'isgáltattak, arról jelentéseiket a' legelső megyei Közgyűlésre adják be; mi is megtörténvén, az olly számadásoknak az uraság költségére leendő megv'isgálatása eránt, a' Megye részéről szükséges intézetek tétessenek.

§. 4. Quolibet in casu, sed praesertim, si reditus communes vel nulli sint, vel ad tegendas necessitates adeo non sufficient, ut has quadam sui parte ex penú contribuentis sarcire oporteat, initio cujusvis anni Notarius loci, cum Judice ac Primoribus, consultatus prius Communitate prospectum fixarum et eventualium communium expensarum, per decursum anni probabilis suppeditandarum, elaborabunt, ac una cum eo, qualinam minime onerosa modalitate repartitio illarum fieri, atque adminiculo etiam praesistentium beneficiorum communium depurari possint? Domino terrestri proponent; cujus officii erit ejusmodi prospectum redivere, et comperta positionum realitate approbare. Quod si vero Domini terrestres, vel officiales eorum revisionem hanc, a die exhibitionis, intra unius mensis spatium non inirent, id processualis Judex Nobilium sine mora supplere obligatur. — Debitorum absque praescitu Domini contractione, Communitatibus porro quoque vetita.

§. 5. Rationes Communitatum, post cujusvis anni decursum, Domini terrestres aut ipsimet, aut medio officialium suorum revident, et censurabunt, una vero illa, quae cum rationum revisione, et censura connexa sunt, constituent. Ne vero Dominiis haec intermittibus Communitates damnificari contingat, cum primo cujuslibet anni semestri processuales Magistruales illas Communitates rusticanas, quarum rationes pro immediate praeterito anno per respectiva Dominia revisae nondum fuerunt, accurate connotent, et earum consignationem in proxima generali Congregatione exhibeant; qua praehabita ex parte Publici, intuitu revisionis ejusmodi rationum, ad expensas Domini institutae congruae dispositiones fiant.

6. §. Mihelyest a' Község lakosai között, a' szülőknek bár mellyike meghalálózván, árvákat hágy maga után, — a' helybeli Biró két Esküdtel, és a' Jegyzővel a' meghóltnak vagyonát szemmel tartásák; sőt ha a' szülőknek egyeki sem lenne életben, a' vagyon bátorságáról is gondoskodjanak; 's egyszer'smind azon esetet nyomban mind az Uraságnak, mind a' járásbeli Szolga Birónak is, — ki az eránt a' Megyének tudósítást tenni köteles — bejelentvén, az árva egész vagyona felől az uraság közbenjöttével tökéletes őszveirást készítsenek, mellynek egy példánnya a' Községnél is mindenkor megtartassék. — Természetes, vagy végintézetbeli gyámtya nem léteben az uraság, meghalgtván a' Községet is, e' végre alkalmas tulajdonokkal biró személyt maga előtt esztendőnként adandó számadási kötelességgel, 's az árvák vagyonához irányzandó mértékletes jutalom mellett — a' mennyiben senki olly alkalmas nem találkoznék, ki ingyen szolgálni akarna — gyámtyának fog nevezni, 's egyszer'smind köteleztetik mindeakép arra ügyelni, hogy mind az árvákra, mind vagyonokra szükséges gondviselés fordítottassék; nem lévén helye akár ezen czim alatt, akár az őszveirás alkalmával valamelly takáltatásnak vagy napi díjoknak.

Mint hogy ezen gondviselés a' jobbagyi kaptsolattal viszonyos legfőbb úri kötelességek közé tartozik, olly földes urak, kik ezen tisztöket nem teljesítik, 's kiknek elmúlasztása által az árva vagyona főképen a' szükséges felügyelés hiánya miatt akár az eredeti őszveirás, akár a' gondviselés ideje alatt kárt szenvedett, kötelesek lesznek az illető örökösöknek minden veszteségét arra az esetre kipótolni, ha a' kár a' vagyon eránti rendelkezésbe és gondviselésbe befolyt helybeli Előljárók, u-

§. 6. Mox ac in Communitate quam alteruter parentum decesserit, orphanosque reliquerit, Judex concernentis loci cum duobus Juratis et Notario, relictam a fatis decedentis substantiam, citra moram sub evidentiam sument; imo ubi nullus parentum superstes esset, de securitate quoque ejusdem providebunt, factaque idcirco in continenti tam Dominio terrestri, quam et processuali Judicium, eatenus Publico relationem praestituro, insinuatione, in concursu Domini accuratum universae substantiae orphanalis inventarium conficiet, cujus unum exemplar semper etiam penes Communitatem manere debebit. — Dominium in defectu naturalis aut testamentarii tutoris, audita etiam Communitate, individuum, requisitis hoc fine qualitatibus instructum, annue coram se rationes daturum, erga moderatam et substantiae orphanorum commensuratum mercedem — in quantum nemo idoneus adesset, qui gratuitam operam praestare vellet — tutorem constituet; ac ut tam orphanorum, quam et substantiae debita cura geratur, omni ratione invigilabit; nullis prorsus titulo hoc, aut occasione inventationis taxis vel diurnis locum habituris.

Cum vero attacta provisio, ad praecipuas nexui subditelae correlatas obligationum dominalium partes pertineat, illi Domini terrestres, qui munere hoc non defungerentur, et quorum neglectu orphanalis substantia e defectu cum primis debita inspectionis, seu occasione primitivae eliquationis, seu decursu administrationis jacturam pateretur, respectivis haeredibus omne damnum, casu in eo, si illud per manipulantes loci Primores, officiales dominiales, atque tutores, (quatenus im-

raság tisztjei, és gyám atyák által (a mennyire t. i. a' kár ezek vétségének lenne tulajdonítható) meg nem téríthetnék, a' hol pedig a' kár egyedül az úr vétsége által történt, csak ő maga tartozzék kárpótlással, — az e' részbeni kérdés elővétele és elitélése a' tiszti Ügyész felperessége mellett a' Megyék Törvényszékére tartozván.

7. §. Ha valamely kisebb korú gyermekkel elmaradott özvegy anya más földes úr törvényhatósága alá akar költözni, bátor az ollytén gyermekek atyai vagyona az előbbeni földes úr felügyelése alá tartozik, mindazáltal az árva vagyonának már meglévő, vagy az özvegy elmenetelével készítenő összeírása rendszerént mindenkor az illető földes urasággal, vagy azon Tanáccsal, mellynek törvényhatósága alá költözik az özvegy, közlendő lészen.

8. §. Magában értetődvén, hogy a' gyámság alatt lévők gyámattyoknak, a' földes uraság által helyben hagyandó, megegyezése nélkül vagyonokról nem rendelkezhetnek, a' gondviseletek következő eseteiben is mind azokat megtartani kelletvén, mellyek a' gyámságra nézve rendeltettek.

9. §. Hasonlóan, ha valamely jobbágy magzatok nélkül múlna ki e' világból, köteleztetnek a' Biró és a' helybeli Előljárók azt az Uraságnak, kit a' végrendelet nélküli világos magva szakadásnak esetében az örökösödés illet, nyomban bejelenteni; a' III-dik Rész 30-dik czimjének rendelete oda terjesztetvén ki, hogy a' jobbágyok ezentúl minden, akár ingó, akár ingatlan szerzett vagyonaikról tellyes végrendelezési szabadsággal birjanak.

putatio his quoque facienda est) refundi nequiret, sarcire tenebuntur; ubi vero damnus unice Domini culpae venit, idem solus resarcitione teneatur; quaestione eatenus coram Sedria Comitatus actore Fisco magistratuali promovenda et decidenda.

§. 7. Si quaequam vidua minorenium prolium mater se ad jurisdictionem alterius Domini terrestris conferre voluerit, utut ejusmodi prolium substantia paterna superinspectioni actualis terrestris Domini subjecta sit, praeexistens nihilominus, aut occasione abitus viduae conficiendum orphanalis substantiae inventarium, de regula semper concernenti Domino terrestris aut Magistratui, ad cujus jurisdictionem se eadem recipit, communicandum erit.

§. 8. Eo suapte declarato: quod sub tutela constituti de substantia sua absque tutoris consensu, per Dominium approbando, disponere nequeant; in casibus enasciturarum curatularum, omnibus, quae relate ad tutelam disposita sunt, observandis.

§. 9. Pari ratione si subditorum quisquam absque solatio prolium decederet, teneatur Judex, Primoresque Loci, id ipsum Dominio, cui in casu manifesti ab intestato defectus successio competit, illico insinuare; — dispositione 30: III. eo extensa: ut subditi deinceps de omnibus acquisitis, tam mobilibus, quam immobilibus plenariam testandi habeant facultatem.

X. Törvény Czikkely.

Articulus X.

A' földes uri Törvényhatóságról
és az urbéri Perről.

De Jurisdictione dominali, et
Processu urbariali.

Az Uriszékek hatósága minden olly tárgyak tekintetében, mellyek eddig oda tartoztak, a' jobbágyokra nézve továbbá is olly móddal állapíttatván meg: hogy a' jobbágyoknak ezentúl is első folyamodási úton a' földes uraság nevében és költségein szolgáltsassék ki az igazság; azon Uriszékek eránt jelenen, mellyeken a' földes úr, és jobbágy közti perek fognak folytattni, következők rendeltetnek:

Ollyatén Uriszékeken a' földes úr maga, vagy tisztjei soha Elölülők, vagy köz birák nem lehetnek; hanem a' földes úr maga helyett Elölülőnek, mást a' Törvények értelmében részrehajlás nélkül valót, még pedig Táblabirót nevezni tartozik, két Meghivottakat továbbá, de szinte semminémű törvényes kifogás alá nem eshetőket, a' Törvénytudók között ugyan a' földes úr választhat, kik a' birói hitet, ha még le nem tették volna, az Uriszék előtt letenni köteleztetnek; — a' Megyék közti tisztviselőit is (az Al-Ispányi, Szolgabirói, Esküdti, Jegyzői, és tiszti köz Ügyészi hivatalokat viselőket, és a' rendes fizetést szedő Táblabirák kivételével) ollyatén Uriszéki Elölülőnek, valamint Meghivottaknak is alkalmaztatni lehetvén; ezek mindazáltal ugyan ezen perekben a' Törvénytudói vizsgálatkor szavazattal többé nem bírván.

A' törvényes bizonyosság, 's egyszerűsmind köz birói minéműségi jelenlétre, az illető járásbeli Szolgabiró, és Esküdt hivatassanak meg, ha pedig ezek törvényesen megakadályoztatnának, vagy törvényes kifogás alá esnének, helyettek mások, úgy szinte a' birói szavazattal azonban nem biró tiszt-

Activitate Sedium dominalium respectu quorumvis negotiorum, quae hucusque ad easdem spectabant, relate ad subditos, porro quoque ea ratione stabilita: ut subditis dehinc etiam in prima instantia nomine et sumtibus Dominiio terrestrialis justitia administretur; in ordine ad Sedes dominales, in specie causas inter Dominum terrestrem et subditos vertentes pertractaturas, sequentia statuuntur:

In Sedibus his dominalibus ipse Dominus terrestris, aut ejusdem officiales, praesidere aut cojudices agere nunquam poterunt, verum Dominus terrestris sui loco in Praesidem alium, in sensu legis disinteressatum, et quidem Tabulae judicariae Assessorem, substituere tenebitur, — duos porro Convocatos, juramento Judicum, si tale necdum deposuissent, coram Sede dominali obstringendos, e viris jurisperitis nulli perinde legali exceptioni obnoxiiis, itidem Dominus terrestris deliget; — officialibus quoque Comitatus publicis — (officio V. Comitatus Judicum, Jurassoratus, Notariatibus, Fiscalibus fungentibus, et salarialis Assessores exceptis) ad Sedes tales dominales pro Praesidibus perinde ac Convocatis, iisdem tamen in causis sub revisione Sedem voto amplius haud gavisuris, adhiberi queuntibus.

Pro legali testimonio respectivi districtus Judicum, et Jurassor simul in qualitate Cojudicum praesentes futuri adhibeantur, his autem legitime impeditis, aut legali exceptioni obnoxiiis, alii, prout etiam Fiscus magistratus, voto tamen haud gavisurus etiam in casu eo, dum subditi alterius cujus-

ti köz Ügyész még akkor is, ha a' jobbágyok valamely más magok által választott Ügyvéd segedelmével élnek, a' köz adó alapjaira leendő felügyelés végett mindenkor a' Megye Közönsége által küldetessenek ki. — Az ítélet hozásra a' felyebb előszámlált öt Itélők jelenléte mindenkor 's olly nyilvános meghatározással lesz szükséges, hogy azon felyebb kijelelt Itélők számát bármely tekintetből soha szaporítani, vagy kevesíteni ne lehessen; Uriszéki Jegyzőt pedig, a' ki azonban szavazattal nem birand, a' földes úr (saját Ügyészeit, és Tisztjeit, vagy más törvényes kifogás alá eshetőket kivéve) szabadon nevezhet.

1. §. A' jobbágy urbéri panaszát az uraságnak jelentse be, és ha ott 15 nap alatt orvoslást nem nyerne, a' Fő vagy Al-Ispányhoz, vagy a' járásbeli Szolga Biróhoz folyamodjék, ki a' Megye Gyűlését, vagy illetőleg maga kiküldetését sem várván be, a' felek kihalgatása mellett a' panaszt nyomban vizsgálja, 's illetőleg vizsgálta meg; azon alkalommal a' vizsgáló Tisztviselő mindenké elötte a' panaszt barátságos úton elintézni igyekezzék, és minden esetre intézetei sikeréről a' legközelebbi köz Gyűlésre környúlállásos, 's a' panaszlóknak annak idejében ingyen kiadandó jelentést tegyen.

2. §. Az egyezés nem eszközölhetvén, a' mint erről a' Megyének tudósítás tételik, a' Megye Közönsége Uriszék tartására megszabott záros határidőt fog tüstént rendelni az illető földes urnak a' végett, hogy a' felek közt fenforgó egyenetlenség a' Megye Közönsége által rendelendő Tiszt Ügyészi pártfogás mellett, ha a' panaszló azzal élni akarna, az Uriszéken maga módja szerint vizsgálta meg, 's a' dologra tartozó segéd adatokkal il-

piam per se electi assistentis Advocati opera uterentur, ex obtutu conservandi fundi contributionalis semper ex Publico exmittantur. — Ad integritatem judicii praerecensitorum quinque Judicantium praesentia semper, eave diserta cum praecisione necessaria erit, ut praedesignatus Judicantium numerus ullo sub obtutu nec augeri, nec minui valeat; — Notarium autem Sedis dominalis, voto neutiquam ravisurum, terrestres Dominus (exceptis ejusdem Fiscalibus, et Officialibus, aut legali secus exceptioni obnoxiiis) libere denominabit.

§. 1. Si quispiam subditorum urbanam querelam haberet, semet apud Dominium insinuet, et si ibi medelam intra quindenam non obtinuerit, se ad Supremum vel Vice-Comitem, aut processualem Judicem Nobilium convertat, qui non expectata Comitatus Congregatione, aut respective sui emissionem, meritum querelae, auditis partibus, statim investigabit, et respective investigari procurabit; — eadem occasione investigans Magistratualis, querimoniam ante omnia amicis pactis complanare sataget, de resultato quemvis in casum, circumstantiali proximae generali Congregationi praestiturus relationem, querulantibus sul n gratuito extradandam.

§. 2. Non succedente complanatione, ubi desuper relatio Comitatus exhibita fuerit, Universitas Comitatus debitum peremptorium terminum pro servanda Sede dominali concernenti Domino terrestri actutum eo fine praefiget: ut vigens inter partes differentia, penes Fiscalem querulanti, si ea uti voluerit, per Universitatem Comitatus ordinandam assistentiam, coram Sede dominali sua forma expendatur, processusque deservientibus ad rem proba-

lendően elkészítendő, és minden halasztást okozó kifogások elzárásával bevégezendő per azon Uriszék által rendet tartólag ítéltessék el, 's a' törvényes bizonyság által birtokon belőli megvizsgálás végett, a' Megye Törvényszékének adattassék bé.

Hogy ha pedig, az Uriszék tartása, a' Megye Közönsége által rendelt határidő alatt elmulasztatnék; ekkor a' közelebbi köz Gyűlésből az Uraság költségeire egy olly urbéri Szék szerkeztésék egybe, melly első folyamadású Itelőszekei minéműségben a' kirendelendő határidő alatt késedelem nélkül bíraskodják, és a' mellynek tagjai is a' Közönség által neveztesse ki.

Végre; hogy ha némelly földes urak csekély jövedelmeik miatt, az illy Uriszékék költségeit tetemesebb károk nélkül nem viselhetnék, hogy a' szükséges költségek fogyatkozása miatt az igazság kiszolgáltatása fel ne akadjon, a' Megye Közönsége mindég illy esetben a' földes úr, vagy az ennek Uriszéke előtt perlekedni akaró jobbágyok folyamodására szerzend magának tudományt abbéli tehetetlenség felől, — 's az elesmertetvén, az olly földes úr, és jobbágyai közti perekre nézve az első folyamodású Itelőszekei bíraskodás kötelessége a' Megye köz Gyűléséből az illető tagoknak is kinevezésével rendelendő Uriszék által, 's minden napi díj, 's költségi illetőség, úgy szinte a' honi pénztár és adózó nép terheltetése nélkül fog tellyesíttetni.

§. 3. Ha a' földes urat illető urbéri tartozások, világos szerződés, vagy a' Törvény rendeleténél fogva semmi kétséget sem szenvednének, és a' földes úr az illy adózások megvételének folyvási gyakorlatában volna, 's ha ezen felül azok eránt még addig a' job-

rum adminiculis debite instruendis, ac praescissis quibusvis dilatoriis exceptionibus concludendus, per eandem Sedem dominalem suo ordine decidatur, ac per legale Testimonium Sedi iudicialiae Comitatus sine instituendae intra Dominium revisionis exhibeatur.

Quod si vero Sedes dominalis intra terminum per Universitatem Comitatus praefixum celebrari intermitteretur, eotum ex proxima generali Congregatione ad expensas Domini Sedes urbarialis, in qualitate primi fori intra praefigendum terminum sine mora processura, constituatur, ac adhibenda quoque ad eandem individua ex Publico denominentur.

Quodsi denique exigui Dominorum quorumpiam terrestrium reditus citra grave rei familiaris detrimentum ferendis talium Sedium dominalium sumtibus haud sufficerent, ne ob defectum necessariorum sumtuum iustitiae administratio remoram patiatur, Universitas Comitatus in quolibet casu erga Domini terrestres, aut subditorum coram Sede ejusdem dominali litigare volentium recursum, informationem super hacce insufficientia capiet, eaque comperta, causas inter Dominum talem terrestrem et subditos vertentes, citra ullius diurni aut expensarum competentiam, cassaeque domesticae et plebis contribuentis aggravium, in qualitate primi fori iudicandi obligatio per Sedem dominalem, e generali Comitatus Congregatione cum denominatione respectivorum quinque individuum ad eandem adhibendorum constituendam, explebitur.

§. 3. Si praestationes urbariales Dominio terrestri competentes ita essent comparatae, ut e claro contractu, vel e provisione Legis nullam dubietatem recipiant, et Dominus terrestres in continuo usu desumptionis similium obligationum jam praestitisset; si pra-

bágyok részéről, semmi panasz fel nem terjesztetett, következésképp a' dolog még villongási állapotra nem jutott — ez esetben engedetlen jobbágyai ellen perre fakadni nem köteles, hanem azokat földes uri hatóságánál fogva a' helybeli Előljárók jelenlétében világos ollyatén tartozásaik tellyesítésére, testi büntetés nélkül azonban, végrehajtással is szoríthatja; — és megfordítva, ha valamelly jobbágy eddig békéségesen használt urbéri tartozmányaiból, és haszonvételeiből cselekvőleg kivettették, ezt a' Szolgabíró Esküdt társával meghalgatván a' földes uraságot, ha a' panaszt, 's az esztendő és egy nap alatt történt kiütést valóságosnak találandja, a' károk, és költségek megtérítésén felül, előbbeni használatába helyheztesse vissza, és végzését a' Megye Közgyűléséhez adja bé, — mind két esetben az urbéri út fenmaradván.

4. §. Ha a' perek kiváltságból, vagy az urbértől különböző jus cziméből erednek, vagy pedig az urbéri kötések megerőtlenítése végett indíttatnak, ezeket a' legfőbb Itélőszékig birtokon belől lehető felyebbvitelek megengedésével, a' Törvény rendes útján kellek folytatni; azon perek pedig, melyek tárgyául az Urbérből, vagy ennek következésében kötött szerződésekből származó kérdések szolgálnak, az Úriszék mint első folyamodású Itélőszék előtt lesznek indítandók, 's lépcsőnkénti úton hasonlóképp a' Királyi Helytartó Tanács birtokon belőli megvizsgálása alá tartoznak. — Minden Itéletek pedig, melyek jövődőben Urbéri perekben, vagy az első folyamodású bíróság, vagy a' felyebbvitel útján, (következőleg a' Kir. Helytartó Tanács által is) hozattatnak, a' Törvényeken alapúlt, és soronként előszámlálendő okokkal lesznek támogandók.

terea circa easdem nulla hactenus ex parte colonorum querimonia proposita, sequaciter res nondum ad statum controversiae deducta fuit, casu in tali ad processum contra refractarios promovendum non obligatur, verum ad explendas idgenus liquidas praestationes jurisdictionatos suos, auctoritate dominali, executione etiam mediante, in praesentia Primorum loci, citra tamen poenam corporalem, stringere potest; et vice versa, si subditorum quispiam ex tenutis et beneficiis urbanialibus, pacifice hucdum usuatis, via facti exturbaretur, talem Judex Nobilium cum adjuncto Jurassore, audito terrestri Dominio; compertaque expositionis, et intra annum ac diem factae excussionis realitate, ad praehabitu sum cum refusione damnorum et expensarum reponat; et desuper generali Congregationi referat — salva in utroque casu via urbaniali.

§. 4. Si causae ex privilegio, aut ab Urbario distincto juris titulo promanent, vel vero ad invalidationem contractuum urbanialium suscitatae sint, hae in ordinaria juris via, appellata usque supremum forum judicarium intra Dominium admissa, pertractandae erunt; causae vero, quae quaestiones ex Urbario, vel in hujus nexu iritis contractibus promanentes pro objecto habent, coram Sede dominali qua foro primae instantiae suscitandae, in graduali via Consilii Regii Locumtenentialis perinde intra Dominium revisioni subjacebunt. — Omnes autem sententiae in processibus urbanialibus, seu in prima instantia, seu in via gradualis appellatae (consequenter et per R. Consilium Locumtenentiale) ferendae, motivis, in legibus fundatis, et seriatim enumerandis, fulcire debent.

5. §. Hogy a' jobbágyok úgy ösvesesen, mind külön külön minden tekintetben, és így földes Uraik eránti viszonyaikban is, minden önkénytől menttek, 's vagyonaikra, és személyeikre nézve voltaképen biztosítottak legyenek, — azon eseteken kívül, melyekre nézve már az előbbi Törvény Cikkelyek rendelkeztek, a' jobbágyi kaptsolatból eredő urbéri több egyéb rendetlenkedések, és kihágások megfenyítése eránt e' következők határozatnak:

1-ször. A' földes urí munkát resten, vagy éppen a' földes Úr kárával tevő, úgy nem nemes, mint nemes jobbágy, ha a' munkán, vagy különben jelenlévők bizonyság tételéből kijön, hogy ámbár azon nap ismételve megintetett, büntetés alá eső azon tette mellett makatsúl megmaradt, olytén helytelen munkájának bé nem tudásán felül, a' földes Úr, vagy az által, ki ennek tekintetével bir, kettőzött munka tételre szorítottassék, a' VII-dik Törvény Cikkely 5-dik §. kifejezett olly móddal mindazonáltal; hogy a' kettőzött munkáknak egyikét a' jobbágyi tartozási járandóságba mindenkor beszámítani kelletik; továbbá, hogy a' jelen pontba érdekelve lévő áthágások esetei a' következő 2-dik pontban kiszabott büntetések alá soha, és semmi szin alatt né vonattathassanak.

2-ször. Az urbéri rendeletét átláhágó jobbágy; jelesen pedig a' ki földes Ura, vagy ennek embere parancsolatjainak magát vakmerően ellenszegezi, ha a' vétség valósága a' jelen voltak bizonyság tételéből, vagy egyébképen is kijön, hasonlóúl a' földes Úr, vagy az által, ki ennek tekintetével bir, reá azonban mindenkor két tanú jelenlétében kimondandó egy naptól három napig tartó árestommal megfenyíthetik, sőt ez a' vétség minéműségéhez képest az Úriszék által legfe-

§. 5. Ut subditi in concreto, sicut et singillative, quavis ex parte, adeoque in sua quoque erga Dominos terrestres correlatione contra omne arbitrium tuti, in rebus et personis debita perfruantur securitate praeter casus illos, intuitu quorum jam praecedentes articuli disposuerunt, quoad caeterorum e nexu subditelae profluentium excessuum, ac praevaricationum urbarialium vindicationem, sequentia statuuntur:

1-mo. Subditus seu ignobilis seu nobilis, laborem dominalem segniter, aut plane cum damno Domini perficiens, si e testimonio in labore, aut secus praesentium eveniat, quod eadem die iterate licet admonitus, poenali huic facto pertinaciter inhaeserit, praeter incongrui hujusmodi laboris non imputationem, per Dominum terrestrem aut auctoritate hujus fungentem ad duplicatum insuper laborem adstringatur; ea tamen per §-um 5-um articuli VII-mi praestabilita modalitate, ut duplicati ejusdem laboris simplum obtingentiae subditi semper imputari debeat, quod item puncto hoc attacti excessuum casus, poenam sequente puncto 2-do sancita nunquam, nulloque sub praetextu affici queant.

2-do. Subditus urbarialis praevaricationis reus, in spelle vero jussis Domini terrestres, vel hujus hominis pertinaciter obsistens, si realitas delicti e testimonio praesentium, aut secus eveniat, itidem per Dominum terrestrem, aut auctoritate hujus fungentem unius, usque trium dierum aresti poena, semper in praesentia duorum testium pronuntianda plectendus erit; pro ratione autem qualitatis reatus, poena aresti per Sedem dominalem ad summum ad dies octo extendi poterit,

lyebb nyolcz napig kiterjesztethetik; — közönséges rendeletűl az állapotatván meg: hogy az árestom sem más pótolékkal nem sanyaríttathatik, — sem bár melly esetben is testi, vagy más nemére a' büntetésnek által nem változtathatik, és hogy a' felyebb előszámlált minden esetekben, a' büntetés kiszervedésére alkalmas, de egyszer'smind a' vétkes jobbágy egészségét semmi tekintetben nem veszedelmezte-tő fogsági helyről, valamint a' magokat nem táplálható szegényebb jobbágyoknak fogságok ideje alatti szükséges tápláltatásokról a' földes Úr gondoskodni köteleztetik.

Ha pedig a' jobbágy földes Urát, vagy ennek emberét éppen méltatlansággal, vagy személyes megbántással illeti, vagy külömben a' vétség minéműsége súlyosabb fenytéket kíván, Törvényszéki megbíralás alá bocsátassék. — A' felyebb érdeklött vétségeket elkövető nemes jobbágy végre minden esetben a' Megye Törvényszéke által reá, vétsége mivoltához mérsékelve szabandó büntetés alá vettessék.

3-or. A' jobbágyok által a' földes Uraknak, vagy ezek részéről a' jobbágyoknak tett károk tekinteteiben, e' következők lesznek megtartandók:

a) A' jobbágyok által az erdőkben, vetésekben, szállókben, 's egyéb földekben, és rétekben tett mindennemű károkat, valamint azokat is, melyeket a' jobbágyok egymásnak tesznek, ha azok tetemes ravaszszágon, és hibán kivűl tétettek, a' földes Úr részrehajlás nélküli, 's a' felek egyike úgy kívánván, a' szomszéd Községekből megkeresendők, és a' dologhoz értők által a' helybeli Elöljárók befolyásával fogja megbecsültetni, 's a' tett valósága megtudása után a' kárt tevő jobbágyot az előre botsátott móddal meghatározott kár, ha ez 60 forinton túl nem terjedne, 's a' becset tevőknek

eo pro generali norma praestituto: quod poena simplicis aresti nec exasperari, nec ullo in casu in alterius corporalis vel cujuscunque poenae speciem transformari possit; quod item in cunctis praerecensitis casibus de loco reclusionis tam subeundae poenae accomodo, quam vero sanitati etiam reclusi subditi nulla ratione noxio, nec non necessaria alimentatione, egentioribus subditis mediis subsistentiae destitutis, durante reclusionis suppedianda, Dominus terrestris prospicere teneatur.

Quodsi vero subditus Dominum terrestrem, aut hujus hominem contumelia plane, vel personali injuria afficiat, aut qualitas reatus secus etiam graviozem exposcat animadversionem, judicio sedriali submittendus erit. — Subditus denique nobilis, praeattactorum excessuum reus, omni in casu poenae per Sedem Comitatus judicariam gradui perpetrati reatus commensurandae subiacebit.

3-tio. Intuitu damnorum per subditos Dominis terrestribus, aut horum ex parte subditis causatorum, sequentia observanda erunt:

a) Damna omnis generis per subditum, in sylvis, satis, vineis, aliisque terris ac pratis dominalibus patrata, prout et ea, quae per subditos ad invicem committuntur, si haec citra dolum aut culpam gravem illata sunt, Dominus terrestris, medio disinteressatorum, alterutra parte ita cupiente etiam e vicinis Communitatibus requirendorum rei peritorum, in concursu Primorum loci aestimari faciet, cognitaque facti realitate, damnum patrantem subditum ad praestandam praevia ratione eruti damni, si illud 60 florenos non excedat, resarcitionem, diurnorumque ac expensarum aestimatori-

járó napi díjok, és költségek megtérítésére földes Uri hatósággal, 's végrehajtással is, ugyan azon helybeli Előljárók jelenlétében szoríthatja, ezen Itélet tételétől a' Vármegye Törvényszékére csak birtokon kívül engedtetvén a' felyebbvitel. Azon károknak helyreállítása pedig, mellyek a' 60 for. meghaladnának, az Uriszék Itéletére tartozik; innen a' Törvények értelméhez képest illetve a' felyebbvitel.

b) Azon károkra nézve is, mellyek tetemes hibából, vagy ravaszságból, úgy szinte a' kilenczed vagy az e' helyett divatozó mennyiség csalárd eltitkolásából, és az urbéri rendeletek bár melly általhágásával a' földes Uraknak a' jobbágyok által okozottak, a' földes Úr mindenikben ugyan, az a) pontban megszabott módon követendi. — 'S ezen felül az Uriszék a' ravaszság, vagy tetemesebb hiba valóságát elegendőkép megtudva, a' kárt tévő jobbágyot egy naptól fogva nyolcz napokig terjedhető árestomi büntetéssel is elmaraszthatja.

c) Azon károkat, mellyeket a' jobbágyok alattomos makkoltatással, vagy gubacs szedéssel tesznek az Uraságnak, kijelölőleg meghatározni alig lehetvén, ezekre nézve egy naptól fogva nyolcz napokig terjeszhető árestom büntetésen felyül, mellyet a' felyebbi b) pont alatt rendelt móddal az Uriszék fog a' vétkesre szabni; annak lesz helye, hogy jelesen a' makkolás végett alattomosan behajtott minden darab sertvésért mások által fizetett bér kétszeresen vétessek meg; az öszveszedett gubacs, és makk pedig foglaltassék el, sőt ha az abbeli kár másképp is bebizonyíttatnék, a' kár megtérítésének is helye leendő.

d) Viszont pedig ha a' földes Úr teszen kárt jobbágyának, a' Szolgabíró előrebocsátván a' helybeli Előljárók jelenlétében teendő vizsgálatot, 's a'

bus obvenientium persolutionem, auctoritate dominali, executionis quoque medio, in praesentia eorundem loci Primorum stringere potest; appellata ab hocce ejusdem judicio, ad Sedem Comitatus judicariam extra dominium duntaxat admissa. Damnorum autem, flos 60 excedentium vindicatio ad judicium Sedis dominalis pertinebit; appellata abinde in sensu legum competente.

b) Intuitu etiam damnorum, quae gravi culpa, aut dolo, fraudulenta item nonae, vel in vicem hujus usvenientis quottae occultatione, et per quascunque praescriptorum urbarialium transgressiones, Domino per subditos illata sunt, Dominus eadem prorsus, quae puncto a) defixa est, ratione procedet. — Insuper autem Sedes dominalis dolo aut graviore culpa debite compertis, damnum patrantem subditum in poena quoque unius, usque octo dierum aresti convincet.

c) Damnis; quae clandestina glandinatione, aut gallarum collectione Dominio per subditos inferuntur, specificè vix erui queuntibus, reflexe ad haec praeter poenam unius, usque octo dierum aresti, praecedente sectione b) constituta ratione per Sedem dominalem infligendam; in specie, a quolibet pro glandinatione clandestine impulsu setigero soluti per alios census duplae desumptionis; quoad gallas vero et collectas glandes, adrepertae quantitatis confiscationi, imo, si secus etiam damnum eatenus comprobetur, resarcitioni quoque locus erit.

d) Vice autem versa, si Dominus subdito suo damnum inferat, Judlium, praemissa in praesentia Primorum loci investigatione, tentandaque amica ne-

dolog munkába veendő barátságos elintézése meg nem történhetvén, a' földes urat a' jobbágyokra nézve megállapított móddal kivilágositandó kárnak, ha ez 60 forinton túl nem terjed, pótlásába, úgy a' becs költségeinek megtérítésébe sommás úton marassza el, 's e'beli végzése fogamatját — egyedül a' birtokon kívüli felyebbitelt megengedvén — fogja eszközteni. A' felyebbi sommán túl pedig csak a' Megye Törvényszéke előlegesen, és sommáson bíraskodjon; melly által egyszer'smind a' földes úr azon esetben, ha a' kár tetemes hiba, vagy ravaszság által jött volna közben, kétszeres büntetésbe hasonló módon fog marasztatni.

c) A' nemesi kiváltsággal bíró jobbágyok az általok, akár földes uraiknak, akár jobbágy társaiknak tett bárminő károokra nézve, minthogy illy sommás úton árestomi büntetés alá nem vettethetnek, általában azon bíróság, intézkedés, és büntetés alá fognak tartozni, mellyek felyebb d) pont alatt a' jobbágyaiknak kárt tévő földes urakra nézve vagynak megállapítva.

f) A' tselédekre nézve közönségesen rendeltetik: hogy ezek azon károkat, mellyeket gazdájok tudtán kívül gondatlanságokkal, vagy korhelységekkel önnön személyeikben követnek el, szolgálatjuk szegődött béréből, vagy egyéb vagyonaikból megtéríteni tartozzanak. Ha pedig az illetén kár tetemes hibájikból, ravaszságokból, vagy csalárdságokból követtetett el, ezen esetben, a' nemes cselédek ugyan a' d) alatt megállapított móddal, s a' Szolgabíró által a' kárnak kétszeres megtérítésében, a' nem nemesek pedig az ollyatén kár egyszeres visszapótlásán felül, azon birói intézkedési móddal, melly a' jobbágyokra nézve b) alatt megszabott, még egy naptól fog-

gotii accomodatione haud succedente, Dominum terrestrem in resarcitione damni, stabilita reflexe ad subditos ratione eruendi, si illud 60 flnos non excedat, prout et in compensatione aestimationalium expensarum via summaria convincet, hujusque sui decisi effectum admissa tantum extra Dominium appellata procurabit. — Ultra hanc summam autem Sedes duntaxat. judiciaria Comitatus praefereenter et summarie judicabit, per quam etiam Dominus terrestris casu in illo, si damnum gravi culpa, vel dolo intervenisset, in poena dupli eadem modalitate erit convincendus.

e) Subditi nobilitari praerogativa gaudentes, reflexe ad illata per se, seu Dominis suis terrestribus, seu sociis subditis cujuscunque speciei damna, quum poenae aresti via hac summaria subijci haud possint, illi prorsus judicatum, procedurae poenalitatisque obnoxii erunt, quae relate ad subditis suis damna inferentes Dominos terrestres, superiore puncto d) defixa sunt.

f) Quoad servitores universim statutur: ut hi damnum, quod inscio heri, incuria aut negligentia, propriaque in persona committunt, ex conventa servitii mercede, aliisque facultatibus suis compensare teneantur. Si vero damnum tale gravi eorum culpa, vel dolo aut fraude patratum est, eum in casum, servitores quidem nobiles, dupla damni resarcitione, sub d) constituta ratione per Judium ignobiles vero praeter simplam ejusmodi damni refusionem, in poena insuper unius, usque octo dierum aresti, stabilita quoad subditos sub b) judicatus procedura, convincendi erunt. Illa nihilominus damna, quae servitores per pecora aut pecudes heri sui inferunt, omnem in casum per

va nyolcz napokig terjeszthető áresto-
mi büntetéssel lakoljanak. Azon károk
azonban, mellyeket a' cselédek gazdá-
ik, barmaik, és apró marháik által o-
koznak, felmaradván a' cseléden való vi-
szont követelés — minden esetben ma-
ga a' gazda által fognak megtéríttetni.

g) A' mennyiben végre úgy a' ne-
mes, mint nem nemes, akár cselédek,
akár jobbágyok, a' felyebb kijelelt ká-
rok megtérítése reájok hárítandó köte-
lességének eleget nem tehetnének, az
ilyenek a' Megye Törvényszéke által
vétségökhöz mérséklendő büntetés alá
vettessenek.

4-er. Valaminthogy pedig az előre-
bocsátott, 's megátalkodott makacs-
kodással, vagy rosszasággal özsze-
tött kihágások, rendetlenkedések, és
kártételek esetei ismételt előfordulá-
sakor, szabadságában áll a' földes úr-
nak, hogy a' IV-dik Törvény Czikkely
12-dik §-ban megszabott módon jobbá-
gyát telkéről elmozdithassa, úgy a' job-
bágyainak szántsándékkal, és ismét
kártévő, vagy jobbágyát méltalanul,
vagy a' felyebb megállapított intézke-
dési rendszer által megszabott mérté-
ken túl hatólag büntető földes úr is a'
Tiszti. Ügyész felperessége alatt kihá-
gása minémiségéhez képest 50 ftoktól
200 ftokig biróiképen meghatározandó,
's fele részben a' megsértett, fe-
le részben pedig a' házi pénztárt ille-
tendő büntetésben marasztassék el; a'
kegyetlenkedés esetében pedig bünte-
tő per útján is a' megsértettnek való
elégtételre szoríttassék, és a' vétekhez
mérséklendő büntetés alá vettessék; a'
jobbágyok vagy cselédek által elkö-
vetett tetemesebb, 's magokban bünt
foglaló kihágások megfenyítése a' bünt-
ető rendszerenti Itélőszékékre tar-
tozván.

5-ször. Az előrebotsátottak eránti
biráskodások mindennemű eseteiben

ipsum haerum, cum regressu ad ser-
vitorem compensabuntur.

g) In quantum denique seu servi-
tores, seu subditi nobiles juxta ac ig-
nobiles, dictandam sibi praespecifica-
torum damnorum resarcitionis obliga-
tionem explendo haud essent, hi com-
mensurandae delicto poenae per Se-
driam Comitatus subjiciendi venient.

4-o. Quemadmodum autem Domi-
no terrestri contra subditos, casu prae-
missorum pertinaci renitentiae, aut ma-
littiae junctorum excessuum, praevari-
cationum atque damnificationum itera-
to recurrente, ad amotionem modali-
tate articuli IV-ti §-o 12-o praescripta
procedere integrum est, ita Dominus
etiam terrestris, damna subditis suis
positivo studio iterato inferens, aut
subditum indebite vel ultra mensuram
praedefixa procedurae norma stabili-
tam poena afficiens, actore Fisco Ma-
gistratuali in poena, pro ratione qua-
littatis excessus a 50 flonis usque 200
flnos judicialiter defigenda, inque me-
diate laeso, in altera autem cassae
domesticae cessura, convincendus, in
casu vero saevitiei, criminali quoque
actione, ad praestandam laeso satisfa-
ctionem adstringendus, commensura-
taeque delicto poenae subjiciendus e-
rit; — graviorum, per subditos aut
servitores patratorum, et crimen in-
volventium excessuum, vindicatione,
ad adordinaria fora criminalia perti-
nente.

5-to. In omnibus vero ferendo-
rum, quoad praemissa, judiciorum

pedig a' rendelkező bíró, ha a' felek kívánják, az általa hozott ítéletet, ingyen kiadni tartozzék.

6. §. A' helybeli határoknak urbéri per útján eszközendő rendbeszedése tekintetében megállapíttatik:

a) Ott lesz helye ezen rendbeszedésnek, hol azt a' földes úr, vagy a' jobbágyok nagyobb része fogja kívánni; azon határok mindazáltal, melyek a' telkek öszvesítése, úgy a' telki állományok, és legelőnek megkülönözése mellett már ez előtt redbeszedettek, vagy a' jelen Törvény szabálya, 's elvei szerént ennekutánna rendbeszedetni fognak, azok új rendbeszedés alá nem eshetnek.

b) Azon határookra nézve, melyek már egymás közti szerződés, vagy az eddig megállapítva volt szabály értelme szerént hozott, és felsőbb megvizsgáláson is keresztül vitt birói ítélet következésében szedettettek rendbe, az új rendbeszedésnek czélja egyedül az öszvesítés, vagy telekbeli tartozmányok, és legelőnek elkülönözése, 's így a' jobb, 's értelmesebb gazdálkodás behozatala lehet, — ezen új rendbeszedés által azonban a' jobbágyok azon urbéri illetősége, melyet már egyezés, vagy birói ítélet mellett birnak, soha meg nem fogyaszthatnak, sem urbéri tartozásaik változtatást nem szenvedhetnek, 's még annál kevésbé szaporíthatnak. — Míhez képest az is magában értetődik, hogy a' fennemlített esetben az előbbeni rendbeszedés alapja, és feltételei egész kiterjedésökben megtartandók lévén, a' jobbágyok telki állományait mennyiségekre, és minémüésekre nézve, tökéletes annyit erőben kell kihasítani, és kiadni.

c) A' még rendbe nem szedett helyeken, hol egyezésből származott bánás mód divatoz, a' rendbeszedés ha-

casibus, procedens Judex petentibus partibus latum per se iudicium gratuito extradare tenebitur.

§. 6. Quod regulationem terrenorum, via processus urbarialis peragendam attinet, decernitur:

a) Si Dominus terrestris, aut major colonorum pars regulationem desideraverit, eadem locum habitura est; terrena interim praemissa commassatione et segregatione tenentorum ac pascui iam regulata, aut normae et principiis lege hac stabilitis conformiter dehinc regulanda, novae regulationi amplius non subjacebunt.

b) In terrenis, quae in consequentiam transactionis, vel vero sententiae Judicis, hactenus praescriptae normae confirmiter latae et superrevisae, regulata fuere, nova regulatio, scopo unice commassationis et segregationis tenentorum, ac pascui, inducendaeque taliter melioris administrationis, et rationabilioris oeconomiae, nunquam tamen ad competentiam colonorum urbarialem, conventionem aut sententiam Judicis iam determinatam, ullatenus restringendam, aut vero praestationes eorundem urbariales alterandas, tanto autem minus ad augendas institui poterit, ut adeo id etiam suapte intelligendum veniat, quod praeattacto in casu, basi et conditionibus anterioris regulationis per extensum in salvo permanentibus, pro parte colonorum Constitutiva etiam sessionalia, relate ad qualitatem et quantitatem, in perfecto aequivalenti excindi, exassignarique debeant.

c) In locis nondum regulatis, ubi tractamentum contractuale viget, si peraeque Dominus terrestris, aut

ezt szinte a' földes úr, vagy a' jobbágyok nagyobb része kíváná, csak az egyezés által megállapított elvekhez, 's feltételekhez alkalmaztatva, 's mindenkor a' földek öszvesítésére, és elkülönözésére való figyelemmel fog megtörténhetni.

d) Melly köz birtokosságokban nints még behozva a' törvényes arány, ott, ha valamely köz birtokos, vagy a' jobbágyok nagyobb része az urbéri rendbeszedést kíváná, ez a' meghatározott elvek szerént a' törvényes arány behozatalával eszközözlendő, 's azal együtt végrehajtandó lészen.

e) Az urbéri rendbeszedés minden előszámlált eseteiben egyszer'smind a' mennyire eszközölhető, az öszvesítést megrendelni, és végrehajtani kelletik.

A' mi pedig magát a' rendbeszedési pert, 's ennek elkészítése, és folytatása módját illeti:

f) A' per kezdetén az Uriszék mindenk előtt megvizsgálja, és a' beperlett okok útmutatása szerént hozandó birói ítélet által határozza meg: nincs e' olly törvényes, vagy szerződési akadály, melly az előrebotsátottak értelmében kívánt rendbeszedésnek ellent állana? Ítéletét azonban minden esetben a' Törvényszék vizsgálata alá terjeszti; a' meg nem nyugvó félnek a' birtokon belőli feljebbvitel megengedtetvén. — Ezen előleges kérdésnek birói eldöntése után.

g) Minthogy a' rendbeszedési pernek tulajdona, 's természeté azt hozza magával, az urbér behozatala idejebeli állapot, az akkoron készült urbéri lajstromokból, és végrehajtási jelentésekből, 's egyéb segédadatokból a' törvényes bizonyság, Tiszti Ügyész, és munkálódó földmérő által nyomoztassék ki; valamint a' jobbágyi tartoz-

major colonorum pars desideraverit, regulatio terrenorum, principiis duntaxat et conditionibus contractualiter pactatis cohaerenter, habita semper commassationis et segregationis tenentorum reflexione, institui poterit.

d) Si in compossessoratibus legalis proportio nondum introducta haberetur, urbarialem autem regulationem quispiam compossessorum, vel major colonorum pars desideraret; tunc haec juxta defixa principia cum legali proportionis introductione praesuscepienda, et simul effectui mancipanda erit.

e) In cunctis praerecensitis regulationum casibus, in quantum fieri potest, commassatio decernenda et effectuanda veniet.

Quod vero ipsummet processum regulatorium, hujusque pertractationis et instructionis modum respicit:

f) In primordio litis, Sedes dominalis, primum et ante omnia id, an petita in sensu praemissorum regulationi legale aut contractuale impedimentum non obstet? ductu probarum improcessuandarum expendet, ferendaque sententia, omnem in casum revisioni Sedis judicariae substerrenda, decidet, ulteriori etiam appellata parti non contentae intra Dominium admissa. — Praeliminari vero hac quaestione superata.

g) Cum natura et indoles processus regulatorii id exigat, status occasione introductionis urbarii praexistens, e confectis eorum tabella urbariali, ac executorio-relatoriis, et aliis adminiculis per legale testimonium, Fiscum Magistratualem, et operantem geometram eruatur, prout etiam status actualis tenentorum co-

mányok jelen állapotja is méretessék fel, és ezen felmérés hitelesíttessék meg; — ezekután pedig a' dűlők osztályozata megtétetvén, a' rendbeszedési terv a' telki állományok új rajzolatját egyetemben kimutató földabrosszal együtt olly móddal készíttessék el, hogy a' haszonvehetetlen, 's a' rendes mezei munkára nem alkalmas földek, a' közben fekvő utak, valamint az ollyan tájak is, mellyek határjárás; avagy valamelly vizontagság által elszakasztattak, a' földmérői számvetésből kihagyattatván, az illetőségek a' mennyire lehet egy tagban jeleltessenek ki, vagy a' környülállásokhoz képest figyelmeztvén, lehetőségig a' szomszéd-ságokra, és vetői nyomásokra (calcatura) osztassanak fel; végre a' fenmaradó földeknek, irtásoknak, és javításoknak állapotja, mennyisége, és ezeknek illendő ára voltakép világosíttassék ki. A' dűlők minémisége, 's mennyiségének osztályozata eránt pótolólag különösen rendeltetvén: hogy ezen osztályozat a' felek, 's az egybehivandó szomszédok jelenlétében, úgy nem különben alkalmas, részre nem hajló, az uraság, és jobbágyok által szabadon, 's egyenlő számmal választandó személyek hozzájárultával történjék meg. — Miután minden perbeli segéd eszközök készen lesznek, az Uriszék a' Megyéhez folyamodand, melly Küldöttséget rendel ki; e' pedig részre nem hajló földmérő közbenjöttével, a' munkálandó földmérő által készített földabross, 's a' dűlők osztályozata, és a' földkönyv meghitelesítése előrebotsátásával a' felek között fenforgó kérdéseket azon felek szabad, és önkénti összeegyeztésekkel kiegyenlíteni igyekezzék. — Melly barátságos egyezés akár eszközöltetik, akár nem, a' Köldöttség pontos egybehasonlító irományt készít, és azt a' többi segéd eszközökkel, nem külö-

lonicalium mensuretur, et dimensio haec authenticetur; — post haec autem, peracta diverticulorum classificatione, planum regulationis cum mappa, novam constitutorum sessionalium delineationum in complexu exhibente, adornetur, ea ratione, ut plagae inusuabiles, quae consueto labori oeconomico deservire nequeunt, viae intercalares, plagae per metationem, vel fatalitates quaspiam avulsae, e calculo geometrico exmittantur, et tenuta, in quantum possibile est, in uno loco assignentur, aut pro renata in calcaturas, observatis etiam, in quantum fieri potest, vicinitatibus, subdividantur, status demum, et quantum terrarum remanentium, prout et exstirpaturarum ac meliorationum, harumque condigna merces debite elucubrentur. Quoad classificationem qualitatis et quantitatis diverticulorum id specialiter subnectitur: quod classificatio eadem, in praesentia partium, convocatis etiam vicinis, adhibitis item idoneis et disinteressatis hominibus, pari numero, per Dominum terrestrem et colonos libere eligendis, institui debeat. — Posteaquam cuncta adminicula processualia praesto fuerint, Sedes dominalis ad Comitatum recurret, qui Deputationem ordinabit, haec vero adhibito disinteressato geometra mappae et classificationis diverticulorum, librique fundualis per operantem geometram paratorum authenticatione praemissa, quaestiones inter partes subversante, libera ac spontanea partium earundem conventionione complanare sataget. — Quae quidem conventio seu successerit, seu non, iidem exmissi adaequatum instrumentum combinatorium parabunt, illudque cum adminiculis reliquis, specifica item et circumstantiali relatio-

ben a' földkönyvel, és minden telki állományoknak számszerű rajzolatát kimutató földabrosszal egyetemben, mind azon körülállásoknak, mellyek ezeken kívül a' hely színén kifejlődtek, különös előszámlálása mellett, — a' dolgot addig mindég maga épségében hagyván, — az Uriszék eleibe terjesztendi.

h) A' birói ítélet által valóságosoknak, és hasznót hajtóknak esmért épületek, 's javítások árát az fogja fizetni, kinek egyenes, 's hasznos birtokába kerülnek azok, ha ez eránt a' felek meg nem egyezhetnének, a' fizetendő mennyiség illendő becsü által törvényesen számítassék ki, és az Uriszék által határoztassék meg; az olly épületek, és javítások árát azonban, mellyek az előbbeni birtokosnak hasznót hajtottak ugyan, de az új birtokosra nézve haszonvehetetleneknek tekintetnének, nem az, hanem a' rendbeszedést kívánó fél tartozzék az előbbi birtokosnak megtéríteni. — Az Uriszék által hozandó végső ítéletek minden esetben bővebb megvizsgálás végett, léptsőnkénti felyebbvitel útján, birtokon belől, a' Királyi Helytartó Tanátsnak felterjeszteni kelletvén.

7. §. Illy új rendbeszedés alkalmával kijelelendő telkek mennyiségét azon állomány földmérői kimérése fogja meghatározni, melly az Urbér behozatala idejében telki illetőségkép a' jobbágyok által használtatott, minél fogva, ha az új rendbeszedés alkalmával, azon eredeti urbéri lajstromokra nézve, mellyek akkor a' jobbágyok bémondása szerint készítették, ezen bémondás hibája folytában fogyatkozás tapasztaltatnék, az urbéri lajstromok a' telkek számának leszállításával fognak megigazíttatni; hogy ha pedig az Urbér behozatala idejében kimért tel-

ne omnium adjunctorum, quae praeterea semet in facie loci evolverent, Sedi dominali, re interea semper integrè servata, una cum libro funduali et mappa, individualem constitutivorum sessionalium delineationem continente, praesentabunt.

h) Pretium aedificiorum et meliorationum, per sententiam judicariam pro realibus et fructum ferentibus recognitarum, per illum eundem, in cujus directum et utile possessorium reciderint, bonificetur, ac si eatenus partes convenire non possent, quantum praestandae bonificationis, condigna aestimatione judicaria erendum; Sedes dominalis pro justo et aequo defiget; quodsi vero aedificia et meliorationes, quae anteriori possessori proficuae fuerant, relatè ad modernum possessorem pro inutilibus considerari deberent, in hoc casu obligatio bonificationis anteriori possessori praestandae, manebit illum, erga cuius desiderium rectificatio peracta est. — Ferenda per sedem dominalem finalitè sententia omnem in casum, fine uberioris revisionis, via graduali intra Dominium Consilio R. L. substernenda.

§. 7. In hujusmodi nova regulatione Sessionum excindendarum quantitatem determinabit dimensio geometrica Constitutivi illius, quod coloni tempore introducti Urbarii titulo sessionalis competentiae tenebant, atque ideo, si sub nova regulatione relatè ad primaevae tabellas urbariales, ex indictione erronea colonorum, occasione introducti urbarii efformatas, defectus prodiret, urbariales tabellae cum devaluatione numeri Sessionum rectificabuntur: si vero terras ultra competentiam Sessionum, occasione introducti urbarii efformata-

kek illetőségén felül valamely földek maradnának fel, ezekből az 1723: 18. Törvény Czikkely rendelete szerint új urbéri telkek alkottassanak, 's ezekhez, ha az eddig birt köz legelőből ki nem telik, szinte a' felmaradott földekből kihasítandó legelő is adattassék. Ha mindazonáltal az elsőbb esetben a' jobbágyok azt bizonyíthatnák, hogy azon fogyatkozás önnét eredett, mivel az uraság az urbér behozatala óta, az általok telki illetőségeken felyül használt földeket elvette, akkor ezen fogyatkozás kipótolására köteleztetik az uraság; valamint viszont azon fenmaradott földek, mellyekre nézve bebizonyíttatnék, hogy azok a' közös legelőből, vagy az uraság egyéb földeiből elszántással, vagy más móddal a' jobbágyok által elfoglaltattak, 's az urbéri tartozmányok azokkal szaporíttattak, ezek a' földes úr szabad rendelkezése alá esnek vissza, amazok pedig a' közös legelőhez visszatsatolandók lesznek; azon tartozmányok pedig, mellyek a' IV-dik Törvény Czikkely 14-ik §-sa értelmében haszon vehetetlenekké lettek, jegyzésbe tétessenek.

8-dik §. A' dolog folytában az illető földmérő által elkészített minden munka, biróikép kiküldöttek által részre nem hajló földmérő közbenjöttével hitelesíttessék meg, — a' felmérés költségeit pedig a' földes úr viselni köteleztetvén, tsupán azon esethen, mellyben a' jobbágyok kívánják a' rendbeszedést, fogja a' kézi és szekerés munkák kiszolgáltatásának terhe ezeket illetni, 's mivel a' határok megcsonkításából a' jobbágyokra nézve is kár szokott háramlani, erre nézve a' munkák, 's költségek hozzájárulta tekintetében rendeltetik: hogy ha a' földes úr a' helység határai eránt megtámadtatik, akkor a' jobbágyok a' kézi,

rüm remanere contingeret, tales dispositioni articuli 18: 1723. erunt obnoxiae, novaeque inde Sessiones urbanales, nisi praehabitu hucdum pascuum commune his quoque dotandis sufficeret, pascuo etiam e terris itidem remanentibus excindendo, providendae, efformabuntur. Quodsi nihilominus in casu anteriore subditi legitimando essent, ejusmodi defectum inde fuisse enatum, quod Dominium a tempore introducti urbarii terras, per eosdem ultra competentiam sessionalis Constitutivi possessas, ab iis ademerit, eotum ad defectum compensandum idem Dominium obligabitur; prout e converso terrae resultantes, quas e pascuo communi vel allodiatura dominali, per subarationem, aut alia modalitate per subditos occupatas, iisque tenuta urbarialia aucta fuisse legitimari poterit, hae ad liberam Domini terrestri dispositionem recident, illae autem pascuo communi reaplicandae erunt; tenuta vero, quae in sensu §-i 14-ti articuli IV-ti insuabilia reddita essent praenotabuntur.

§. 8. In progressu demum laboris, omne opus per operantem geometram paratum, per judicialiter emissos, adhibito disinteressato geometra, authenticari debebit, non secus et sumptibus dimensionalibus terrestri Domino incumbentibus, ad casum duntaxat illum, ubi ipsi coloni regulationem exposcunt, iidem necessarias manuales et currules operas suppeditare teneantur; — et quia in casu etiam imminutionis terrenorum maleficio in colonos redundare solet, hinc pro eo reflexe ad concursum operarum, aut expensarum, statuitur: ut si Dominus terrestri quoad metas territorii impetatur, subditi

és a' szekeres munkához ingyen járulni kötelesek; ellenben ha az uraság részéről mozdittatik elő a' kereset, ezen kötelesség a' jobbágyokat nem illeti.

9. §. A' hol pedig a' jobbágyi állományban, vagy legelőben tapasztalt részbeli fogyatkozás, az egész határ rendbeszedését szükségessé nem teszi, ottan fogyatkozást részben szenvedő minden jobbágy, csak az urbéri lajstrom megigazítását kívánhatja.

10. §. Az urbéri rendbeszedés megigazítása, annak folyamatja alatt történt számolás, vagy kimérésbeli hibák helyrehozása, vagy időjárával történt fogyatkozások miatt, szinte urbéri megszabott úton több ízben is eszközölhető, 's azt egyes jobbágyok alapos panaszára is végre kell hajtani, melly megigazításbeli perben mind azok megtartassanak, és tellyesíttessenak, mellyek a' rendbeszedési perre nézve rendeltettek, és megállapítottak.

XI. Törvény Czikkely.

Azon köz terhekről, mellyeket a' jobbágy földeket használó nemesek, azon használattól viselni tartoznak.

Minden nemesek, kik fentebbi IV-dik Törvény Czikkely 6-dik §-sa erejével jobbágy földek használatát szerznek; úgy szinte azok is, kik már jelenleg jobbágyi földet használnak — a' földes úri terheken kívül következő köz terheket tartoznak viselni:

1. §. Mind azon fekvő vagyonoknak, — mellyek olly természetűek, hogy urbéri Törvény szerint, a' földes úr szabad rendelkezései alá többé nem

operis jugalibus et manualibus gratuito concurrere debeant, obligatione hac in contrario prosequendae per Dominium acquisitionis casu, illos nequam manente.

§. 9. Ubi vero partialis defectus in sessionali constitutivo, aut pascuo emergens, regulationem totius terreni haud deposcit, ibi quilibet colonorum in simili partialis defectus casu constitutus, adjustmentem duntaxat tabellae urbarialis desiderare potest.

§. 10. Rectificatio regulationis urbarialis ad sufferendos peractae regulationis naevos, e calculi aut dimensionis errore vel ob defectus successive enatos, itidem praescripta via urbariali, iteratim institui poterit, ac erga realem singillativorum quoque individuorum querelam effectuari debet; cunctaque ea, quae circa processum regulatorium praescripta et stabilita sunt, aequa ratione, relaté ad processum etiam rectificatorium observanda et effectuada venient.

Articulus XI.

De oneribus publicis per nobiles, fundos colonicales usuan-tes, ab usufructuatione eadem ferendis.

Cuncti nobiles, qui vigore §-i 6-i praecedentis articuli IV-ti, usufructuationem fundorum colonialium comparant, prout illi etiam, qui usufructuatione fundorum colonialium jam de praesenti fruuntur, — praeter dominalia — sequentia onera publica supportare obligantur:

§. 1. Ab usufructuatione universorum tenutorum, quae ex indole sua, in sensu legum urbarialium, liberae dominii terrestralis dispositioni haud

eshetnek, és a' nemesek által, akár jelenleg használatnak, akár ezután fog^{nak} szerzettetni — ha bár kiváltságos, vagy szerződési helyeken volnának is — használatától a' nemesek is adózni tartoznak.

2. §. Az illy nemesek a' belső telki földek használatától — épületeiket ide nem értvén — adót fizetni köteleztetnek.

3. §. Az úrbéri legelő használatát után járó adót fizetni fogják; — valamint

4. §. A' tűzi, épületi, kereskedési fajzásnak, és nádlásnak úrbéri hasznvételeitől adózni fognak.

5. §. A' feljebb előszámláltaktól pedig mind a' hadi, mind a' házi pénztárak terheit viselendik, — a' hadfogadás elősegítésére rendelt általános summa oda nem értvén.

6. §. Hogy az adózó népnek a' katonatartás eddigi módjából következő terheltetése minél előbb megszüntessen, országos Küldöttség nevezetik ki, melly mind a' szállást tartó, mind az általmenő katonaság élelmezésének és bészállításának legjobb 's legigazságosabb módja, úgy szinte minden egyéb tárgyak eránt, mellyek e' kettővel elválaszthatatlan kapcsolatban vannak, a' szükséges adatokat szerezzé össze, 's azon katonai tagokkal is, kiket ezen országos Küldöttséghez Ő Felsege, egyedül a' ne talán szükséges felvilágosítások adása végett fog kinevezni, értekezzen, és mind ezen tárgyakat egész kiterjedésökben vizsgálóra vévén, kimerítő véleményt készítsen, 's azt a' jövő Ország Gyűlésének — mellyen a' tárgyak múlhatatlanul felveendőek lesznek — mutassa be. — Melly országos Küldöttséghez következő tagok neveztetnek:

amplius obnoxiantur, quaeve per nobiles seu actu usuantur, seu in posterum comparabuntur, — etiamsi in locis privilegiatis, aut contractualibus existant, — nobiles quoque contributionem ferre tenentur.

§. 2. Nobiles tales ab usufructatione fundorum intravillanorum — superaedificatis huc non intellectis — contribuent.

§. 3. Contributionem ab usufructuatione pascui urbarialis obvenientem supportabunt; — prout

§. 4. Ab urbarialibus quoque lignationis focalis, aedilis, quaesturalis, nec non arundinationis beneficiis, contributionem dependent.

§. 5. Et ab objectis praerecensitis, onera cassae, tam bellicae, quam etiam domesticae, — summa aversionali pro sublevamine collectaculorum militarium destinata huc non intellecta — supportanda habebunt.

§. 6. Quo praegravia ex modalitate alimentationis militiae in plebem contribuentem hucdum dimanantia ocyus sufferantur, regnicolaris Deputatio ordinatur, quae tam in negotio optima et justissima, relate ad alimentationem et in quarterisationem stantivantis et transennantis militiae adhibendae modalitatis, quam vero aliis etiam in objectis, ambobus praemissis indissolubili nexu junctis, data necessaria compilet, et cum militaribus quoque individuis, per Suam Majestatem Sacratissimam, unice tamen scopo subministrandae requisitae nefors informationis eo destinandis conferat, cunctisque his objectis in toto complexu suo libratis, opinionem, meritum rei exhaurientem, depromat, hanc demum affuturis Regni Comitibus, sub quibus objecta eadem in omni pertractanda erunt, exhibeat. — Ad regnicolarem autem eandem Deputationem sequentia Individua nominantur:

A' Fő Rendi Tábla részéről.

Nádasdi Gróf Nádasdy Ferencz, Fogaras föld' örökösse, Váczi Püspök, Komárom Vármegye' örökös Fő Ispánnya, és Cs. Kir. valós. belső titkos Tanácsos;

Cziráki és Dienesfalvi Gróf Cziráky Antal, Ország' Birája, Sz. István Apost. Kir. Rend nagy keresztés Vitéze, arany sarkantyús Vitéz, Cs. Kir. arany Kulcsos, valós. belső titkos, valamint a' magyar Királyi Helytartó Tanácsnál Tanácsos, Fejér Vármegye Fő Ispánnya, a' Hétszemélyes Fő Törvényszék köz Birája, 's a' magyar Kir. Egyetem Előülölője;

Buzini Gróf Keglevich Gábor, a' magyar Sz. Korona Örje, Csász. Kir. Aranykulcsos, valós. belső titkos, valamint a' magyar Kir. Helytartó Tanácsnál Tanácsos, a' magyar Kir. Udvari Kamara Al-Előülölője, és Nógrád Vármegye Fő Ispánnya;

Kapos-Mérei Mérey Sándor, Cs. Kir. Aranykulcsos, valós. belső titkos, és a' magyar Kir. Helytartó Tanácsnál Tanácsos, a' tartománybeli Biztosság fő Igazgatója, és Somogy Vármegye Fő Ispánnya.

Zsadányi és Török-Szent-Miklósi Almásy József, Sz. István Apost. Kir. rende kis Keresztése, Cs. Kir. valós. belső titkos Tanácsos, a' Hétszemélyes Fő Törvényszék Táblabirája, és Gömör Vármegye Fő Ispánnya.

Peréni Báró Perényi Zsigmond, Cs. Kir. Tanácsos, a' Hétszemélyes Fő Törvényszék Táblabirája, és Ugocsa Vármegye Fő Ispánnya.

Ex parte Tabulae Procerum.

Franciscus Comes Nádasdy de Eadem, perpetuus terrae Fogaras, Episcopus Vaciensis, Comitatus Comaromiensis perpetuus ac supremus Comes, et S. C. et R. A. Majestatis intimus Status Consiliarius;

Antonius Comes Cziráky de Eadem et Dienesfalva, Judex Curiae Regiae, Ordinis Sancti Stephani Regis Apostolici Magnae Crucis Eques, Eques Auratus, S. C. et R. A. Majestatis Camerarius, Actualis intimus Status, prout et Consilii Regii Locumtenentialis Hungarici Consiliarius, Comitatus Albensis Supremus Comes, Tabulae Septemviralis Cojudex, et Regiae Scientiarum Universitatis Hung. Praeses.

Gabriel Comes Keglevich de Buzin, Sacrae Regni Coronae Custos, S. C. et R. A. Majestatis Camerarius, Actualis intimus Status, prout et Consilii Regii Locumtenentialis Hungarici Consiliarius, ad Camera Regiam Hungarico-Aulicam Vice-Praeses, et Comitatus Neogradiensis Supremus Comes.

Alexander Mérey de Kapos-Mérei, S. C. et R. A. Majestatis Camerarius, Actualis intimus Status, prout et ad Consilium Regium Locumtenentiale Hungaricum Consiliarius, Supremus provincialis Commissariatus Director, et Comitatus Simeghiensis Supremus Comes.

Josephus Almásy de Zsadány et Török-Szent-Miklós, Sancti Stephani Regis Apostolici parvae Crucis Eques, S. C. et R. A. Majestatis Actualis intimus Status Consiliarius, Tabulae Septemviralis Assessor, et Comitatus Gömöriensis Supremus Comes.

Sigismundus Baro Perényi de Perén, S. C. et R. A. Majestatis Consiliarius, Tabulae Septemviralis Assessor, et Comitatus Ugocsensis Supremus Comes.

Gróf Sztáray Albert, Cs. Kir. Aranykulcsos.

Báró Prónay Albert.

A' KK. és RR. Táblája részéről.

A Királyi Táblától.

Nagy-Palugyai Platthy Mihály, Nádor Ispányi hivatal Itélő Mestere.

Pacséri Császár Sándor, Kir. Táblabírája.

A Fő Tisztelendő Egyházi Rendből.

Ruszek János, Veszprém Megyei Kanonok, és Káptalan Követe.

A' Vármegyék részéről.

A Dunán inneni Kerületből.

Szentiványi Szentiványi Anselm, Nógrád Vármegye Táblabírája és Követe.

Neczpáli Justh Ferencz, Thuróc Vármegye Táblabírája és Követe.

Madocsányi és Kelemenfalvai Madocsányi Pál, Liptó Vármegye Al Jegyzője és Követe.

Ocskai Ocskay Ignác, Nyitra Vármegye Első Al Ispánnya és Követe.

A Dunán túli Kerületből.

Noszlopi Noszlopy Ignác, Veszprém Vármegye Fő Szolgabírája és Követe.

Siklósi Szabó Péter, Győr Vármegye Al Ispánnya és Követe.

Torkos Mihály, Moson Vármegye Első Al Ispánnya és Követe.

Lukafalvai Zarka Nep. János, Vass Vármegye Táblabírája és Követe.

Albertus Comes Sztáray, S. C. et R. A. Majestatis Camerarius.

Albertus Baro Prónay.

Ex parte Tabulae Statuum.

Ex Tabula Regia.

Michael Platthy de Nagy Palugya, Officii Palatinalis Magister Proto-Notarius.

Alexander Császár de Patsér, Tabulae Regiae Assessor.

E venerabili Clero.

Joannes Ruszek, Cathedralis Ecclesiae Veszprimiensis Canonicus, et ejusdem Capituli Ablegatus.

Ex parte Comitatum.

E Districtu Cis-Danubiano.

Anselmus Szentiványi de Eadem, Comitatus Neogradiensis Tabulae Judiciariae Assessor et Ablegatus.

Franciscus Justh de Neczpal, Comitatus Thuroczyensis Tabulae Judiciariae Assessor, et Ablegatus.

Paulus Madocsányi de Eadem et Kelemenfalva, Comitatus Liptoviensis Vice-Notarius et Ablegatus.

Ignatius Ocskay de Eadem, Comitatus Nitriensis Ordinarius Vice-Comes et Ablegatus.

E Districtu Trans-Danubiano.

Ignatius Noszlopy de Eadem, Comitatus Veszprimiensis Ordinarius Judex Nobilium et Ablegatus.

Petrus Szabó de Siklós, Comitatus Jaurinensis Vice-Comes et Ablegatus.

Michael Torkos, Comitatus Mosoniensis Ordinarius Vice-Comes et Ablegatus.

Joannes Nep. Zarka de Lukafalva, Comitatus Castriferrei Tabulae Judiciariae Assessor et Ablegatus.

A Tiszán inneni Kerületből.

Felső-Pulyai Bükk Zsigmond, Borsod Vármegye Al Ispánnya és Követe.

Zsadányi és Török-Szent-Miklósi Almásy Károly, Heves Vármegye Fő Jegyzője és Követe.

Mérki Piller László, Sáros Vármegye, Táblabirája és Követe.

Kis-Csoltói Ragályi Tamás, Torna Vármegye Táblabirája és Követe.

A Tiszán túli Kerületből.

Váradi Török Gábor, Arad Vármegye Fő-Szolgabirája és Követe.

Zsenei Markovich József, Krassó Vármegye Al-Ispánnya és Követe ;

Gyertyánffy Dávid, Torontál Vármegye Al-Ispánnya és Követe.

Báró Perényi Gábor, Ugocsa Vármegye Táblabirája és Követe.

A szabad Kerületek részéről.

Mihalkovich József, Jász-Kún kerületi Fő-Jegyző és Követ.

A jelen nem lévők részéről:

Ghyczy Mihály.

A szab. Kir. Városok részéről.

Sáy István, Székes-Fejérvár;
Dienes István, Eperjes;
Körber János, Új-Vidék;
Gerencsér János, Szeged városok Követei.

7. §. Addig pedig, míg az országos Küldöttség munkája következtében a tárgyak felett a legköze-

E Districtu Cis-Tybiscano.

Sigismundus Bükk de Felső-Pulya, Comitatus Borsodiensis Vice-Comes et Ablegatus.

Carolus Almásy de Zsadány et Török-Szent-Miklós, Comitatus Hevesiensis Ord. Notarius et Ablegatus.

Ladislauus Piller de Mérk, Comitatus Sárosiensis Tabulae Judiciariae Assessor et Ablegatus.

Thomas Ragályi de Kis-Csolto, Comitatus Tornensis Tabulae Judiciariae Assessor et Ablegatus.

E Districtu Trans-Tybiscano.

Gabriel Török de Váradi, Comitatus Aradiensis Ordinarius Judex Nobilium, et Ablegatus.

Josephus Markovich de Zsena, Comitatus Krassoviensis Vice-Comes et Ablegatus.

David Gyertyánffy, Comitatus Torontaliensis Vice-Comes, et Ablegatus.

Liber Baro Gabriel Perény, Comitatus Ugocsensis Tabulae Judiciariae Assessor et Ablegatus.

Ex parte liberorum Districtuum.

Josephus Mihalkovich, Districtus Jazygum et Cumanorum Ordinarius Notarius et Ablegatus.

Ex parte Absentium.

Michael Ghyczy.

Ex parte liberarum et Regiarum Civitatum.

Stephanus Sáy, Albaregalensis;
Stephanus Dienes, Eperjesiensis;
Joannes Körber, Neoplantensis;
Joannes Gerencsér, Szegediniensis, Civitatum Ablegati.

§. 7. Interea autem, donec in nexu operis per regnicolarem Deputationem exhibendi, proxime celebranda Regni

lebbi Ország gyűlése — Ő Felsege kegyelmes megegyezésével — rendelkezni fog, azon nemesek, kik már most jobbágy-földek használatában vannak, a' katonaság élelmezése eránt azon gyakorlatban fognak megmaradni, mellyben addig voltak; — a' mi pedig azon nemeseket illeti, kik jobbágy-földek használatát a' jelen Törvény kihirdetése után fognak vásárlani, ezek között, és a' nem nemes jobbágyok között a' katonaság' élelmezésére nézve semmi különbség nem leend, mindazáltal világosan megjegyeztetvén: hogy katonai szállások adásával sem a' jobbágy földek használatát ez után vásárló, sem pedig azoknak használatában már ben lévő nemesek továbbá is egy általjában nem tartoznak.

8. §. Az előszámláltakon kívül, a' jobbágy földeket használó nemesek, minden egyéb, az adózó népet illető, közterhektől, és adózásoktól általjában mentek.

9. §. Minden úrbéri telkeket, mellyek az úrbér behozatala idejekor, mint megszállottak, öszveirattak, vagy időjártával alkottattak; később azonban bár melly módon (a' hármaskönyv 1-ső része 40-dik czime esetét ide nem értvén, és sérthetetlenül maradván a' fentebbi X-dik Törvény Cikkely 6-dik §-a értelmében történt úrbéri szerződések, és rendbeszédések) elhagyottakká váltak, ha csak általjában nem haszonvehetetlenek — a' Vármegyék mindjárt a' jelen Törvény kihirdetése után, rendelendő Küldöttségek által jegyzésbe vétetvén, azoknak megszállítását, a' fentebbi IV-dik Törvény Cikkely 14-dik §-sa szerint, minden módon eszközölkék; — megjegyezvén azt: hogy a' földes urak azoktól, kik azon telkeket, az úrbéri szokott adózások, és köz terhek viselése mellett,

Comitia, cum benigno Suae Majestatis Sacratissimae annutu ulteriora disposerint, nobiles fundos coloniales nunc usuantes, relate ad alimentationem militiae in eo, quo hactenus perstiterunt usu, porro quoque manebunt; — quod vero nobiles illos respicit, qui usufructuationem fundorum colonialium post publicationem Legis hujus comparaturi sunt, hos inter et colonos ignobiles in ordine ad alimentacionem militiae nullum intercedat discrimen, eo tamen diserte praenotato, quod a condescensione militari tam nobiles usufructuationem fundorum colonialium dehinc comparaturi, quam vero fundos similes coloniales actu jam usuantes, porro quoque prorsus immunes sint.

§. 8. Nobilibus fundos coloniales usuantibus praeter praerecensita onera, in reliquo ab aliis quibuscunque oneribus publicis, et praestationibus, plebem contribuentem ferientibus, prorsus immunibus.

§. 9. Quaevis sessiones coloniales, quae tempore introducti urbarii, qua populosae, conscriptae, aut subsequae efformatae sunt, serius vero, quocunque modo (casu tituli 40: 1-ae huc non intellecto, salvis item transactionibus, et regulationibus, ad mentem praecedentis articuli X-i, §. 6-ti interventis) desertae evaserunt, nisi penitus inusuabiles sint — per Comitatus, mox post publicationem legis praesentis, medio ordinandarum Deputationum, connotandae erunt, impopulationique earum, juxta §-um 14-um praecedentis articuli IV. Comitatus, quovis modo intendat, — eo notato: quod domini terrestres nullum pretium pro concedendo in his sessionibus usufructuationis beneficio, ab illis qui eas, erga solitas urbariales praestationes, oneraque publica, excolere cupiunt — praeten-

mívelni kívánják, a' telki haszonvételek általengedéséért semmi árt ne követelhessenek. — Az alatt pedig, míg azon telkeknek megszállítása, — mellyet, ha a' földes úr, bár melly módon gátolna, annyiszor, a' mennyiszor 200 ftokból álló büntetésre intézendő köztisztviselői ügyészi perbe idéztessék — szinte a' IV-ik Törvény Cikkely 14-dik §-sa szerént, eszközöltetni fog, a' telkek haszonvételehez kötött közterheket, bár ki légyen is az, ki azokat egészen, vagy részben használja, a' fellebbi határozatok értelmében, mulhatatlanul viselni tartozik.

10. §. Mind azon rendeletek, mellyek a' fellebbi 9-dik §-ban az elhagyott jobbágyi telkekre, és megszállításokra nézve megállapítva vannak, a' pusztaakra is egyaránt, olly nyilvános magyarázattal terjesztetnek ki, hogy mind azon jobbágy telkeket, mellyek az Urbér béhozatala idejekor mint népesek irattak össze, bár melly módon mindazáltal az adózás alól elvonattatván, földes úri magános használat alá kerítették — a' fentebbi 9-dik §-szi szabályok, és feltételek szoros megtartásával, megszállítani, és a' közadó tárgyaihoz visszacsatolni kelletik.

11. §. Hogyha pedig valamely földes Úr a' Megyei Küldöttségnek jelentésére Közgyűlésen hozott végzésben meg nem nyugodván, a' Törvény rendes útján leendő kihalgattatását kívánja, ebbeli kívánsága, — egyedül azon esetre, midőn az elpusztult telkek, állományaikkal együtt, az illető úrbéri lajstromokból nyilván nem jeleltethetnek ki, — olly móddal engedtetik meg, hogy ellene a' tisztviselői ügyész fellebbesége alatt, a' Megyei Törvényszék előtt per indíttatván, ha a' Közgyűlés végzésével, a' hozandó birói ítélet is megegyez, illy esetben az illető földes Úr a' perbe foglalt javakra idő közben

dere queant. — Donec vero impopulatio earundem, quam quocumque modo impediens dominus terrestris, actione per Fiscum magistratualem, ad poenam 200 florum, toties, quoties, dirigenda, conveniendus erit — in sensu ejusdem §. 14-ti art. IV-i procurata fuerit — onera publica usufructuationi illarum inhaerentia, per quemcumque, qui usum earum ex toto, vel in parte capit, in sensu praeviarium dispositionum — inomisse ferenda erunt.

§. 10. Cunctae dispositiones, relate ad desertas sessiones colonicales, harumque impopulationem, praecedente §-o 9-no factae, ad praedia quoque uniformiter, illa cum diserta explanatione, extenduntur, quod omnes illae sessiones colonicales, quae tempore introducti urbarii qua populosae conscriptae occurrunt, quocumque nihilominus modo a fundo contributionis subtractae, in privatos dominorum terrestrium usus conversae sunt, penes strictam provisionum, ac conditionum, in praecedente §-o 8-vo defixarum observationem, impopulari, et ad fundum contributionalem reapplicari debeant.

§. 11. Quodsi vero quispiam dominorum terrestrium, determinationi generalis Congregationis, erga relationem per Deputationem comitatensem praestitam latae, haud acquiescendo, via juris ordinaria audiri vellet; desiderio ejusdem, tali duntaxat in casu, si desertae sessiones, una cum constitutivis, e respectivis urbarialibus tabellis ad evidentiam remonstrari nequirent — ea ratione deferetur, quod contra eundem, actore Fisco magistratuali, coram Sede Comitatus judiciaria lite suscitanda, si cum deciso generalis Congregationis, pronuncianda sententia quoque judiciaria concordaverit, hoc

háromlott, 's a' per kezdete napjától számítandó adó, és egyéb meghatározott köz terheknek kész pénzben kivetendő mennyiségét — a' mennyiben azon javakat használta — megtéríteni tartozik; elmarasztatása utáni elégtelre való szoríttatása, többé nem formás perrel, hanem az alábbi 13-dik §-ban megszabott móddal fogván eszközöltetni.

12. §. Valamint a' feljebbi 11-dik §-ban említett perek, úgy az elhagyott jobbágytelkek megszállítását, bár melly módon a' birói legfelsőbb ítélet után is, gátoló földes Urak ellen, 200 ft. büntetésre intézendő tiszti közügyészi perek is, birtokon belől fognak a' Megyei Törvényszékről az Ország fő Törvényszékeire feljebb vitetni.

13. §. Hogy pedig az elhagyott jobbágy telkek megszállítása annál gyorsabban és sikeresebben eszközöltessék, úgy a' helységek, mint a' pusztákbeli elhagyott jobbágytelkeket megszálló akár honi, akár külföldi személyek részére, ezen személyek és az említett telkek közötti minden különbség nélkül az 1723-ki 103-ki Törvény Czikkely értelmében az illető Törvényhatóságok elítélése szerint a' helybeli körülményekhez mérséklendő, hat esztendőknél mindazonáltal soha és semmi esetben hosszabb időre nem terjeszthető köz adózástól felmentés engedtetik; megjegyztetvén: hogy mind addig, míg a' pusztákbeli elhagyott telkek is megszállítatnak, a' haszonvételekhez kötött köz terheket, bár ki légyen is az, ki azokat használja, a' 11-dik §. értelmében mulhatatlanul viselni tartozik.

14. §. Az adónak a' jobbágyföldet használó nemesektől, vagy az el-

in casu respectivus dominus terrestris, tam medio tempore obveniens a tenuis liti inclusis quantum contributionale, quam etiam reliqua determinata onera publica, ad aes paratum reducenda, et a die motae litis calculanda — in quantum tenuta eadem usuasset — depurare obligabitur, convictioneque subsecuta, ad praestandam satisfactionem, non formali amplius processu, verum modalitate, §-o 13-o inferiori praescripta, obstringetur.

§. 12. Prout causae in praecedente §-o 11-mo attactae, ita causae etiam Fisci magistratualis, contra dominos terrestres, impopulationem desertarum sessionum colonialium, post sententiam supremi quoque Tribunalis quocunque modo impediens, ad poenam 200 florum dirigendae, a Sede Comitatus judiciaria, via gradualis appellatae, ad altiora fora Regni judiciaria, intra dominium transmittentur.

§. 13. Quo autem impopulatio desertarum sessionum colonialium, eo celerius et efficacius procurari queat, cunctis tam intraneis, quam extraneis, qui sessiones colonicales, sive in possessionibus sive in praediis depopulatas — nullo inter personas, aut sessiones posito discrimine — cultivandas assument, in sensu articuli 103: 1723 a quavis contributione publica immunitas, ad tempus per concernentes Jurisdictiones defigendum, nunquam attamen, et nullo in casu ultra sex annos extendendum, duratura conceditur; eo notato: quod donec praediales desertae quoque sessiones colonicales impopulatae fuerint, onera publica usufructuationi earundem inhaerentia, per quemcunque, qui eas usuat, in sensu §-i 11-i inomisse ferenda sint.

§. 14. Provisione, relate ad contributionem a nobilibus tenuta coloni-

hagyott bár melly jobbágytelkeket, a' felső biróságok elítélése után is, a' megszállításig használó földes Uraktól leendő beszédése módja elhatározása, a' Megyék törvényes hatóságára tartozván, — mi illeti az olly nemesek, vagy földes Urak adóbeli származható tartozásaikat, e' részben meghatároztatik: hogy a' tartozásban lévő olly nemesek, vagy földes Urak, a' tisztí Közügyész felperessége alatt — bár mennyit tegyen is adóbeli tartozásaik summája — a' megjelenésre törvényes határidő rendeltetéssel, Szolgabíró és Esküdt eleibe idéztetvén, és summásan kihallgatvatván, minden formás szertartásoknak (egyedül a' Megyei Törvényszékre, és nem tovább, birtokon kivüli feljebbvitel hagyattatván fen), 's minden bár melly egyéb törvényes orvoslásoknak, és jelesen a' Törvényszüneti időeknek is kizárásával — adóbeli tartozásaik rajtok, a' költségekkel együtt, valóságos végrehajtással is, vétessenek meg.

calia usuantibus, prout et dominis terrestribus, usum desertarum sessionum colonialium qualiumcunque, donec impopulentur, post decisum altiorum quoque fororum, capientibus — quam modalitate incassandam faciendam, ad legalem Comitatum activitatem pertinente, — quoad enasci queunt restantias nobilium, aut minorum terrestrium talium contributionales statutur: ut a restantiariis iisdem nobilibus, aut dominis terrestribus, actore Fisco magistratuali — quantamcunque restantia contributivialis summam efficiat — ad forum Judicis nobilium et Jurassoris, cum praefixione legalis pro comparitione termini, — citandis, et summarie audiendis, omni formalitate, et (appellata duntaxat extra dominium ad Sedem Comitatus judicariam, et non ultra, admissa) quibusvis remediis juridicis, ac juristitorum etiam temporibus praescissis, — restantiae contributionales, una cum expensis, executione quoque mediante, ab iisdem desumantur.

XII. Törvény Czikkely

Articulus XII.

A' határbeli közös haszonvételekre nézve gyakorlatból behozandó arányságról.

De proportione communium territorii beneficiorum ex usu.

1. §. Arányuság tárgyaiúl szolgálnak a' közösségre tartozó minden haszonvételek, még pedig úgy azok, mellyek jelenleg közös és együtti használattal biratnak, valamint azok is, mellyekre nézve bebizonyítható, hogy a' közbirtokosok valamelyike által a' közből szakítatak el, az időmulás határ éveit felül haladó megános használat sem állván ellent.

§. 1. Objectum proportionis constituunt cuncta beneficia ad communionem spectantia, et quidem tam ea, quae actu in communi et simultaneo usu possidentur, quam etiam illa, quae a communionem per quemcunque compossessorem avulsa probari potuerint, non obstante privato usu, terminum etiam praescriptionis transcendente.

2. §. Az arányuság szabályául, vagy is kultsául a' lakosokkal megülve lévő helyeken azon belső telekutáni tartozmányokkal ellátott régi házhelyek szol-

§. 2. Pro norma seu clavi proportionis, in populosis locis deserviant antiquae, postfundualibus appertinentiis provisae sessiones, de quibus, quod

gálnak, melyekre nézve azt, hogy valaha házhelyek nem lettek volna, megmutatni nem lehet; hogyha pedig valamely régi házhelytől elszakítottak volna a' tartozmányok, — ezeknek elszakítását, 's hová lett csatolását mindazáltal a' követelő fél bebizonyítandja, az olly házhely a' kultsba befoglaltassék.

3. §. A' házhelyek száma és mennyisége, a' meghitelt tanúk vallásaik, vagy a' környülményekhez képest, a' gyakorlat kivilágosítására szolgálható okleveleknek, és más próbáló eszközöknek is használata folytában végrehajtandó birói összeszámlálással fog meghatározatni,

4. §. Az osztályos atyafiak, vagy ezek jusán birók között előfordulandó esetekben pedig — az elágazásra vagy osztályi részre leend tekintet.

5. §. Ha az előre botosítottak segédelmével a' házhelyek számát és mennyiségét világosságra hozni nem lehetne, illy esetben az arányosság kultsául azon divatozott gyakorlati mód vétesék fel, melly a' Királyi jusokban vagy köz haszonvételekben, vagy a' szinte közös, és a' közbirtokosok köz megegyezésével felosztott teher viselésben van részvételi szabályúl megállapítva.

6. §. Olly esetben továbbá, midőn a' birtok állapotjának zavarban léte miatt, ezen kults sem használtathatnék, kinekkinek belső telki birtokát — a' közös gyepből tett foglalásoknak és egyéb belső telki birtokká fordított külső birtok részeknek is kihagyásával — földmérő által felméréttetni kellek; az abból kitetsző felszámítás fogván a' köz haszonvételek iránti rendelkezések alapjául szolgálni.

7. §. Ha pedig birói ítélet által elhatározatna, hogy a' feljebb a' 2-dik, 4-dik, 5-dik és 6-dik §§-ban megállapított kultsok nem alkalmaztathatók, akkor mindegyik birtokosnak egész

aliquando sessiones haud fuerint, probari non potest; quodsi vero e sessione antiqua appartenentiae, avulsae fuissent, dummodo harum avulsio et quorsum facta applicatio per praetendentem doceatur, illa tamen clavim ingreditur.

§. 3. Sessionum numerus et quantitas ductu connumerationis iudicialiae, juxta juratas testium fassiones instituendae, et pro re nata adhibendis etiam literalibus documentis, aliisque probarum adminiculis ad elucubrationem usus subservientibus determinabitur.

§. 4. In occursuris vero inter dividentes aut eorum jure possidentes casibus ramalitatis vel ratalitatis habebitur ratio.

§. 5. Si praemissorum adminiculo numerus et quantitas sessionum elucubrari non posset, eotum praevigens et stabilitus in participatione jurium regalium, vel communium beneficiorum, onerum item peraeque communium, consensu compossidentium communi subrepartitorum usus, pro clavi proportionis assumetur.

§. 6. In casu porro, quo propter confusum possessorii statum neque haec clavis suppeteret, intravillanum cujuslibet possessorium, exmissis occupationibus e communi cespite factis, ac aliis etiam extravillanis in intravillana conversis, manu geometrica dimensurandum erit, et resultans exinde calculus pro regulatione communium beneficiorum, quotientem dabit.

§. 7. Si vero sententia iudicialia evinceretur, nullam ex supra recensitis §§-is 2-do, 4-to, 5-to et 6-to clavibus applicari posse, eotum totale cujuslibet possessorium — exmissis o-

birtokát — kihagyván minden a' közösből tett foglalásokat — földmérő által felméréstni kelletik, és az ebből ki-tetsző felszámítás fog a' közhaszonvé-telek iránti rendelkezés és felosztás alapjául szolgálni.

8. §. A' pusztákban hasonlókép a' 3-dik és 4-dik §§-ban kijelelt eszközök segedelmével kell a' birtok mivoltát megmutatni; azok hijánya esetében pedig az arányuság kultsául, vagy az 5. §-ban körülirtt gyakorlat, vagy pedig a' hely népessége elenyésztét megelőző régibb időkben volt házhe-lyeknek, akár birói összeszámlálással a' mint fekszenek, akár pedig földmé-rői felméréssel megtudandó száma fog szolgálni, az elébbi 7. §. rendelkezése ide is kiterjesztetvén.

9. §. Minden egyegy nemesi ud-vartelek rendszerént két, vagy a' kö-rülményekhez képest legfeljebb három ház helyeknek vétessék fel, ha tsak be nem bizonyíttatnék, hogy több ház- helyekből van összeszerkeztetve.

10. §. A' különös testet tevő, és sa- ját határaikkal egymástól elkülönözött több helyek, vagy puszták birtokosai által közösen, de minden határbéli vil- longás nélkül használt erdők vagy más térek, hasonlóan az előbocsátott §§-ban megállapított kultsok szerént lesznek felosztandók.

11. §. A' házanként vagy szemé- lyenként való kortsmálás, — az 1598-ki 35-dik Törvény Czikkely 1-ső §-beli e- set kivételével; — ezután ott is eltö- rültetvén, hol eddig haszonvételi kö- zösség gyanánt divatozott; a' hol ed- dig közös kortsma vagy vendégfogadó állott fen, arányuság szerént, egye- dül annak jövedelme osztassék fel; — a' hol pedig egyik vagy másik köz bir- tokos által épített, 's ez által magáno- san használt taláttatik, az — a' több köz birtokosok előre megtérítvén az

mnibus occupationibus e communi factis — manu geometrica dimensu- randum erit, et resultans exinde cal- culus pro regulatione et subdivisione communium beneficiorum, quotien- tem dabit.

§. 8. In praediis pari ratione quot- talitas possessorii adminiculis §§. 3-tio et 4-to designatis erit demonstranda; his vero deficientibus pro clavi pro- portionis deserviet usus §-o 5-to cir- cumscriptus, aut vero sessionum nu- merus, olim in antiquae coloniae loco praexistentium, seu judicialiter, pro- ut jacent, connumerandarum, seu geo- metricae dimensurandarum, dispositio- ne praecedentes §-i 7-mi huc quoque extensa.

§. 9. Quaevis curia nobilitaris in re- gula ad duas, et pro ratione adjuncto- rum, ad summum tres sessiones assu- metur, nisi probetur eandem e pluri- bus sessionibus conflata esse.

§. 10. Sylvae, aut aliae quaevis pla- gae separatas corporeitates constituen- tes, perque plurium, ab invicem pro- priis metis distinctorum locorum, aut praediorum possessores, in commu- ni, citra tamen metalem controversiam usuatae, aequae juxta claves praecen- tibus §§-is determinatas, subdividen- dae erunt.

§. 11. Epocillatione donali seu in- dividuali, demto casu §-i 1-mi art. 35. 1598. — ubi etiam hactenus sub com- munione beneficiorum praeviguisset, in posterum sublata, ubi educillum aut diversorium commune hucdum existi- tisset, proventus solummodo hujus, juxta proportionem subdividatur; — u- bi autem sub privato unius alteriusve compossessoris usu exstructum repe- rietur, idem, bonificatis praevie per reliquos compossidentes, ratae semet concernenti, inhaerentibus quibusvis

őket illető részre háromló minden terheket — a' jövedelmek felosztásának hasonló közössége alá vonatassék; úgy nem különben, hol eddig a' mézár-széki jus közösen nem gyakoroltatott, ez ennekutánna közösen használtassék; a' hol végre a' Királyi bár melly haszonvételeknek gyakorlata végett felállítandó közös épületről forogna a' kérdés, az építési minémiség a' szükséges, de mindég azon haszonvételeknek biztos jövedelmeihez mérséklendő költségekre való tekintettel, a' nagyobb birtokoknak megegyezésével határozassék el.

12. §. Az arányosság végrehajtására szükséges az egész határnak eddigi egyes birtokok szerént való fekvését mutató, 's a' többi perbeli irományokkal együtt a' Vármegye levéltárába beteendő hiteles földabrosznak az 1807-ki 21-dik Törvény Czikkely 11-ik §-nak értelmében való elkészítése, 's ennekutánna az egész határbeli külső földeknek, és így a' régi belső telkek utáni tartózmányoknak is öszvevése, kivévén az olly szőlőket, szilvásokat és gyümölcösöket, mellyek egymást érve terjedvén ki, fekvési helyzetök miatt a' határbeli külső több földek öszvesztését nem gátolják, és a' mellyekről azt, hogy a' közösből foglalt darabföldön ültetettek volna, megmutatni nem lehet; máskép különben is értetvén, hogy azután ezen javakat, mint egyarányú-jítási tárgyul nem szolgálhatókat, az illető birtokosoknak viszont azon mennyiségben vagy vele felérhetőben, minden egyéb határbeli haszonvételekkel együtt, a' megállapított kults szerént — előre bocsáttatván a' földek osztályozása magános használat végett felosztani, 's minden közbirtokosnak a' mennyire eszközölhető egy tagban kihalítani, és sors húzás szerént, ha a' közbirtokosok más mód eránt nem egye-

onéribus, pari ratione sub eandem proventuum subdivisionis communionem pertrahetur; non secus ubi jus macelli hactenus non in communi exercebatur, illud posthac in communi usuetur; ubi demum de erigendo, in usum regalium quorumvis beneficiorum, novo communi aedificio ageretur, qualitas structurae, reflexe ad sumtus necessarios, semper tamen justis ejusdem beneficii redivibus, commensurandos, consensu potiorum compossessorum decidetur.

§. 12. Ad effectum proportionis necessaria est authenticac, actualem totius terreni statum, juxta individuale possessorium exhibentis, cumque ceteris processualibus actis archivo Comitatus inferendae, ac in sensu articuli 21: 1807. §-i 11-mi conficiendae mappae exhibitio, — ac subin extravillanorum totius terreni, atque adeo antiquarum etiam postfundualium apertinentiarum commassatio, exceptis vineis, prunetis, et pomariis, in una contiguitate protensis, quae e respectu situs, commasationi reliquorum extravillanorum impedimento non sunt, et de quibus id, quod in plaga e communi occupata plantatae sint, doceri non potest eo alioquin subintellecto, quod subinde tenuta haec, tanquam objectum appropportionationis constituere nequeuntia, respectivis possessoribus, in eadem iterum quantitate vel aequivalenti, una cum reliquis universis territorialibus beneficiis juxta praestabilitam clavim, praemissa classificatione dividi, et cuilibet compossessori, pro privato usu, in uno quantum fieri potest, corpore, per sortes, — nisi compossessores de alia modalitate convenirent, — excindi et assignari debeant; eo relate ad pascuum ordinato.

sülnének, kiadni kellett; — a' leelőre nézve az rendeltetvén:

13. §. Hogy a' hol a' helyzeténél fogva megtörténhetik, előrebocsátott módon, hasonlókép valóságos kihalással — a' legelőnek szük volta ezt nem akadályoztathatván — osztassék fel; ha mindazáltal a' legelők, semmi más egyéb használatra nem fordítható darabföldekből állanak, vagy a' reájok járás gátoltatása, 's egyéb többféle különböző okok miatt ki nem hasíthatnának, ekkor a' helybeli olly körülmények biróikép is megtudatván, a' legelő kiterjedésére és termékenységre való figyelmezzéssel a' marhák száma és neme határozassék meg, 's így minden közbirtokos illetőségéhez szabva, a' legelő használata rendeztessék el; az illetén rendeztetést megszegők pedig annyiszor mennyiszor, minden egy egy darab marhától, a' közbirtokosság által rögtön megveendő egy forint büntetéssel fenytessenek.

14. §. A' határnak ezek szerénti felosztásakor, a' jobbágyoknak nem csak szántóföldekben és rétekben, hanem legelőben is, a' fentebbi Törv.Czikkelyek rendelete szerént használandó illetőségét, a' földes Úri javaktól elkülönöznöni kellett.

15. §. Hol a' jobbágynek belső telke kiegészítése végett külső föld adatott, ez ugyan belső telki minden szabadságokkal fog birni; a' közös haszonvételekből az olly darab föld után illetőleg háramló rész mindazáltal, nem a' közös, hanem a' földes uri magános illetőségéből fog leszámítatni.

16. §. Az erdők gondviselésére nézve, — fenmaradván az 1807-diki 21-dik Törvény Czikkely rendelete — a' legelés, makkoltatás, és egyéb haszonvételek, kit kit csak a' számára kihalított erdő részben fognak illetni.

§. 13. Ut ubi id e ratione situs fieri poterit, praemissa modalitate, quin exiguitas obstare queat, aequae reali excisione mediante subdividatur; si tamen pascua ex plagis, in nullos alios usus converti queuntibus subsisterent, aut ob impeditum accessum aliasque diversas rationes excindi non possent, tunc localibus his circumstantiis judicialiter quoque cognitis, habita extensionis et fertilitatis pascui reflexione, pecorum numerus ac species determinabitur, atque ita pro ratione competentiae cujusvis, Compossessoris usus pascui regulabitur; talique regulationi contravenientes, poena unius floreni a singulo pecorum vel pecudum frusto, toties quoties, per compossessoratum ipso facto desumenda punientur.

§. 14. In praevia terreni subrepartitione competentia colonorum non tantum in agris et pratis, sed etiam pascuo, juxta dispositionem praecedentium articulorum usuanda, a tenentis dominalibus sequestrari debet.

§. 15. Ubi fundus extravillanus in adjustationem intravillani colono datus est, hic equidem omni intravillaneitatis favore gaudebit; verum rata e competentibus communibus beneficiis, pro mensura tenuti hujus obventura, non e communi, verum e privativa domini terrestris competentia supputanda veniet.

§. 16. Dispositione articuli 21:1807 intuitu conservationis sylvarum, in salvo manente, — pascuatio, glandinatio aliaque beneficia tantum in excisa cuiusvis sylvae rata competent.

17. §. Ha valamely közbirtokos a' közös határ egy részét magános használat alá vonván el, azt lakosokkal szállítja meg, szőlővel beülteti, kerteknek fordítja, vagy azon hasznos javításokat teszen, és azt több esztendőig bírja, az illy darab föld a' valószínű birtokosnál hagyattassék meg ugyan, a' több közbirtokosoknak mindazáltal a' közös földekből, aránylagi pótolékot adni kell; ha pedig a' helybeli körülmények állván ellent, azt teljesíteni nem lehetne, akkor a' közből foglalt ugyan azon darab föld, aránylag és eleve megtérítettén a' megtérítendő, felosztás alá bocsátatik.

18. §. Az arányosság behozása kérsésének jusa a' közbirtokosok mind egyikét illeti. Illyeneknek kell tartani pedig azokat, kik bár melly hasznvételnél nézve fen tartván a' közösséget, vagy önmagoknak, vagy azoknak, kiknek a' belső telekben képét viselik, valószínű gyakorlatát megmutathatják. Többnyire ezen arányossági perben az ellentállás meg nem engedtetván, a' birtok mivoltához mérséklendő költségeknek közösöknek lenniük kell; mellynél fogva ezek, törvényes kamatjaikkal együtt, mindenkor, végrehajtás alkalmával a' fizetni vonakodó köz birtokosok részeiből, bírói foglalással is megveendő lesznek. Egyéberánt a' per folyamatára nézve az 1807-ki 21-ik Törvény Czikely 12-ik, 13-ik, 14-ik és 15-ik §§-ban foglalt rendelkezés az arányosító perekre is kiterjesztetnek.

19. §. Az öszvesítést, és az illető részeknek, a' mennyire megtörténhet, egy tagban való kihatását a' köz birtokosoknak bár mellyike kívánván, az arányossági per feljebb érintett útján még olly helyeken is meghatározni, 's az e' részben feljebb megállapított elvekkel megegyezőleg, végre is hajtani kell; mellyekben öszvesítés

§. 17. Si compossessorum quispiam ex communi terreno, plagam in privato usus subtrahat, illamque impopulet, vitibus implantet, in hortos convertat, aut utiles in illa meliorationes suscipiat, et pluribus annis eandem possideat, talis plaga actuali quidem possessori relinquenda est, reliquis nihilominus compossessoribus, proportionata ex communibus fundis, praestari debet recompensatio; si autem obstantibus localibus circumstantiis id praestari nequiret, tunc illa eadem occupata ex communi fundo plaga, compensatis praevis a proportione compensandis, divisioni substernetur.

§. 18. Jus proportionem petendi cuivis compossessorum competit. Pro talibus autem habendi sunt, ii, qui in quocunque beneficio communionem reservando, aut actualem aut eorum, quos in intravillano repraesentant, usum docere possunt. Ceterum in lite hac proportionali oppositione non admissa, expensae a proportione possessorii communes esse debent, ac eapropter tales, una cum legali interusura, semper occasione executionis e rata morosi compossessoris, executione quoque judiciaria mediante desumendae erunt. In reliquo quoad decursum litis, dispositio articuli 21: 1807. §§-is 12. 13. 14. et 15-to contenta, ad proportionales quoque processus extenditur.

§. 19. Commassatio, respectivarumque ratarum, quantum fieri potest, in uno corpore excisio, illis etiam in locis, praeattacta proportionalis processus via, quocunque compossessorum desiderante, decernenda, conformiterque ad praestabilita eatenus principia in effectum deducenda erit; in quibus proportio absque tamen com-

nélkül mindazáltal, az arányuság már behozattatott, vagy a' hol a' köz birtokosok között az arányuság kultsára nézve, semmi villongás fen nem forog; — nyilván kijelentetvén egyéberánt: hogy azon egy határra nézve az öszvesítésnek, és elkülönözésnek tsak egy izben lehet helye.

20. §. Többnyire a' most folyamatban lévő és még be nem fejezett arányosító perek folytatólagi kereső levél és idézés mellett az öszvesítésre, 's abból folyó tagos osztályra is, kiterjesztethetnek.

XIII. Törvény Czikkely.

A' nem Nemesek engedendő perlekedési tehetségről

Minden nem nemesek, akár földes Úri hatalom alatt álljanak, akár nem, minden nemű követeléseiket, vagy személyeik sértését ezentúl akár ki ellen tulajdon felperességök mellett keresetni fogják. Szabadságokban marad azonban az ő nevekben munkálendő tisztüi Ügyvédnek, vagy ha földes ur hatóság alatt lévőek volnának, az eddigi gyakorlat szerint az uradalmi Ügyésznek pártfogásával, — ha kívánnak — ezentúl is élni.

XIV. Törvény Czikkely.

A' vérek közt a' világos örökösödés esetében végrehajtandó osztályról.

Hogy a' hármaz könyv I. része 45 dik czimjének eseteiben az osztályos vérek közötti gyűlölködések eltávoztathassanak, rendeltetik:

1. §. Hogy ha akár atyával, akár anyával is testvér, vagy unoka testvérek a' szüleikről, vagy magvaszakadott testvérok után reájok háramlott nyilván-

massatione jam introducta est, aut ubi circa clavim proportionis inter compositores nulla occurrit controversia, eo ceterum disserte declarato: quod commassationi atque segregationi reflexe ad idem terrenum semel duntaxat locus dari possit.

§. 20. In reliquo causae proportionales actu decurrentes, nondumque definitae, penes continuatorium libellum actionalem et citationem ad commassationem quoque, et ratarum in uno corpore excisionem extendi poterunt.

Articulus XIII.

De concedenda Ignobilibus litigandi activitate.

Cunctis ignobilibus sive dominali Jurisdictioni subjaceant sive non, liberum erit deinceps omnis generis praetensiones suas aut personales laesiones, contra quosvis proprio actoratu vindicare. Salva interim nomine illorum processuri Fiscimagistratualis, aut si jurisdictionati dominorum terrestrium fuerint, juxta vigentem hactenus usum Fiscimagistratualis, si hac porro uti voluerint, assistentia.

Articulus XIV.

De divisione inter fratres in casu planae successionis suscipienda.

Ad evitandas in casibus tituli 45-i: 1-ae inter condividentes odiositates, statuitur:

§. 1. Ut si quis e fratribus carnalibus, aut etiam uterinis, aut fratribus patruelibus, relate ad substantiam post fata parentum communium, aut

nos örökségre nézve még osztatlanok, és az osztály részek valóságos kihatása éránt egymás közt meg nem egyezhetnek, ha akkor azoknak bár mellyike osztály részéhez lehető jutás végett azon Megyének Közönségéhez folyamodik, mellyben az elosztandó javak, és birtoki jussok fekszenek, a' megkeresett Megyének Közönsége köz Gyűlésből Küldöttséget azonnal rendeljen ki, melly Küldöttség, ha a' munkába veendő barátságos egyeztetés nem sikerülne, a' folyamodás tétel napjától számítandó egy esztendő alatt, a' javak összeírásának, és a' megbecsülendők megbecsülésének előrebotsájtása után, az osztálybeli részek teljes kihatásával, és ezeknek, ha elfogadások éránt az egyesség máskép meg nem készülhetne, sors húzás útján eszközendő valóságos általadásával, a' felek között az osztályt tegye meg, 's arról tudósítását a' közelebbi köz Gyűlésbe adja be. A' sors húzás, valamely félnek attóli vonakodása esetében, a' Küldöttség által nevezendő, 's a' sors húzásban a' vonakodó osztályos atyafi képét viselendő helyettes által fog tellyesíttetni.

2. §. Ha pedig a' javak több Megyékben feküdnének, akkor ezen Megyék közül az fog Küldöttséget rendelni, mellyet a' felek köz megegyesüléssel választandanak, vagy ha ez meg nem történnék, a' mellyet egyik osztozó atyafi folyamodására a' királyi Felség fog kijelelni, melly is munkálódásait az osztály alá tartozó javak tellyes összevételére nézve folytatni, és végzését tellyesedésbe is hajtani fogja; azon esetben mindazonáltal, ha a' több Megyékben fekvő elosztandó javak nagyon csekélyek volnának, azon Megye, mellyhez az éránt folyamodás fog tétetni, a' királyi szükséges kijelelést az osztozó vérek minden terheltetése nélkül kieszközleni tartozand.

defectum fratrum germanorum successione plana in se devolutam, nondum divisio, et quoad effectivam ratarum excisionem, inter se convenire nequeuntibus, sine consequendae ratae suae divisionalis, ad Universitatem Comitatus, ubi bona, et jura possessionaria dividenda sita sunt, recurrerit, eadem Universitas illico Deputationem e generali Congregatione exmittere teneatur, quae, tentanda prius amica non succedente, ad summum intra annum, a die facti recursus computandum, praemissa bonorum conscriptione, aestimatione, cum effectiva ratarum excisione, harumque reali, si de acceptatione earundem coalitio secus obtineri haud posset, per sortilegium instituenda traditione, divisionem inter partes peraget, desuperque relationem in proxima generali Congregatione praesentabit. Quod sortilegium in casu cujuscumque partium renitentiae, etiam medio substituti, per Deputationem denominandi, vices renitentis condividentis in trahenda sorte subitari procurabitur.

§. 2. Si autem bona pluribus Comitatus adjacerent, tunc conventionem partium deligendus, hac vero non succedente erga recursum condividentis per Regiam Majestatem delegandus, ex his Comitatus Deputationem exmittat, quae, relate ad totam massam divisionalem operabitur, suumque decimum effectuabit; cum tamen in casum, si pluribus Comitatus adjacens divisionale substratum nimis exiguum esset, Comitatus, quorsum recursus eatenus sumptus fuerit necessariam Delegationem citra onus condividentium, exoperari tenebitur.

3. §. Ugyan ezt kell érteni a' leány testvérekről is, kik mind az anyai mind pedig az atyai ősi javakból is, még pedig az utóbbiakból, ha ezek a' leány ággal már ez előtt történt utolsó osztályban befoglalva valának — a' fiú testvérek ellenkezése akadályt nem tehetvén, örökösödési részeit mind fiú testvéreiktől, mind pedig a' fiú ág kihalása esetében egymástól ezen sommás úton kiszerezhetik.

4. §. Minden szerzett javakra nézve a' szerzeményi levelek szerint fog az osztály megítélni, ha különben azoknak rendeletét a' szerző tetteleg meg nem változtatta.

5. §. Ezen sommás intézkedés alatt az ingó javak hit alatti felfedezésének helye nem leendő, hanem csak annyiban fognak azok osztályi számozásba menni, a' mennyiben nemek és mennyiségek tanúk, vagy más bizonyítványok segédelmével kivilágosítható.

6. §. Ezen sommás intézkedések költségeit, azon egyedüli eset kivételével, midőn valaki ellen, ki birtokban van, az osztálynak rossz lélekkel akadályoztatása tapasztaltatik, részeikhez mérsékelt mennyiségben mindenkor az osztozó felek tartoznak viselni; — a' háborgatás és foglalás idejétől kezdve mindazáltal a' költségeket és időközbeni hasznokat egyedül a' háborgató vagy foglaló maga tartozik megtéríteni.

7. §. Az olly ingó és ingatlan javak, mellyekre nézve kétséges a' jussnak minősége, ha csak barátságos egyezés nem igazítandja el a' viszálykodást, a' felek e' részben törvény útja követésére igazítassanak; — az osztály alá tartozó egyéb javakra nézve pedig az osztozás feljebb kifejtett szabályának leendő helye.

8. §. A' végrendeletek olly javakról, mellyek a' rendelkezőnek szabad intézkedése alá olly nyilvánosan nem

§. 3. Idem intelligendum est de sororibus, quae etiam tam ex bonis maternis, quam et paterno avitis; et his quidem, si illa praecedenti ultimae divisioni, cum sexu foemineo initae, jam inclusa fuerant, non obstante fratrum reclamatione, ratas suas successionales, tam a fratribus, quam et in casu defectus sexus masculini, ab invicem hac summaria via consequi valent.

§. 4. In universis acquisitis bonis juxta litteras acquisitionales, nisi his facto acquiritoris derogatum foret, divisio peragetur.

§. 5. In summaria hac procedura juramentalis rerum mobilium revelatio locum non habebit, sed in quantum harum species, et quantitas per testes, aut alia adminicula probata fuerit, calculum divisionis subingredi debebunt.

§. 6. Summarii hujus instituti expensae, dempto unico casu illo, ubi quispiam in possessorio constitutus mala fide divisionem impedire compertus fuerit, semper partes dividentes, a proportione ratarum ferient, inde a tempore nihilominus turbationis pro ut et occupationis, solus turbans, aut occupans, expensas cum fructibus intermedio tempore perceptis, refundet.

§. 7. Intuitu bonorum mobilium, et immobilium, relate ad quae, juris qualitas dubia est, nisi controversia amicis pactis sopiretur, partes ad juris viam relegandae erunt, quoad caetera vero substrata, praededucta divisionis norma locum sortietur.

§. 8. Testamenta quibus talia quoque bona involuta sunt, de quibus testator disponendi activitate tam ma-

tartoznak, hogy ez a' jussok vizsgálata nélkül is bebizonyítható, annak, hogy az ősi javak törvényesen felosztassanak, és az osztály a' nyilvános örökösödés útján eszközöltessék, ellent nem állhatnak.

9. §. Ha valaki a' felek közül a' Küldöttséget az általa intézetbe vett megosztás végrehajtásában gátolná, vagy háborgatná, azon Küldöttség végzését a' Megyének köz Gyűléséből rendelendő hatalom karral fogja tellyesedésbe hajtani, 's a' kijelelt Vármegyétől rendelt 's másutt munkálódó Küldöttség is végzései tellyesítésének bár melly módon történendő gátlása esetében, hatalom kar rendelés végett, az illető Megyék előtt tegyen jelentést.

10. §. Ezen rendelkezésnek elveit az előforduló esetekben az Ország minden rendű lakosai megtartani köteleztetnek, 's az előrebocsájtott czélra kívánandó kiküldések, a' szabad Kir. városokban ugyan, 's a' különös portájú kerületekben, valamint az elrendezett Tanáttsal bíró községekben is a' kelybeli Tanáttsok, a' földes uri hatóság alá tartozó egyéb helyeken pedig az illető földes Úr határozásával fognak kirendeltetni.

11- §. Midőn valaki az 1-ső §-ban kijelelt nyilvános örökösödés szerint őtet illető javaknak átvételében bár melly idegen által, ki azokat vagy közelebbi örökösödés színe alatt, vagy egyedül beruházások tekintetéből tartóztatja, gátoltatik, ilyen esetben az illető felek tökéletes kihalgatása után, minden bebizonyított beruházások visszafizetése, és a' feltételek tellyesítése mellett, az örökségnek az illetők kezéhez leendő adása szinte ezen czikkelybeli rövid uton fog elhatároztatni. A' törvényes szerződések mellett birt javakroli rendelkezések mindazáltal ide nem tartoznak.

nifeste destituebatur, ut hoc ipsum etiam absque jurium disquisitione evinci valeat, legali bonorum aviticorum divisioni, via planae successionis instituendae, obesse non possunt.

§. 9. Si pars quaequam Deputationem in procurando decisionis suae effectu impediret, aut turbaret, eadem Deputatio penes resolvendum, ab Universitate Comitatus in generali Congregatione brachium, effectum decisi sui procurabit, ac Deputatio quoque a delegato Comitatu exmissa, et alibi operans, in casu impeditae quoquo modo sui decisi effectuationis pro ordinando brachio, ad respectivos Comitatus semet convertet.

§. 10. Principia provisionis hujus, in occurrentibus casibus relate ad universas regnicolarum classes observanda erunt, desiderandis praevio scopo exemptionibus, in liberis quidem Regisque civitatibus, in Districtibus item separatas portas habentibus, prout et in communitatibus propriis ordinatis Magistratibus provisus, per concernentes locales Magistratus, in aliis vero jurisdictioni dominali obnoxiiis locis, per respectivum Dominum terrestrem suscipiendis.

§. 11. Si quispiam in receptione bonorum, juxta planam successionem §-o 2-o designatam, se respicientium, per quemvis extraneum bona eadem, praetextu successionis proximioris, aut vero unice titulo investitionum detinentem impediretur; hoc in casu partibus respectivis debite prius auditis, investitionibusque quibusvis legitimatis effective bonifactis, et conditionibus impletis, realis similibus jurium successionalium iis, quos concernunt, traditio via itidem summaria, per articulum praesentem praescripta, determinabitur. Dispositiones nihilominus relate ad bona, quae vigore legitimo-

12. §. A' Kiküldöttség Itéletében meg nem nyugvó félnek szabadságában fog állani, követelését a' Törvény rendes útján — birtokon kívül keresni, és ezen esetben a' Kiküldöttség végzése figyelembe nem vétethetik, ha tsak azt a' felek vagy minden részről történt innepélyes aláírásaikkal, vagy az idő múlás törvényes esztendei alatt békeségesen folytatott birással meg nem erősítették.

XV. Törvény Czikkely.

A' pénzbeli elmarasztalást magokban foglaló birói Itéletek végrehajtása módjáról.

1. §. Minden pénzbeli birói marasztaltatások jövendőre olly módon fognak végre hajtani, hogy a' nyertes fél nem a' marasztaltattnak vagyona becsű ár szerénti általadása útján, hanem kész pénzben elégítessek ki; mi végett az alább következő móddal, és renddel a' marasztalt félnek vagyonából, a' mennyi az egész marasztaltatás kielégítésére szükséges leend, árverés útján eladandó lészen.

2. §. A' kielégítésre szükséges vagyonnak kijelélése, ha ez eránt a' kötelezésben, mellyen a' marasztaltatás alapul, különös rendelkezés téve nem vala, a' marasztalt félt illeti, — ki azonban tartozása lerovására őtet keresőleg illető adóságokat, vagy egyéb követeléseket, ha más vagyonnal bir, ki nem jelelhet, hanem valóságos birtokában lévő, és kész pénzre fordítható akár ingó, akár ingatlan vagyont tartozik kinevezni, még pedig addig, míg azon Törvényhatóságban, mellynek kebelében a' végrehajtás kezdődik,

rüm contractum possidentur, faciendae, huc non pertinebunt.

§. 12. Parti deciso Deputationis non contentae, ordinario juris processu extra dominium in salvo permanente, ibidem decisum Deputationis nullam considerationem subire poterit, nisi illud per partes seu solenni ab utrinque subscripta conventionione, seu pacifico possessorio, intra legales praescriptionis annos continuato, firmatum fuerit.

Articulus XV.

De sententiarum judiciariarum convictionem pecuniariam in se continentium Executione.

§. 1. Omnes pecuniariae judiciales convictiones, in futurum ea modalitate mancipabuntur executioni, ut triumphans non per resignandum aestimationali pretio succumbentis substantiam, ast aere parato excontentetur, huncque in finem modo, et ordine sequentibus tantumdem e substantia partis succumbentis quantum ad depurationem convictivae summae necessarium fuerit, licitatione mediante distrahendum erit.

§. 2. Designatio requisiti excontentationis fundi, nisi pro fundamento convictionis subserviens obligatio, specialem eatenus provisionem contineret, partem succumbentem respicit, quae interim scopo depurandi hujusmodi debiti, activas se concernentes obligationes, aut alias praetensiones in praesentia alterius fundi non poterit assignare, verum in actuali suo possessorio existentia, et in pecuniam convertibilia seu mobilia, seu immobilia bona denominare obligatur, imo praesistente in gremio Jurisdictionis

ingó vagy ingatlan birtoka találtatik, más Törvényhatóságban kebelezett vagyont sem jelelhet ki.

3. §. Ha a' marasztalt fél az oda ítélt sommának kielégítésére szolgáló elégséges vagyont kijelelni nem akarja, a' kijelelés hasonló jussa a' nyertes felet illeti.

4. §. A' végrehajtás módja következő lészen: a' végrehajtó Bíró az árverés alá bocsájtandó ingó és ingatlan javaknak fentebb érdeklött módon történt' kijelelése és megbecsültése után azokat azonnal birói zár alá veszi, árverés alá bocsájtására határidőt rendel, 's az alább meghatározott rendszabások értelmében a' legtöbbet ígérőnek általadván, az árverést addig folytatja, míg az egész marasztalás mennyisége ki nem kerülend, — elfogyván pedig egyik Törvényhatóságban a' kielégítésre szolgáló vagyon, a' végrehajtás más Törvényhatóság kebelében csak az ahhoz küldendő megkereső levél mellett lészen folytatható.

5. §. A' közönséges ipar által nyerhető haszonnak kitudására a' haszonvehető tárgyaknak, úgymint: földeknek, kerteknek és szőlőknek általános becs ára holdanként, és a' kapásoknak számához képest, levonván ezekből az ugart, úgy egyéb munkákra, trágyázásra és igazgatásra fordított költségeket, tekintetbe vévén a' bő és silány termésű esztendőket, és a' természetnyeknek helybeli árát is, kész pénzben lészen meghatározandó, valamint ha az efféle haszonvételű tárgyak' kiterjedése hitelesen felmérve nem lenne, szem vizsgálat által megméréendő.

6. §. Az illy becsü árnak megállapítására, úgy a' telkek kiterjedésének megmérésére mezei gazdasággal fog-

illius, ubi executio inchoat, mobili aut immobili substantia, talem in altera Jurisdictione hoc scopo designare nequit.

§. 3. Si pars succumbens ad vires summae convictivae sufficientem fundum assignare detrectaret, par jus denominationis triumphanti competet.

§. 4. Modalitas executionis erit sequens: Judex exequens facta bonorum mobilium et immobilium licitationi substernendorum, juxta praeattactam modalitatem designatione, ac aestimatione, mox eadem in sequestrum judicarium summet, licitationis terminum praefiget, atque bona illa, secundum praescriptas regulas plus offerenti tradendo, licitationem eousque continuabit, donec tota convictiva summa exhaustiatur. Deficiente vero in gremio Jurisdictionis unius fundo excontentationis, executio in gremio alterius Jurisdictionis, solum penes dimittendas ad eam compassuales litteras, continuari poterit.

§. 5. Pro eruendis fructibus. qui ordinaria industria percipi poterant diametralis cynosura, objectorum fructificantium, quippe agrorum, hortorum, et vinearum jugeratim, et a ratione fossorum supputatis omnis generis laborum, fimationis item, aliisque administrationis expensis, et deducto arvo, habitaque ratione sterilium et fertilium annorum, currentisque in loco productorum pretii, in parata determinanda, ac extensio eorumdem objectorum, si authentica dimensio non adesset, oculariter recognoscenda est.

§. 6. Tum pro tali cynosura stabilienda, cum etiam pro extensione fundorum cognoscenda, Jurati loci

lalatoskodó helybeli Esküdtek, vagy azoknak nem léteben más vagyonosabb szinte helybeli gazdák közül öten — kiknek egyikét a' végrehajtó, kettőt a' felperes, és ugyan annyit az elmarasztalt fél választand, fognak mint becsülők alkalmaztatni, kik is az eránt, hogy a' teendő becsülést minden emberi tekintetek félretételével egyedül lelki esméretök szerint fogják teljesíteni, hittel lesznek lekötelezendők.

7. §. Ha a' feleknek valamelyike a' haszonbecsülőköt kinevezni nem akarná, azokat helyette a' végrehajtó Biró nevezendi ki.

8. §. A' jobbágyok' adózásai, úgy a' kilentzed fizetése is a' helyben divatozó szokás szerint vagy urbéri vagy szerződési — a' hol pedig az adózások természetben vétetnek, folyó áron lesznek felveendőek.

9. §. A' királyi kisebb haszonvételeknek és erdőknek jövedelmei a' számadások, alkalmas tanúvallatások, és a' szerződések egybevetéséből fognak kivilágosítatni.

10. §. A' közös legeltetési haszonvétel aránylag azon marha számhoz, melly a' végrehajtás alá veendő részen eltartható, úgy azon bérhez képest, melly a' legelőtől helyben vagy szomszédságban hasonló legeltetéstől szokott fizettetni, léssen meghatározandó.

11. §. A' végrehajtó köteleztetik a' becsültetés folyamata felől magát a' felek előtt felvilágosítatni, és ha észrevenné, hogy a' becsültetés alkalmával némű környülállás tekintetbe nem jött, arra a' becsüsöket figyelmeztetni.

12. §. Továbbá az elkészült becsülést a' Biró a' felekkel közölvén, azoknak észrevételeit kihalgatja, és mind ezek megfontolása után ítéletet hozand.

13. §. Az ingó vagyonnak árverés útján leendő eladatására csak egy, e-

oeconomiam tractantes, aut in horum defectu alii valentiores ruricolae aequae locales, et quidem quinque, quorum unum exequens, duos vero actor, et totidem succumbens deligent, adhiberi, et super eo, quod calculum conscientiose absque ullo humano respectu inituri sint, adjurari debebunt.

§. 7. Si alterutra partium proventuum aestimatores denominare tergiversaretur, loco illius exequens denominabit.

§. 8. Colonom datiae, ac ipsa etiam nonae praestatio, a ratione tractamenti colonom pretio vel urbairali, vel contractuali aequivalenti, aut ubi in natura desumuntur, pretio currenti assumentur.

§. 9. Regalium beneficiorum, sylvarumque percepti proventus, e rationibus, testiumque idoneorum fassionibus et contractibus ad invicem combinatis, eruentur.

§. 10. Pascuationis communis beneficium, a proportione pecorum, quae ad ratam exequendam commode interteneri queunt, et census, qui pro pascuatione seu in loco, seu in vicinia parique pascuo solvitur, assumetur.

§. 11. Exequens obligatur petentibus, et coram partibus de procedura aestimatorum ab iisdem informationem excipere, et si observaret, per eoscujuspiam circumstantiae condignam reflexionem habitam non esse, ad illam ipsos reflectere.

§. 12. Paratam demum aestimationem Judex cum partibus communicabit, illarum reflexiones eatenus audiet, et ex harum combinatione decisionem suam faciet.

§. 13. Pro licitatione mobilium, unus duntaxat accomodus, tres tamen

légséges, de három hónapon túl nem terjedhető határidő fog rendeltetni, a' midőn ezek minden esetre a' többet ígérőnek árverés útján, ha mindjárt becsü áron alól is, örökösen általadatnak; — az ingatlan polgári birtok nem különben az urbéri haszonvétel fejében birt, vagy kiváltságos nem nemesi birtok árverés alá bocsájtására a' kijelelés alkalmával a' végrehajtó Biró egy egy hónap közbevetése mellett két időhatárt szabván; — ha az első árverés alkalmával az illető becsü árnál senki többet nem ígérne, ezen becsü áron is oda tartozik adni, — ellenkező esetben pedig árverés alá bocsájtásukat második határidőre halasztja, mikoron az árverés alá bocsájtott javakat a' legtöbbet ígérőnek — ha bár a' becsü árnál kevesebbet ajánlana is — általadandja. A' nemesi ingatlan javakra nézve a' becsü alkalmával három hónapok közbevetésével egy határidő rendeltetik, a' midőn ezek is árverés útján a' végrehajtó által, ha szinte becsü áron alól is — a' többet ígérőnek fognak általadatni.

14. §. Az árverés határnapjának azon Törvényhatóságban, mellyben árverés alá bocsájtott vagyon találtatik, vagy a' környülállások úgy hozván magokkal a' szomszéd Törvényhatóságokban, sőt országszerte leendő kihirdetését is a' maga útján mennél előbb eszközteni a' végrehajtó Biró köteles lézen.

15. §. Az árverés alá tartozó javakra nézve minden vételbeli elsőbbség megszűnik, 's általa az osztályosoknak, vagy más elsőbbségi jussal biró személyeknek előintése szükségtelessé válik.

16. §. Az illy árverés útján szerzett ingó, vagy polgári, nem különben urbéri haszonvételi, vagy más kiváltságos nem nemesi ingatlan javak előbbeni birtokosok által többé ki nem

menses nunquam excedens terminus praestituetur, quo haec casum in omnem via licitationis plus offerenti, etsi infra aestimationalem valorem perennaliter erunt resignanda; — civile, titulo item usus fructus urbarialis tenentium, aut non nobilitare privilegium possessorium, licitationi expositurus exequens Judex, facta illius designatione, duos terminos, cuivis unum mensium interserendo, praefiget; — et, si occasione primae licitationis aestimationali pretio nullus plus offeret, tenetur bonum eodem aestimationali quoque pretio tradere; casu in contrario licitationem ad alterum terminum differet, quo licitationi substernendum bonum plus offerenti, etsi minus aestimationali pretio obtulisset, erit resignandum. Relate ad bona immobilia nobilitaria, occasione aestimationis unus terminus, — interposita tamen trium mensium mora praefigetur, quo haec licitatione mediante plus offerenti, — etsi infra aestimationale pretium per exequentem resignabuntur.

§. 14. Publicationem terminorum licitacionalium, tam in Jurisdictione illa, in qua licitandum substratum reperitur, quam et a ratione circumstantiarum, in gremio vicinarum Jurisdictionum, imo regnotenus quoque sua via instituendam, Judex exequens mox procurare tenebitur.

§. 15. Intuitu bonorum hujusmodi licitationi substernendorum, omnis prioritas, adeoque dividentes, aut alios jure prioritatis gaudentes praemonendi necessitas cessat.

§. 16. Ejusmodi licitatione mediante aquisita mobilia, prout et civilia, vel titulo urbarialis usufructuationis possessa, et non nobilitaria privilegiata bona immobilia, per anterio-

válthatók; mi végett is a' szabad Kir. városokban divatozó úgy nevezett symbolica általadás, és az 1792-ki 17-dik Törvény Czikkely által az egy esztendő és egy nap elforgása alatt megengedett visszaválthatás ezen esetekben megszüntetik.

17. §. A' jobbágy telkeket az urbéri Törvények értelme ellen eldarabolni, vagy a' szabad Kir. városokban, és más kiváltsági helyeken lévő házat, ha annak tulajdona egyedül és egészen az elmarasztalt félt illeti, részenként árverés alá bocsájtani nem lehet.

18. §. Az illy árverés útján szerzetett nemesi ingatlan vagyon a' legtöbbet ígérőnél birói zálogképen marad.

19. §. Ott, hol az ellentállás a' kereset természete, vagy kötés által kizárva nincsen, azt a' végrehajtó Biró csak akkor fogja elfogadhatni, ha az, az árverés alá bocsájtandó vagyon kijelélése, megbecsülése, vagy birói zár alá vétele alkalmával tétetik; s ekkor elmulasztatván azzal az árverésre rendelendő határ napokon többé élni nem lehet; — a' visszafoglalásnak pedig, az árverés útján szerzett jószágokra nézve semmi esetben hely nem adathatik.

20. §. Az árverés által szerzett javak birtokosa azokat olly jussal birhatja, millyennek az előbbeni birtokos kezénél valának, — és így másoknak ezek eránti igazai illy birtok változás által nem csonkittathatnak.

21. §. A' kerületi királyi Táblák előtt béfejezett illy nemü pereknek végrehajtása eránt a' költségek kiméllése tekintetéből rendeltetik: hogy a' kerületi Táblák előtt béfejezett perek Itéleteinek végrehajtása, ha az elmarasztalt 12,000 fkat felül nem halad, általában megkereső levél mellett az

res possessores amplius relui non poterunt; quamobrem etiam in liberis Regiisque civitatibus vicens sic dicta symbolica resignatio, non secus et articulo 17: 1792 admissa, intra annum et diem reluendi facultas, in his casibus abrogatur.

§. 17. Sessiones urbariales contra mentem legum urbarialium dismembrare, prout etiam in liberis Regiisque civitatibus ac aliis privilegiatis locis, domum ex integro, ad proprietatem convicti duntaxat spectantem, per partes subhastationi exponere licitum haud est.

§. 18. Ejusmodi licitatione mediante aquisitionem nobilitare bonum immobile, prae manibus plus offerentis, titulo pignoris judicarii manebit.

§. 19. Ubi oppositio ex indole praetensionis, aut vigore contractus praecclusa non est, exequens Judex eam tunc solum poterit acceptare, si occasione denominationis, aestimationis, aut sequestrationis bonorum licitandorum, interponatur, hujus enim praeviis occasionibus neglectae usus, in terminis licitationalibus amplius fieri nequit; reoccupationi vero relate ad bona hujusmodi licitatione mediante aquisitione, nullo in casu locus erit.

§. 20. Aquisitor bonorum hacce licitatione mediante in se devolutorum, eadem, illo prorsus jure, quo prae manibus anterioris possessoris existebant, tenebit, et hinc respectivis juribus aliorum, per talem possessorii mutationem, nullum praejudicium poterit inferri.

§. 21. Relate ad executionem hujus generis causarum, coram Tabulis Districtualibus terminatarum ad compendiandas expensas statuitur: ut in processibus coram Tabula Districtuali terminatis latorum sententiarum executio, si convictiva summa 12,000 fl. non excedat, semper penes literas compas-

illető Törvényhatóságok által eszközöltessék, azon esetben pedig, ha ezen sommát az elmarasztás felül múlna, az illető kerületi Tábla az elmarasztás értelmében a' felszámítandók felszámítása, a' foglalandó tárgyak kijelelése, megbecsültetése, és zár alá vétele végett kebeléből egy Tábla Birót küldjön ki; — de ha a' később következő árverésekre szükség leend, mind ezen határnapjainak elhatározása, mind magának az árverésnek és az Itéletnek végbevitele szinte szokott megkereső levél útján, az illető Törvényhatóság által fog eszközöltetni.

XVI. Törvény Czikkely.

A' birói Itéleteknek okokkal leendő támogatásáról.

Minden Biróságok és Itélőszékek a' polgári perekben hozandó Itéleteket okokkal támogatni kötelesek lesznek.

XVII. Törvény Czikkely.

A' nem Nemesek büntető pereiben hozott Itéletek feljebbviteléről, és végrehajtásáról.

Addig is, még a' büntető perek folyamatáról bővebb rendelkezés tétetnék, a' nem nemeseknek büntető pereiben hozott Itéletek feljebbvitelére és végrehajtására nézve következő rendszabások határozatnak meg:

1. §. Megengedettik a' nem nemeseknek a' feljebbvitel mind azon büntető perekben, mellyekben a' nem nemes a' nemessel együtt mint bűn társak állanak, és a' mellyek a' nemesek részéről fellyebb vitetnek; továbbá akkor is, midőn a' felperes köztisztviselő az Itéletet feljebb vinni tartozik, — úgy szinte azon perekben is,

suales, per respectivam Jurisdictionem peragi procuretur; casibus autem in illis, ubi convictio judiciaria praevisum summam superaret, respectiva Tabula Districtualis pro peragenda in sensu convictionis liquidandorum liquidatione, objectorum item executioni obnoxiorum designatione, aestimatione, et sequestratione, Assessorem unum e gremio suo exmittet; serius interim necessitate licitationis emergente, pro ut termini hujus praefixio, ita ipsa etiam tam licitationis, quam et sententiae judicariae effectuatio, aequae penes literas compassuales, medio respectivae Jurisdictionis procurabitur.

Articulus XVI.

De motivatione Sententiarum judicariarum.

Omnes Judices, et fora judiciaria, tenentur deinceps, ferendas in causis civilibus sententias, motivis fulcire.

Articulus XVII.

De Sententiarum in causis criminalibus latarum appellata, et executione relate ad ignobiles.

Donec de causis criminalibus ulteriora constituta fuerint, relate ad appellatam et executionem sententiarum, in causis criminalibus ignobiles ferentibus, latarum, sequentes regulae statuuntur:

§. 1. Appellata ignobilibus conceditur in cunctis illis causis criminalibus, in quibus ignobilis cum complice nobili stat, et ubi ex parte nobilium appellata interponitur; — porro tunc dum actor Fiscus magistratualis sententiam appellare obligatur; haud absimiliter in iis quoque processibus, in quibus officiales in sequelam judicia-

mellyekben birói ítélet következésében a' hivatalt viselők hivataljaiktól megfosztatnak.

2. §. Az ítéletek által kiszabott veretési büntetésnek időnkénti végrehajtására rendeltetik: hogy ezen testi büntetéssel az elítélt-rab egy fertály esztendő lefolytában ugyan azon egy ítéletnél fogva csak egyszer fenyíthetessék, melly idő alatt ezen büntetés bár melly ürügy alatt se ismételtessék; sőt ha az egyszerre elveendő 25 ütéseknél a' fenyítés súlyosabb volna, avval az elítélt rab csak fél évenként illetetessék.

XVIII. Törvény Czikkeley.

A' vásári Biróságról.

A' kereskedésnek az igazság gyors kiszolgáltatása által eszközendő könnyebbítéséül vásári biróságok állítanak fel, mellyek a' szabad Királyi városokban az Elölülőből, négy Tanácsbeliből és Jegyzőből fognak állani, de a' mellyek nem egyébkor, mint az országos és heti vásárok ideje alatt, 's egyedül következő esetekben rövid úton biráskodhatnak, ugymint:

1. §. A' kereskedési szövetezésekből származott, 's különösen kijelelt vásárookra kötelezett adóságok eránt; — valamint

2. §. A' kereskedési mindennemű tárgyakra kötés szerinti általvétele, vagy adása kérdéseiben, ha azokra nézve vásár alatt történt meg az alku, vagy felpénz adatott reájok, nem különben ha vásárra szállítások kikötött, 's vásáron taláztatnak; hogy ha pedig a' lekötöztetett portékák nincsenek a' vásáron, a' felperes tetszése szerint vagy a' vásári Biróság előtt követheti a' foglaló, két annyi mennyiséggel való visszaadását, és azon sommának, melly a' foglalón kívül talán

riae sententiae, praehabitis officiis privantur.

§. 2. Quoad periodicam executionem poenae corporalis, sententia mediante defixae, statuitur: ut reus iudicatus, intra trimestre, penes unam eandemque sententiam non nisi semel corporali poena castigari valeat, intra quod tempus haec poena nullo sub praetextu iteretur; imo si castigatio 25 ictibus ad semel recipiendis gravior foret, hac, idem iudicatus reus, semestraliter duntaxat possit affici.

Articulus XVIII.

De Iudicio nundinali.

Ad facilitandum per promptam iustitiae administrationem commercium, iudicia nundinalia constituuntur, quae in liberis Regiisque civitatibus ex Praeside, et quatuor Senatoribus, adiungendoque Actuario constabunt, quaeve non alias, quam tempore nundinarum annualium et hebdomadalium, in sequentibus duntaxat casibus summarie procedent, utpote:

§. 1. Ad desumptionem debitorum ex negotiationibus quaestualibus provenientes, et pro specificis designatis nundinis obligatorum; — non secus

§. 2. Ad quaevis objecta quaestus sub pactatis conditionibus recipienda, vel tradenda, si haec sub ipsis nundinis accordata, vel subarhata, aut illorum ad nundinas admodiatio stipulata fuit, et in nundinis praesto sunt; quod si vero merces deobligatae, in nundinis haud essent, salvum est actori contra resilientem a contractu, seu coram iudicio nundinali ad duplum arhae renumerandum, et ad illius summae, quae praeter arham nefors anticipata est, restitutionem, seu ad implemen-

előre fizettetett, visszatérítését a kötéstől való elállón, vagy ezt törvénynek rendes útján maga illetősége eleibe idéztetheti a kötésnek tellyesítésére.

3. §. Mind a két esetben csak a kijelelt vásárok ideje alatt, és rendes próbák mellett, mindazáltal az ügydöntő esküvés kirekesztésével folytatathatik a követelés; — úgy szinte

4. §. Ha a portékák árok azonnali lefizetésének kötelezése mellett véettek meg, 's azokat a vevő már valószínűsítően által is vette, meddig és mennyire az illy portékák a város határában találatnak, az ár lefizetésének, vagy a portékák visszaadásának követelésére nézve; — nem különben

5. §. A vásár alatti vételeknek 's eladásoknak erőszak, álnokság, csalárdság, és elvétel okainál fogva kívánt felbontása és a fizetett ár visszaadása kérdéseiben, ha a portékák még természetben 's magok egész valóságában megvannak; — mellyeken felül

6. §. A vásári Biróság hatóságában fog állani, az Ülésből, vagy ha veszedelemmel járna a késelem, a bíró által ülésen kívül is kiküldendő két Tanátsbeli, és egy segéd Irnoknak, úgy szinte a dolog megkívánván, a helybeli kereskedők közül kiválasztandó, vagy egyébiránt a művészetet esmérő két tagoknak szoros vizsgálata után, és a dolog addigi egész voltának fenntartása mellett teendő tudósításokra köz zár, szemrevétel, becsü, 's más hasonló birói intézetekkel a vásárosok közt rendeléseket tenni a próbák beszerzése, a keresetek bátorsága és a csalárdságok megakadályoztatása eránt; — következőleg

7. §. Hogy a bepanaszlott el ne illanthasson, vagyónát el ne titkolhassa, vagy azt az illető Biróság hatósága alól ki ne vonhassa, a környülményekhez képest őrt is rendelhet a panaszlott személye mellé, vagy Biztost

tum in ordinaria juris via coram sua competentia procedere.

§. 3. In utroque hoc casu, tantum sub stipulatis nundinis, et ex ordinariis probis, excluso tamen juramento litis decisorio procedi potest; — prout et

§. 4. Si merces erga stipulatam instantaneam pretii persolutionem emtae, ac per emtorem effective receptae sint, donec eadem, et in quantum intra territorium civitatis reperiuntur, ad pretii numerationem, vel mercium restitutionem; — non absimiliter

§. 5. Ad emtionum et venditionum, sub nundinis interventarum, ex vi dolo fraude, et errore rescissionem, et pretii soluti renumerationem, si merces adhuc in natura, et sua integritate praesto sunt; — praeterea

§. 6. Judicium nundinale, activitatem habebit praemissa requisita per duos Senatores et adjungendum Cancellistam, duos item pro re nata, e gremialibus deligendos mercatores, vel secus artis peritos ex Judicio, aut si periculum in mora subversatur, per Judicem extra concessum exmittendos, exacta investigatione, erga praestandam per hos, re interea integre servata relationem de procurandis per sequestrum, oculatam item, et aestimationem, aliosque similes actus probarum adminiculis, praetensionumque securitate, et defraudationibus praecavendis, provisionas dispositiones inter nundinantes faciendi; — proinde

§. 7. Integrum est Judicio pro ratione adjunctorum, ne querulatus elaboratur, vel substantiam suam occultet, et jurisdictioni procedentis Judicii subducat, personae querulatae vigilias adjungere, vel Commissarium denomina-

nevezhet, ki az eladandó portékákból befolyó pénzeket ideiglen lefoglalja, 's egyszer'smind a' panaszolkodó megcsalására czélzó eladásokat, 's minden egyéb kijátszásokat megakadályoztassa.

8. §. Ez ideigleni intézkedésekre szükséges, és a' bíraskodás természetéből származó költségeket mindenkör a' felperes fizeti előre, azok megterítésének terhe pedig a' vesztes félt illeti.

9. §. Irott panasz nélkül is, 's egyedül szóbeli előterjesztésre, 's úgy hozván magával a' dolog, az eredeti okiratoknak előmutatására, sőt ha a' késedelemmel veszedelem van egybe kötve, innep, 's vasárnapokon, és délutáni órákban is idéztethetik az alperes a' vásári Biróság eleibe ennek poroszlója által, és ha önkényt meg nem jelen, a' környülményekhez képest kényszerítő eszközökkel is szoríttathatik a' megjelenésre.

10. §. A' felek vagy személyesen, vagy megbizottjaik által, kik a' dolog eránti tudatlansággal magokat nem menthetik, a' vásári Biróság előtt törvényben állani kötelesek.

11. §. A' törvénykezés módja itt szóbeli lévén, erre nézve előbb a' panasz, 's úgy mind a' két részről tett nyilatkoztatások, az azokat erősítő okiratokkal, és az eleve kiküldött Tanátsbeliek által kihalgatandó 's utóbb a' Biróság által meghitelesítendő tanúbizonyosságokkal együtt vétetnek Jegyzőkönyvbe, azután pedig a' felek nyilatkozatásai, és a' tanúk vallásai felolvastatván, előttök esméretes nyelven magyaráztatnak meg, kik még akkor is a' felvilágosítandókat felvilágosíthatják; — végre ítélet hozattatik, és kihirdettetik.

12. §. A' felek által béperlett, 's nevek aláírásokkal megjelelendő okiratok nyugtatvány mellett mind addig eredetben tartatnak meg a' Jegyzőkönyv

re, qui pecunias ex distrahendis mercibus intraturas, tantisper sub custodiam recipiat, venditionesque, et posibles collusiones in elusionem nefors querulantis attentandas, praecaveat.

§. 8. Expensas in hujusmodi provisorias dispositiones necessarias, et ex indole proceduræ provenientes, semper actor anticipare, succumbens vero ferre debet.

§. 9. Ad nundinale Judicium etiam absque scripta querela, erga verbalem querulantis expositionem, documentorumque originalium pro re nata exhibitionem, et si periculum sit in mora, festis quoque diebus, ac dominicis, horisque pomeridianis, medio Judicii apparitoris querulatus citari, et si sponte non compareat, pro ratione adjunctorum coactivis etiam mediis, ad comparendum, stringi potest.

§. 10. Partes in figura Judicii nundinalis personaliter, vel medio commissionatorum, quibus ignorantia facti suffragari nequit, stare debent.

§. 11. Ratio procedendi hic verbalis est, proinde primum querela, dein vero pro et contra declarationes partium, una cum documentis quibus illae fulcientur, et fassionibus testium, per praevia exmittendos Senatores examinandorum, et subseque per ipsum Judicium authenticandorum, in Protocollo summendae, ac postea partium declarationes, testiumque fassiones coram iisdem recapitulandae, et lingua ipsis nota explanandae erunt, quibus eorum clarificanda uberius adhuc clarificare licet; — ac demum sententia ferretur, et publicabitur.

§. 12. Producta partium per ipsas nominis subscriptione signanda, erga reversales penes Protocollo in origine tamdiu asservabuntur, donec his

mellett, míg azoknak helyébe hiteles másolatok a' felek költségén nem szerzetnek.

13. §. A' hozott Itéletek a' vesztés félnek egyedül helyben lévő, és a' vásári hatóság alá tartozó ingó javaiban, a' vásár helyén tartandó árverés útján, nyomban hajtatnak végre.

14. §. A' Nemesek, ha nem béjegyzett kereskedők is, mihelyest életmódjuknál fogva valóságos kereskedők vagy mesteremberek, ezen viszonyból származó szövetségekre nézve a' vásári Biróság alá tartoznak; — egyébként a' nemesek csak akkor idéztethetnek a' vásári Biróság eleibe, ha annak magokat önkényt alá vetették; — ha mindazáltal mind felperesek tulajdon panaszjaikból származó viszon követelés útján valamiben terheltetnének, illy marasztaló Itéletnek végrehajtása a' fentebbi 13. §. értelme szerint azoknak ingó javaiból eszközöltetik.

15. §. A' vásári Biróságnak az előszámlált eseteken kívül akkor sem léshelye, midőn a' felek azt köz biróságnak választják, vagy annak biróságában megegyeznek; minél fogva az a' bánat bér megítélésébe még olly esetben sem bocsájtkoztatik, mellyben ez záradék gyanánt a' vásárra tett kötésben foglaltatott, hanem arra nézve a' feleket a' törvény rendes útjára igazítja; — ugy

16. §. Azon esetben is, ha a' portékák megvétettek ugyan, de azoknak kézhez vétele előtt másnak adattak el ismét, s az eladó által ezen utóbbi vevőnek valóságosan kezeihez is szolgáltatottak, minthogy az utóbbi jó hitű vevővel tett, és a' portékáknak valóságos áltárvétele által megerősített kötés ezen vásári Biróság által fel nem bontathatik; — ha az ekképen megká-

judicialiter vidimanda paria expensis partium, substituantur.

§. 13. Executiones latorum sententiarum tantum in mobilibus facultatibus succumbentium in loco, et sub jurisdictione iudicii nundinalis existentibus, per subhastationem, sub ipsis nundinis suscipiendam, in instanti peragentur.

§. 14. Nobiles, etiamsi non essent improcollati negotiatores, ut primum quaestum aliquem, aut opificium ex professo exercent, quoad correlationes suas, ex hac conditione promanantes, Iudicio nundinali suberunt; — secus nobiles non nisi tunc, dum se sponte Iudicio huic subjecerunt, coram eodem stare tenebuntur; — si nihilominus qua actores per reconventionem ex ipsa per se proposita querela provenientes, onere quoque graventur, onus hoc ex mobilibus illorum facultatibus in sensu praecedentis §. 13. etiam per executionem desummi potest.

§. 15. Praeter superius deductos casus, in aliis nec quidem ex compromisso, aut conventionem partium, poterit Iudicium nundinale iudicatum exercere, adeoque in adjudicatione vinculi, etiamsi illud contractui ad nundinas stipulato, adjectum habetur, procedere nequit, verum eatenus partes ad ordinariam juris viam relegare tenentur; — ita etiam

§. 16. In casu illo, si merces emtae quidem, sed ante earum resignationem per venditorem alteri iterum venditae, ac huic posteriori emtori effective etiam traditae sint; cum contractus posterioribus bonae fidei emtoris, per realem mercium apprehensionem consumatus, per Iudicium hoc nundinale rescindi nequeat, in quantum illi, qui per factum hoc damnificati sunt, cum eo, qui

rosítottak avval, ki a' kárt okozta barátságosan meg nem egyezhetnének, a' vásári Biróság a' feleket maga illetőségéhez fogja utasítani.

17. §. A' rendezett Tanáccsal biró községekben a' vásárosoknak nem nemesek ellen benyújtott panaszait szinte a' feljebbi szakaszokban a' szabad Kir. városokra nézve megállapított szerkezetű és hatóságú vásári Biróság ítélendi el; — azon panaszokat pedig, mellyek a' nemesek ellen vásár alatt tétetnek a' Szolga-Biró Esküdt társával intézze el.

18. §. Végre a' többi Községekben, mellyek a' feljebbi 17-dik §. tartalma alá nem esnek, a' nem nemeseknek egyedül a' vásár alatt keletkezett kötelezésekből származó panaszait, a' földes Uraság, a' Szolga-Birónak és Esküdtnek közbenjöttével ugyan azon vásár lefolyta alatt intézze el, 's ha ezt a' földes Úr elmulasztja, e' részben a' Vármegye rendelkezésének, a' nemesekre nézve pedig a' Szolga-Biró és Esküdt biráskodásának lészen helye.

19. §. A' vásári Biróság által elintézt perekben nincs helye a' feljebbitelnek, de a' meg nem elégedett fél mind a' per tárgyára, mind a' hozzájárulatkép a' vásári biráskodásból származó károk megtérítésére a' törvénynek rendes útján terjesztheti keresetét az illető Biróság eleibe; — 's ennél fogva:

20. §. A' vásári Biróságok Jegyzőkönyvei, a' Szolga-Biróé ugyan a' Vármegye, a' szabad Kir. Városok, földes Úr, és Mező-Városiaké pedig minden vásár végével mulhatatlanul ezeknek levéltáraiba' tétetnek, sőt az említett Biróságok határozatai az illető feleknek is hiteles másolatokban adatasanak ki.

causa damni fuit, amice convenire non possent, *Judicium nundinale partes ad suam competentiam inviabit.*

§. 17. *In oppidis ordinatis Magistratibus provisus, Judicium nundinale in forma et cum activitate praecedentibus §§-is pro liberis Regiisque Civitatibus stabilita, querelas nundinantium adversum ignobiles propositas definiet, iis vero, quae contra nobiles dirigentur, pro ferenda sub ipsis nundinis decisione, activitati Judicis nobilium cum Jurassore reservatis.*

§. 18. *Demum in reliquis Communitatibus ad classem praecedentis §-i 17-i haud recidentibus, cunctas querelas ignobiliura ex initis duntaxat sub nundinis stipulationibus promanantes, sub iisdem nundinis Dominiura terrestre, in concursu Judicis nobilium et Jurassoris decidet, hoc vero intermitte, Comitatus eatenus providebit; relate ad nobiles judicatu Judicis nobilium cum Jurassore locum habituro.*

§. 19. *Processibus per Judicium nundinale decisis, appellata non competit, verum parti non contentae ordinaria juris via, coram competente foro extra dominium tam in merito, quam et accessorie ad damnorum ex hac procedura enatorum refusionem, salva manet, et ideo:*

§. 20. *Protocolla Judiciorum nundinalium — Judicis quidem nobilium ad Comitatus, civicorum vero, dominalium, atque oppidanorum ad respectiva horum archiva, cum fine quarumlibet nundinarum inomisse referentur; imo decisa praetactorum Judiciorum concernentibus quoque partibus in fide dignis paribus extradanda erunt.*

XIX. Törvény Czikkely.

Tengermelléki, kereskedési Fiume városa, kerülete és szabad révpartja Itélőszékeiről.

1. §. Fiume városa 's kerülete lakosainak polgári pereik, kivéven azokat, mellyek természetekre, vagy a' felek kiváltsági helyezetére nézve a' váltó kereskedési és tenger ügyelési Tanáts (Consulatus maris) biróságaihoz tartoznak, az ottani Birák és Igazgatók első biróságú városi és kerületi Itélőszéke előtt indittatnak, és az Ország törvényei 's törvénykezési rendszere szerint intéztetnek el, honnan a' felyebbvitel a' kapitányi Törvényszékre, 's innen közvetlenül a' hétszemélyes Táblára történik.

2. §. Ezen kerületben Mária Theresia országlása olta ideiglen divatozott büntető Törvénykönyv eltörülttévén — a' büntető perek a' kapitányi Törvényszék előtt indittatnak, és a' hazai Törvények szabályai szerint intéztetnek el, felyebbvitel utján pedig a' Királyi, 's innen a' hétszemélyes Táblára küldtetnek.

3. §. Mintbogy Fiume városa és kerülete mind a' szabad révpartok jelles tekintetére nézve, mind pedig azért, mivel az Ország Megyéjétől elkülönözött testet képeznek, külön figyelmet érdemelnének, ugyan ezen kapitányi Törvényszék a' kerületben lakozó nemesek ellen indítandó személyes perekben is első biróságú Itélőszék leend, és az illy perekben hozott ítéletek szinte a' Királyi, 's innen a' hétszemélyes Táblára vitetnek felyebb.

4. §. A' városi és kerületi Itélőszék ítélet hozhatásra mulhatatlanul szükséges öt tagokból, t. i. egy kapitányi és négy közönségi igazgató

Articulus XIX.

De Judiciis maritimo-commercialis urbis, districtus liberique portus Fluminensis.

§. 1. Causae civiles iucolarum urbis, ac districtus Fluminensis, iis, quae ex sua indole, aut ex privilegiali partium conditione ad forum cambio mercantile, et Consulatus maris spectant exceptis, coram ejate foro Judicum et Rectorum tamquam iudicio civico ac districtuali primae instantiae inchoabuntur, et ad exigentiam Regni legum, ac ordinis judiciarii definientur; appellata autem relate ad praedictas causas ad capitaneam Sedem judicariam, abinde vero immediate ad Tabulam septemviralem competet.

§. 2. In districtu hoc provisorie hucdum observato codice criminali Theresiano extra vigorem posito, causae criminales coram capitanea Sede judicaria suscitabuntur, et norma per leges Regni sancita pertractabuntur, unde causae hac via appellatae ad Tabulam Regiam, inde vero ad Tabulam septemviralem transmittentur.

§. 3. Quum urbs et districtus Fluminensis tam e peculiari liberorum portuum consideratione, quam et ex eo, quia separatum a reliquis Regni Jurisdictionibus corpus constituerent, specialem subeant reflexionem, hinc capitanea Sedes judicaria personalem quoque contra nobiles Regni in gremio districtus hujus habitantes suscitandarum causarum primae instantiae forum constituet, ejusmodi in causis latae sententiae aequae ad Tabulam Regiam, inde vero ad Tabulam septemviralem appellabuntur.

§. 4. Judicium civicum ac districtuale, e quinque ad integritatem, Judiciis necessariis Judicibus Rectoribus, uno quippe capitaneali, et qua-

Birákból fog egybeszerkeztetni, kik törvénytudók, vagy az általok már előbb viselt valamely hivatalban törvénybeli járatosságoknak jeleit adták, 's ítélő tehetségek érettségével, erköltseik jóságával, és polgár társaik bizodalmaival birnak, és ezek közül is mások feletti elsőbbséggel olyanok, kik a' város kebelében birtokosok.

5. §. A' kapitányi Szék pedig, ítélet hozhatásra mindenkor szükséges legalább hét Birákból fog állani, t. i. a' kerületi Kapitányból, ki egyzersmind a' magyar tengeri révpárt Kormányozója, vagy ennek távolléte 's akadályoztatása esetében, az Alkapitányból, és a' kapitányi Tanács által választandó, 's az Elölülő által egybehivandó legalább hat úgy nevezett Patricius Tanácsosokból.

XX. Törvény Czikkely.

A' szóbeli perek bíróságairól.

1. §. Kissebb érdekű keresetekben a' perlekedők terheltetésével egybekötött, és gyakran a' per tárgya értékét felül múló költségek elhárítása tekintetéből szóbeli bíraskodásnak a' felek által kikötött választottsági megbíralás esetén kívül is, a' következőkben leszen helye:

2. §. Ezen bíraskodás akármely minéműségű világos 's nyilvános, 60 forint summa értékét felül nem haladó, és nyomban, vagy újabb tettekből tisztára hozható keresetekre 's ezeknek járulatjaira terjesztetik ki; akár minémű szerződések megsemmisítése, úgy szinte a' régi zálogok, 's illyes rendű örökösödési, nem különben urbéri büntető és köz tiszti per alá tartozó egyéb kérdések ide nem értven.

3. §. Olly községekben, hol rendezett Tanács nincsen, a' lakosoknak

tuor communitativis componetur viris juris gnaris, aut, qui in praegesto quopiam munere specimina jurisprudentiae ediderunt, maturitate iudicii, probitate morum, et fiducia concivium suorum gaudentibus, atque inter hos praefereenter in gremio civitatis possessionatis.

§. 5. Capitanea vero Sedes iudiciaria consistet minimum e septem ad integritatem Iudicii inevitabiliter requisitis Iudicantibus, Praeside quippe districtuali Capitaneo, una munus Gubernatoris littoralis hungarici gerente, aut hoc absente, vel impedito Vice-Capitaneo; — coassidentibus item adminus sex Patriciis Consiliariis, per capitaneale Consilium eligendis, et per Praesidem more consveto convocandis.

Articulus XX.

De verbalium processuum Iudiciis.

§. 1. Ad praevertendas in prosecutione minutarum praetensionum, cum aggravio causantium junctas, et persaepe ipsum litis substratum superantes expensas, verbalis procedura extra casum etiam compromissi, quo partes eandem sibi stipulantur, in sequentibus locum habebit:

§. 2. Procedura haec ad cujuscunque indolis planas, liquidasque valorem 60 fl. non excedentium, et seu e vestigio, seu e recentibus factis eruibilium praetensionum species, harumque accessoria extenditur; — invalidationis quorumlibet contractuum, prout et antiquorum pignorum, hujusque generis successionum, urbarialibus, item criminalibus, aliisque actioni publicae obnoxiiis quaestionibus huc non intellectis.

§. 3. In communitatibus, ubi formati Magistratus non existunt, verba-

12 forint értékét felül nem haladó szóbeli ügyeit a' helybeli bíró, a' többi Elöljárók kettejének közbenjöttével intézi el, a' 12 forinton túl járó keresetek pedig egész 60 forintig a' földes Úr, vagy ennek a' bíróságra különösen kijelelt törvénytudó megbizottja, és ha a' földes Úr a' kötelességét egy móddal sem tellyesíti, Szolgabíró és Esküdt által ítéltetnek el. Mind ezekre nézve a' felyebbvitel a' helybeli Bíró ítéleteitől ugyan az Úriszékre, — a' földes Úr vagy annak megbizottja, és a' Szolgabíró és Esküdtnek bíróságaitól pedig az illető Vármegye Törvényszékére, mindenkor birtokon kívül fenmaradván.

4. §. A' rendezett Itélő Tanácsot tartó Községekben a' Bíró két tanácsbelivel vagy ugyan annyi hitésekkel a' lakosoknak 60 forint értékét felül nem múló szóbeli minden pereit maga rendén vizsgálja, és az azokban hozott, és a' Vármegye Törvényszékére csak birtokon kívül felyebbvihető ítéleteket végre hajtja.

5. §. Nem csak a' saját Tanácscsal bíró, de ollyas nemesi községekben is, mellyekben rendezett Tanácsok nincsenek ugyan, hól mindazonáltal a' nemesek apróbb pereikben szabad szavazatokkal választott Hadnagyok eddig is bíraskodtak, vagy mellyekben illy tehetőséggel felruházandó nemesi Hadnagyok jövendőre fognak választatni, a' nemes lakosoknak 60 forint értékét felül nem haladó szóbeli pereit azoknak fő Hadnagya által, a' többi Elöljárók kettejének közbenjöttével, határozatnak el; — a' saját rendezett Tanácscsal, vagy felyebbi tehetőségű Hadnaggyal nem bíró községek nemes lakosainak szóbeli pereit pedig a' kerületi Szolgabíró és Esküdt által fognak ítéltetni. A' felyebb-

les 12 fl. praetensionis valorem non excedentes incolarum causas, Judex loci in concursu duorum e caeteris Primoribus definiet, ultra autem praemissum 12 fl. valorem usque summam 60 fl. assurgentes ejusdem indolis praetensiones, per Dominum terrestrem, aut hujus pro Judicio tali speciatim constitutum, jurisperitum hominem, ubi vero Dominus terrestris neutrum praestiterit, per concernentem Judicium atque Jurassorem decidentur, — appellata a sententia localis Judicis ad Sedem dominalem, a Domini terrestris autem, ita et ab hujus hominis, aut Judicis Nobilium judiciis ad Sedriam concernentis Comitatus extra dominium solum competente.

§. 4. Illis porro in communitatibus, quae formatis Judiciis provisae sunt, primarius Judex, cum adjunctis duobus Senatoribus, aut totidem Juratis, cunctas verbales praetensionum valorem 60 fl. non excedentium, incolarum causas suo modo discutiet, latasque per se sententias, salva solum extra dominium ad Sedriam Comitatus appellata, in executionem summet.

§. 5. In communitatibus nobilium propriis ordinatis Magistratibus provisae, prout et in illis, quae simili ordinato Magistratu destitutae sunt quidem, ubi tamen liberis suffragiis electi Ductores, minores nobilium causas judicandi activitate hucdum etiam pollebant, aut ubi hac eadem judicandi activitate instruendi nobilium Ductores, in futurum electi fuerint, verbales nobilium incolarum, valorem praetensionis 60 fl. non excedentes causae, per primum eorundem Ductorem, in concursu duorum e caeteris Primoribus definientur; quae autem nobilium communitates nec proprio ordinato Magistratu, nec praemissae activitatis, Ductore provisae sunt, talium in medio, verbales nobilium incolarum cau-

vitelnek mind a' két esetben a' Vármegye Törvényszékére birtokon kívül lévén helye.

6. §. Minden nemeseknek 60 forint értékét felül nem haladó szóbeli pereit (kivéven a' Törvény által nyilván kijelölt eseteket) az illető Szolgabíró és Esküdt által ítéltetnek el, 's onnan szinte csak birtokon kívül a' Vármegye Törvényszékére vitetnek felyebb.

7. §. A' szóbeli pereknek hittell, ha még azt le nem tették, lekötelezendő Birái a' tőlök felyebbvitt perek vizsgálatában részt nem vehetnek, — egyéberánt pedig ezen bírásokodás folyta alatt következő törvénykezési rendszert szorosán tartani kötelesek:

8. §. Ezen bírásokodásban rendes kereset levél nem kívántatik, hanem akár írásban, akár pedig szóval előadandó, és a' Biróság által írásba foglalandó panaszra megjelenési határidő, melly nyolcz nappal tovább nem terjedhet, szabattassék.

9. §. Az idézés a' panasz másának, és arra írt határidőnek kézhezadásával illetőleg a' megyei vagy helybeli Esküdt által olly móddal tetetik, hogy egyszersmind annak foglalata az idézettnek, szóval is megmagyaráztassék.

10. §. Ha az e' szerint idézett a' kiszabott határidőre meg nem jelenne makacsból a' felperesi keresetben marasztaltatni fog, ha pedig megjelenend, a' bíróság mindegyik felet elegendőleg meghalgatván, próbáikat és feleléseiket szorgalmatosan, a' mennyire lehet, tulajdon szavaikkal Jegyzőkönyvbe véteti, és minden környüállásokat elegendőképen

sas, districtualis Judex Nobilium, cum adjuncto Jurassore judicabit, appellata et in hoc et in anteriori casu ad Sedriam Comitatus extra dominium solum locum habitura.

§. 6. Universorum nobilium verbales 60 fl. praetensionis valorem neutiquam excedentes causae, exceptis casibus per legem diserte expressis, coram Judice Nobilium, adjunctoque ejus Jurassore decidentur, appellata a sententiis horum aequae non nisi extra dominium ad Sedriam Comitatus locum habitura.

§. 7. Verbalium causarum Judices juramento Judicum, si tale necdum deposuissent, obstringendi, revisioni appellatarum a sententiis suis causarum intervenire non poterunt; caeterum vero omni hac sub procedura, sequenti juris ordini, se exacte conformare tenebuntur:

§. 8. In hac procedura formalis actio non requiritur, sed erga querelam, seu scripto exhibitam, seu verbaliter proponendam, per Judicium tamen in scriptum redigendam, terminus comparitionis, qui octiduo amplior esse non debet, praefigendus est.

§. 9. Citatio per exhibitionem parium querelae, ac indorsatae termini praefixionis, respective medio Jurassoris, aut localis Jurati, ea ratione peragenda est, ut continentiae eorum citato, verbaliter quoque explamentur.

§. 10. Hac ratione citatus, si praestituto termino non compareat, ex contumacia in praetensione actorea convincetur, eo vero comparente judicium, singulam partem sufficienter audiet, et allegata earum diligenter et quantum fieri potest, retentis propriis illarum verbis, in protocolum summi faciet, cunctisque circumstantiis sufficienter dilucidatis,

felvilágosíttatván, ítéletet hozand, és azt előrebocsájtott azonnali bejelentés után, legfelyebb nyolcz nap alatt végre is hajtandja.

11. §. Az ellentállás ezen per nemében meg nem engedtetik, 's ugyanazért ennek közbenjötté esetére az ítélet az illető Törvényhatóság által rendelendő hatalomkarral is végre fog hajtatni; — azonban a' birói járandóságnak sem lévén helye, egyéberánt a' pernek biróiképen meghatározandó törvényes költségeit a' vesztes fél megtéríteni köteles léssen.

12. §. A' Biróság ezen egész birói eljárásnak sorát a' feleknek, hogy ha kívánják, írásban kiadni köteles, a' szegényeknek azonban mind az írás, mind az idézés ezen bíraskodásban hivatalból és ingyen fog tétetni. Az egyházi adományosoknál, szabad Kir. városokban, Kerületekben, Turopolya mezején lakó nemeseknél, és a' Fiume 's Buccari tenger mellék kereskedési kerületekben fennálló eddigi szokás még ez úttal fenmaradván.

XXI. Törvény Czikkely.

Kraszna, Közép-Szolnok, Zaránd Vármegyéknek, és Kövár vidékének Magyar országhoz való visszacsatolásáról.

Eddig az Erdélyi nagy Fejedelemséghez elszakítva volt Magyar országi úgy nevezett részek, jelesen, Kraszna, Közép-Szolnok, Zaránd Vármegyék, és Kövár vidéke az 1741: 18-dik és 1792: 11-dik Törv. Czikkelyek következésében polgári köz igazgatási, törvénykezési, adózási és mindennemű állapotjaikra nézve tellyesen és tökéletesen Magyar országhoz ezennel visszacsatoltatnak. Mellyekhez képest

sententiam pronuntiabit, et eandem praemissa instantanea insinuatione, ad summum intra octiduum, effectui mancipabit.

§. 11. Oppositione in hac causae specie non admissa, in casum si haec tentaretur, sententia brachio per respectivam Jurisdictionem ordinando effectuabitur; — neque taxis judiciariis locum habentibus, in reliquo legales judicialiter limitandas litis expensas, pars succumbens refundere tenebitur.

§. 12. Judicium totam proceduræ hujus seriem partibus, si voluerint, scripto extradare tenebitur, pauperibus tamen tum scripturæ, tum citatio etiam in hac procedura ex officio et gratuito præstabuntur. Prævigente hac in parte apud prædialistas, in liberis Regiisque civitatibus, Districtibus apud nobiles campi Turopolya, et in maritimo commercialibus districtibus Fluminensi et Buccarano usu, pro hic et nunc in salvo relicto.

Articulus XXI.

De Comitatus Kraszna mediocri Szolnok, Zaránd, districtu item Kövár Regni Hungariæ reincorporatis.

Hucdum ad Magnum Principatum Transylvaniae applicitæ, et sub nomine partium Regni Hungariæ venientes Jurisdictiones, signanter: Comitatus Kraszna, mediocris Szolnok, Zaránd, Districtus item Kövár ad effectum art. 18: 1741. et 11: 1792. quoad civilia, publico-politica, judiciaria, et contributionalia, cunctaque alia negotia Regno Hungariæ plenarie, et integraliter hisce reincorporantur. Quapropter.

1. §. Kraszna, Közép-Szolnok, Zaránd Vármegyék és Kövár vidéke ezentúl az Országgyűlésére meg fognak hívatatni, 's ottan ülési és szavazati visszaadott jussokkal élni.

2. §. Ezen visszacsatolásnak általános, és tökéletes tellyesítését az 1741: 18-dik Törvény Czikkely 3-ik és 4-dik §-sai értelmében Ő Felsége kegyelmesen eszközölni fogja.

3. §. A' felyebb említett részek mostani állapotjában valóságos visszacsatolásokig, mellynek siettetését Ő Felsége figyelemben tartandja, 's a' Törvénynek a' visszacsatolás következtében származható kérdések felett a' környülményekhez képest leendő további rendeletéig, semmi változtatás történni nem fog.

XXII. Törvény Czikkely.

A' Jász és Kún Kerületeknek a' hazai igazgató Székekkel és Törvényhatóságokkal, a' kerületek neve és pecsétje alatt engedett közvetlen levelezés szabadságáról.

A' Jász és Kún Kerületek a' hazai igazgató Székekkel, és a' többi Törvényhatóságokkal folytatandó levelezéseiket és közléseiket a' kerületek neve aláírásával, és boldogult Mária Theresia Királyné által 1746-dik esztendőben kegyesen adott hiteles pecsétjek alatt fogják gyakorolni; úgy viszont a' hazai igazgató Székek, és a' többi Törvényhatóságok intézményeiket és levelezéseiket közvetlen a' Kerületeknek czimje alatt, magokhoz a' Kerületekhez fogják utasítani.

§. 1. Comitatus Kraszna, mediocris Szolnok, Zaránd et Districtus Kövár posthac ad generalia Regni Comitata evocabuntur, ibidem sessione et voto postliminio gavisuri.

§. 2. Reincorporationem hanc in seusu §-orum 3. et 4. articuli 18: 1741. Sua Majestas Sacratissima effective et integraliter benigne procuratura est.

§. 3. Actualis praeattactarum partium Status, usque effectivam reincorporationem, cujus accelerationem Sua Majestas Sacratissima curae habebit, et super quaestionibus, quae in nexu hujus emergere possent ferendam, pro re nata ulterioris legis provisionem, nullam alterationem subiturus est.

Articulus XXII.

De concessa Districtibus Jazygum et Cumanorum nomine proprio, et sub sigillo districtuali cum Regni Dicasteriis, et Jurisdictionibus immediate correspondendi facultate.

Districtus Jazygum et Cumanorum cum Regni Dicasteriis, et caeteris Jurisdictionibus correspondentias nomine Districtuum, et sub sigillo authentico, per divam Mariam Theresiam, anno 1746. iisdem benigne collato, exercebunt, prout et vicissim Regni Dicasteria et caeterae Jurisdictiones intimata et correspondentias suas, sub titulo Districtuum immediate ad ipsos Districtus dirigent.

XXIII. Törvény Czikkely.

A' Szathmári Káptalannak hitelességi kiváltság adatik.

A' Szathmári Káptalannak a' hitelesség kiváltsága olly módon tulajdonítatik: hogy ez jövődre kiadásokat tulajdon neve és petsétje alatt tehessen, és minden hiteles helyeket illető foglalatosságokban eljárhasson, egyszer'smind pedig minden a' hitelesség kiváltságával öszvekött kötelességeket, az 1741-diki 25-ik Törvény Czikkely értelmében tellyesíteni tartozzék.

XXIV. Törvény Czikkely.

Négyesi Báró Szepessy Ignác Pécsi Püspök által Pécsen alapított Academiáról.

Hála érzéssel fogadják az Ország Rendei Négyesi Báró Szepessy Ignác Pécsi Püspöknek a' köz jó előmozdításában bizonyított munkás buzgóságát, mellynél fogva Pécs városában tulajdon költségein Bölcsekedést és Törvényt tanító intézetet állított fel; melly jeles és követésre méltó alapítványt Ő Felsége kegyelmes megegyezésével örök emlékül a' Törvénybe iktatják.

XXV. Törvény Czikkely.

Az Ország köz javát és kereskedését gyarapító magános vállalatokról.

A' legközelebbi Országgyűléséig, mellyen a' haza köz javát előmozdító magános vállalatok eránt a' Törvényhozás

Articulus XXIII.

Capitulo Szathmariensi privilegium creditabilitatis tribuitur.

Capitulo Szathmariensi privilegium creditabilitatis ea ratione tribuitur: ut idem in futurum expeditiones sub proprio nomine et sigillo facere, ac negotia in locis creditilibus peragi solita expedire possit, una vero omnibus locis authenticis incumbentibus obligationibus, sensu articuli 25: 1741. satisfacere teneatur.

Articulus XXIV.

De Academia per Baronem Ignatium Szepessy de Négyes Episcopum Quinqueecclesiensem, Quinqueecclesiis fundata.

Cum gratitudinis sensu suscipiunt SS. et OO. Baronis Ignatii Szepessy de Négyes Episcopi Quinque Ecclesiensis in promotionem boni publici per id testatum zelum, quod in civitate Quinque Ecclesiensi Philosophiae et Juris cathedras erexerit; eximiamque hanc, et imitatione dignam foundationem, cum benigno Suae Majestatis Sacratissimae assensu in perennem memoriam legum tabulis inferunt.

Articulus XXV.

De privatis operibus in utilitatem Regni publicam et facilitationem commercii struendis.

Usque proximius celebranda Regni Comitum, sub quibus Legislatio totum objectum privatorum operum in publi-

hozás kimerítőleg okvetetlenül fog rendelkezni, ideigleni határozat gyanánt rendeltetik: hogy

1. §. Minden olly magános személyek, vagy társasági egyesületek, mellyek

1-ször. Pestről Bécs felé Ausztria határszéléig —

2-szor. Pestről a' magyar tengeri révpartokig —

3-szor. Pestről Zimonyig —

4-szer. Pestről Morva és Szilézia széléig —

5-ször. Pestről Galiczia határszéléig —

6-szor. Pestről Erdélyig Kolosvár felé —

7-szer. Pestről Erdélyig Nagy Szeben felé —

8-szor. Béctől, 's illetőleg Ausztriának határszéleitől egy részről a' magyar tengeri révpartig, más részről Eszékig, 's így tovább Török Országig. —

9-szer. Béctől, 's illetőleg Ausztriának határszéleitől Magyar Országokon keresztül Krakóig. —

10-szer. Nagy-Szombattól Kassáig. —

11-szer. Kassától Krakóig. —

12-ször. Miskolcztól Galiczia 's Orosz Ország felé. —

13-szor. Sziszekttől a' magyar tengeri révpartokig, az Ország kereskedésének előmenetelét, eszközlő víz-csatornák, vas-utak, és ezekhez szükséges hidaknak, még pedig akár a' felyebb kijelelt két végpontok közötti vonalnak egész kiterjedésében általánosan, akár pedig csak bizonyos részben, saját költségeiken leendő megkészítését vállalják magokra, a' jelen Törvény által engedett kedvezéseket használhatják, és ennek oltalma alatt egyedül ezek állandanak:

publicam Regni utilitatem struendorum exhaustura, et de eo inomissé dispositura est, modo provisorio statuitur: ut

§. 1. Cuncti privati, aut coaliturae societates, quae

1-o. Pestino versus Viennam usque limites Austriae —

2-o. Pestino usque litorale maritimum hungaricum —

3-o. Pestino Semlinum —

4-o. Pestino usque limites Moraviae et Silesiae —

5-o. Pestino usque limites Galiciae. —

6-o. Pestino in Transylvaniam versus Claudiopolim. —

7-o. Pestino in Transylvaniam versus Cibinium. —

8-o. Vienna et respective a limitibus Austriae, parte ab una versus litorale hungaricum, parte ab altera Eszekinum, et sic ultro ad Turciam. —

9-o. Vienna, et respective a limitibus Austriae, per Hungariam, Krakoviam versus. —

10-o. Tyrnavia Cassoviam. —

11-o. Cassovia Krakoviam versus.

12-o. Miskolczino versus Galiciam et Russiam. —

13-o. Siscio ad litorale maritimo-hungaricum, commercium Regni promoturos canales, ductus ferreos, et hos in fines necessarios pontes, et quidem sive inter bina praedesignata extrema puncta in toto ductus decursu, sive autem certa duntaxat in parte struendos susceperint, favoribus per legem hanc concessis, fruiturae, ac protectione legis hujus illae duntaxat gavisurae sint:

2. §. Minthogy az illy vállalatok eleve nagyobb készületeket és felméréseket kívánnak, midőn a' válalkozók olly előmunkálatokat tenni szándékoznak, magokat esetről esetre az illető köz Törvényhatóságok előtt jelentsék, 's ennek megtörténésével a' Vármegyék ugyan Szolgabíráknak és Esküdtjeiknek, a' szabad Kir. városok, és külön portájú Kerületek pedig Tanácsbéli tagjaiknak egyikét az e'féle munkálatokra alkalmaztatandó földmérőknek, vagy egyéb személyeknek minden akadályoztatás elhárítására szükséges és gyors segedelem nyújtása végett tüstént rendeljék ki, kiknek kötelességükben fog állani az is, hogy az előmunkálatok alatt történhető minden károkat sommás úton, 's egyedül a' birtokon kívüli felyebbvitel fenhagyásával, ítéljék meg, 's a' károsított birtokosnak rögtöni tellyes elégtételt szerezzenek; hogy ha pedig valaki megítélt káranak valóságos lefizetése után is az előmunkálatok tellyesíthetését gátolná, annak ellenkezését az illető köz Törvényhatóság hatatom kar rendeléssel is multhatatlanul hárittassa el.

3. §. A' vállalatok egész vonalába eső földek és épületek tulajdonosai kötelesek az e' végre szükséges és egyedül ezen czélra fordítandó helyet, tökéletes és tellyes mértékű kárpótlás mellett, általengedni, 's miután a' helynek áltengedését, és annak mennyiségét a' Fő Kormányszék meghatározandja, ha a' kárpótlás fellett a' tulajdonosok a' válalkozókkal meg nem egyesülhetnének, a' Vármegyékben ugyan az Al Ispán, Szolgabíró és Esküdt társaival, a' szabad Kir. városokban a' városi saját hatá-

§. 2. Cum suscipienda similia opera majores instructiones praeparatorias, et dimensiones praerequirant, dum opera eadem suscipientes praeparatorias idmodi instructiones facere voluerint, id de casu in casum coram concernente Jurisdictione publica insinuandum habebunt, hocque facto Comitatus quidem alterutrum Judicum nobilium et Jurassorum, liberae autem et Regiae civitates prout et Districtus separatas portas habentes, Senatorum gremialium scopo remouendorum quorumvis impedimentorum, promptae item assistentiae geometris, aut aliis Individuis ad praeparatorias easdem instructiones adplicitis, praestandae confestim exmittant, ad quorum munus pertinebit id etiam, ut cuncta, quae ad praeparatorias easdem instructiones emergent damna, via summaria, salva unice appellata extra dominium prosequenda adjudicent; et pro parte damnificati proprietarii, e vestigio plenam indemnitatem procurant, quod si verò quispiam post effectivam quoque adjudicati damni perresolutionem, perficiendis instructionibus praeparatoriis obsisteret, renitentiam ejus concernens Jurisdictio publica ordinando etiam brachio inomisse removeat.

§. 3. Terrarum et aedificiorum in ductu suscipiendi operis situatorum proprietarii locum, eum in finem necessarium, et praecise eum duntaxat in scopum convertendum, erga bonificationem plena et adaequata in mensura praestandam, cedere obligantur, et posteaquam cessio loci, hujusque quantitas per supremum in politicis Dicasterium determinata fuerit, si secus quoad indemnitatem proprietarii, cum opera eadem suscipientibus, convenire non possent, in Comitatus quidem Vice Comes, cum adjunctis Ju-

ren belől a' Törvények értelmében a' városi Tanács, — a' külön portájú Kerületekben továbbá, ha a' kérdés az egyes lakosok birtokát illeti, a' helybeli Tanács, ha pedig egy egész Község birtokát illeti, a' kerületi Törvényszék, — végre, ha a' kérdés, jelesen az egyesült Kerületek által közösen birt, 's jövedelmeiket a' kerületi pénztárba adó földekről forog fen, az Ország Nádora, mint a' Jászok és Kúnok Grófja és Birája által rendelendő Biróság, legelsőbbben is a' megbecsülendők megbecsülését megtévén, a' tulajdonosok és vállalkozók közötti egyességet eszközölni igyekezzenek, ennek nem sikerülése esetében pedig a' feleknek meghalgtatásával, és minden a' tárgyra tartozó adatok és környülményeknek megfontolásával sommás úton szabják és ítélik meg, hogy a' vállalkozók a' tulajdonosoknak minő kárpótlással tartozzanak? 's ítéleteiket a' törvényes orvoslásoknak általános kizárásával tüstént vegyék tellyesedésbe; az ítéleten meg nem nyugvó fél részére a' birtokon kívüli felyebvitelnek egész a' legfőbb Törvényszékig való folytathatása, olly nyilvános hozzátétellel engedtetvén meg, hogy az illy sommás úton elítelt pereket a' felyebviteli Itélőszékek, közelebbi öszveülésök alkalmával múlhatatlanul felvenni és elítelni tartozzanak.

4. §. Ezen vállalati munkáknak használatától az útasok és szállítók által minden külömbség nélkül fizetendő bérnek mennyisége a' vállalkozóktól függvén, azt, hogy a' bérszedés mikor kezdődjék, és hány esztendő-

dice nobilium et Jurassore, in liberis autem et Regiis civitatibus intra proprium territorium civicum, in sensu legum Magistratus civicus;--in Districtibus porro separatas portas habentibus, si quaestio possessorium privati incolae respiciat, Magistratus localis, si vero de possessorio integrae Communitatis vertetur Sedes judiciaria districtualis, quod si demum de terris talibus deliberandum fuerit, quae in specie per unitos Jazygum et Cumanorum Districtus in communi possidentur, proventusque suos ad generalem cassam districtualem reddunt, Judicium per Dominum Regni Palatinum qua Comitem et Judicem Jazygum et Cumanorum delegandum, praemissa ante omnia aestimandorum aestimatione, quaestiones inter proprietarios et opera talia suscipientes, vertentes, amicis pactis componere satagant, hoc vero non succedente, partibus auditis, cunctisque datis et adjunctis ad meritum objecti pertinentibus perpensis, id, quod operum susceptores qualinam indemnitate proprietariis praestanda teneantur? via summaria disquirant, et decident, latumque decisum, cunctis juridicis remediis per expressum praescissis, e vestigio effectui mancipient; parti deciso judiciali haud contentae, appellata ad supremum etiam instantiae forum, semper tamen extra Dominium prosequenda, eo diserte subjuncto admissa, ut causas praedicta via summaria decisas, fora appellatoria primo statim consessus sui termino, indilate revidere et decidere teneantur.

§. 4. Defixione quantitatis taxae per eos, qui operibus talibus pro commoditate itineris, aut transportum utentur, indiscriminatim solvendae ab opera eadem suscipientibus pendente, id, quod desumptio ta-

kíg tartson? a' fő Kormányshék a' vállalkozókkal kötendő alku által fogja meghatározni, 's határozatában a' kijelelendő esztendők lefolyásáig legkisebb változtatás sem történhetik.

5. §. Minden kérdéseket és környülményeket, mellyek a' felyebb érdekletteken kívül még a' szerződési egyezkedések és határozatok alkalmával, vagy későbben is, a' bérszedésre engedett esztendők lefolyásáig magokat előadhatják, bírói ítélettel elhatározást kívánnak, 's a' jelen Törvény 3-ik §-sában kijelelt bíróságok, és az ugyan ott megrendelt utak és módok követésével a' fenálló Törvények értelmében igazságosan határozzák el.

6. §. Mi illeti a' vállalatok vonalában eső urbéri földékért nyerendő kárpótlást, — a' jobbágytelki a' végre fordítandó állománynak földes ura köteles, a' miatt az urbéri lajstromot megigazítani, 's illető jobbágyának kilenczed és egyéb adózásait, szolgálatait, igazságos arányban leszállítani, 's mind ezekért magát azon földes urat, a' jobbágyot pedig annyiban, a' mennyiben a' fentebbi IV-ik Törvény Czikkely 6-ik §. által tulajdonított haszonvétel szabad eladási jussában szenved csonkulást, tellyes mértékű kárpótlás illeti, megjegyztetvén az, hogy az illy urbéri földék eránti értekezések alkalmával az illető köz tisztü Ügyvédek is jelen legyenek, és meghalgattassanak.

7. §. A' vállalkozók ugyan a' vállalat utáni köz adózástól felmentetnek tökéletesen biztosítanak arról is, hogy

vál-

xae quando inchoetur, per quot item annos duret per ineundam inter supremum in politicis Dicasterium, et opera similia suscipientes conventionem, decidetur, supremi autem hujus Dicasterii decisum, usque evolutionem pactandorum annorum, nullam prorsus alterationem recepturum est.

§. 5. Quaevis quaestiones et circumstantiae praeter et ultra jam praerecensitas, sub actu ineundarum conventionum et dispositionum, aut serius etiam usque effluxum annorum pro desumtione taxae concessorum nefors occursurae, et auctore Judice dirimendae, per Judicia in §. legis hujus 3-o designata, via item et modalitate inibi praescripta observanda, in sensu praesistentium legum pro justo et aequo decidantur.

§. 6. Quod indemnitem pro tenutis urbarialibus, ductui operum horum includendis praestandam respicit, constitutivi sessionis colonialis praescriptum in scopum convertendi dominus terrestris, eo ex incidenti tabellam urbarialem rectificare, obtinentiamque nonae et aliarum datiarum ac praestationum urbarialium justa in proportione devalvare tenebitur; hoc proinde ex obtutu eidem domino terrestris, concernenti autem subdito, in quantum idem exercendi beneficii sibi in objecto liberae distractionis usufructuationis, per §. 6. praecedentis articuli IV-ti attributi fulcidiam patitur, praestanda adaequata indemnitas competit, eo hisce subjuncto, ut in pertractationibus respectu similium urbarialium fandum praesuscipiendis, concernentes Fiscii Magistratuales adsint, et debite audiantur.

§. 7. Operum susceptores, ab onere quidem contributionis publicae relate ad susceptum opus ferendo immu-

mu-

vállalatokra nézve minden önkényes adózástól és taksáltatástól mentek lesznek; — mindazáltal az úrbéri kisajásított, és a' vállalat helyéül használt javakra aránylag eső adót megfizetni tartoznak; nem különben mind azon mester emberek, felvigyázók, és tselédek is, kiket a' vállalkozók munkálatokra és szolgálatokra fordítandának, ha különben nem nemesek, az adózási fenálló rendszer szabályai szerint adózni köteleztetnek.

8. §. Az illy vállalatokra való felügyelés az illető köz Törvényhatóságokra tartozik; — továbbá az akár véletlenül, akár hibából okozott károkért a' 3-ik §-ban kijelelt Bíróságok a' kárnak a'hoz érték általi megbecsülése után ugyan az említett §-ban megrendelt sommás úton, és minden törvényes orvoslások általános kizárásával, 's egyedül a' birtokon kívüli felyebbvitelnek egész a' legfőbb Törvényszékig való folytathatása fenhagyásával a' vállalkozók részére rögtöni tellyes elégtételt szerezzenek, 's ezen felül hogy azok, kik szegénységök miatt a' kárt megtéríteni nem képesek, ezen Törvény általhágására a' büntetés elmaradásának reménységével magokat ne kecsegtethessék, az illyenek, úgy szinte mind azok is, kik hibából, vagy éppen készakarva okoztak károkat, mint köz fenyték alá eső vétket elkövetett személyek a' köz tisztí Ügyész felperessége alatt, ellenek az illető köz Törvényhatóság Törvényszéke előtt indítandó per útján megszabandó, 's tetteik mivoltához mérséklendő büntetés, alá vonatassanak. Végre

Mind azok, mik a' jelen §-ban foglaltatnak, költsönös viszonyossággal a' vállalkozók, úgy a' szolgálat-

munitantur; porro eatenus etiam plenarie affidantur, quod intuitu suscepti operis a cunctis arbitrariis exactionibus et taxationibus immunes erunt; contributionem nihilominus a tenutis urbarialibus expropriatis, et ductui operum inclusis, proportionate obviam supportare tenebuntur; non secus cuncti opifices, custodes et servitores, quorum laboribus et servitiis opera talia suscipientes utentur, si secus nobiles haud sint, juxta vigentes systematis contributionalis regulas, contribuere debebunt.

§. 8. Superinspéctio talium operum respectivas publicas Jurisdictiones concernet; — porro intuitu damnorum sive improvise, sive autem culpose, vel plane voluntarie illatorum, Judicia in §. 3-o designata post aestimationem damni per adhibendos artis peritos eruendi, via summaria provocato eodem §. praescripta, cunctis item juridicis remediis, per expressum praescissis, salva unice appellata ad supremae etiam Instantiae forum appellatorium, semper tamen extra Dominium prosequenda — operum susceptoribus e vestigio plenam indemnitatem procurent; insuper autem ne illi, qui ob defectum facultatum damno resarciendo non sunt, fiducia impunitatis ad contraveniendum praesentis legis provisioni provocentur, hi, prout illi etiam omnes, qui damna culpose aut plane studio proposito patrarent, tamquam delicti publicam animadversionem deposcentis rei, poena, gradui reatus commensuranda, et via processus, actore Fisco Magistratuali coram Sede judiciaria concernentis Jurisdictionis publicae suscitandi, dictanda, plectantur. Demum

Cuncta ea, quae §-o praesenté comprehenduntur, mutua reciprocitate, quoad damna etiam per opera talia

jokban lévő embereik által másoknak okozott károokra, és a' kárt tevők megbüntetésére is egyaránt, és olly nyilvános hozzátétellel terjesztetnek ki, hogy a' szolgálatjokban lévő embereik által okozott károkért, ha azok fizetni képesek nem lennének, — fenmaradván az azokon leendő követelések — tellyes elégtétellel magok a' vállalkozók tartozandának.

XXVI. Törvény Cikkely.

Egy állandó hidnak Buda és Pest közötti építéséről.

Az Országon keresztül folyó Duna jobb és bal partjai között szükséges szakadatlan közösülés fentartása végett Buda és Pest városok között állandó hidnak építése hátróztatik. Ennek folytában

1. §. A' Buda és Pest közti állandó hid felépítésének eszközlése egy részvényes társaságnak feladása lesz; — melly is hogy annál hamarébb összeállhasson, vállalatára nézve pedig Törvény által tökéletesen biztosítva legyen,

2. §. A' részvényes társaság költségén Buda és Pest között építendő állandó hidon — mindazonáltal egyedül ezen esetben, és minden innen vonható következesek nélkül csak az országos Küldöttség által a' részvényes társasággal kötendő szerződési és alább kijelelendő határidő alatt — hidvámot kivétel nélkül mindenki fizetni tartozik.

3. §. A' hidvám tárgyára nézve meghatározatik: hogy a' részben legnagyobb mennyiségnek az 1790-dik esztendő óta 1808-dik esztendeig né-

suscipientes, nec non homines in servitiis eorundem constitutos patrandam, aliis inferenda, prout et poenam, damnum patrantibus irrogandam, aequaliter eoque diserte subjuncto extenduntur, quod opera talia suscipientes, si in servitiis eorundem constituti homines damno resarciendo non essent, salvo in reliquo ad eosdem regressu, plenam indemnitate praestare obligantur.

Articulus XXVI.

De ponte stabili inter Budam et Pestinum struendo.

Scopo necessariae communicationis, inter dextram et sinistram Danubii per Regnum transfluentis ripas indesinenter conservandae, erectio fixi et stabilis pontis, inter civitates Budensem et Pestiensem struendi, decernitur. Hujus proinde in nexu

§. 1. Pontis stabilis Budam inter et Pestinum struendi consummatio ad partes societatis cujuspiam actionariae pertinebit; — quo itaque societas eadem eo citius coalescere, relate ad suscipiendum autem opus per legem plene affidari valeat,

§. 2. In ponte stabili, Budam inter et Pestinum impensis actionariae societatis struendo, — unice tamen hoc duntaxat in casu, absque ulla item ab inde nectenda consequentia, et solum usque terminum, per conventionem inter regnicolarem Deputationem, et actionariam societatem ineundam, defigendum, et ab infra designandum — cuncti et singuli absque ullo discrimine telonium solvere tenentur.

§. 3. In ordine ad tariffam telonialem decernitur: quod hac in parte penso teloniali inde ab anno 1790 usque annum 1808 nonnullis cum muta-

melly változásokkal fenállott — legkisebbnek pedig a' most divatozó vám állapíttatván meg az országos Küldöttség a' részvényes társaság egyetértésével, 's a' költsönös igazságnak és a' kereskedési nézeteknek legbiztosabban megfelelőleg, azon két rendbeli vámmok közül akár egyikét választhassa; akár pedig egy közép arányt dolgozhasson ki, 's a' hidvám az országos Küldöttség és a' részvényes társaság közötti egyességgel megállapítandó azon jegyzék szerint fogván szedetni, ezen hidvám-jegyzékben a' részvényes társasággal kötendő szerződési esztendőök lefolyásáig legkisebb változás is nem történhetik.

4. §. A' Buda és Pest közötti állandó hid felépítésének az alább kinevezendő országos állandó Kiküldöttség által, a' jelen Törvény és ennek elvei szoros értelmében a' királyi legfőbb felügyelésnek a' Törvények, és jelesen az 1790/1-ki 12-dik Törvény Czikkely értelmében való gyakorlata fenmaradásával eszközözendő munkája azon Küldöttségre bizatik olly móddal: hogy ezen állandó Küldöttség a' jövő Ország Gyűlésére minden végzetei és tettei felől környülményes jelentést mulhatatlanul beadni tartozzék.

5. §. Az országos állandó Küldöttség teljesen meghatalmaztatik arra: hogy a' részvényes társaság által eleibe terjesztendő hid-terveket, az építési költségek felszámítását, és minden e' tárgyhoz tartozó egyéb környülményeket gondos figyelemmel fontolja és bírálja meg, 's végzését a' költsönös igazság és egyenesség viszonyai alapján építve, a' részvényes társaságnak részére szerződés szerint lekötendő hidvám szedési esztendőöknek változás alá többé egy általjában nem es-

tionibus praevigente, pro maximo — penso autem teloniali de praesenti vigente pro minimo quanto adoptatis, regnicolaris Deputatio in mutua cum societate actionaria fovenda cointelligentia, modalitate item reciprocae justitiae et respectibus commercialibus quo certius corresponsura, aut alterutrum dictorum pensorum telonialium adoptare, aut vero diametrale quodpiam pensi telonialis quantum elaborare possit; solutio itaque telonii juxta tariffam per ineundam, inter regnicolarem Deputationem et actionariam societatem, conventionem praestabiliendam, exigenda veniet, et tariffa haec telonialis usque evolutionem annorum, per tractatum cum societate actionaria ineundum, depactorum, nullam prorsus alterationem amplius receptura est.

§. 4. Opus stabilis Budam inter et Pestinum erigendi pontis per permanentem Deputationem regnicolarem infra ordinandam in stricto legis praesentis, et hujus principiorum sensu — salva suprema inspectione Regia, in sensu legum, signanter art. 12: 1790/1 exercenda effectuum, eidem Deputationi ea ratione defertur: ut permanens eadem Deputatio super conclusis et effectutatis praestandam circumstantialem relationem affuturis Regni Comitibus in omni exhibere teneatur.

§. 5. Regnicolari permanenti Deputationi plena eatenus activitas tribuitur: ut plana in objecto struendi pontis sibi per actionariam societatem exhibenda, consignationem item sumptuum impendendorum, et cuncta alia objecto huic correlata rerum adjuncta provida attentione expendat et decidat, decisumque suum basi reciprocae justitiae et aequitatis superstruendo; numerum annorum, societati actionariae tractatu mediante pro desumptione telonii depactorum, et nullam prorsus

hető számát végkép elhatározólag szabja meg, és minden egyéb környülményeket is a' fenálló Törvények szerint határozzon el.

6. §. A' Buda és Pest közti állandó hidnak felépítéséhez szükséges kisajátítások törvénnyel megrendeltetnek, úgy mindazonáltal: hogy ha a' Buda és Pest városiakat a' Törvények értelmében illető igazságos kárpótlás eránt a' mondott városok és a' részvényes társaság között a' minden esetre előre bocsajtandó barátságos egyeztetés nem sikerülne, a' jelen különös és rendkívüli esetben azon kárpótlási tágynak előlegesen és sommás úton bíróikép leendő elítélése végett a' királyi Tábla rendeltetik ki; — fenhagyatván a' meg nem nyugvó félnek a' hétszemélyes Táblára leendő feljebbvitel.

7. §. Eltelvén a' részvényes társasággal kötendő szerződési feltételek a' Buda's Pest közötti állandó hid azonnal a' Nemzetnek tulajdona lesz. A' 2-dik §-szi ideigleni rendelet azonban mind addig divatoz, míg a' hidvám jövedelméből olly alkalmas tőke somma gyülemend öszve, melly azon hidnak örök fentartására elégségesnek ítéltetni fog.

8. §. A' hid örök fentartását biztosító alapúl szolgálendő tőke-sommának igazságos meghatározása szintén az országos állandó Küldöttségre bizatik; valamint az is, hogy az említett tőke-sommát kamat fizetés mellett, Buda és Pest várossainak költsön fejében adja által, 's e' részben a' mondott két városokkal a' hid, és az idők ekkori állapotjához igazságosan mérseklendő szerződést készítsen.

9. §. Miután pedig már a' Buda és Pest közti állandó hidnak örök fentartására megkívántató tőke-somma is öszveszerezve lesz, a' feljebbi 2-dik

sus alterationem amplius recipientium defigat, ac cunctas alias etiam circumstantias in sensu legum definiat.

§. 6. Expropriationes pro extructione stabilis pontis Budam inter et Pestinum necessariae, per legem discernuntur, ea tamen ratione: quod si in negotio justae bonificationis, civitatibus Budensi et Pestiensi in sensu legum competentis, amica rei interdictas civitates et societatem actionariam conciliatio, quae omnem in casum praemittenda erit, non succederet, proferendo eatenus praefenter ac via summaria iudicio in hoc speciali extraordinario casu Tabula Regia — salva parti non contentae ad Tabulam septemviralem appellata constituitur.

§. 7. Ut primum conditiones per conventionem, cum societate actionaria ineundam, stipulatae, evolutae fuerint, pons stabilis Budam inter et Pestinum erigendus, e vestigio in proprietatem Nationis transibit. Temporanea interim §. 2-do facta provisio eousque adhuc continuatim vigebit, donec e proventibus telonialibus congruum tantum capitale conflabitur, quantum scopo tegendae perpetuae pontis conservationis suffecturum iudicabitur.

§. 8. Defixio summae pro fundo tegendae perpetuae pontis conservationis deserviturae perinde regnicolari permanenti Deputationi conceditur; prout id etiam, ut dictam summam capitalem mutui titulo erga pendendum interusurium civitatibus Budensi et Pestiensi elocet, et hac in parte cum antelatis civitatibus conventionem, pontis et temporum illorum adjunctis juste comensurandam, ineat.

§. 9. Postquam autem summa quoque capitalis pro fundo perpetuae pontis Budam inter et Pestinum struendi conservationis deservitura, iam con-

§-si rendelet azonnal és tellyesen nem csak megszűnik, hanem ezen nemzeti hidnak rajta ingyen való általjárásali használata kivétel nélkül, mindenkinek örökre megengedtetik.

10. §. Azon esetre, ha a' részvényes társasággal készítendő szerződésben lekötött esztendők eltelte előtt a' kérdéses hid használható lenni úgy megszűnne, hogy a' társaság azt többé helyreállítani nem akarná, akkor Buda és Pest várossainak feleled azon jussa, hogy azon sommát, mellyet kárpótlás fejében nyertenek, a' részvényes társaságnak visszafizetvén, az e-
lébbi általjárást helyreállíthassák, és az eddig gyakorlott mód szerint, az illető Vármegye által meghatározandó vámot, a' kiváltságos személyek kivételével, szedhessen. — Ha pedig a' társaság azon állandó hidban esett hibákat helyre állítani kívánja, azt az országos Kiküldöttség által meghatározandó idő alatt eszközölje, addig pedig a' szükséges általjárásról a' maga költségén, de nem az állandó hidhoz szabott, hanem az illető Vármegye által, 's szinte a' kiváltságos személyek kivételével megállapítandó vám szerint gondoskodni tartozik.

11. §. A' Buda és Pest közötti állandó hidhoz megkivántató rend-őr hatóság a' mondott két városok által gyakoroltassék ugyan, a' hidvám fizetésére, 's az ebből eredő személyes viszonyokra, valamint a' Buda és Pest városaik és a' vállalkozók között támadható kérdésekre nézve mindazáltal, mindenki törvénnel kijelelve lévő Birájának hatósága elől el nem vonhatva, az alá fog tartozni.

flata fuerit, provisio superiori §-o 2-o facta, illico, et de pleno non solum cessabit, verum usus etiam pontis ejusdem nationalis, gratuito transitu capiendus, cunctis et singulis indiscriminatum, et in perpetuum conceditur.

§. 10. Ad casum, si ante effluxum annorum per conventionem cum societate actionaria ineundam, de pactorum, usus pontis quaestionati ea ratione interrumpetur, ut eundem dicta societas amplius haud restauraret, eorum jus civitatum Budensis et Pestensis illud reviviscet, quatenus summa titulo praestitae indemnitis impetrata, societati actionariae restituta, trajectum praevigentem restaurare, ac vigente hucdum modalitate telonium per concernentem Comitatum defigendum, individuis privilegiatae conditionis exceptis, desumere valeant. — Quod si vero societas actionaria defectus pontis ejusdem restaurare cuperet, intentioni huic sub intervallo temporis per regnicolarem Deputationem defigendo satisfaciendum habebit, interea autem de trajectu propriis impensis, et quidem penes exactionem telonii, non ponti stabili admensi, sed per concernentem Comitatum, individuis privilegiatae conditionis perinde exceptis, defigendi, providere tenebitur.

§. 11. Jurisdictio relate ad ordinem politiae intuitu pontis stabilis Budam inter et Pestinum erigendi, necessariae, per ambas praedictas civitates exerceatur quidem, relate ad quaestiones nihilominus quoad solutionem telonii, hincque oborturas personales correlationes, prout etiam differentias inter civitates Budensem et Pestensem, et actionarios occurrere queunt cuncti et singuli, judicium a concernente foro judiciario per Legem designato, recipient, et a Jurisdictione legalis fori abstrahi nequibunt.

12. §. A' 4-dik §-ban rendelt országos állandó Küldöttség Elnökségének viselését Ő Cs. Kir. Fő Hertzegsége, az Ország Nádora a' Haza jólétét gyarapító köz intézetek elővitelében minduntalan kitündököltetett buzgóságából és fáradszhatatlan munkásságú szorgalmából, az Ország Rendeinek egyesült szives kéréseihez képest magára vállalni méltóztatván, azon országos állandó Küldöttség tagjaivá követekezendők neveztetnek:

A' Főrendi Tábla részéről:

Palugyai és Bodafalvai Palugyai Imre, Kassai Püspök, és Ő Cs. Kir. Felsege Tanácsosa;

Szilassi és Pilisi Szilassy József, Sz. István Apost. Király rendének vitéze, Sz. Korona Örje, Ő Cs. Kir. Felsege valós. belső titkos Tanácsosa, hétszemélyes Tábla Biró, és Torna Vármegye Fő Ispánnya;

Szklabinai és Blatnitzai Báró Révay János, Ő Cs. Kir. Felsege Kamarássa, valós. belső titkos Tanácsosa, és Thurócz Vármegye örökös és valós. Fő Ispánnya;

Gróf Battyányi Imre, Német-Ujvár örökösse, Ő Cs. Kir. Felsege Kamarássa, valós. belső titkos Tanácsosa, hétszemélyes Táblabiró, és Szala Vármegyének Fő Ispánnya;

Losonczy Gyürky Pál, Ő Cs. Kir. Felsege Kamarássa, és Krassó Vármegye Fő Ispánnya;

Sárvári, és Felső-Vidéki Gróf Széchényi István, több külföldi jeles Rendek vitéze, és Ő Cs. Kir. Felsege Kamarássa;

Kraszna-Horkai Gróf Andrássy György, Ő Cs. Kir. Felsege Kamarássa.

§. 12. Praesidium permanentis regnicolaris Deputationis per §. 4. ordinatae, Sua Serenitate Caesareo Regia Domino Regni Palatino, pro eo, quo in instituta publica prosperitatem Patriae communem provehencia, constanter fertur zeli ardore et indefessa assiduitate, erga conformia et sincera Statuum et Ordinum Regni desideria suscipiente, in commembra regnicolaris permanentis ejusdem Deputationis sequentes denominantur:

Ex parte Tabulae Procerum.

Emericus Palugyay de Eadem et in Bodafalva Episcopus Cassoviensis, et S. C. et R. A. M. Consiliarius.

Josephus Szilassy de Eadem et Pilis, Ins. Ord. S. Stephani Regis Aplici Eques, S. Regni Coronae Conservator, S. C. et R. A. M. actualis intimus Status Consiliarius, Tabulae Septemviralis Assessor, et Comitatus Tornensis supremus Comes.

Joannes Nepom. L. B. de Réva, perpetuus in Szklabina et Blatnicza, S. C. et R. A. M. Camerarius, actualis intimus Status Consiliarius, ac Comitatus Thuroczyensis perpetuus et supremus Comes.

Comes Emericus de Battyán perpetuus in Német-Ujvár, S. C. et R. A. M. Camerarius, et actualis intimus Status Consiliarius, Tabulae Septemviralis Assessor, et Comitatus Szaladiensis supremus Comes.

Paulus Gyürky de Losoncz, S. C. et R. A. M. Camerarius, et Comitatus Krassoviensis supremus Comes.

Comes Stephanus Széchényi de Sárvár, et Felső-Vidék complurium ins. extraneorum Ordinum Eques, et S. C. et R. A. M. Camerarius.

Comes Georgius Andrássy de Kraszna-Horka, S. C. et R. A. M. Camerarius.

A Főtisztelendő Egyházi rendből:

Németh György, a' Királyi Tábla Praelatussa, és az Esztergomi Fő Káptalan Kanonokja és Követe.

Ex parte venerabilis Cleri.

Georgius Németh, Tabulae Regiae Praelatus, et Archi-Capituli Strigoniensis Canonicus et Ablegatus.

A Királyi Tábla részéről:

Verebi Végh Ignác, Ö Cs. Kir. Felsője Tanácsosa, és az Ország Bírói hivatal Itélő Mestere;

Niczki Niczky János, Királyi Táblabíró.

Ex parte Tabulae Regiae.

Ignatius Végh de Vereb, S. C. et R. A. M. Consiliarius, et Officii Judicis Curiae Regiae Protonotarius.

Joannes Niczky de Eadem, Assessor Tabulae Regiae.

Horvát, Dalmát és Tót Ország részéről:

Gróf Draskovich János, Ö Cs. Kir. Felsője Kamarássa, és a' nevezett Országok Követe.

Ex parte Regnorum Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae.

Comes Joannes Draskovich, S. C. et R. A. M. Camerarius, et dictorum Regnorum Ablegatus.

A Dunán inneni Kerületből:

Dubraviczai Dubraviczky Simon, Pest Vármegye Al-Ispánja és Követe;

Bencsik János, Nyitra,
Szutsits Károly, Bács,
Fáy András, Pest Vármegyék Követei.

E Districtu Cis-Danubiano.

Simeon Dubraviczky de Eadem, Comitatus Pestiensis Ordinarius Vice-Comes et Ablegatus;

Joannes Bencsik, Nitriensis,
Carolus Szutsits, Bácsiensis,
Andreas Fáy, Pestiensis Comitatum Ablegati.

A Dunán túli Kerületből:

Szell Imre, Vass,
Kocsi-Horváth Sámuel, Veszprém,

Szalopek János, Verőcze Vármegyék Követei.

E Districtu Trans-Danubiano.

Emericus Szell, Castriferrei,
Samuel Kocsi-Horváth, Veszprimensis,

Joannes Szalopek, Verőczensis Comitatum Ablegati.

A Tiszán inneni Kerületből:

Pfanschmid Eduard, Szepes,
Szirmay Antal, Zemplin,
Roskoványi Gábor, Tiszán inneni kerületi Táblabíró, és Sáros Vármegyék Követei.

E Districtu Cis-Tybiscano.

Eduardus Pfanschmid, Scepusiensis,
Antonius Szirmay, Zempliniensis,
Gabriel Roskoványi, Tabulae Districtualis Cis-Tybiscanae Assessor, et Sárossiensis Comitatum Ablegati.

A Tiszán túli Kerületből:

Makay Sándor, Krassó,
Kövér János, Temes,

E Districtu Trans-Tybiscano.

Alexander Makay, Krassoviensis,
Joannes Kövér, Temessiensis,

Vay János Szabolcs Vármegyéek
Követei.

A' Kerületek részéről:

Tossoni Ágoston, Fiumei Követ

A' Jelen nem lévők részéről.

Páziazy Mihály.

A' szab. Kir. városok részéről.

Zánthó Mihály, Győr

Markovits Antal, Bártfa

Gyurkovich György, Po'sony vá-
rosok' Követei.

XXVII. Törvény Czikkely.

**A' beszegeltt, vagy több kü-
lön Törvényhatóságok alá tar-
tozó helyekről.**

A' beszegeltt, vagy több külön
Törvényhatóságok alá tartozó helyekre
nézve az 1807-ki 28-ik Törvény Czik-
kely rendelete e' következendőkben
módosítatik:

§. 1. A' több külön Törvényha-
tóság alá tartozó, vagy beszegellő he-
lyek eránt való kérdések egyedül a'
köz igazgatásban fenforgó, és töké-
letesen bebizonyítandó akadályok te-
kintetéből, nem pedig valamely Tör-
vényhatóság határának terjesztése vé-
gett, tartoznak az 1807-ki 28-ik Tör-
vény Czikkely szerint rendelt orszá-
gos Biztosság ítélete alá.

§. 2. Az ítélő bíróság törvényes-
ségére megkivántatik: hogy az orszá-
gos Biztosság minden tagjai azon ügy
elintézésére, mellyre kiküldettek, meg-
hivattassanak, és hogy legalább öt rész-
rehajlatlan tagok jelen legyenek; — azon
tagok, kik a' kérdés elintézésében
érdekltt Megyében birtokosok, vagy
azoknak tisztviselői, birói szavazattal
nem birhatván.

3. §. Ezen országos Biztossá-
gnak megholt, vagy törvényes okból
meg nem jelenhető tagjai helyett, ugyan
annyi

Joannes Vay Szabolcsensis, Co-
mitatum Ablegati.

E parte Districtuum.

Augustinus Tossoni, Ablegatus
Fluminensis.

E parte Absentium.

Michael Páziazy

E parte lib. Reg. Civitatum.

Michael Zántó Jaurinensis,

Antonius Markovich, Bartphensis,

Georgius Gyurikovich Posonien-
sis civitatum Ablegati.

Articulus XXVII.

**De inclavatis, aut pluribus Juris-
dictionibus subjectis locis.**

Respectu inclavatorum, aut pluri-
bus Jurisdictionibus subjectorum loco-
rum tenores articuli 28: 1807 in se-
quentibus modificantur:

§. 1. Quaestiones de locis inclava-
tis vel vero diversis Jurisdictionibus Re-
gni subjectis praecise tantum motivo
subversantium, et debite remonstran-
dorum publicae administrationis impe-
dimentorum, nullum vero in casum sco-
po faciendae per Jurisdictionem quam-
piam territorialis acquisitionis dictami-
ne art. 28: 807. pertractationi Com-
missionis articularis suberunt.

§. 2. Ad legalitatem Judiciü re-
quiritur: ut omnia articularis Commis-
sionis membra ad pertractationem ne-
gotii, pro quo exmissa habentur, evo-
centur, et ut quinqüe adminus disin-
teressata membra adsint; — illis Com-
missionis articularis Individuis, quae
in concernentibus Comitatus posses-
soria aut Magistratus tenent, judiciali
voto haud gavisuris.

3. §. In locum decedentium vel
legaliter impeditorum Commissionis hu-
jus articularis membrorum, extra Co-
mitia

annyi más tagokat, Országgyűlésen kívül az Ország Nádora nevezend ki.

4. §. Egyébiránt azon Megye, mellynek Törvényhatósága alá adatik a' kérdéses hely, a' másik Megyének, mellytől azon hely elíteltetik, ha és a' mennyire a' közigazgatás hátramaradása nélkül történhet, egy hasonló hely általadásával pótolást szerezni köteleztetik.

5. §. Jövendőben az illetén Biztosságok, ítéleteket, mielőtt végrehajtanák, az Országgyűlésére Ő Felsége kegyelmes megegyezésével teendő további elrendelés végett, bejelenteni köteleztetnek.

XXVIII. Törv. Czikkely.

Somogy és Veszprém Vármegye közt Siófok helység eránt fennforgó bészegellés tárgya ujonnan felvétetni rendeltetik.

Veszprém és Somogy Vármegye közt Siófok helység eránt fennforgó bészegellési kérdés elintézése, ujonnan az 1827-ben rendelt részrehajlatlan, és alább a' XXXII Czikkelyben kiegészített Biztosságra bizatik, melly is a' jövő Országgyűlésére jelentését, a' végrehajtás előtt beadni tartozik.

XXIX. Törvény Czikkely.

Tarpa Mező-városának Beregh Vármegyéhez, és Falu-Dobos helységének Szathmár Vármegyéhez való csatoltatása Törvénybe iktatik.

Az országos Biztosságnak még 1830-ban beadott jelentése következésében az előtt Szathmár Vármegyében kebelezett Tarpa mező várossának

mitia totidem alia individua Regni Palatinus nominabit.

4. §. In reliquo Comitatus ille, cuius Jurisdictioni controversus locus subjiçietur, alteri Comitatus, cui ille decessit, si et in quantum sine administrationis publicae incommodo fieri poterit, indemnisationem per alterius aequivalentis loci traditionem, praestare tenebitur.

5. §. Commissiones autem hujusmodi articulares, in futurum decisa sua, ante procuratum eorundem effectum, Regni Comitatus, sine ulterioris cum benigno Suae Majestatis Sacratissimae annutu dispositionis, referre tenebuntur.

Articulus XXVIII.

Objecti inclavationis possessionis Siofok inter Comitatum Simeghiensem et Veszprimiensem nova assumptio et discussio decernitur.

Accomodatio subversantis inclavationis quaestionis Comitatum Veszprimiensem inter et Simeghiensem, respectu possessionis Siofok, ad regnicolarem anno 1827 ordinatam disintressatam, et inferius articulo XXXII supletam Comissionem denuo relegatur, quae Relationem suam ante executionem Regni Comitatus exhibendam habebit.

Articulus XXIX.

Incorporatio Oppidi Tarpa ad Comitatum Bereghiensem, et possessionis Falu-Dobos ad Comitatum Szathmariensem articulatur.

In sequelam Relationis Comissionis regnicolaris adhuc anno 1830. exhibitae, incorporatio oppidi Tarpa, quod antehac ad Comitatum Szathmariensem

Beregh Vármegyéhez, — Falu-Dobos helységének pedig, melly előbb Beregh Vármegyéhez tartozott, Szathmár Vármegyéhez, Ő Felségének kegyelmes hozzájárulásával lett csatoltatása Törvénybe iktatik.

XXX. Törvény Czikkely.

István-Megye helysége Bács Vármegyéhez csatoltatik.

István-Megye helysége és határa Pest Vármegyének saját kívánsága szerint, Ő Felsége kegyelmes megegyezésével Bács Vármegyéhez csatoltatik.

XXXI. Törvény Czikkely.

Krassó Vármegye Erdély ország és a' vég helyi vidék közt fenforgó határbeli villongások eránt országos Biztosság neveztetik.

Krassó Vármegyében kebeleztett Lunkány helysége és Erdély Országai Hunyad Vármegyében fekvő Hinyidor, nem különben az Oláh-Rácz ezredi vég helyi vidékben helyhez tetett Vojszlova helységek közt, valamint is érdeklett Vármegyében Erdély Ország szélein egyéb pontokon előforduló határbeli villongásoknak megvizsgálására és elhatározására, az Országgyűlés eleibe terjesztendő jelentés kötelessége mellett, következő tagokból álló országos Biztosság Ő Cs. Kir. Felsége kegyes hozzájárulásával küldetik ki:

Klobusiczi Klobusiczky Péter, Kalotsai Érsek; Szalai Gróf Barkóczy János, Cs. Kir. Aranykultsos; Revisnyei Reviczky Imre, Királyi Táblabí-

sem pertinuit, ad Comitatum Bereghensem, possessionis vero Falu-Dobos hucdum Comitatus Bereghiensis ingremiatae, ad Comitatum Szathmariensem, cum benigno Suae Majestatis Sacratissimae annutu, in legum tabulas refertur.

Articulus. XXX.

Possessio István-Megye Comitatus Bacsienis incorporatur.

Possessio István-Megye cum suo territorio, juxta proprium Comitatus Pestiensis desiderium, Comitatus Bacsienis cum benigno Suae Majestatis Sacratissimae assensu incorporatur.

Articulus XXXI.

In merito metalium differentiarum inter Comitatum Krasso, Transylvaniam, et Confinium militare articularis Deputatio nominatur.

Ad cognoscendas ac decidendas inter possessionem Lunkány Comitatus Krasso adsitam, ac Hinyidor in magno Principatu Transylvaniae, nec non Vojszlova Confinio militari legionis Valachico-Illyricae sitas, prout et in caeteris praeattacti Comitatus in limite Transylvaniae occurrentibus controversiarum punctis occurrentes metales differentias, sequens Regni Comitatus relationem praestare obligata articularis Commissio, benigne annuente Sua Majestate Sacratissima, exmittitur:

Petrus Klobusiczky de eadam Archi-Episcopus Coloczensis, Comes Johannes Barkóczy de Szala S. C. et R. A. M. Camerarius, Emericus Reviczky de

ró; Bene József Csongrád; Besse-
nyői Beóthy Ódön, Bihar Vármegyék
Követei; nem különben Krassó, Bihar,
Szathmár, és Máramaros Vármegyék
Al-Ispányai.

XXXII. Törv. Czikkely.

Az 1827: 16-ik Tör. Czikkely által
kirendeltetett Biztosságokhoz
a' meghólt, avagy másként
megakadályoztatott szemé-
lyeknek helyekbe Ország
Biztossai neveztetnek.

Minthogy némellyek azok közül,
kik az 1827-ki 16-ik Törv. Czikkely
által, több Törvényhatóságok között
megoszlott helyek eránt, és a' határ-
szélek elintézésére rendeltettek, kine-
veztetések ólta részszerént elhaltak,
részszerént másképp meggátoltatván, a'
Törvény szerént reájok bizattatott tisz-
tekben el nem járhatnak; Ő Felsége
kegyelmes hozzájárulásával helyekbe
következendők neveztetnek Biztosok-
ká:

Külömbféle Törvényhatóságokban
fekvő vagy beszegéllett helyekre nézve:

A' Dunán inneni Kerületben:

Csömöri Gróf Zay Károly, Zay-
Ugrócznak örökös Ura, Cs. Kir. arany-
kultsos, és a' Dunán inneni kerületi
Táblabírája; Báró Jeszenák János; —
Gyurcsányi Gábor, és Babóthy Imre he-
lyekbe pedig, Bencsik János Nyitra,
és Marczibányi Antal Trencsén Vár-
megyék Követei.

A' Dunántúli Kerületben:

Herczeg Battyányi Fülöp, Német-
Újvárnak örököse, Leopold Császár je-

Revisnye Tabulae Regiae Judiciariae
Assessor; Josephus Bene Csongradi-
ensis; Eugenius Beóthy de Bessenyo
Bihariensis Comitatum Ablegati, ac
Comitatum Krassó, Bihar, Szathmár,
et Marmaros Vice - Comites.

Articulus XXXII.

Comissarii Regni in locum de-
mortuorum, vel aliter impedi-
torum individuorum ad Com-
missiones per artic. 16: 1827.
ordinatas, denominantur.

Cum nonnulli ex individuis per ar-
ticulum 16: 1827. quoad loca, inter
plures Jurisdictiones divisa, et ad Com-
missiones limitaneas exmissis, a tem-
pore interventae denominationis par-
tim fati cessissent, partim aliter im-
pediti provincia, sibi articulariter de-
lata, amplius fungi nequirent; in locum
eorum, benigne annuente Sua Maje-
state Sacratissima, sequentes nominan-
tur Comissarii:

Quoad loca diversis Jurisdictioni-
bus adjacentia et inclavata.

In Districtu Cis-Danubiano.

Comes Carolus Zay de Csömör
perpetuus in Zay-Ugrocz, S. C. et R.
A. M. Camerarius, et Tabulae Distri-
ctualis Cis-Danubianae Assessor; Baro
Joannes Jeszenák; — ac in locum
Gabrielis Gyurcsányi, et Emerici Ba-
bóthy, Joannes Bencsik Nitriensis, et
Antonius Marczibányi, Trencsényensis
Comitatum Ablegati.

In Districtu Trans-Danubiano.

Princeps Philippus a Battyán per-
petuus in Német-Újvár, insignis ordi-

les rendének Commendátora, Cs. Kir. Kamarás, és val. bel. tit. Tanácsos, Vas Vármegye örökös Fő Ispánya; Gróf Szápáry Sándor, Pázmándy Dienes Komárom Vármegye Követe, és első Alispánya; — Niczky János, és Némethszeghi István helyett pedig, Szél Imre, Vass — és Torkos Mihály Moson Vármegyék Követei, 's az első ugyan Fő-Jegyzője, az utóbbi pedig első Alispánnya.

A' Tiszán inneni Kerületben.

Lányi Imre, Ungh Vármegye Fő Ispánya, Cs. Kir. Kamarás, és a' Tiszántúli kerületi Tábla Elölülője; Vajai Bárá Vay Miklós, Cs. Kir. Kamarás; a' Kir. Tábla Bárája, és Borsod Vármegye Fő Ispányi hivatala Helytartója, és Gróf Teleky Sámuel.

A' Tiszántúli Kerületben.

Vajai Gróf Vay Ábrahám Cs. Kir. Kamarás, és Máramaros Vármegye Fő Ispánya, Bárá Orczy György, Cs. Kir. Kamarás, és Bárá Podmaniczky Lajos; a' fénérintett Gróf Vay Ábrahám és Tökölyi Péter helyett pedig, Csepcsányi Tamás Békés, és Tarnay Mihály Csanád Vármegyék Követei.

A' határbeli Bíztoóságokra nézve:

Morea Ország felé: Borsiczky Adalbert, Nyitrai Káptalan Lectorja helyett, Greguska István, ugyan azon Káptalan Kanonokja.

Stájer Ország és Karniolia felé: Bárá Bedekovich Lajos, Cs. Kir. aranykulcsos, és val. bel. titkos Tanácsos, Kőrös Vármegye Fő Ispánya,
és

nis Leopoldi Imperatoris Commendator, et actualis intimus Status Consiliarius, Comitatus Castriferrei Supremus ac perpetuus Comes; Comes Alexander Szápáry, Dionysius Pázmándy Comitatus Comaromiensis Ablegatus, et ordinarius Vice-Comes; — atque in locum Joannis Niczky, et Stephani Némethszeghi, Emericus Szél Castriferrei, et Michaël Torkos Mosoniensis Comitatum Ablegati, prior quidem ordinarius Notarius, posterior autem ordinarius Vice-Comes.

In Districtu Cis-Tibiscano.

Emericus Lányi, Comitatus Unghensis Supremus Comes, S. C. et R. A. M. Camerarius, et Tabulae Districtualis Trans-Tibiscanae Praeses; Baro Nicolaus Vay de Vaja, S. C. et R. A. M. Camerarius, Tabulae Regiae Baro, et Comitatus Borsodiensis Supremi Comitatus officii Administrator, et Comes Samuel Teleky.

In Districtu Trans-Tibiscano.

Comes Abrahamus Vay de Vaja, S. C. et R. A. M. Camerarius, Comitatus Marmarosiensis Supremus Comes, Baro Georgius Orczy, S. C. et R. A. M. Camerarius, et Baro Ludovicus Podmaniczky; ac in locum suprafati Comitatus Abrahami Vay, et Petri Tököly, Thomas Csepcsányi Békésiensis, et Michaël Tarnay, Csanádiensis Comitatum Ablegati.

Ad Comissiones limitaneas.

Versus Moraviam: in locum Adalberti Borsiczky, Capituli Nitriensis Lectoris, Stephanus Greguska, ejusdem Capituli Canonicus.

Versus Styriam et Carnioliam: Baro Ludovicus Bedekovich, S. C. et R. A. M. Camerarius et actualis intimus Status Consiliarius, Comitatus Crisiensis

és a' hétszemélyes Tábla Birája; és a' meghalt Gróf Vojkfy Ferencz helyett, Gróf Draskovich János, Cs. Kir. Kamarás.

XXXIII. Törv. Czikkely.

Az 1647: 78-ik Törv. Czikkely bővebben magyaráztatik.

Az 1647-ki 78-dik Törv. Czikkely bővebb magyarázatjára rendelkeztek: hogy az Ország minden nemesei, úgy a' szab. Kir. városok polgárai, ha mindjárt kereskedést, vagy mesterséget gyakorolnának is, a' hely-pénztől mentek és szabadok legyenek.

XXXIV. Törv. Czikkely.

Az egyházi és minden illy természetű Tizedről.

Addig is, míg a' tizedek kérdése egész kiterjedésében tanátskozás és határozás alá vétetik, következő rendszabások tétettek:

Mind azon határozatok, mellyek a' fentebbi VII-ik Czikkelyben a' kilenczed beszédésének módjáról, idejéről, és a' megváltási szerződések előmozdításáról hozattak, az egyházi, és illy természetű tizedekre is kiterjesztetnek; az öszvehordással a' tized adók ezután se tartozván; úgy szinte mind azokból, mellyekből a' kilenczed adásának kötelessége az említett VII-dik Törv. Czikkely által megszüntetett, a' tized adása is hasonlóúl megszűnik.

XXXV. Törv. Czikkely.

Az 1659-ki 53-ik Törvény rendelete módosíttatik.

Igazságosnak esmértetvén: hogy azon esetben, midőn az 1659-ki 53-

ensis Supremus Comes et Tabulae Septemviralis Assessor; et in locum denati Comitiss Vojkfy, Comes Joannes Draskovich, S. C. et R. A. M. Camerarius.

Articulus XXXIII.

Tenores articuli 78: 1647. clarificantur.

In uberiorem articuli 78: 1647. explanationem decernitur: ut omnes Regni nobiles, prout et cives liberarum Regiarum civitatum, etiamsi quæstum aut opificium exercerent, a taxa stationali immunes et exempti sint.

Articulus XXXIV.

De clericali, et hujus indolis Decimis.

Interea etiam, donec objectum decimarum in tota sui extensione pertractatum et definitum fuerit, statuitur:

Ut ea omnia, quae in praecedente articulo VII., quoad nonae desumptionis modum, tempus item quoad promovendos relictionales contractus determinata sunt, ad clericales, et hujus indolis decimas quoque extenduntur; decimas dantibus nec in futurum ad convectionem obligatis; non absimiliter, a quibus objectis vi praeprovocati articuli VII-mi obligatio nonam praestandi cessavit, ab iis pari ratione nec decima praestabitur.

Articulus XXXV.

Dispositio articuli 53: 1659. modificatur.

Pro justo agnito eo: ut in casu dum sensu articuli 53: 1659. in lo-

dik Törv. Czikkely értelmében a' helybeli Tanács helyett más helybeli Bíróság öszvehivandó, az ezen célra teendő költségek azon városnak pénztárából fizetessenek meg, mellynek érdeke forog fenn; e' részben tehát megváltoztatván az említett Törvény Czikkely rendelete, e'beli költségek a' felhívott Törvény rendeletéhez képest egyedül csak azon esetre lesznek maga a' városi Tanács által viselendők, ha ezen bírósági öszvehívásnak a' Tanács vétkeisége vagy elmulasztása miatt, kellene megtörténnie.

XXXVI. Törv. Czikkely.

Az egyesek költségein készítettő vízi munkálatoknak előmozdításáról.

Az 1807-ik évi 17-ik Törvény céljának könnyebb és biztosabb elérhetése végett, rendeltetik: hogy mind az, a' ki a' közbirtokosok nagyobb részének megegyezése, vagy ezeknek folyamodására a' köz határozat következésében munkálatba vett töltések, vagy vízi gátok által a' víz öntésektől oltalmaztatik, úgy az, kire hasonlóképen egyeseknek költségein kezdett munkálatok jótékonyok, a' reá háramló jobblét, vagy haszonhoz aránylag, az illető Törvényhatóság által kidolgozandó mérték és kulcs szerént, a' munkálatokban, és az ezekre szükséges költségekben, — megváltoztatván e' részben a' felhívott Törvénynek rendelete, — részt venni köteles legyen — minek tellyesítésére az attól vonakodó a' tisztii Ügyvéd által, a' Törvényszék előtt indítandó perrel, az ennek költségei megfizetése, és az ellenzés által ne talán okozott károknak kipótlása mellett, fog szorítatni, a' birtokon kívüli felyebbvitelt kivéve, egyéb törvényes orvoslatoknak helye nem lévén.

cum gremialis Magistratus, Judicium aliunde convocari debet, expensas hoc scopo requisitas illius civitatis cassa ferat, cujus interessentia subversatur; alterata hac in parte memorati articuli dispositione, statuitur: ut hujus generis expensae, ad sensum citatae legis, tum saltem per Magistratum civicum supportentur, si talismodi Judicii convocatio, propter culpam, aut neglectum Magistratus intervenerit.

Articulus XXXVI.

De promovendis hydraulicis operibus, quae sumptibus privatorum perficiuntur.

Pro facilius certiusque assequendo salutari articuli 17: 1807. scopo statuitur: ut omnis, qui ab exundationibus per aggeres et cataractas, ex consensu majoris partis compossessorum, vel ad horum recursum e determinatione publica erectas, majus, aut ex aliis simili modo privatis sumptibus susceptis hydraulicis operibus beneficium capit, pro ratione commoditatis aut utilitatis in eundem redundantis, juxta mensuram et clavim per Jurisdictionem elaborandam, in operis et expensis, hoc fine necessariis, — alterata hac in parte praecitatae legis dispositione, — partem capere obligetur, reluctansque ad hoc, actione Fiscii magistratualis coram Sedria erigenda, una cum expensarum litis, damnorumque nefors e renitentia hac enatorum refusione, praescissis quibusvis juridicis remediis, ac appellata solum extra dominium admissa, stringendus veniat.

XXXVII. Törv. Czikkely.**A' nemzeti Muzeumról.**

Azon tekintetekhez képest, melyeket a' Muzeum a' nemzeti mivelődésre és díszre, úgy mindennemű jelesebb emlékeknek gyűjtésére és fentartására nézve méltán kíván, felvévén ezen hazai intézetnek jelen állapotját, meghatároztatik:

1. §. Egy új épületnek, mely a' gyűjtemények czélerányos elhelyeztetésüknek és megőrzésüknek alkalmasan és díszel megfeleljen, az intézet telkén leendő felállítása végett, 500,000 forintok ajánltatnak; mely somma egyéb segedelmek módjára, a' Törvényhatóságok között egyedül a' nemesi rendre, és azokra, kiket a' Törvény ezen név alatt foglalva ért, fog felosztatni, és az 1807-dik évi 2-dik Törvény Czikkely rendelete szerint, léssen beszédendő.

2. §. Az Intézet szükségeinek fedezésére, de leginkább azon okból, hogy annak gyűjteményei esztendőnként nevezetesebben gyarapítassanak, a' felkelési concurrentialis fundus fenmaradott kész pénznek kamatja, mely az 1825/7: 17-dik Törvény Czikkely 2-dik §-sa által a' Ludovicea intézet számára rendeltetett, ideiglen a' muzeum jövedelmeihez kaptatnak.

3. §. Jankovich Miklós gyűjteményének a' nemzeti muzeum számára történt megvétele helybenhagyatván, annak kifizetésére 125,000 forintok ajánltatnak, oly móddal: hogy a' kettős példányok megszerzése után fenmaradandó somma, a' muzeum egyéb szükségei pótlására fordítassék; — mely somma szinte az 1-ső §. értelmében léssen kivetendő és beszédendő.

4. §. A' nemzeti muzeum mindennemű gyűjteményeiről részrehaj-

Articulus XXXVII.**De Musaeo nationali.**

E respectibus, quos Museum ratione culturae et decoris nationalis, clariorum item omnis generis momentorum collectionis et conservationis merito exposcit, — sumpto in considerationem praesenti patrii hujus instituti statu, decernitur:

§. 1. Ad exstruendum in fundo instituti novum aedificium, quod collectionum fini, congruae dislocationi et conservationi aptum, unave decorum sit, 500,000 floreni offeruntur, — quae summa, ad modum aliorum subsidiorum, inter Jurisdictiones, unice ad nobiles et quos lex sub hac nomenclatione comprehendit, repartienda, et juxta dispositionem articuli 2: 1807. incassanda erit.

§. 2. Pro tegendis institutis necessitatibus, praecipue vero finem in eum, ut collectiones illius per annos notabilius augeantur, interusurium parati aeris, quod in fundo insurrectionali-concurrentionali remansit, et anni 1825/7 art. 17 §. 2. Academiae Ludovicae addictum est, provisorie proventibus musei adjicitur.

§. 3. Contractu emptionali, quo collectio Nicolai Jankovich pro parte musei nationalis comparata est, rati-habito, ad ejus pretium exsolvendum, 125,000 floreni offeruntur, ea ratione: ut residua a duplicatis coemendis summa, ad alias musei necessitates convertatur; — quae summa itidem in sensu §. 1-i repartienda, et incassanda erit.

§. 4. De omnibus musei collectionibus, sub controlleria disinter-

latlan tagoknak ellenőrségük alatt, tökéletes név-jegyzékek készítesse- nek, melly jegyzékek Országgyűlési alább kinevezett Választmány által meghitelesítettván, az Ország Tör- vényhatóságaival közölni fognak. Melly választmánynak tagjai követke- zendők:

A' Fő Rendi Tábla részéről.

Vásáros Náményi B. Eötvös Ig- nacz, Ő Cs. Kir. Felsőge Kamarássa és valóságos belső titkos Tanácsossa, Királyi fő Pohárnok Mester, és Abauj Vármegye Fő Ispánja; Lánczy Lán- czy József Ő Cs. Kir. Felsőge valósá- gos belső titkos Tanácsossa, hétsze- mélyes Táblabíró, és Békés Várme- gye Fő Ispánja; Vásonkeői Gróf Zi- chy István, Sz. István Apostoli Ki- rály jeles rendjének nagy Keresztesse, nem különben a' Burkus Király fekete és veres sas Rendjének vitéze, Ő Cs. Kir. Felsőge Kamarássa, val. belső titkos Tanácsossa, és Veszprém Vár- megye Fő-Ispánja; Gróf Majláth Jó- sef, Gróf Károlyi György.

A' Fő tisztelendő egyházi rendből.

Frimm János, az Egri Káptalan Kanonokja és Követje; Sághy Mihály a' Szombathelyi Káptalan Kanonokja és Követje.

A' Királyi Tábla részéről.

Gosztonyi Pál, Ő Cs. Kir. Felső- ge Tanácsossa és Al-Ország Bíró; Plathy Mihály Nádori hivatal Itélő Mestere; Földvály Ferencz Királyi Táblabíró.

Horvát Ország részéről.

Busán Hermán Horvát, Dalmát és Tót Ország Követje.

A' Dunán inneni Kerületből.

Andrássy Jó'sef, Esztergam Vár- megye Követje; Rudics Jó'sef Bács, Bor-

satorum membrorum, catalogi confi- ciantur, qui per exmissam ab infra De- putationem regnicolarem authentican- di, et cum Jurisdictionibus Regni com- municandi erunt. Cujus quidem De- putationis membra sunt sequentia:

Ex parte Tabulae Procerum.

Liber Baro Ignatius Eötvös de Vásáros Námény, S. C. et R. A. M. Camerarius, et actualis intimus Status Consiliarius, Pincernarum Regalium Magister, et Comitatus Abaujvárien- sis supremus Comes; Josephus Lan- czy de eadem, S. C. et R. A. M. ac- tualis intimus Status Consiliarius, Tabulae Septemviralis Assessor, et Comitatus Békesiensis supremus Co- mes; Comes Stephanus Zichy de Vá- sonykeő Ins. Ord. S. Stephani Regis Apostolici magnae Crucis Eques, Re- gis item Borussiae ab aquila nigra, et ab aquila rubra Eques, S. C. et R. A. M. Camerarius, et actualis intimus Status Consiliarius, nec non Comita- tus Veszprimiensis supremus Comes; Comes Josephus Majláth; Comes Geor- gius Károlyi.

Ex parte venerabilis Cleri.

Joannes Frimm, Capituli Agri- ensis Canonicus et Ablegatus; Mi- chaël Sághy, Capituli Sabariensis Ca- nonicus, et Ablegatus.

Ex parte Tabulae Regiae.

Paulus Gosztonyi, S. C. et R. A. M. Consiliarius, et Vice-Judex Curiae; Michaël Plathy, officii Pala- tinalis Protonotarius; Franciscus Föld- vály Assessor Tabulae Regiae.

Ex parte Regni Croatiae.

Hermanus Busán, Regnorum Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae Ab- legatus.

Ex Districtu Cis Danubiano.

Josephus Andrássy Comitatus Strigoniensis Ablegatus; Josephus Rudics,

Bóresiczky István Trencsén Vármegyéek Al-Ispánjai és Követjei; Kubinyi Ferencz, Nógrád Vármegye Követje.

A' Dunántúli Kerületből.

Deák Ferencz, Zala Vármegye Követje; Pázmándy Dienes, Komárom Vármegye Alispánja és Követje; Somsich Miklós, Somogy, és Bezerédy István Tolna Vármegyéek Követjei.

A' Tiszán inneni Kerületből.

Gróf de la Motte Károly, Gömör, Bernáth 'Sigmund, Ungh; Palóczy László, Borsod, és Brezovay Jó'sef, Heves Vármegyéek Követjei.

A' Tiszántúli Kerületből.

Klauzál Gábor, Csongrád; Hertelendy Miksa, Torontál; Szentpály László Ugocsa, és Beóthy Ödön, Bihar Vármegyéek Követjei.

A' Jelen nem lévők részéről.

Göntyú Sámuel, Kossuth Lajos.

A' Kerületek részéről.

Kálmán Sándor, a' Jász és Kún Kerületek Követje.

A' szabad Királyi Városok részéről.

Kricske Jó'sef Lócse; Vághy Ferencz Sopron; Poroszlay Fridrik Debreczen, és Koleda András, Buda szabad Kir. városok Követjei.

XXXVIII Törv. Czikk.

A' nemzeti Muzeumra folytatva tett ajánlásokról.

A' nemzeti muzeumra 1827-iki Országgyűlés ólta tett több rendbeli nemes lelkű adakozások, az 1808-ik évi 8-dik Törvény Czikkely értelmében örök emlékül Törvénykönyvbe iktattatnak.

Rudics, Eacsiensis, Stephanus Bóresiczky, Trenchiniensis Comitatum Vice-Comites et Abligati; Franciscus Kubinyi, Comitatus Neogradensis Abligatus.

Ex Districtu trans Danubiano.

Franciscus Deák, Comitatus Zaladiensis Abligatus; Dionisius Pázmándy, Comitatus Comaromiensis Vice-Comes et Abligatus; Nicolaus Somsich Simeghiensis, et Stephanus Bezerédy Tolnensis Comitatum Abligati.

E Districtu Cis-Tybiscano.

Comes Carolus de la Motte Gömöriensis; Sigismundus Bernáth, Unghváriensis; Ladislaus Palóczy Borsodiensis, et Josephus Brezovay Hevesiensis, Comitatum Abligati.

E Districtu Trans-Tybiscano.

Gabriel Klauzál, Csongradiensis; Maximilianus Hertelendy, Torontaliensis; Ladislaus Szentpály Ugocsenensis, et Eugenius Beóthy Bihariensis, Comitatum Abligati.

Ex parte Absentium.

Samuel Gönczy, Ludovicus Kossuth.

Ex parte Districtuum.

Alexander Kálmán, Districtuum Jazygiae et Cumaniae Abligatus.

Ex parte lib. Reg. Civitatum.

Josephus Kricske Leuchoviensis, Franciscus Vághy, Soproniensis, Fridericus Poroszlay Debrecziensis, et Andreas Koleda Budensis, lib. Reg. civitatum abligati.

Articulus XXXVIII.

De oblationibus ad Museum nationale continuative factis.

Varii ordinis generosa oblata, ad rationem musei nationalis inde a Comitibus 1827. facta, sensu articuli 8. 1808. in perennem rei memoriam legum codici inferuntur.

1. §. Gróf Illésházy István, Fő Asztalnoknak, a' Haza oltárára tett nemes lelkü adakozása, melly szerint igen jeles könyvtárát, és nagy becsű diplomai gyűjteményét, a' hazának nagy lelküen áltadá; úgy szin- te

2. §. Felső Eöri Pyrker János László, Pátriárcha és Egri Érseknek azon nemes tette, minélfogva ritka jelességű becses kép gyűjteményét a' nemzeti muzeum gyarapításául, a' hazának felajánlá, — nem különben

3. §. Ugyan e' végre tett kö- vetkező nemes lelkü adakozások:

Gróf Széchényi Lajosé	10,000 for.
Kubinyi Péteré két izben	2600.
Pruzsinszky Andrásé	200.
Ritter János, Kristof, Hector, Vilmos testvéreké	600.
Muraközy Jó'sefé	400.
Villax Ferdinánd Zirczi Apaté	900.
Frimm János, Egri Fő Kápta- lan Követeé	1000.
Külkey Henrik, Vilmos fijával 12 aranyba	54.

XXXIX Törv. Czikkely.

A' Ludovicea magyar katonai intézetre folytatva tett ada- kozásokról.

A' haza oltárára tett nemes lel- kü adakozások örök emlékezetet ér- demlő megeszméréséül, a' magyar Lu- dovicea katonai Intézet számára 1827-iki Országgyűlésétől fogva ré- szint kész pénzben, részint pedig kö- telezvényekben tett ajánlások, az a- zokat tevők neveivel 1808-dik évi 7-ik Törvény Czikkelyhez képest Tör- vénykönyvbe iktattatnak, mint kö- vetkezik:

§. 1. Donum Comitiss Stephani Illésházy, Dapiferorum Regalium Ma- gistri, ad aram patriae oblatum, quo insignem suam bibliothecam, et ma- gni pretii collectionem diplomatum, generoso animo patriae tradidit; prout

§. 2. Nobile factum Joannis La- dislai Pyrker de Felső Eör, Patriar- chae et Archi Episcopi Agriensis, quo preclaram suam collectionem i- maginum in augmentum musei na- tionalis patriae obtulit, non secus

§. 3. Ad eundem scopum facta sequentia generosa oblata

Széchényi Ludovici Co- mitis	10,000 fl.
Kubinyi Petri duabus vicibus	2600.
Pruzsinszky Andreae	200.
Ritter Joannis, Cristophori, Hectoris, Vilhelmi, fra- trum	600.
Muraközy Josephi	400.
Villax Ferdinandi Abbatis	900.
Frimm Joannis, Ablegati Archi Capituli Agriensis	1000.
Külkey Henrici, cum filio Vil- helmo 12 frusta auri	54.

Articulas XXXIX.

De oblati, ad fundationem Academiae militaris, hunga- ricae Ludoviceae continuati- ve factis.

In perenni memoria dignam re- cognitionem donorum, ad aram pa- triae generoso animo praestitorum, oblata, pro parte Academiae milita- ris hungaricae Ludoviceae a Comi- tiis anni 1827 partim in parata pecu- nia, partim in obligatoriis facta, cum nominibus offerentium, conformiter articulo 7: 1808. inarticulantur se- quenti modo:

	P.	P.
	for.	kr.
Egy nevét elhaltató Kalo-		
csai Megyei Pap „ „	8	40 ⁶ / ₅
Békés Vármegye „ „	20	23 ⁶ / ₅
Szutsits Jó'sef, úgy mint haj-		
dani Vörös István vég-		
rendelete végrehajtója	400	—
Rajcsányi Bálint „ „	100	—
Festetics László, gr. „ „	37,500	—
Eszterházy Miklós, Herczeg	4856	42 ³ / ₈
Elcz Imre József, gr.	4856	42 ³ / ₈
Eszterházy Miklós, gr. mint		
Tatai Eszterházy Ferencz		
gr. örökösse „ „	4856	42 ³ / ₈
Ugyan az „ „ „	4856	42 ³ / ₈
Jatskovich János „ „	20	—
Sufflay Fülöp „ „	200	—
Kállay Kristóf „ „	190	24
Köch Jó'sef „ „	6	8 ¹ / ₂₀
Asdorfer Ferencz „ „	400	—
Draskovich György gr.	1000	—
Szabadka Királyi város.	4856	42 ³ / ₈
Széchenyi Lajos gr. „ „	6800	—
Zichy János grófnak elma-		
özvegye, fiával Zichy Já-		
nos gróffal „ „	4856	42 ³ / ₈
Honth Vármegye „ „	19	—
Áldassy Ignác „ „	1240	—
Festetics Antal „ „	600	—
Rajcsányi Bálint „ „	54	—
Temes Vármegye „ „	452	38 ⁴ / ₈
Felső-Bánya város Tanácsa	500	—
Kassa Kir. városá kötelez-		
vényben két nevendé-		
kért „ „ „	13,600	—
Ugyan ez épület felállításá-		
ra „ „ „ „	13,600	—
Battyányi János gr. „ „	10,000	—
Arad Vármegye „ „	18	6
Rudics Jó'sef „ „	5762	1 ² / ₈
Debreczen városa „ „	2666	46
Nagy-Szombat városa „ „	100	—
Fejér Vármegye „ „	174	—
Bihar Vármegye „ „	3600	—
Odry Eva, Polimberger		
György elmaradott Özve-		
gye kötelezvényben „ „	5860	33
Bács Vármegye „ „	352	—
Szerém Vármegye „ „	269	—
Fiume kormányozói Taná-		
csa „ „ „	200	—
Temes Vármegye „ „	229	10
Apponyi György gr. köte-		
levényben „ „	4856	42 ⁴ / ₈
Radvánszky Antal „ „	600	—

	Conv.	Mon.
	fl.	kr.
Anonymus Diaecesis Colo-		
censis Sacerdos „ „	8	40 ⁶ / ₅
Comitatus Békensiensis „ „	20	23 ⁶ / ₅
Szucsics Josephus, qua Ste-		
phani quondam Vörös te-		
stamenti executor „ „	400	—
Rajcsányi Valentinus „ „	100	—
Festetics Ladislaus Comes	37,500	—
Eszterházy Nicolaus, Prin-		
ceps „ „ „	4856	42 ³ / ₈
Elcz Emericus Jeseplus Co-		
mes „ „ „	4856	42 ³ / ₈
Eszterházy Nicolaus Comes,		
qua Tatensis Francisci		
Comitis Eszterházy hae-		
res „ „ „	4856	42 ³ / ₈
Idem „ „ „	4856	42 ³ / ₈
Jatskovich Joannes „ „	20	—
Sufflay Philippus „ „	200	—
Kállay Christophorus „ „	196	24
Köch Josephus „ „	0	8 ¹ / ₂₀
Asdorfer Franciscus „ „	400	—
Draskovich Georgius Comes	1000	—
María Theresiopolis Lib.Reg.		
Civitas „ „ „	4856	42 ³ / ₈
Széchenyi Ludovicus Comes	6800	—
Zichy Joannis Comitis vi-		
dua cum filio suo Comite		
Joanne Zichy „ „	4856	42 ³ / ₈
Honthensis Comitatus „ „	19	—
Áldassy Ignatius „ „	1240	—
Festetics Antonius „ „	600	—
Rajcsányi Valentinus „ „	54	—
Temessiensis Comitatus	452	38 ⁴ / ₈
Magistratus civitatis Felső		
Bánya „ „ „	500	—
Cassoviensis civitatis pro		
duobus juvenibus in ob-		
ligatione „ „	13,600	—
Eadem pro extructione ae-		
dificii „ „ „	13,600	—
Battyányi Joannes Comes	10,000	—
Aradiensis Comitatus „ „	18	6
Rudics Josephus „ „	5762	1 ² / ₈
Debreczinensis Civitas „ „	2666	46
Tyrnaviensis Civitas „ „	100	—
Albensis Comitatus „ „	174	—
Comitatus Bihariensis „ „	3600	—
Odry Eva, relicta vidua		
Georgii quondam Polim-		
berger, in obligatione	5860	33
Bacsiensis Comitatus „ „	352	—
Syrmiensis Comitatus „ „	269	—
Consilium Gubernii Flumi-		
nensis „ „ „	200	—
Comitatus Temesiensis	229	10
Apponyi Georgius Comes in		
obligatione „ „	4856	42 ⁴ / ₈
Radvánszky Antonius „ „	600	—

	P.	
	for.	kr.
Szepesi XVI városok kötelezvényben „ „	5833	20
Vojnits Máté „ „	6667	—
Mandell Lajos Báró, kötelezvényben „ „	10,000	—
Zerdahelyi Jó'sef kötelezvényben „ „	1000	—
Festetics Antal, e' végre ajánlott kerti részben és épületekben „ „	6666	40
Prietto Leopold, Budai város „ „	2456	—
Thuróczy Jó'sef „ „	1000	—
Pest városa, a' Ludovicea telkinek megtoldásán kívül „ „ „	13,330	20
Külkey Henrik, 12 darab arannyal. „ „	54	—
Vivenot testvérek „ „	1000	—

	Conv.		Mon.	
	fl.	kr.	fl.	kr.
Scepusiensia XVI oppida in obligatione „ „	5833	20		
Vojnics Mathaeus „ „	6667	—		
Mandel Ludovicus Baro in obligatione „ „	10,000	—		
Zerdahelyi Josephus „ „	1000	—		
Festetics Antonius in fundis et aedificiis „ „	6666	40		
Prietto Leopoldus „ „	2456	—		
Thuroczy Josephus „ „	1000	—		
Pestiensis Civitas praeter augmentum fundi „ „	13,330	20		
Külkey Henricus 12 frusta aureorum „ „	54	—		
Fratres Vivenot „ „	1000	—		

XL. Törvény Czikkely.

Bárdányi Gróf Buttler Jánosnak a' magyar Ludovicea katonai intézetre tett ajánlata Törvénybe iktatik.

Az Ország Rendei hálás érzéssel vették Bárdányi gróf Butler Jánosnak a' magyar Ludovicea katonai intézetre tett jeles hazafui adakozását, melly szerint az 1812: 2-dik Törvény Czikkelyben említett előbbeni ajánlásán felül, most ujlag az Intézet javára 126,666 forintokat 's 40 krajtzárokat lekötelezett, 's ez által öszvesen 20 ifjakkak ezen intézetbe leendő felvételekre és neveltetésekre országos végzés szerint megkí, vántató állandó tőkét alapított meg; felosztván az ezekre nézve minden vallás külömsége nélkül leendő bemutatási just, a' következő Vármegeyék között olly módon: hogy

Heves	Vármegeye	két,
Ungh	—	két,
Pest	—	két,
Nógrád	—	két,

Articulus XL.

Oblatum pro Academia militari Ludovicea Comitibus Joannis Buttler de Bárdány inarticulatur.

Status et Ordines Regni grato suscipiunt animo eximiam Comitibus Joannis Buttler de Bárdány pro Academia militari Ludovicea munificentiam, vigore cujus praeter oblatum jam etiam articulo 2: 1812. contentum, recentissime pro bono Instituti 126,666 florenos 40 xros obligavit, taliterque jam capitale, diaetali determinationi conformiter pro educatione in dicto Instituto universim 20 juvenum requisitum fundavit, quorum praesentandi jus nullo discrimine religionis habito, sequentes inter Comitatus distribuit, eo modo ut:

Hevesiensis	—	duos,
Unghvariensis	—	duos,
Pestiensis	—	duos,
Neogradiensis	—	duos,

Bihar	Vármegye	két
Borsod	—	—
Szabolcs	—	—
Gömör	—	egy,
Zemplén	—	—
Abauj	—	—
Torna	—	—
Beregh	—	—
Ugocsa	—	—

Ifjakat mutathassanak be.

Hogy tehát illy ritka példájú és követésre méltó hazafiui buzgóságnak örök emléke fenmaradjon, ezen ajánlást Ő Felségének kegyelmes hozzájárultával az Ország Rendei e' jelen Törvény Czikkelybe iktatják.

XLI. Törvény Czikkely.

A' Pesten országos költségen felállítandó nemzeti Játékszínről.

A' jól elrendelt Játékszínnek a' nemzeti kifejlődésre, a' nyelv pallérozásának előmozdítására, és az erkölcsiség ez által is bővebb kimivelésére az országos Rendek által elesmért jótékony hatása tekintetéből, Pesten felállítatni óhajtott nemzeti Játékszínre nézve határoztatik:

A' Bu-la és Pest közt felállítandó híd tárgyában kirendelt országos Küldöttség megbizatik: hogy Ő Cs. Kir. Fő Herczegségének az Ország Nádo-rának elnöksége alatt, figyelembe véve a' Pesten építésben lévő Színház környülményeit, egy nemzeti diszes Játékszín tervét az ahhoz kívántató költségi számolással kidolgozza, és a' hazafiakat ezen célra teendő adakozásokra a' Törvényhatóságok útján, és közvetlen is felszóllítván, ha elegendő pénzt szerezhethet a' nemzeti Játékszín Pest várossában, Cs. Kir. Fő Herczegsége az Ország Nádo-ra által e' végre kijelelt nemzeti tulajdonná örömmel

Bihariensis	—	duos
Borsodiensis	—	—
Szabolcsensis	—	—
Gömöriensis	—	unum
Zempliniensis	—	—
Abaujvariensis	—	—
Tornensis	—	—
Bereghiensis	—	—
Ugocsensis	—	—

Juvenes praesentare possint.

Ut igitur tam rari, et imitatione digni patriotici zeli perenne supersit monumentum, oblatum hocce annuente Sua Majestate Sacratissima Status et Ordines praesenti articulo inserunt,

Articulus XLI.

De Theatro nationali sumtu nationali Pestini erigendo.

E consideratione illa, quod Pestini erigendum bene coordinatum nationale Theatrum communibus votis expetatur, in evolvendam nationalitatem, culturam linguae, moresque hoc etiam modo amplius perpoliendos, ut Status et OO. Regni agnoscunt faventes effectus latorum statuitur:

Regnicolaris Deputatio circa pontem Budam inter et Pestinum exstruendum exmissa, sub praesidio Suae Serenitatis Domini Regni Palatini, sumtis in considerationem circumstantiis Theatri, quod Pestini actu struitur, planum decori Theatri nationalis, et respectivum sumtuum projectum elaborret, et Regnicolas ad oblata hoc fine facienda, tam via Jurisdictionum Regni, quam immediate provocando, si sufficientem pecuniae summam conflare poterit, Theatrum nationale in fundo, per Suam Serenitatem Caesareo Regiam Dominum Regni Palatinum ad hunc finem designato, qui, ut in nationale

fogadott, és magyar Játékszín építésre ezennel szánt telken, létre hozza; ha hogy pedig reménylett sikert nem érhetne, ezen nemzeti kívánságnak mi módon lehető legczélerányosabb eszközölhetése eránt jövő Országgyűlésre kimerítő javaslatot adjon.

XLII. Törvény Czikkely.

A' tébolyodottak' Intézetére tett ajánlásokról.

Az elméjekben háborodott szerencsétlenek ápolására tett azon ember-szerető ajánlás, melly szerint Gróf Nádasdy Paulai Ferencz, Váczi Püspök, hajdan Váczon volt Theresianumnak épületét, melly később Ludoviceum katonai intézet tulajdonává lett, megvén, azt jótévéleg a' fenelőadott célra ajándékozta; — ugy szinte Gáspárik Kázmér, Váczi Káptalan' Követének nevezett épület felkészítésére ezer pengő forintban tett adakozása, az érdem méltó emlékezetéül Törvénykönyvbe iktattatnak.

XLIII. Törvény Czikkely.

1681-ki 55-ik Törvény Czikkely világosítatik.

Vass Vármegyében kebeleztetett Órségi Kerület lakosai kiváltságos jusaiktól állítólag történt erőszakos megfosztása eránti panaszainak bírói elintéztethetése végett, az 1681: 55. Törvény Czikkely rendelete akkép világosíttatik, hogy a' panaszolkodók igazaik bebizonyítását rendes Törvény útján eszközölhessék; minek könnyebbitése végett ügyöket a' Korona Ügyvédje pártolása alá veendi.

propriatatem gratanter accipitur, ita hisce pro erigendo Theatro nationali destinatur, exstrui procuret, si vero speratum effectum minus consequeretur, de qua ratione maxime idonee explendo nationali hoc desiderio, proximis Regni Comitibus projectum exhibeat.

Articulus XLII.

De oblatiis pro Gyrgato factis.

Oblatum ad infelicium mente turbatorum sublevationem amore humanitatis factum, quo Co. Franc. a P. Nádasdy Episc. Vaciensis, aedes, quae Theresiani quondam Vacien. fuerè, ac tardius in proprietatem Academiae militaris Ludoviceae devenerunt, emendo, eas benefice fini superius attacto dicavit; — Casimirus vero Gasparik Ablegatus Capituli Vaciensis ad instruendas memoratas aedes, mille florenos conventionales donavit, in condignam meritorum memoriam inarticulantur.

Articulus XLIII.

Articulus 55: 1681. clarificatur.

Eo scopo: ut querelae Incolarum Districtus Órség, Comitatus Castriferrei ingremiati, de praetensiva violenta jurium suorum privilegialium ademptione formatae, judicialiter disquiri valeant, articulus 55: 1681. in eo clarificatur, ut querulantibus facultas sit, iura sua via juris requirendi, pro hujus facilitatione una assistentia Fiscii Regii ipsis tributa.

XLIV. Törvény Czikkely.

A' mostani Országgyűlése költségeinek szabad ajánlasképen a' nemesi rend által való viseléséről.

1. §. Ezen Országgyűlésének külföldben a' Vármegyék házi pénztárai által viselni szokott minden költségeit, csupán ezen esetre, és minden innen származtatandó következtések nélkül szabad ajánlasképen egyedül a' nemesi rend, és azok, kiket a' Törvény azon nevezet alá foglalva ért, fogják viselni; ez alól azokat sem vévén ki, kik vagy magok személyesen, vagy mások által vannak ezen az Országgyűlésén jelen, sőt még azokat sem, kik magok követségi tisztel vannak felruházva.

2. §. Ugyan azon mostani Országgyűlési költségeket minden egy Vármegyé egyedül csak saját Követjei részére fogja kiszolgáltatni; a' napi fizetéseknek a' közelebb múlt Országgyűlésén meghatározott mennyisége a' jelenvalóra is megállapítván.

3. §. Ezeknek az Országgyűlési költségeknek személyenként való kivétele kultsát, és beszédése módját mindazonáltal, a' Vármegyék Közönségei fogják elrendelni; azokat pedig, kik az általok meghatározott kivétel szerént a' Törvényhatóságok által kiszabandó határ idő alatt, eleget tenni nem akarnának, az 1807. esztendőbeli 2-ik Törv. Czikkely 17-ik szakasza szerént, a' fizetésre törvényes úton szorítani.

4. §. Horvát Országra is hasonlóul kiterjesztetik ezen Törvény rendelkezése, szabadon fenmaradván azon felosztásbeli mód, mellyel az Ország az ajánlások, és segédelmek több egyéb eseteiben is közgyűléseiben ekkoráig élt; — egyéb-

Articulus XLIV.

Intuitu expensarum modernorum Comitiorum ad instar liberi oblati per nobiles Regni praestandarum.

Cunctae expensae Comitiorum horum, quas cassae Comitatum domesticae secus supportare solebant, pro hoc speciali duntaxat casu, et citra ullam ex hinc nectendam consequentiam, ad instar liberi et benevoli oblati unice per Nobiles Regni, et quos Lex sub hac nomenclatione complectitur, ne illis quidem, qui Comitibus his in persona, vel medio aliorum intersunt, quin nec illis, qui munere ablegationis funguntur, exceptis, praestabuntur.

§. 2. Quas quidem expensas diaetales quilibet Comitatus propriis duntaxat Nunciis solvendas habebit; quantitate diurnorum postremis Comitibus defixa, pro hac etiam Diaeta stabilita.

§. 3. Clavim nihilominus individualis expensarum earumdem diaetaliu subrepartitionis, modalitatem item incassationis, ipsamet Comitatus Universitas defiget; illos autem qui semet intra terminum per Jurisdictiones defigendum in persolvenda sibi emensa rata morosos exhiberent, praescripto §. 17. art. 2: 1807. conformiter, ad solvendum via juris stringi procurabit.

§. 4. Dispositio legis hujus ad Regnum quoque Croatiae, salva in aliis etiam oblatores, et subsidiorum casibus repartitionis modalitate, in generali ejusdem Regni Congregatione hactenus observata, extenditur; — caeterum quoad liberas et Regias

iránt a' Királyi városokra, és külön portákkal bíró több Törvényhatóságokra nézve, saját Követeik eránt az eddig gyakorlott szokás meg fog tartatni.

XLV. Törvény Czikkely.

A' perek folyamatáról.

A' perek gyorsabb folyamatának eszközöltetése végett ezen tárgyban teendő bővebb intézkedésig rendelkeznek:

1. §. A' jövő Országgyűlése alatt a' Kir. Udvari fő Törvényszékek-nél, és a' Báni Táblánál a' büntető, tisztii, ügyvédi, és választó perek, nem különben a' szegényeknek, özvegyeknek, árváknak felyebbvitt polgári pereik, és ezen megnevezett pereknek a' felvételben való elsőbbségek mellett, minden egyéb polgári felyebbvitt perek, vizgálat alá vétetnek, a' hozott ítéletek kihirdettetnek és végrehajtatnak; még pedig a' Kir. Tábla ezen perekre nézve két Tanácsban fog ítélni.

2. §. Minden egyéb Itélőszékekre nézve az 1830-ik évi 6-dik Törv. Czikkely 1. §-ban foglalt rendelkezés a' jövő Országgyűlésének ideje alatt is kiterjesztetik.

3. §. Hogy pedig Országgyűlésén kívül, az özvegyült pereknek gyorsabb elíteltetése eszközöltessék, mindennemű felyebbvitt perek a' Kir. Táblánál két Tanácsban fognak ítélet alá vétetni — ezen Táblának Elnöke által a' Törvényszakas kezdetével mind a' két Tanácshoz, azokban egész Törvényszak alatt változatlanul megmaradó, és elegendő tagok neveztetvén ki; a' Kir. Tábla tagjai számának ezen tekintetből szükségessé vált neveltetéséről, Ő Felsége kegyelmesen fog gondoskodni.

XLVI.

civitates, ac reliquas Jurisdictiones separatas portas habentes, relate ad proprios Nuncios praevigens usus observabitur.

Articulus XLV.

De Juris cursu.

Ad accelerandum juris cursum, donec eatenus uberius constitutum fuerit, statuitur:

§. 1. Sub affuturis Regni Comitibus in Curia Regia, et Tabula Banali causae criminales, magistratuales, et divortiales, non absimiliter causae pauperum, viduarum, et orphanorum appellatae, et penes praememoratarum harum causarum in pertractatione prioritatem, reliquae causae quoque civiles appellatae revidebuntur, latae in illis sententiae publicabuntur, et in executionem summentur; Tabula Regia quoad has causas, in duplici quoque Senatu judicare poterit.

§. 2. Provisio §. 1. articuli 6-ti 1830. contenta, relate ad cuncta reliqua fora sub decursu quoque affuturorum Comitiorum extenditur.

§. 3. Ut vero extra tempus Comitiorum aggregatae causae, eo celerius dijudicari valeant, omnis generis appellatae causae, penes Tabulam Regiam in duplici Senatu revidebuntur; — Praeside Tabulae hujus ex ordinariis ejusdem membris, initio cujusvis termini, ad utrumque Senatum sub toto termino permanentia sufficientia individua diligente; de augendo Tabulae Regiae individuum numero, praemisso ex obtutu necessario, Sua Majestate Sacratissima benigne provisura.

Arti-

XLVI. Törvény Czikkely.

A' néhai Báró Hiller János, Báró Rósen András, és Báró Pley András által eddig le nem fizetett hazafiúsítási taksa-résznek elengedéséről.

Az Ország Rendei méltó tekintetbe vévén azon jeles érdemeket, mellyekkel az 1802-iki 34-dik Törvény Czikkely erejével, az utóbbi török háború alkalmával szerzett érdemeiért, fél taksa fizetéssel magyar hazafiúsítást nyert néhai Báró Hiller János, Cs. Kir. fegyvertár Mester, és hadi Vezér, az említett Törvény Czikkely alkotása utáni időkben folytatott háborúkban is, és jelesen az Ország Koronája Száván túli és tenger parti birtokainak vissza szerzésekor magát kitündöklőleg megkülönböztette.

1. §. Azon 2500 forintok, mellyeket néhai Báró Hiller János a' felyebb említett Törvény Czikkely által reá háritott fél taksából életében ki nem fizetett, fiainak úgymint ön személyekben is polgári és katonai hasznos szolgálatokat tett, Báró Hiller Ernest Gedeonnak, Jó'sefnek és Gundackernek általánosan és végképen elengedtetnek. Továbbá

2. §. Báró Rosen András, Csász. Kir. aranykultsos, és Máltai Vitéz is, azon 500 darab aranyoknak lefizetésétől, mellyekkel az 1827-ki 44-dik Törvény Czikkely által reá háritott fél taksa fejében eddig tartozásban vólt, környülményeinek közben jött változása miatt felmentetik. Végre

Articulus XLVI.

De relatione taxae indigenatus, per successores Baronis Joannis quondam Hiller, Baronem item Andream Rosen, et Baronem Andream Pley hucdum non depuratae.

Status et Ordines Regni condigna reflexione habita conspicuorum meritorum, quibus Baro Joannes quondam Hiller, Sacrae Caesarae et Regio-Apostolicae Majestatis generalis rei tormentariae Praefectus et Bellidux ob merita, sub ultimo bello turcico exantlata, per articulum 34: 1802. erga depensione mediae taxae in indigenam receptus, tempore etiam bellorum, post conditum articulum eundem gestorum, signanter autem in recuperatione ditionum sacrae Regni Coronae trans Savanarum et maritimo-littoralium cum peculiari sui distinctione enituit.

§. 1. Summam 2500 florenorum, quam Baro Joannes quondam Hiller, e summa mediae taxae, ductu praecitati articuli dependendae, ante obitum persolvere intermiserat, filius ejusdem, praestitis utilibus caeteroquin propriis quoque civilibus et militaribus servitiis semet distinguentibus, Ernesto Gedeoni, quippe, Josepho et Gundackero Liberis Baronibus Hiller, plenarie et finaliter relaxarunt. Porro

§. 2. Baronem etiam Andream Rosen, Sacrae Caes. et Reg. Apostolicae Majestatis Camerarium, et equitem Melitensem, a persolutione 500 aureorum, ad rationem mediae taxae, quae juxta articulum 44: 1827. per eundem solvenda fuisset, hucdum exhaerentium, ex respectu circum-

3. §. Báró Pley András, Cs. Kir. Al-Tábornagynak, és fő Udvari építési Igazgatónak is, ki az 1827-ki 44-dik Törv. Czikkely erejével a' hazafiúsítottak számába már bevétetett, a' mondott Törvény Czikkely által reá hárított azon fél taksa, mellyet különben megfizetni köteles volt, bevétele ideje óta is szerzett jeles érdemeinek tekintetbe vételével, elengedtetik.

XLVII. Törvény Czikkely.

Gróf Leiningen-Westerburg August; Burgberg du Mont Beaufort Ágoston; Báró Montbach Fridrik; Báró Stvrtnik Ágoston; Niesner Jó'sef; Gróf Brigido Pál; Báró Jöchlinger Felix; Sternfeld János; Sardagna János; Báró Paccassi János, és testvérei; Báró Gerstaecker Ventzel; Báró Bibra Károly Fridrik; Reissig Lajos Keresztély; Báró Pöck János és Peregrin hazafiúsítási bevételekről.

Az Ország Rendei a' háborúban és békeességben mind saját, mind az ősök által szerzett érdemekre való tekintetnél fogva

1. §. Gróf Leiningen-Westerburg August, Mária Theresia, Orosz Császári Sz. György 4-dik osztályú, és francia királyi Sz. Lajos katona rendeknek vitézét, Cs. Kir. aranykul-

stantiarum suarum, intermedio tempore mutationem subeuntium, immunitarunt. Demum

§. 3. Baroni etiam Andreae Pley, Sacrae Caes. Reg. Apostolicae Majestatis campi Mareschalli Locumtenti, et Supremo rei aedilis Directori Aulico, vigore articuli 44: 1827. in numerum indigenarum Regni jam recepto, e reflexione distinctorum meritorum, inde a tempore etiam receptionis suae comparatorum mediam taxam, quam ductu praecitati articuli secus persolvendam habebat, relaxarunt.

Articulus XLVII.

Comes Augustus Leiningen-Westerburg; Augustinus Burgberg du Mont-Beaufort; Baro Fridericus Montbach; Baro Augustinus Stvrtnik; Josephus Niesner; Comes Paulus Brigido, Baro Felix Jöchlinger; Joannes Sternfeld; Joannes Sardagna; Baro Joannes Paccassi, cum fratribus; Baro Vencelaus Gerstaecker; Baro Carolus Fridericus Bibra; Ludovicus Christianus Reissig; Barones Joannes et Peregrinus Pöck in numerum indigenarum Regni recipiuntur.

Tam propria, quam et antenatorum bello et pace comparata merita respicientes SS. et OO. Regni

§. 1. Comitem Augustum Leiningen-Westerburg, ordinis militaris Theresiani, prout et Caesareo-Russici S. Georgii 4. classis, nec non Regio-gallici S. Ludovici militarium

tsost, Al-Tábornagyot, és az Erdélyi 31-ik sor számú gyalog Ezerednek tulajdonosát, 's testvérének fiát, Gróf Leiningen-Westerburg Keresztély, említett ezredbeli századost;

2. §. Burgberg du Mont-Beaufort Ágoston, Cs. Kir. közönséges Status pénztári Tisztet, testvéreivel, úgymint Burgberg du Mont-Beaufort Jánossal, a' Báró Trapp nevét viselő 25-ik sorszámú gyalog ezredbeli Hadnaggal, Burgberg du Mont-Beaufort Ignáczzal, a' Temesvári Királyi Fő Pósthivatal Ellenőrijével;

3. §. Báró Montbach Fridrik, Cs. Kir. aranykulcsost, a' Leopold Császár jeles Rendének, valamint az Orosz Császári Sz. Vladimir, és a' Szicíliai Királyi Érdem Rendeknek Vitézét, 's a' Herczeg Lichtenstein János nevét viselő 7-ik sorszámú magyar lovas Ezredbeli századost;

4. §. Báró Stvrtnik Ágostont, a' Mária Theresia és Bajor Jó'sef Rendek Vitézét, az Orosz Sz. Vladimir katonai Rendnek közép Keresztését, Cs. Kir. General Örnagyot, 's a' Budai vár erősség Kormányozóját;

5. §. Grävenbergi Niesner Jó'sefet, a' Szász Herczeg Fridrik nevét viselő vasas Ezerednek Ezredesét;

6. §. Gróf Brigido Pál, Cs. Kir. Arany Kultsost, a' Leopold Császár és Máltai Vitézi Rendek Keresztését, 's Cs. Kir. Fő Örmestert;

ordinum equitem, S. C. et R. A. Majestatis Camerarium, campi Marschalli Locumtenentem, et Legionis pedestris Transylvanicae, numero seriali 31-mo insignitae Colonellum proprietarium, ac fratris sui germani filium, Comitem Christianum Leiningen-Westerburg, praedictae legionis centuriae Praefectum;

§. 2. Augustinum Burgberg du Mont Beaufort, Caes. Regium cassae Status publici officialem, cum fratribus suis germanis, Joanne quippe Burgberg du Mont-Beaufort, legionis pedestris Barone Trappianae numeri serialis 25. Locumtenente, Ignatio item Burgberg du Mont-Beaufort, Regii Supremi Postae Officii Temesvariensis Contraagente;

§. 3. Baronem Fridericum Montbach S. C. et R. A. Majestatis Camerarium, ins. ordinis Leopoldi Imperatoris, nec non Caesareo Russici S. Vladimiri et Regis Siciliani meritorum ordinum equitem, legionis equestris hungaricae, nomen Principis Joannis Liechtenstein, numerum item serialem 7-um gerentis, primarium equitum Magistrum;

§. 4. Baronem Augustinum Stvrtnik ordinis militaris Maria-Theresiani, et Regio Bavarici Josephi ordinis equitem, Caesareo Russici S. Vladimiri militaris ordinis vero Commendatorem, S. C. et R. A. M. generalem campi vigiliarum Praefectum, et arcis Budensis Commendantem militarem;

§. 5. Josephum Niesner de Grävenberg, Legionis Cataphractorum, nomen Friderici Principis Saxoniae gerentis Colonellum;

§. 6. Comitem Paulum Brigido; S. C. et R. A. Majestatis Camerarium, Equitem Melitensem, minori cruce ordinis Leopoldi Imperatoris decoratum, et supremum vigiliarum Praefectum;

7. §. Báró Jöchlinger Felix, Cs. Kir. Aranykulcsost, és lovas Kapitányt;

8. §. Sternfeld János Cs. Kir. Alezredest, és egy Granátos Zászlóaljnak Kormányzóját;

9. §. Meanbergi és Hohensteini Sardagna János, Cs. Kir. Kapitányt;

10. §. Báró Paccassi Jánost, a' Sándor Császár nevét viselő 2-ik számú Magyar gyalog Ezerednek több vitézi Rendekkel megtisztelt Ezredes Kapitányát, 's ennek Magyar gyalog Ezeredekben szolgáló testvérjeit, ugymint: Báró Paccassi Károly, Cs. Kir. Kapitányt 's Báró Paccassi Jó'sef, és Báró Paccassi Henrik, Cs. Kir. Fő Hadnagyokat;

11. §. Simploni Báró Gerstaecker Venczel, Cs. Kir. nyugalmazott Örnagyot, a' Maria-Theresia katonai Rendje Vitézét;

12. §. Báró Bibra Károly Fridrik Cs. Kir. Arankulcsost és Alezredest;

13. §. Reissig Lajos Keresztély, Cs. Kir. nyugalmazott lovas Kapitányt. Végre

14. §. Báró Pöck Jánost, a' Fenséges Fő Herczeg Albrecht nevét viselő 44-ik sorszámú gyalog ezredbeli Alezredest, és testvérjét Báró Pöck Peregrint, a' Cs. Kir. mérnöki Testnél Örnagyot; — és pedig az eddig előszámláltakat mindnyájokat az egész taksának elengedésével, az Ország hazafiúsított Nemesei közzé, Ő Felsége kegyelmes hozzá járulásával törvényes maradékaikkal együtt bévették.

§. 7. Baronem Felicem Jöchlinger, S. C. et R. A. M. Camerarium et Equitum Magistrum;

§. 8. Joannem Sternfeld, S. C. R. A. M. Vice-Colonellum, et unius phalangis pyrobolariorum Praefectum;

§. 9. Joannem Sardagna de Meanberg et Hohenstein, Caes. Regium Capitaneum;

§. 10. Baronem Joannem Paccassi, pluribus Ordinibus militaribus decoratum Legionis pedestris hungaricae, nomen Imperatoris Alexandri numerum item serialelem 2-um gerentis Colonelium, fratresque hujus germanos servitia militaria in legionibus hungaricis pedestribus obeuntes, Baronem quippe Carolum Paccassi, Caes. Reg. Capitaneum, Barones item Josephum et Henricum Paccassi ambos superiores Locumtenentes;

§. 11. Baronem Venceslaum Gerstaecker de Simplon, pensione donatum S. C. et R. A. M. Supremum Vigiliarum Praefectum, et Ordinis militaris Maria-Theresiani Equitem;

§. 12. Baronem Carolum Fridericum Bibra, S. C. et R. A. M. Camerarium, et Vice-Colonellum;

§. 13. Ludovicum Christianum Reissig, Caes. Regium pensionatum Equitum Magistrum. Demum

§. 14. Baronem Joannem Pöck legionis pedestris nomen Serenissimi Archiducis Alberti, numerum item serialelem 44-um gerentis Vice-Colonellum fratremque hujus germanum, Baronem Peregrinum Pöck, Ca. poris, militaris geometrici supremum Vigiliarum Magistrum; — et quidem cunctos et singulos hucdum praerecensitos cum relaxatione taxae integrae, una cum legitimis eorundem descendentibus, accedente benigno Suae Majestatis Sacratissimae annuti, in numerum verorum Regni hujus Indigenarum receperunt.

XLVIII. Törv. Czikkely.
Báró Mandel Lajos és Pidoll Károly,
 az Ország hazafiusított
 nemesei közé lett bevételéről.

A' katonai megkülönböztetett érdemeknek és polgári hasznos szolgálatoknak méltó tekintetbe vételével —

1. §. Báró Mandel Lajos Cs. Kir. Aranykulcsos, volt lovas Százados, 's a' Stirii és Karnioliai Rendeknek tagja, és.

2. §. Quintenbachi Pidoll Károly Cs. Kir. Udvari Tanácsos, 's a' Fő Haditanácsali Előterjesztő, és pedig mind a' ketten a' fél taksának elengedésével, törvényes maradékaikkal együtt, Ő Felsége kegyelmes hozzá járulásával az Ország hazafiusított nemesei közé bevételtek, és minekutánna az 1830-ki 17-ik Törvény Czikkely rendeletének eleget tettek, törvénybe ikattattak.

XLIX. Törvény Czikkely.
Vivenot Rudolf és Eduárd testvéreknek
 Hazafiusításáról.

Az ország Rendei azon buzgó szeretetnek, mellyel a' magyar Nemzet Fejedelmeinek szentséges személyek eránt viseltetik, úgy az ész és tudomány által szerzett érdemek becsben tartásának is ujjabb bizonyító jelét akarván adni,

1. §. Egyenesen a' Királyi Felség, és dicső emlékezetű Attyának személyeik eránt magát jelesen érdemesített néhai Vivenot Domokos Orvósnak két fiát, ugymint Vivenot Rudolf és Eduárd testvéreket, minden taksa fizetés nélkül, törvényes maradékaikkal együtt, az Ország Hazafiusítottai közzé bevételtek.

Articulus. XLVIII.

De receptione Baronis Ludovici Mandel, et Caroli Pidoll in numerum Indigenarum.

Conspicuum meritorum castrensi-um et utilium servitorum civilium condigna reflexione habita —

§. 1. Baro Ludovicus Mandel S. C. et R. A. M. Camerarius, emeritus Equitum Magister, Statuum item Styriae et Carnioliae Commembrum.

§. 2. Carolus Pidoll de Quintenbach, S. C. R. A. M. Consiliarius Aulicus, et ad Consilium Aulae Bellicum Referendarius, uterque cum relaxatione mediae taxae, una cum legitimis eorum descendentes, accedente Suae Majestatis Sacratissimae benigno annutu, in numerum Indigenarum Regni recipiuntur, et postquam dispositioni articuli 17: 1830. satisfecissent inarticulantur.

Articulus XLIX.

De Rudolpho et Eduardo Vivenot, fratribus germanis in Indigenas receptis.

Status et Ordines Regni tenerrimi illius amoris, quo Natio hungara sacram Regum suorum personam prosequitur, justae item reflexionis meritorum, eximiis animi dotibus et scientia comparatorum, novum documentum edituri,

§. 1. E respectu insignium, immediate erga personas gloriose regnantis Principis sui, Suae item Majestatis Sacratissimae magnae memoriae Genitoris, meritorum Dominici olim Vivenot Medici, 2 ejusdem filios Rudolphum quippe et Eduardum ambos Vivenot, fratres germanos, citra solutionem taxae, una cum legitimis eorundem descendentes in Indigenas Regni hujus cooptarunt.

BÉFEJEZÉS.

Mi tehát említett Híveinknek, az Uraknak, Egyházi Fő Rendeknek, Ország Zászlóssai és Nagyainak és Nemeseknek 's érdekelt Magyar Országunk, 's hozzá tartozó részek többi Karjainak és Rendeinek alázatos könyörgésöket, 's esedezésöket kegyesen meghalgatván, és kegyelmesen elfogadván, minden az előre bocsátott módon Eleinkbe terjesztett fenjelt Törvény Czikkelyeket ezen levelünkbe szóról szóra beiktattatni és béiratni rendeltettük, 's azokat és azokban foglaltakat, öszvesen és egyenként helyben hagyattaknak, tetszőknek és fogadottaknak vallván, azokhoz Királyi megegyezésünket, úgy szinte

CONCLUSIO.

Nos itaque demissa memoratorum Fidelium Nostrorum Dominorum Praelatorum, Baronum, Magnatum et Nobilium, caeterorumque praeattacti Regni Nostri Hungariae et partium eidem adnexarum Statuum et Ordinum supplicatione et instantia benigne exaudita, clementer et admissa universos praespecificatos Articulos praevio modo Nobis praesentatos, hisce Literis Nostris de verbo ad verbum inseri et inscribi fecimus, eosdemque ac omnia et singula in illis contenta ratos, gratos, et accepta habentes, eisdem Regium Nostrum consensum, pariter et assensum praebuimus, Regiaque pariter auctoritate Nostra approbavimus

hozzájárulásunkat adtuk: 's azokat hasonlóan Királyi hatalmunkkal jóvá hagytuk, elfogadtuk, helybenhagytuk, és megerősítettük; a' fent mondott hiv Karokat és Rendeket bizonyosokká tévén, hogy mindeneket, mik a' fent beiktatott Törvény Czikkelyben foglaltatnak, mind Mi ön magunk megtartani, mind más bármelley híveink által megtartatni fogjuk; valamint azokat ezen levelünknek erejével és bizonyosságával elfogadjuk, jóvá és helybenhagyjuk 's megerősítjük. Költ valóban kedvelt hívünknek Tekintetes és Nagyságos Gróf Revésnyei Reviczky Ádám, szent István Apostoli Király jeles Rendeinek nagy kereszttes Vitéze, úgy Leopold Császár rendének vitéze, 's a' Sz. Moricz és Lázár Szardíniai Királyi rendnek gyémántos Nagy kereszttes Vitéze, arany kultsosunk és valóságos belső titkos Tanácsosunknak, magyar Országunkban Királyi Udvarunknak Fő Mestere, Borsod Vármegye Fő-Ispánja, nem különben ugyanazon magyar Országunkban Udvari, úgy Sz. István Apostoli Király jeles rendjebeli Kancellárunknak kezei által szabad Királyi Pozsony városunkban Pünkösd hava 2-dik napján az Urnak 1836-ik, Magyar, Cseh és többi országunkbani uralkodásunknak 2-ik esztendejében: Fő Tisztelendő Tisztelendő, és Krisz-

acceptavimus, ratificavimus et confirmavimus; securos reddentes praedictos fideles Status et Ordines, quod omnia, in praesertis Articulis contenta, tam Nos ipsi observabimus, quam per alios quoscunque fideles Nostros observari faciemus; quemadmodum acceptamus, approbamus, ratificamus et confirmamus, harum Nostrarum vigore et testimonio Literarum mediante. Datum per manus fidelis Nostri, Nobis sincere dilecti, Spectabilis ac Magnifici Comitis Adami Reviczky de Revisnye, insignium Ordinum S. Stephani Regis Apostolici Magnae Crucis Equitis, Leopoldi item Imperatoris et Regio-Sardinici Sancti Mauritii et Lazari Magnae crucis in adamantibus Equitis, Camerarii, et actualis intimi Status Consilarii Nostri, Curiae Nostrae Regiae per Hungariam Magistri, Comitatus Borsodiensis Supremi Comitis, nec non per idem Regnum Nostrum Hungariae Aulae Nostrae, prout et insignis Ord. S. Stephani Regis Apostolici Cancellarii, in libera Regiaque civitate Nostra Posonien-si die 2-da mensis Maji anno Domini 1836. Regnorum Nostrorum Hungariae, Bohemiae, et reliquorum anno secundo: Reverendissimis, Reverendis item, ac Venerabilibus in Christo Patribus (Archi Episcopatu Strigoniensi vacante) Petro Klobusitzky

tusban tisztelt Atyák (az Esztergami Érsekségi Szék üres lévén) Klobusiczi, Klobusiczky Péter, a' Kalocsai 's Bácsai egyházasan egyesült, Felső Eöri Pyrker János László, az Egri Fő Sz. Egyháznaknak Érsekei, — Vulkán Sámuel egyesült Görög szertartásu Nagy Váradi, Vurum Jó'sef Nyitrai, Tarkovits Gergely egyesült Görög szertartású Eperjesi, Négyesi Bátor Szepessy Ignác Pécsi, Kopácsy Jó'sef Veszprémi, Fogaras földi örökös Gróf Nádasdy Paulai Ferencz Váczai, Bélik Jó'sef Szepesi, Belánszky Jó'sef Besztercze Bányai, Bőle András Szombathelyi, Lajtsák Ferencz Nagy Váradi, deák szertartásu; Juranich Antal Győri, Tusnádi Kovács Miklós Erdélyi, Háám János Szathmári, Scitovszky János Rosnyói, Alagovich Sándor Zágrábi, Palugyai és Bodofalvi Palugyay Imre Kassai, Barlabasseveczi Osegovich Imre, Szegúiai és Modrusi, vagy Korbaviai, Smitziklasi Gábor, Görög egyesült szertartású Körösi, Lonovits Jó'sef, Csanádi, Kukovich Jó'sef Bosniai, vagy is Diakovári és Szerémi (a' Munkácsi egyesült Görög szertartású és Székes Fejérvári Székek üresek lévén) Jordánszky Elek felszentelt Tinniniai, Gojzesti Madarassy Ferencz választott Anzarai, Kollár István választott Tribunitzai, Marich János választott

de Eadem Colocensis et Bacsiensis, canonice unitarum; Joanne Ladislao Pyrker de Felső Eör, Agriensis Metropolitanarum Ecclesiarum Arch-Episcopus; Samuele Vulkán Graeci Ritus Catholicorum Magno-Varadiensis; Josepho Vurum Nitriensis; Gregorio Tarkovich Graeci Ritus Catholicorum Eperjessiensis; Ignatio Libero Barone Szepessy de Négyes Quinque Ecclesiensis; Josepho Kopátsi Veszprimiensis; Comite Franc. de Paula de Nádasd Perpetuo Terrae Fogaras Vaciensis; Josepho Bélik Scepusiensis; Josepho Belánszky Neosoliensis; Andrea Bőle Sabariensis; Francisco Lajtsák Latini Ritus Magno-Varadiensis; Antonio Juranits Jaurinensis; Nicolao Kováts de Tusnád, Transylvaniensis; Joanne Háám Szathmáriensis; Joanne Scitovszky Rosnaviensis; Alexandro Alagovics Zagrabiensis; Emerico Palugyai de eadem et in Bodófalva Cassoviensis; Emerico Osegeovich de Barlabassevetz Segniensis et Modrusiensis seu Corbaviensis; Gabriele Smitziklász Greaci ritus Catholicorum Crisiensis; Josepho Lonovits Csanádiensis; Josepho Kukovich Bosniensis seu Diakovariensis et Syrmienensis (Sedibus Graeci ritus Catholicorum Munkácsiensi, et Albargalensi vacantibus) Alexio Jordánszky electo Tinniniensis; Francisco

Ma-

lasztott Skutarai, Haulik György választott Prisztiniai, Reiner Károly választott Vovadrai, Kis Szlatinai Durcsák János Sardiczai, Sztankovits Keresztelő János választott Bosonyi, Ocskai Ocskay Antal választott Bácsi, Nádas Terstyánszky Imre választott Fári, Habel Xav Ferencz választott Dulmai, Egyházak Püspökei, az Isten Egyházait szerentsésen kormányozván; továbbá Felséges Austriai Fő Herczeg Jó'sef Úr Magyar Országunknak Nádora, és Királyi Helytartónk, továbbá Tekintetes, és Nagyságos Cziráki és Dienes Cziráky Antal Országunk Birája, Báró Vlasits Ferentz Horvát, Dalmát, és Tót Országinknak Bánya, Erdödi, és Vöröskői örökös Gróf Pálffy Fidel Tárnok, Vásáros-Náményi Báró Eötvös Ignác Fő Pohárnok, Fogaras földi örökös Gróf Nádasdy Mihály Fő Kamarás, Illésházi Gróf Illésházy István Trencsini örökös, Fő Asztalnok, fent említett Revisnyei Gróf Reviczky Ádám Fő Udvari, Vásonykői Gróf Zichy Ferencz Fő Lovász Mestereink, Mihálydi Báró Splényi Ignác a' Magyar nemes testörző Seregünknek Kapitánya; Vicsapi Báró Malonyay Nep János Alajos Királyi Fő Ajtonál-ló Mesterünk, és Erdödi Gróf Pálffy Ferdinánd, Vöröskőnek örökösse, Posonyi Gróf lévén, 's több mások gyak-

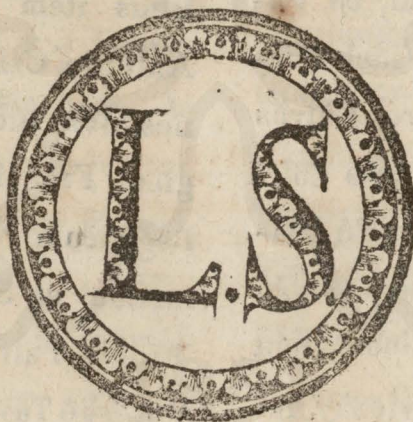
Madarassy de Goizest electo Ansa-riensis; Stephano Kóllár electo Tribunicensis; Joanne Marich electo Scutariensis; Georgio Haulik electo Pristinensis; Carolo Rajner electo Vovadrensis; Joanne Durcsák electo Sardicensis, Joanne Bapt. Stankovich electo Bosonensis, Antonio Ocskay de eadem electo Bacsensis; Emerico Tersztyánszky de Nádas electo Pharensis; Francisco Xav. Habel electo Dulmensis Ecclesiarum Episcopis, Ecclesias Dei feliciter gubernantibus; Serenissimo item Archi-Duce Austriae Domino Josepho Regni Nostri Hungariae Palatino et Locumtenente Nostro Regio; Spectabilibus item ac Magnificis: Comite Antonio Cziráky de Eadem et Dienesfalva Judice Curiae Nostrae Regiae; Francisco Lib. Barone Vlasics Regnorum Nostrorum Croatiae, Dalmatiae et Slavoniae Bano; Comite Fidele Pálffy ab Erdöd' perpetuo in Vöröskő Tavernicorum Regalium Magistro; Ignatio Libero Barone Eötvös de Vásáros-Námény Pincernarum; Comite Michaele de Nádasd, Perpetuo Terrae Fogaras, Cubiculariorum; Comite Stephano Illésházy de Eadem Haereditario in Trenchin Dapiferorum; antelato Comite Adamo Reviczky de Revisnye, Curiae; Comite Francisco Zichy de Vásonkeő,

ran említt magyar Országunknak
Várnegyeit, és Méltóságait tartván.

Agazorum Nostrorum Regalium Magi-
stris, Ignatio Libero Barone Splényi
de Mihálydi nobilis Turmae Nostrae
Praetoriae hungaricae Capitaneo;
Lib. Barone Joanne Nep. Aloysio
Malonyay de Vicsap Janitorum No-
strorum Regalium Magistro, ac Co-
mite' Ferdinando Pálffy ab Erdőd
perpetuo in Vöröskő, Comite Po-
soniensi, caeterisque quam plurimis
saepefati Regni Nostri Hungariae Co-
mitatus tenentibus et Honoris.

Ferdinand. m. k.

Ferdinandus. m. p.

Gróf Reviczky Adám m. k.

Comes Adāmus Reviczky m. p.

Bartal György m. k.

Georgius Bartal m. p.

Vármegye.	O s z t á l y o z a t	Szántó- földben	Rétben
		Hold	Kaszáló
Abaúj.	Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . 3-ik }	22 24 26	
	A' rétekre nézve: Hol sarjút kaszálni lehet Hol sarjút kaszálni nem lehet		6 8
Arad.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . 3-ik } 4-ik }	26 28 30 32	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		8 10 12
Arva.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . 3-ik } 4-ik }	24 26 32 40	
	A' rétekre nézve: Hol sarjút kaszálni lehet Hol sarjút kaszálni nem lehet		6 8
Bács.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . 3-ik } 4-ik }	32 34 36 38	
	A' rétekre nézve: Minden osztály eránti külömbség nélkül		22
Baranya.	Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . 3-ik }	22 24 26	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		8 10 12

Vármegye.	O s z t á l y o z a t	Szántó- földben	Rétben
		Hold	Kaszálló
Bars.	Négy osztály rend : 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik }	18 20 22 24	
	A' rétekre nézve : Hol sarjút kaszálni lehet Hol sarjút kaszálni nem lehet		6 8
Békés.	Három osztály rend : 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik }	34 36 38	
	A' rétekre nézve : Minden osztály eránti külömbség nélkül . . .		22
Beregh.	Öt osztály rend : 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik } 5-ik }	18 20 22 24 28	
	A' rétekre nézve : Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		8 10 12
Bihar.	Négy osztály rend : 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik }	26 28 30 32	
	A' rétekre nézve : Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		8 10 12
Borsod.	Négy osztály rend : 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik }	26 28 30 32	
	A' rétekre nézve : Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		8 10 12

Vármegye.	O s z t á l y o z a t	Szántó- földben	Rétben
		Hold	Kaszáló
Csanád.	Két osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . .	36 38	
	A' rétekre nézve: Minden osztály eránti különbség nélkül .		20
Csongrád.	Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } 3-ik } rendű osztályban . . .	34 36 38	
	A' rétekre nézve: Minden osztály eránti különbség nélkül .		22
Esztergom.	Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } 3-ik } rendű osztályban . . .	20 22 24	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		6 8 10
Fejér.	Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } 3-ik } rendű osztályban . . .	22 24 26	
	A' rétekre nézve. Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		3 10 12
Gömör.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } 3-ik } 4-ik } rendű osztályban . . .	24 26 28 32	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		8 10 12

A*

Vármegye.	O s z t á l y o z a t	Szántó földben	Rétben
		Hold	Kaszálló
Gömör.	<i>A' Kis Honthi kerületben pedig:</i>		
	Három osztály rend:		
	1-ső } 2-ik } 3-ik } rendű osztályban . . .	18 20 22	
	A' rétekre nézve:		
	Hol sarjút kaszálni lehet		6
	Hol sarjút kaszálni nem lehet		8
Győr.	Három osztály rend:		
	1-ső } 2-ik } 3-ik } rendű osztályban . . .	20 22 24	
	A' rétekre nézve:		
	Hol mindég kaszáltatik a' sarjú		6
	Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú		8
	Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		10
Heves.	Négy osztály rend:		
	1-ső } 2-ik } 3-ik } 4-ik } rendű osztályban . . .	26 28 30 32	
	A' rétekre nézve:		
	Hol mindég kaszáltatik a' sarjú		8
	Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú		10
	Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		12
Honth.	Három osztály rend:		
	1-ső } 2-ik } 3-ik } rendű osztályban . . .	18 20 22	
	A' rétekre nézve:		
	Hol sarjút kaszálni lehet		6
	Hol sarjút kaszálni nem lehet		8
Komárom.	Három osztály rend:		
	1-ső } 2-ik } 3-ik } rendű osztályban . . .	20 22 24	
	A' rétekre nézve:		
	Hol mindég kaszáltatik a' sarjú		6
	Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú		8
	Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		10

Vármegye.	O s z t á l y o z a t	Szántó földben	Rétben
		Hold	Kaszáló
Krassó.	Ezen Vármegyében négy rendű t. i. egész, fél, fertály, és nyolczad telkek találtak, mi szerént abban semmi osztály rendnek helye nem lévén, egy egész telkes jobbágy birni fog		
	Holdot		
	Szántóföldben	24	
	Rétben	6	
	Köz legelőben	3	
	Belső telki járandóságban	1	
	Öszvesen 34		
	Egy fél telkes jobbágy:		
	Szántóföldben	12	
	Rétben	4	
Köz legelőben	2		
Belső telki járandóságban	1		
Öszvesen 19			
Egy fertály telkes jobbágy:			
Szántóföldben	6		
Rétben	3		
Köz legelőben	1		
Belső telki járandóságban	1		
Öszvesen 11			
Egy nyolczad telkes jobbágy a' körülállásokhoz képest akár rétben akár			
Szántóföldben	5		
Köz legelőben	1		
Belső telki járandóságban	1		
Öszvesen 7			
Némelly helyeken pedig	8		
Liptó.	Három osztály rend:		
	1-ső } rendű osztályban	18	
	2-ik }	20	
	3-ik }	24	
	A' rétekre nézve:		
Hol sarjút kaszálni lehet		6	
Hol sarjút kaszálni nem lehet		8	
Mármaros.	Négy osztály rend:		
	1-ső } rendű osztályban	22	
	2-ik }	24	
	3-ik }	26	
	4-ik }	30	
	A' rétekre nézve:		
Hol mindég kaszáltatik a' sarjú		8	
Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú		10	
Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		12	

Vármegye.	Ó s z t á l y o z a t	Szántó- földben	Rétben
		Hold	Kaszáló
Mosony.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik }	20 22 24 26	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjű Hol ritkán kaszáltatik a' sarjű Hol soha sem kaszáltatik a' sarjű		6 8 10
Nógrád.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik }	20 22 24 26	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjű Hol ritkán kaszáltatik a' sarjű Hol soha sem kaszáltatik a' sarjű		6 8 10
Nyitra.	Öt osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik } 5-ik }	16 18 20 22 24	
	Hol sarjút kaszálni lehet Hol sarjút kaszálni nem lehet		6 8
Pest.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik }	24 26 28 30	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjű Hol ritkán kaszáltatik a' sarjű Hol soha sem kaszáltatik a' sarjű		8 10 12
Posony.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban 3-ik } 4-ik }	16 18 20 22	
	A' rétekre nézve: Hol sarjút kaszálni lehet Hol sarjút kaszálni nem lehet		6 8

Vármegye.	O s z t á l y o z a t	Szántó- földben	Rétben
		Hold	Kaszáló
Sáros.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik }	20 22 24 26	
	A' rétekre nézve: Hol sarjút kaszálni lehet Hol sarjút kaszálni nem lehet		6 8
Somogy.	Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik }	22 24 26	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		8 10 12
Soprony.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik }	16 18 20 22	
	A' rétekre nézve: Hol sarjút kaszálni lehet Hol sarjút kaszálni nem lehet		6 8
Szabolcs.	Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik }	28 30 32	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		8 10 12
Szala.	Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik }	18 20 22	
	A' rétekre nézve: Hol sarjút kaszálni lehet Hol sarjút kaszálni nem lehet		6 8
Szathmár.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik }	26 28 30 32	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		8 10 12

B*

Vármegye.	O s z t á l y o z a t	Szántó- földben	Rétben																																															
		Hold	Kaszálló																																															
Szepes.	Négy osztály rend:																																																	
	1-ső } 2-ik } rendű osztályban. . . . 3-ik } 4-ik }	22 24 26 30																																																
	A' rétekre nézve:																																																	
	Hol mindég kaszáltatik a' sarjú		8																																															
	Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú		10																																															
	Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		12																																															
Temes.	Ezen Vármegyében négy rendű t. i. egész, fél, fertály, és nyolczad telkek találtnak, mi szerént abban semmi osztályrendnek helye nem lévén, egy egész telkes jobbágy birni fog																																																	
	<table style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th colspan="2" style="text-align: right;">Holdot</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Szántóföldben</td> <td style="text-align: right;">24</td> </tr> <tr> <td>Rétben</td> <td style="text-align: right;">6</td> </tr> <tr> <td>Köz legelőben</td> <td style="text-align: right;">3</td> </tr> <tr> <td>Belső telki járandóságban</td> <td style="text-align: right;">1</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: right;">Öszvesen 34</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Egy fél telkes jobbágy:</td> </tr> <tr> <td>Szántóföldben</td> <td style="text-align: right;">12</td> </tr> <tr> <td>Rétben</td> <td style="text-align: right;">4</td> </tr> <tr> <td>Köz legelőben</td> <td style="text-align: right;">2</td> </tr> <tr> <td>Belső telki járandóságban</td> <td style="text-align: right;">1</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: right;">Öszvesen 19</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Egy fertály telkes jobbágy:</td> </tr> <tr> <td>Szántóföldben</td> <td style="text-align: right;">6</td> </tr> <tr> <td>Rétben</td> <td style="text-align: right;">3</td> </tr> <tr> <td>Köz legelőben</td> <td style="text-align: right;">1</td> </tr> <tr> <td>Belső telki járandóságban</td> <td style="text-align: right;">1</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: right;">Öszvesen 11</td> </tr> <tr> <td colspan="2">Egy nyolczad telkes jobbágy a' körülállásokhoz képest akár réthen akár</td> </tr> <tr> <td>Szántóföldben</td> <td style="text-align: right;">5</td> </tr> <tr> <td>Köz legelőben</td> <td style="text-align: right;">1</td> </tr> <tr> <td>Belső telki járandóságban</td> <td style="text-align: right;">1</td> </tr> <tr> <td colspan="2" style="text-align: right;">Öszvesen 7</td> </tr> <tr> <td>Némely helyeken pedig</td> <td style="text-align: right;">8</td> </tr> </tbody> </table>	Holdot		Szántóföldben	24	Rétben	6	Köz legelőben	3	Belső telki járandóságban	1	Öszvesen 34		Egy fél telkes jobbágy:		Szántóföldben	12	Rétben	4	Köz legelőben	2	Belső telki járandóságban	1	Öszvesen 19		Egy fertály telkes jobbágy:		Szántóföldben	6	Rétben	3	Köz legelőben	1	Belső telki járandóságban	1	Öszvesen 11		Egy nyolczad telkes jobbágy a' körülállásokhoz képest akár réthen akár		Szántóföldben	5	Köz legelőben	1	Belső telki járandóságban	1	Öszvesen 7		Némely helyeken pedig	8	
Holdot																																																		
Szántóföldben	24																																																	
Rétben	6																																																	
Köz legelőben	3																																																	
Belső telki járandóságban	1																																																	
Öszvesen 34																																																		
Egy fél telkes jobbágy:																																																		
Szántóföldben	12																																																	
Rétben	4																																																	
Köz legelőben	2																																																	
Belső telki járandóságban	1																																																	
Öszvesen 19																																																		
Egy fertály telkes jobbágy:																																																		
Szántóföldben	6																																																	
Rétben	3																																																	
Köz legelőben	1																																																	
Belső telki járandóságban	1																																																	
Öszvesen 11																																																		
Egy nyolczad telkes jobbágy a' körülállásokhoz képest akár réthen akár																																																		
Szántóföldben	5																																																	
Köz legelőben	1																																																	
Belső telki járandóságban	1																																																	
Öszvesen 7																																																		
Némely helyeken pedig	8																																																	
Tolna.	Három osztály rend:																																																	
	1-ső } 2-ik } rendű osztályban. . . . 3-ik }	22 24 26																																																
	A' rétekre nézve:																																																	
	Hol mindég kaszáltatik a' sarjú		8																																															
	Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú		10																																															
	Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		12																																															

Vármegye.	O s z t á l y o z a t	Szántó- földben	Rétben	
		Hold	Kaszálló	
Torna.	Négy osztály rend:			
	1-ső } 2-ik } rendű osztályban. . . . 3-ik } 4-ik }	26 28 30 32		
	A' rétekre nézve:			
	Hol mindég kaszáltatik a' sarjú		3	
	Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú		10	
	Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		12	
Torontál.	Ezen Vármegyében négy rendű t. i. egész, fél, fertály, és nyolczad telkek találhatók, mi szerént abban semmi osztályrendnek helyenem lévén, egy egész telkes jobbágy birni fog			
		Holdot		
		Szántóföldben	24	
		Rétben	6	
		Köz legelőben	3	
		Belső telki járandóságban	1	
		Öszvesen 34		
		Egy fél telkes jobbágy:		
		Szántóföldben	12	
		Rétben	4	
		Köz legelőben	2	
		Belső telki járandóságban	1	
	Öszvesen 19			
	Egy fertály telkes jobbágy:			
	Szántóföldben	6		
	Rétben	3		
	Köz legelőben	1		
	Belső telki járandóságban	1		
	Öszvesen 11			
	Egy nyolczad telkes jobbágy a' körülállásokhoz képest akár rétben akár			
	Szántóföldben	5		
	Köz legelőben	1		
	Belső telki járandóságban	1		
	Öszvesen 7			
	Némely helyeken pedig	8		
Trencsén.	Négy osztály rend:			
	1-ső } 2-ik } rendű osztályban. . . . 3-ik } 4-ik }	16 18 20 22		
	A' rétekre nézve:			
	Hol sarjút kaszálni lehet		6	
	Hol sarjút kaszálni nem lehet		8	

Vármegye.	O s z t á l y o z a t	Szántó- földben	Rétben
		Hold	Kaszálló
Thúróc.	Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik }	16 18 22	
	A' rétekre nézve: Hol sarjút kaszálni lehet Hol sarjút kaszálni nem lehet		6 8
Ugocsa.	Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik }	20 22 24	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		8 10 12
Ungh.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik }	20 22 24 26	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		8 10 12
Vas.	Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik }	18 20 22	
	A' rétekre nézve: Hol sarjút kaszálni lehet Hol sarjút kaszálni nem lehet		6 8
Veszprém.	Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik }	22 24 26	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		6 8 10
Zemplén.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik }	20 22 24 26	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		6 8 10

Vármegye.	O s z t á l y o z a t	Szántó- földben	Rétben
		Hold	Kaszáló
Zólyom.	Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik }	18 20 22 24	
	A' rétekre nézve: Hol sarjút kaszálni lehet Hol sarjút kaszálni nem lehet		6 8
Posega. Szerém. Verőcze.	Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik }	24 32 40	
	A' rétekre nézve: Minden osztály rendre nézve		8
Kőrös.	Következnek a' Horváth Országi Vár- megyék, 's jelesen a' Podravai Kerületben. Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik } 4-ik }	12 14 16 18	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		6 8 10
	A' Verbooczi Kerületben. Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban : . . 3-ik } 4-ik }	16 18 20 22	
	A' rétekre nézve: Mint feljebb a' Podravai Kerületben . . .		{ 6 8 10
Varasd.	Kolon Hegyen (Montis Claudii) fekvő helyekben. Négy osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban 3-ik } 4-ik }	18 20 22 24	
	A' rétekre nézve: Mint feljebb a' Podravai Kerületben . . .		{ 6 8 10
	'S jelesen a' hegyen fekvő helyekben. Három osztály rend: 1-ső } 2-ik } rendű osztályban . . . 3-ik }	12 14 16	
	A' rétekre nézve: Hol mindég kaszáltatik a' sarjú Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú		5 7 9

Vármegye.	O s z t á l y o z a t	Szántó földben	Rétben		
		Hold	Kaszálló		
Varasd.	<i>A síkon fekvő helyekben.</i>				
	Három osztály rend:				
	1-ső	} rendű osztályban. . .	14		
	2-ik		16		
	3-ik		18		
	A' rétekre nézve:				
	Hol mindég kaszáltatik a' sarjú			6	
	Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú			8	
	Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú			10	
	Zágráb.	<i>A' hegyi Kerületben, 's Turopolya Mezején, 's jelesen pedig a' Zágrábi, Sz. Jánosi, Szávai, Kulpán inneni, és Kulpán túli járásokban.</i>			
Három osztály rend:					
1-ső		} rendű osztályban. . .	12		
2-ik			14		
3-ik			16		
A' rétekre nézve:					
Hol mindég kaszáltatik a' sarjú			5		
Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú			7		
Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú			9		
<i>A' Tenger melléki, és a' hegyi Járás helyeiben.</i>					
Négy osztály rend:					
1-ső	} rendű osztályban. . .	12	} 5		
2-ik		14		} 7	
3-ik		16			} 9
4-ik		18			
A' rétekre nézve úgy mint feljebb a' hegyi Kerületben					
<i>A' Hegyaljai Kerületben.</i>					
Három osztály rend:					
1-ső	} rendű osztályban. . .	14			
2-ik		16			
3-ik		18			
A' rétekre nézve:					
Hol mindég kaszáltatik a' sarjú			5		
Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú			7		
Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú			9		
<i>A' síkon fekvő Kerületben.</i>					
Három osztály rend:					
1-ső	} rendű osztályban. . .	18			
2-ik		20			
3-ik		22			
A' rétekre nézve:					
Hol mindég kaszáltatik a' sarjú			6		
Hol ritkán kaszáltatik a' sarjú			8		
Hol soha sem kaszáltatik a' sarjú			10		

Comitatus	C l a s s i f i c a t i o	E Terris arabilibus	E Pratis
		Jugera	Falcastra
Abaujváriensis.	Classes tres: in classe 1-ma	22	
	in classe 2-da	24	
	in classe 3-tia	26	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcari potest		6
	Ubi cordum falcari non potest		8
Albensis.	Classes tres: in classe 1-ma	22	
	in classe 2-da	24	
	in classe 3-tia	26	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper		8
	Ubi cordum falcatur raro		10
	Ubi cordum falcatur nunquam		12
Aradiensis.	Classes quatuor: in classe 1-ma	26	
	in classe 2-da	28	
	in classe 3-tia	30	
	in classe 4-ta	32	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper		8
	Ubi cordum falcatur raro		10
	Ubi cordum falcatur nunquam		12
Aryensis.	Classes quatuor: in classe 1-ma	24	
	in classe 2-da	26	
	in classe 3-tia	32	
	in classe 4-ta	40	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcari potest		6
	Ubi cordum falcari non potest		8
Bácsiensis.	Classes quatuor: in classe 1-ma	32	
	in classe 2-da	34	
	in classe 3-tia	36	
	in classe 4-ta	38	
	Quoad Prata: Absque discrimine pro omni classe		22
Baranyensis.	Classes tres: in classe 1-ma	22	
	in classe 2-da	24	
	in classe 3-tia	26	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper		8
	Ubi cordum falcatur raro		10
	Ubi cordum falcatur nunquam		12

Comitatus	C l a s s i f i c a t i o	E Terris arabilibus	E Pratis
		Jugera	Falcastra
Barsiensis.	Classes quatuor:		
	in classe 1-ma	18	
	in classe 2-da	20	
	in classe 3-tia	22	
	in classe 4-ta	24	
	Quoad Prata:		
	Ubi cordum falcari potest		6
	Ubi cordum falcari non potest		8
Békesiensis.	Classes tres:		
	in classe 1-ma	34	
	in classe 2-da	36	
	in classe 3-tia	38	
	Quoad Prata:		
	Absque discrimine pro omni classe		22
Bereghiensis.	Classes quinque:		
	in classe 1-ma	18	
	in classe 2-da	20	
	in classe 3-tia	22	
	in classe 4-ta	24	
	in classe 5-ta	28	
	Quoad Prata:		
	Ubi cordum falcatur semper		8
	Ubi cordum falcatur raro		10
	Ubi cordum falcatur nunquam		12
Bihariensis.	Classes quatuor:		
	in classe 1-ma	26	
	in classe 2-da	28	
	in classe 3-tia	30	
	in classe 4-ta	32	
		Quoad Prata:	
	Ubi cordum falcatur semper		8
	Ubi cordum falcatur raro		10
	Ubi cordum falcatur nunquam		12
Borsodiensis.	Classes quatuor:		
	in classe 1-ma	26	
	in classe 2-da	28	
	in classe 3-tia	30	
	in classe 4-ta	32	
		Quoad Prata:	
	Ubi cordum falcatur semper		8
	Ubi cordum falcatur raro		10
	Ubi cordum falcatur nunquam		12
Castriferrei.	Classes tres:		
	in classe 1-ma	18	
	in classe 2-da	20	
	in classe 3-tia	22	
	Quoad Prata:		
	Ubi cordum falcari potest		6
	Ubi cordum falcari non potest		8

Comitatus	C l a s s i f i c a t i o	E Terris arabilibus	E Pratis
		Jugera	Falcastra
Comaromiensis.	Classes tres:		
	in classe 1-ma	20	
	in classe 2-da	22	
	in classe 3-tia	24	
	Quoad Prata:		
Ubi cordum falcatur semper.		6	
Ubi cordum falcatur raro		8	
Ubi cordum falcatur nunquam.		10	
Csanadiensis.	Classes duae:		
	in classe 1-ma	36	
	in classe 2-da	38	
	Quoad Prata:		
	Absque discrimine pro singula classe		20
Csongradiensis.	Classes tres:		
	in classe 1-ma	34	
	in classe 2-da	36	
	in classe 3-tia	38	
	Quoad Prata:		
Absque discrimine pro singula classe		22	
Gömöriensis.	Classes quatuor:		
	in classe 1-ma	24	
	in classe 2-da	26	
	in classe 3-tia	28	
	in classe 4-ta	32	
	Quoad Prata:		
	Ubi cordum falcatur semper.		8
	Ubi cordum falcatur raro		10
	Ubi cordum falcatur nunquam.		12
	<i>In Districtu autem Kis Honthensi:</i>		
Classes tres:			
in classe 1-ma	18		
in classe 2-da	20		
in classe 3-tia	22		
Quoad Prata:			
Ubi cordum falcari potest		6	
Ubi cordum falcari non potest		8	
Hevesiensis.	Classes quatuor:		
	in classe 1-ma	26	
	in classe 2-da	28	
	in classe 3-tia	30	
	in classe 4-ta	32	
Quoad Prata:			
Ubi cordum falcatur semper.		8	
Ubi cordum falcatur raro		10	
Ubi cordum falcatur nunquam.		12	

Comitatus	C l a s s i f i c a t i o	E Terris arabilibus	E Pratis
		Jugera	Falcastra
Honthensis.	Classes tres:		
	in classe 1-ma	18	
	in classe 2-da	20	
	in classe 3-tia	22	
	Quoad Prata:		
	Ubi cordum falcari potest		6
	Ubi cordum falcari non potest		8
Jaurinensis.	Classes tres:		
	in classe 1-ma	20	
	in classe 2-da	22	
	in classe 3-tia	24	
	Quoad Prata:		
	Ubi cordum falcatur semper.		6
	Ubi cordum falcatur raro		8
	Ubi cordum falcatur nunquam		10
Krassóviensis.	In hoc Comitatu quatuor ordinis Sessiones locum obtinent, nempe: integra, media, quartalis, et octavalis, ac ideo non subversante aliqua classe habent Coloni integrae Sessionis ex terris arabilibus	24	
	e pratis	6	
	e communi pascuo	3	
	e fundo intravillano.	1	
	Simul	34	
	Mediae Sessionis e terris arabilibus	12	
	e pratis	4	
	e communi pascuo	2	
	e fundo intravillano.	1	
	Simul	19	
	Quartalis Sessionis e terris arabilibus	6	
	e pratis	3	
	e communi pascuo	1	
	e fundo intravillano.	1	
Simul	11		
Octavalis Sessionis pro ratione subversantium circumstantiarum sive e terris arabilibus, sive e pratis	5		
e pascuo	1		
e fundo intravillano.	1		
Simul	7		
In nonnullis locis habent etiam	8		

Comitatus	C l a s s i f i c a t i o	E Terris arabilibus	E Pratis
		Jugera	Falcastra
Liptoviensis.	Classes tres: in classe 1-ma in classe 2-da in classe 3-tia	18 20 24	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcari potest Ubi cordum falcari non potest		6 8
Mármarosiensis.	Classes quatuor: in classe 1-ma in classe 2-da in classe 3-tia in classe 4-ta	22 24 26 30	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper Ubi cordum falcatur raro Ubi cordum falcatur nunquam		
Mosoniensis.	Classes quatuor: in classe 1-ma in classe 2-da in classe 3-tia in classe 4-ta	20 22 24 26	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper Ubi cordum falcatur raro Ubi cordum falcatur nunquam		6 8 10
Neogradiensis.	Classes quatuor: in classe 1-ma in classe 2-da in classe 3-tia in classe 4-ta	20 22 24 26	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper Ubi cordum falcatur raro Ubi cordum falcatur nunquam		6 8 10
Nitriensis.	Classes quinque: in classe 1-ma in classe 2-da in classe 3-tia in classe 4-ta in classe 5-ta	16 18 20 22 24	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcari potest Ubi cordum falcari non potest		6 8

Comitatus	C l a s s i f i c a t i o	E Terris arabilibus	E Pratis	
		Jugera	Falcastra	
Pestien-sis.	Classes quatuor:			
	in classe 1-ma	24		
	in classe 2-da	26		
	in classe 3-tia	28		
	in classe 4-ta	30		
	Quoad Prata:			
	Ubi cordum falcatur semper.		8	
	Ubi cordum falcatur raro		10	
	Ubi cordum falcatur nunquam.		12	
	Posoniensis.	Classes quatuor:		
in classe 1-ma		16		
in classe 2-da		18		
in classe 3-tia		20		
in classe 4-ta		22		
Quoad Prata:				
Ubi cordum falcari potest			6	
Ubi cordum falcari non potest			8	
Sárosiensis.		Classes quatuor:		
		in classe 1-ma	20	
	in classe 2-da	22		
	in classe 3-tia	24		
	in classe 4-ta	26		
	Quoad Prata:			
	Ubi cordum falcari potest		6	
	Ubi cordum falcari non potest		8	
	Scepusiensis.	Classes quatuor:		
		in classe 1-ma	22	
in classe 2-da		24		
in classe 3-tia		26		
in classe 4-ta		30		
Quoad Prata:				
Ubi cordum falcatur semper.			8	
Ubi cordum falcatur raro			10	
Ubi cordum falcatur nunquam.			12	
Sümeghiensis.		Classes tres:		
	in classe 1-ma	22		
	in classe 2-da	24		
	in classe 3-tia	26		
	Quoad Prata:			
	Ubi cordum falcatur semper		8	
	Ubi cordum falcatur raro		10	
	Ubi cordum falcatur nunquam		12	

Comitatus	C l a s s i f i c a t i o	E Terris arabilibus	E Pratis
		Jugera	Falcastra
Soproniensis.	Classes quatuor: in classe 1-ma 16 in classe 2-da 18 in classe 3-tia 20 in classe 4-ta 22 Quoad Prata: Ubi cordum falcari potest 6 Ubi cordum falcari non potest 8		
	Classes tres: in classe 1-ma 20 in classe 2-da 22 in classe 3-tia 24 Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper 6 Ubi cordum falcatur raro 8 Ubi cordum falcatur nunquam 10		
Szabolcsensis.	Classes tres: in classe 1-ma 28 in classe 2-da 30 in classe 3-tia 32 Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper 8 Ubi cordum falcatur raro 10 Ubi cordum falcatur nunquam 12		
	Classes tres: in classe 1-ma 18 in classe 2-da 20 in classe 3-tia 22 Quoad Prata: Ubi cordum falcari potest 6 Ubi cordum falcari non potest 8		
Szathmáriensis.	Classes quatuor: in classe 1-ma 26 in classe 2-da 28 in classe 3-tia 30 in classe 4-ta 32 Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper 8 Ubi cordum falcatur raro 10 Ubi cordum falcatur nunquam 12		

Comitatus	C l a s s i f i c a t i o	E Terris arabilibus	E Pratis
		Jugera	Falcastra
Temesiensis.	In hoc Comitatu quatuor ordinis Sessiones locum obtinent, nempe: integra, media, quartalis, et octavalis, ac ideo non subversante aliqua classe habent Coloni integrae Sessionis ex terris arabilibus	24	
	e pratis	6	
	e communi pascuo	3	
	e fundo intravillano.	1	
	Simul	34	
	Mediae Sessionis e terris arabilibus	12	
	e pratis	4	
	e communi pascuo	2	
	e fundo intravillano.	1	
	Simul	19	
Tolnensis.	Quartalis Sessionis e terris arabilibus	6	
	e pratis	3	
	e communi pascuo	1	
	e fundo intravillano.	1	
	Simul	11	
Tornensis.	Octavalis Sessionis pro ratione subversantium circumstantiarum sive e terris arabilibus, sive e pratis	5	
	e pascuo	1	
	e fundo intravillano.	1	
	Simul	7	
	In nonnullis locis habent etiam	8	
	Classes tres:		
	in classe 1-ma	22	
	in classe 2-da	24	
	in classe 3-tia	26	
	Quoad Prata:		
Ubi cordum falcatur semper.		8	
Ubi cordum falcatur raro		10	
Ubi cordum falcatur nunquam		12	
Tornensis.	Classes quatuor:		
	in classe 1-ma	26	
	in classe 2-da	28	
	in classe 3-tia	30	
	in classe 4-ta	32	
	Quoad Prata:		
	Ubi cordum falcatur semper		8
	Ubi cordum falcatur raro		10
	Ubi cordum falcatur nunquam		12

Comitatus	C l a s s i f i c a t i o	E Terris arabilibus	E Pratis	
		Jugera	Falcastra	
Torontaliensis.	In hoc Comitatu quatuor ordinis Sessiones locum obtinent, nempe: integra, media, quartalis, et octavalis, ac ideo non subversante aliqua classe habent Coloni integrae Sessionis ex terris arabilibus	24		
	e pratis	6		
	e communi pascuo	3		
	e fundo intravillano	1		
	Simul	34		
	Mediae Sessionis e terris arabilibus	12		
	e pratis	4		
	e communi pascuo	2		
	e fundo intravillano	1		
	Simul	19		
Trenchiniensis.	Quartalis Sessionis e terris arabilibus	6		
	e pratis	3		
	e communi pascuo	1		
	e fundo intravillano	1		
	Simul	11		
	Octavalis Sessionis pro ratione subversantium circumstantiarum sive e terris arabilibus, sive e pratis	5		
	e pascuo	1		
	e fundo intravillano	1		
	Simul	7		
	In nonnullis locis habent etiam	8		
Thurocziensis.	Classes quatuor:			
	in classe 1-ma	16		
	in classe 2-da	18		
	in classe 3-tia	20		
	in classe 4-ta	22		
	Quoad Prata:			
	Ubi cordum falcari potest		6	
	Ubi cordum falcari non potest		8	
	Thurocziensis.	Classes tres:		
		in classe 1-ma	16	
in classe 2-da		18		
in classe 3-tia		22		
Quoad Prata:				
Ubi cordum falcari potest			6	
Ubi cordum falcari non potest			8	

Comitatus	C l a s s i f i c a t i o	E Terris arabilibus	E Pratis
		Jugera	Falcastra
Ugocsisensis.	Classes tres: in classe 1-ma in classe 2-da in classe 3-tia	20 22 24	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper Ubi cordum falcatur raro Ubi cordum falcatur nunquam		8 10 12
	Classes quatuor: in classe 1-ma in classe 2-da in classe 3-tia in classe 4-ta	20 22 24 26	
Unghváriensis.	Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper. Ubi cordum falcatur raro. Ubi cordum falcatur nunquam.		8 10 12
	Classes tres: in classe 1-ma in classe 2-da in classe 3-tia	22 24 26	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper. Ubi cordum falcatur raro. Ubi cordum falcatur nunquam.		6 8 10
Veszprémiensis.	Classes quatuor: in classe 1-ma in classe 2-da in classe 3-tia in classe 4-ta	20 22 24 26	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper Ubi cordum falcatur raro Ubi cordum falcatur nunquam		6 8 10
	Classes tres: in classe 1-ma in classe 2-da in classe 3-tia	18 20 22 24	
Zempliniensis.	Quoad Prata: Ubi cordum falcari potest Ubi cordum falcari non potest		6 8
	Classes quatuor: in classe 1-ma in classe 2-da in classe 3-tia in classe 4-ta	20 22 24 26	
	Quoad Prata: Ubi cordum falcatur semper Ubi cordum falcatur raro Ubi cordum falcatur nunquam		6 8 10
Zoliensis.	Classes tres: in classe 1-ma in classe 2-da in classe 3-tia	24 32 40	
	Quoad Prata: Relate ad singulam classem		8
	Classes tres: in classe 1-ma in classe 2-da in classe 3-tia	24 32 40	
Poseganus. Syrmiensis. Verőczensis.	Quoad Prata: Relate ad singulam classem		8

Comitatus	C l a s s i f i c a t i o	E Terris arabilibus	E Pratis		
		Jugera	Falcastra		
Crisiensis.	Sequuntur Croatiae Comitatus <i>et quidem Districtus Podravanus.</i>				
	Classes quatuor:				
	in classe 1-ma		12		
	in classe 2-da		14		
	in classe 3-tia		16		
	in classe 4-ta		18		
	Quoad Prata:				
	Ubi cordum falcatur semper			6	
	Ubi cordum falcatur raro			8	
	Ubi cordum falcatur nunquam			10	
	<i>Districtus Verbovczensis.</i>				
	Classes quatuor:				
	in classe 1-ma		16		
	in classe 2-da		18		
	in classe 3-tia		20		
	in classe 4-ta		22		
	Quoad Prata:				
	Prout immediate superius			6 8 10	
		<i>In Locis Montis Claudii.</i>			
		Classes quatuor:			
in classe 1-ma		18			
in classe 2-da		20			
in classe 3-tia		22			
in classe 4-ta		24			
Quoad Prata:					
Prout immediate superius			6 8 10		
		<i>Et quidem Loca Montosa.</i>			
		Classes tres:			
	in classe 1-ma		12		
	in classe 2-da		14		
	in classe 3-tia		16		
	Quoad Prata:				
	Ubi cordum falcatur semper			5	
	Ubi cordum falcatur raro			7	
	Ubi cordum falcatur nunquam			9	
	Varasdinensis.	<i>Loca Campestria.</i>			
Classes tres:					
in classe 1-ma		14			
in classe 2-da		16			
		in classe 3-tia	18		

Comitatus	C l a s s i f i c a t i o	E Terris arabilibus	E Pratis	
		Jugera	Falcastra	
Zagrabiensis.	<i>Loca Campestria.</i>			
	Quoad Prata:			
	Ubi cordum falcatur semper		6	
	Ubi cordum falcatur raro		8	
	Ubi cordum falcatur nunquam		10	
	<i>Districtus Montanus et Campus Turo- polya, et quidem in Processibus Za- grabiensi, S. Joannis, Savano, Cis- Colapiano, et Trans-Colapiano.</i>			
	Classes tres:			
	in classe 1-ma	12		
	in classe 2-da	14		
	in classe 3-tia	16		
	Quoad Prata:			
	Ubi cordum falcatur semper		5	
	Ubi cordum falcatur raro		7	
	Ubi cordum falcatur nunquam		9	
	<i>In partibus vero Maritimis, et Pro- cessu Montano.</i>			
	Classes quatuor:			
	in classe 1-ma	12		
	in classe 2-da	14		
	in classe 3-tia	16		
	in classe 4-ta	18		
Quoad Prata:				
Prout immediate praemissum est		5		
		7		
		9		
<i>Districtus Submontanus.</i>				
Classes tres:				
in classe 1-ma	14			
in classe 2-da	16			
in classe 3-tia	18			
Quoad Prata:				
Ubi cordum falcatur semper		5		
Ubi cordum falcatur raro		7		
Ubi cordum falcatur nunquam		9		
<i>Districtus Campestris.</i>				
Classes tres:				
in classe 1-ma	18			
in classe 2-da	20			
in classe 3-tia	22			
Quoad Prata:				
Ubi cordum falcatur semper		6		
Ubi cordum falcatur raro		8		
Ubi cordum falcatur nunquam		10		

